

മലയാളഗീത

(മൂലശ്ലോകം സഹിതം)

(ഭഗവദ്ഗീതയുടെ സ്വതന്ത്രപരിഭാഷ)

“മരിച്ചിടും, ജനിച്ചതും; ജനിച്ചിടും, മരിച്ചതും;
മടിച്ചിടേണ്ട ചെയ്തിടേണ്ട വേല ചെയ്ക പാർത്ഥ നീ.
കണ്ടിടാതുടക്കവുമൊടുക്കവുമതങ്ങിനെ:
വ്യക്തമായിടുന്നതല്ലോ; മദ്ധ്യമാണതോർക്കെടൊ.”

ശ്രേയസ്

ഭാരതത്തിന്റെ ആദ്ധ്യാത്മികജ്ഞാനവും സാംസ്കാരികപൈതൃകവും പരിപോഷിപ്പിക്കുകയും പ്രചരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന മഹദ്ഗ്രന്ഥങ്ങൾ, അവയുടെ മൂല്യവും വ്യക്തതയും ഒട്ടും ചോർന്നുപോകാതെതന്നെ, നൂതന സാങ്കേതികവിദ്യ ഉപയോഗിച്ച് പരിരക്ഷിക്കുകയും ജിജ്ഞാസുകൾക്ക് സൗജന്യമായി പകർന്നുകൊടുക്കുകയും ചെയ്യുക എന്ന ശ്രേയസ് ഫൗണ്ടേഷന്റെ ലക്ഷ്യ സാക്ഷാത്കാരമാണ് ശ്രേയസ് ഓൺലൈൻ ഡിജിറ്റൽ ലൈബ്രറി.

ഗ്രന്ഥശാലകളുടെയും ആദ്ധ്യാത്മിക പ്രസ്ഥാനങ്ങളുടെയും വ്യക്തികളുടെയും സഹകരണത്തോടെ കോർത്തിണക്കിയിരിക്കുന്ന ഈ ഓൺലൈൻ ലൈബ്രറിയിൽ അപൂർവ്വങ്ങളായ വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥങ്ങൾ സ്കാൻ ചെയ്ത് മികവാർന്ന ചെറിയ പി ഡി എഫ് ഫയലുകളായി ലഭ്യമാക്കിയിരിക്കുന്നു. ഇവ കമ്പ്യൂട്ടറിലോ പ്രിന്റ് ചെയ്തോ എളുപ്പത്തിൽ വായിക്കാവുന്നതാണ്.

ശ്രേയസ് ഓൺലൈൻ ഡിജിറ്റൽ ലൈബ്രറിയിൽ ലഭ്യമായ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ വ്യക്തിപരമായ ആവശ്യങ്ങൾക്കുവേണ്ടി സൗജന്യമായി ഉപയോഗിക്കാവുന്നതാണ്. എന്നാൽ വാണിജ്യപരവും മറ്റുമായ കാര്യങ്ങൾക്കായി ഇവ ദുരുപയോഗം ചെയ്യുന്നത് തീർച്ചയായും അനുവദനീയമല്ല.

ഈ ഗ്രന്ഥശേഖരത്തിന് മുതൽക്കൂട്ടായ ഈ പുണ്യഗ്രന്ഥത്തിന്റെ രചയിതാവിനും പ്രകാശകർക്കും നന്ദി രേഖപ്പെടുത്തുന്നു.

ശ്രേയസ് ഓൺലൈൻ ഡിജിറ്റൽ ലൈബ്രറിയെക്കുറിച്ചും ശ്രേയസ് ഫൗണ്ടേഷനെക്കുറിച്ചും കൂടുതൽ വിവരങ്ങൾ അറിയാനും പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പങ്കാളിയാകാനും ശ്രേയസ് വെബ്സൈറ്റ് സന്ദർശിക്കുക.

<http://sreyas.in>

Malayalam Language
Malayalageetha

Translation

By Vaikom Unnikrishnan Nair
Rights Reserved

Published on 07/11/2012

Publishers

Lakshmi Narayanan Grandasala
C-30, Sapta Star Chs., Star Colony,
Manpada Road, Dombivli (E)
Mumbai - 421204.

Printed by

Suxus Image Pvt. Ltd.
Dombivli (E) Mob : 9892401392

സമർപ്പണം

1176-ാം ആ ഏടവമാസം 25-ാം തീയതി (08-06-2001)
പുരാടം നക്ഷത്രത്തിൻനാൾ ഇഹലോകവാസം വെടിഞ്ഞ
അമ്മയുടെ പാവനസ്മരണക്കു മുൻപിൽ
സാദരം സമർപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

വൈക്കം ഉണ്ണിക്കൃഷ്ണൻ നായർ
(09323204006)

5407, Five Star Twin CHS.,
Star Colony, Manpada Road, Dombivli (E)
Mumbai - 421204.

മലയാളഗീത

(ഭഗവദ്ഗീതയുടെ ഒരു സ്വതന്ത്ര പരിഭാഷ)

അദ്ധ്യായം - ഒന്ന്
അർജുനവിഷാദയോഗം

ഹരിഃ ശ്രീ ഗണപതയെ നമഃ അവിഹിനമസ്തു.

ധൃതരാഷ്ട്ര ഉവാച

ധർമ്മക്ഷേത്രേ ക്ഷുഭക്ഷേത്രേ സമവേതാ യുയുത്സവഃ
മാമകാഃ പാണ്ഡവാശ്ചൈവ കിമകുർവത സഞ്ജയ ൧

ധൃതരാഷ്ട്രർ പറഞ്ഞു

ചൊല്ലെടൊ സഞ്ജയ ധർമ്മ രക്ഷാർത്ഥമാ-
യിക്കുറുക്ഷേത്രത്തിലെത്തിനിൽക്കുന്നൊരൻ
മക്കളും; പാണ്ഡുതൻ പുത്രരും ചെയ്തിടും
വേലകളെന്തെന്നു കേൾപ്പിക്ക സഞ്ജയ! 01

സഞ്ജയ ഉവാച

ഭൃഷ്യാ തു പാണ്ഡവാനികം വ്യൂഢം ഭൂദ്യോധനസ്തദാ
ആചാര്യമുപസംഗമ്യ രാജാ വചനമ-ബ്രവീത് ൨

സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു

നിന്നുടെ പുത്രനാം കൌരവരാജന-
പ്പാണ്ഡവപ്പടയുടെ കാഹളം കേൾക്കയാൽ
തൻ ഗുരുനാമന്റെ ചാരത്തു ചെന്നിട്ടു-
ചോദിച്ചിടുന്നതാം വാക്കുകൾ കേൾക്കുക! 02

പശ്ചൈതാം പാണ്ഡുപുത്രാനാം ആചാര്യ മഹതീം ചമുഃ
വ്യൂഢാം ഭൂപദപുത്രേണ തവ ശിഷ്യേണ ധീമതാം .൩

ആചാര്യ; നിന്നുടെ വൈരിയാം ഭദ്രപദ-
രാജാവു തന്നുടെ പുത്രനാം ശിഷ്യനാൽ
വ്യൂഹീകരിച്ചിടും പാണ്ഡവ സേനയെ
കണ്ടിട്ടു ചിന്തിച്ചുറച്ചിട്ടു ചൊല്ലുക! 03

അത്ര ശൂരാ മഹേഷാസാ ഭീമാർജുനസമാ യുധി
യുയുധാനോ വിരാടശ്ച ഭൂപദശ്ച മഹാരഥഃ ൪

പാണ്ഡവ സൈന്യത്തിലുള്ളതാം വിര-
വിരാട, ഭൂപദ, യുയുധാന വിരരെ
ക്കണ്ടിട്ടു ചിന്തയുണ്ടാകുന്നതുണ്ടവർ
തുല്യരാണർജുന-ഭീമരോടൊക്കുമെ! 04

യുഷ്ടകേതുശ്ചേകിതാനഃ കാശിരാജശ്ച വിര്യവാൻ
പുരുജിതകുന്തിഭോജശ്ച ശൈബ്യശ്ച നരപുങ്ഗവഃ ൧

ഉണ്ടവർത്തനുടെ കൂട്ടത്തിലുണ്ടെടൊ
വിര്യനാം കാശിരാജനും; പുരുജിത്തുമാ-
കുന്തിഭോജനും; നരപുംഗവനായ
ശൈബ്യനും, ചേകിതാനാൻ, ദ്യുഷ്ടകേതുവും. 05

യുധാമന്യുശ്ച വിക്രാന്ത ഉത്തമൗജാശ്ച വിര്യവാൻ
സൗഭദ്രോ ദ്രൗപദേയാശ്ച സർവ ഏവ മഹാരഥാഃ ൩

വിക്രമിയായ യുധാമന്യു-യുത്തമൗജസ്സു-
സുഭദ്രതൻ പുത്രരും പിന്നെയൊ-
ദ്രൗപദിപുത്രരുമുണ്ടവരേവരും
വീര മഹാരഥന്മാർ തന്നെയാണെടൊ! 06

അസ്മാകം തു വിശിഷ്ടാ യേ താനിബോധ ഭിജോത്തമ
നായകാ മമ ശൈന്യസ്യ സംജ്ഞാർഥം താൻബ്രവീമി രേ

ദ്രോണദ്യുജോത്തമ; നമ്മുടെ സേനതൻ
നായക വിരരാം ധീരരെ കേൾക്കണി!

ഭവൻ ഭീഷ്മശ്ച കർണ്ണശ്ച കൃപശ്ച സമിതിഷയഃ
അശ്വത്ഥാമാ വികർണശ്ച സൗമദന്തിസ്തമൈവ ച

അങ്ങയും, ഭീഷ്മപിതാമഹനും പിന്നെ-
കർണ്ണ, വികർണ്ണ, കൃപനെയും കാൺക നീ.
എന്നുമേ പോരിൽ ജയിക്കുന്നൊരശ്വത്ഥാ-
മാവുണ്ടു പിന്നെയൊ ഭൂരിശ്രവസ്സുണ്ട്. 08

അന്യേ ച ബഹവഃ ശൂരാ മദർഥേ ത്യക്തജീവിതാഃ
നാനാശസ്ത്രപ്രഹരണാഃ സർവേ യുദ്ധവിശാരദാഃ ന്

രാജാവിനായിട്ടു ജീവൻ ത്യജിക്കുവാ-
നായിട്ടു നിൽക്കുന്ന വിരരാം യോദ്ധര-
നേകമായുണ്ടവർ നാനാവിധത്തിലു-
ള്ളായുധ ധാരികളാണവർ കാൺക നീ. 09

അപര്യാപ്തം തസ്മാകം ബലം ഭീഷ്മാഭിരക്ഷിതം
പര്യാപ്തം ത്വിദമേതേഷാം ബലം ഭീമാഭിരക്ഷിതം ൧൦

നമ്മുടെ സേനതൻ രക്ഷകനായിട്ടു-
നിൽക്കുന്നതല്ലയോ ഭീഷ്മ പിതാമഹൻ.
പാണ്ഡവ സേനതൻ രക്ഷകനായിട്ടു-
മേവുന്ന ഭീമന്റെ വിക്രമം തുച്ഛവും. 10

അയനേഷു ച സർവേഷു യഥാഭാഗവന്ധിതാഃ
ഭീഷ്മമേവാഭിരക്ഷന്തു ഭവന്തഃ സർവ ഏവ ഹി ൧൧

വീരരാം നിങ്ങളിനിയേവരും ചെന്നങ്ങു-
വ്യൂഹത്തിലുള്ളതാം മർമ്മസ്ഥലങ്ങളിൽ
മേവീട്ടു നമ്മുടെ ഭീഷ്മ പിതാമഹ-
നാചാര്യ രക്ഷകരായിട്ടു മേവുക.' 11

തസ്യ സഞ്ജനയൻഹർഷം കുരുവൃദ്ധഃ പിതാമഹഃ
സിംഹനാദം വിനദ്യോച്ഛൈഃ ശംഖം ദധ്മൗ പ്രതാപവാൻ മഹ

കേൾക്ക നീ നിന്നുടെ പുത്രനുസന്തോഷ-
മേകുവാനായിതാ ഭീഷ്മ പിതാമഹൻ
തന്നുടെ കയ്യിലെ ശംഖുമെടുത്തതിൽ-
നിന്നുമുഴക്കുന്ന സിംഹനാദത്തെ നീ. 12

തതഃ ശംഖാശ്ച ഭേദ്യശ്ച പണവാനകഗോമുഖാഃ
സഹസൈവാഭ്യഹന്യന്ത സ ശബ്ദസ്തുമുഖോഭവത് മന

പിന്നെയനേകമാം ശംഖനാദങ്ങളും,
ചെണ്ട, പെരുമ്പറ, കാഹളനാദവും;
പെട്ടെന്നൊരുമിച്ചുയർന്നൊരു ഘോഷമാ-
യങ്ങനെ നാലുഭിക്കിങ്കൽ മുഴങ്ങുന്നു. 13

തതഃ ശ്ലൈതർഹരയൈർയുക്തേ മഹതി സ്യന്ദനേ സ്ഥിതൗ
മാധവഃ പാണ്ഡവശ്ചൈവ ദിവ്യൗ ശംഖൗ പ്രദധ്മതഃ മർ

വെള്ളക്കുതിരയെ പൂട്ടിയ തേരതിൽ
മേവുന്ന ലക്ഷ്മീപതിയായ കൃഷ്ണനും,
പാണ്ഡുതൻ പുത്രരും താന്താങ്ങൾ തന്നുടെ
ശംഖുവിളിക്കുന്ന നാദത്തെ കേൾക്ക നീ. 14

പാണ്ഡുജന്യം ഹൃഷീകേശോ ദേവദത്തം ധനഞ്ജയഃ
പൌണ്ഡ്രം ദധ്മൗ മഹാശംഖം ഭീമകർമ്മാ വ്യകോദരഃ മഠ

ഇന്ദ്രിയമഞ്ചും നിയന്ത്രിച്ചിടുന്നൊരി-
യിശ്വരൻ തന്നുടെ പാണ്ഡുജന്യത്തെയും,
അർജുനൻ തന്റെയാ ദേവദത്തത്തെയും,
പൌണ്ഡ്രത്തെ ഭീമനും ഊതുന്നതുണ്ടതും. 15

അനന്തവിജയം രാജാ കുന്തിപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ
നകുലഃ സഹദേവശ്ച സുഘോഷമണിപുഷ്പകൗ മന്ത്ര

അനന്തവിജയമാം ശംഖുമെടുത്തിതാ
രാജാ...യുധിഷ്ഠിരൻ ഊതുന്ന കാൺക നീ.
'സുഘോഷം' മുഴക്കുന്നു നകുലനും പിന്നെ-
'മണിപുഷ്പക'മുതുന്നതുണ്ടു സഹദേവനും. 16

കാശ്യശ്ച പരമേഷ്യാസഃ ശിവണ്ഡി ച മഹാരഥഃ
ധൃഷ്ടദ്യുമനോ വിരാടശ്ച സാത്യകിശ്യാപരാജിതഃ മഠ

കാശിരാജാവ്, ശിവണ്ഡി മഹാരഥൻ,
ദ്രുപദരാജാപുത്രനാം ധൃഷ്ടധ്യുമനനും;

പാണ്ഡവർക്കാശ്രയമായ വിരാടനും,
 തോൽവിയെ കാണാത്ത സാത്യകി പിന്നെയും; 17
*ദ്രുപദോ ദ്രൗപദേയാശ്ച സർവശഃ പൃഥ്വിവീപതേ
 സൗഭദ്രശ്ച മഹാബാഹുഃ ശംഖാനന്ദയ്മുഃ പൃഥക്പൃഥക്*

പാഞ്ചാലരാജാ...ദ്രുപദമഹാരഥൻ,
 ദ്രൗപദി തന്നുടെ പുത്രനും പിന്നെ
 സുഭദ്രാതന്നെയും വെവ്വേറെ തന്നുടെ
 ശംഖുമുഴക്കുന്ന നാദത്തെ കേൾക്കേ നീ. 18
*സ ഘോഷം ധാർതരാഷ്ട്രാണാം ഹൃദയാനി വ്യഭാരയത്
 നഭശ്ച പൃഥ്വിവിം ചൈവ തുമുലോഭ്യന്യനാദയൻ മൻ*

ഒന്നിച്ചുപൊങ്ങുന്നൊരി ശംഖനാദങ്ങേ-
 ളാകാശഭൂമി നിറഞ്ഞങ്ങുചെന്നിട്ടു-
 നിന്നുടെ പുത്രമഹാരഥന്മാരവർ
 തന്നുടെ ഹൃത്തുപിളർക്കുന്ന കാൺക നീ. 19
*അഥ വ്യവസ്ഥിതാസ്യാപ്യാ ധാർതരാഷ്ട്രാൻകപിധജഃ
 പ്രവൃത്തേ ശസ്ത്രസമ്പാതേ ധനുരുദ്യമ്യ പാണ്ഡവഃ
 ഹൃഷീകേശം തദാ വാക്യമിമോഹ മഹിപതേ ൨൦*

ഹേ...രാജ; പിന്നെയോ പാണ്ഡുതൻ പുത്രനാ-
 മർജുനൻ തൻ 'കപിധജ'മുള്ള തേരതിൽ
 നിന്നുതൻ വില്ലുമെടുത്തുനിൻപുത്രരെ
 വീക്ഷിച്ചുനിന്നിതാ കൃഷ്ണനോടോതുണു! 20
അർജുന ഉവാച

*സേനയോരുഭയോർമദ്ധ്യേ രഥം സ്ഥാപയ മേച്ഛൂത
 യാവദേതാനിരീക്ഷേഹം യോദ്ധുകാമാനവസ്ഥിതാൻ ൨൧
 കൈർമയാ സഹ യോദ്ധവ്യമസ്മിൻരണസമുദ്യമേ ൨൨*

ആരൊക്കെയി ധർമ്മയുദ്ധത്തിലെനൂടെ
 വൈരിയായ് നിൽക്കുന്നതെന്നു വീക്ഷിക്കുവാൻ
 തെറ്റുപറ്റാത്ത നീ നിർത്തിടവേണമേ-
 യിരുസേന മദ്ധ്യത്തിലെന്റെ രഥത്തിനെ. 21/22
*യോയാത്യമാനാവേക്ഷേഹം യ ഏതേത്ര സമാഗതാഃ
 ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ ദുർബ്ബദ്ധേര്യഭേ പ്രിയചികിർഷവഃ ൨൩*

ധാർതരാഷ്ട്രൻതന്റെ പുത്രന്റെ ദുർബ്ബദ്ധി-
 യായിടും യുദ്ധത്തിലിച്ഛയുണ്ടായിട്ടു-
 വന്നിട്ടു യുദ്ധം ജയിക്കുവാനായിട്ടു-
 നിൽക്കുന്ന യോദ്ധരെ കാൺക നീ മാധവാ. 23
സഞ്ജയ ഉവാച

*ഏവമുക്തേഹൃഷീകേശം ഗുഡാകേശേണ ഭാരത
 സേനയോരുഭയോർമദ്ധ്യേ സ്ഥാപയിത്വാ രഥോത്തമം*

സന്ദേഹമന്തം പരന്തപ

അജ്ഞാനമായിട്ടും നിദ്ര ജയിക്കുന്നൊ-

രർജുനൻ തന്നുടെ വാക്യങ്ങൾ കേൾക്കയാൽ

പാർമന്റെ സാരമിയിരുസേന മദ്ധ്യത്തി-

ലായിട്ടു നിർത്തിയ തേരുനി കാണുക! 24

ഭീഷ്മദ്രോണപ്രമുഖതഃ സർവേഷാം ച മഹീക്ഷിതാം

ഉവാച പാർഥ പശ്യെതാൻസമവേതാൻകുരുനിതി ൨൪

ഭീഷ്മ, ദ്രോണമുഖ്യന്മാരു പിന്നെയൊ

രാജാക്കന്മാരവർ തന്നുടെ മുൻപിൽവ-

ച്ചാ പാർഥ സാരമി കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്ന-

തുണ്ടു നിൻ മക്കളെ കാൺക നീ ഭാരത ! 25

തത്രപശ്യത്സ്മിതാൻപാർഥ പിതൃനമ പിതാമഹാൻ

ആചാര്യന്മാരുലാൻഭ്രാതൃൻ പുത്രാൻ പൌത്രാൻ സഖീംസ്ത്ഥാ

ശശൂരാൻസുഹൃദശ്ചൈവ സേനയോരുഭയോരപി ൨൬

സൈന്യങ്ങൾ രണ്ടിലുമുള്ളതാം തൻ പിതൃ-

തുല്യർ, പിതാമഹർ, പിന്നെ ഗുരുക്കളും;

മാതൃലന്മാരും, സഹോദരർ, പുത്രരും,

പൌത്രർ, സഖാക്കളും പിന്നെ ശശൂരരും; 27

താൻസമീക്ഷ്യ സ കൌന്തേയഃ സർവ്വൻബന്ധുനവസ്ഥിതാൻ

കൃപയാ പരയാവിഷ്ടോ വിഷീദന്നിദമ-ബ്രവീത് ൨൭

എന്നീ പലവിധം ബന്ധുക്കളായുള്ള

സർവ്വരോം കണ്ടിട്ടു കാര്യമൊക്കയാ-

ലാവേശപൂർവ്വം വിഷണ്ണനായിട്ടിതാ

പാർഥൻ പറയുന്ന വാക്യങ്ങൾ കേൾക്കുക ! 27

അർജുന ഉവാച

ദ്വേഷേമം സ്വജനം കൃഷ്ണ യുധുത്തും സമുപസ്ഥിതം

സീന്തി മമ ഗാത്രാണി മുഖം ച പരിശുഷ്യതി ൨൮

അർജുനൻ പറഞ്ഞു

യുദ്ധേച്ഛയോടെന്റെ മുൻപിലായ് നിൽക്കുന്നൊ-

രന്റെയീ ബന്ധുക്കളെ കാൺകയാലഹോ!

എന്നംഗപ്രത്യംഗമാകെ തളരുന്ന-

തുണ്ടു; വരളുന്നതുണ്ടെൻ മുഖവുമേ. 28

വേപഥുശ്ച ശരീരേ മേ രോമഹർഷശ്ച ജായതേ

ഗാണധീവം സ്രംസതേ ഹസ്താന്തപക്വൈവ പരിഭവ്യതേ ൨൯

എൻ ദേഹമാകെ വിറയ്ക്കുന്നതുണ്ടു രോ-

മാഞ്ചമണിയുന്നതുണ്ടെന്റെ കേശവ!

എൻ ദേഹമാകെ വിറയ്ക്കുന്നതുണ്ടെന്റെ

ഗാണധീവ വില്ലിതും വഴുതുന്നതുണ്ടുമേ. 29

ന ച ശക്നോദ്യവസ്ഥാതും ഭ്രമതിവ ച മേ മനഃ
നിമിത്താനി ച പശ്യാമി വിപരീതാനി കേശവ നം

എൻ മനസ്സാകയും ചുറ്റിത്തിരിയുന്നി-
താകയാൽ നിൽക്കുവാനാവില്ല കേശവ!
കേശിയെ കൊന്നതാം കേശവ; കാണുന്ന
ശകുനങ്ങളാകയും ശുഭമല്ല മാധവ. 30

ന ച ശ്രേയോനുപശ്യാമി ഹതാ സ്വജനമാഹവേ
ന കാംക്ഷേ വിജയം കൃഷ്ണ ന ച രാജ്യം സുഖാനി ച നമ

ഈ യുദ്ധഭൂമിയിൽ നിൽക്കുന്നൊരെന്റെയി-
ബന്ധു മിത്രാദികളേവരേം ഹിംസിച്ച്-
ലഭ്യമായിടുവാൻ പോകുന്ന രാജ്യവും,
ഭോഗവും, കീർത്തിയും വേണ്ടെന്റെ കേശവ! 31

കിം നോ രാജ്യേന ഗോവിന്ദ കിം ഭോഗൈർജീവിതേന വാ
യേഷാമർഥേ കാംക്ഷിതം നോ രാജ്യം ഭോഗാഃ സുഖാനി ച നമ

ത ഇമേവസ്ഥിതാ യുദ്ധേ പ്രാണാംസ്ത്യക്ത്വാ ധനാനി ച
ആചാര്യാഃ പിതരഃ പുത്രാസ്തഥൈവ ച പിതാമഹാഃ നമ
മാതൃലാഃ ശ്വശൂരാഃ പൌത്രാഃ സ്യാലാഃ സംബന്ധിനസ്ത്ഥാ
ഏതാന ഹന്തുമിച്ഛാമി ഘ്നതോപി മധുസൂദന നർ
അപി ത്രൈലോക്യരാജ്യസ്യ ഹേതോഃ കിം നു മഹികൃതേ
നിഹത്യ ധാർത്തരാഷ്ട്രാനഃ കാ പ്രീതിഃ സ്യാജ്ജനാർഭണ നമ

അല്ലയോ ഗോവിന്ദ; ഏവർക്കു വേണ്ടിയി-
ട്ടായിട്ടു മോഹിച്ചു രാജ്യവും, ഭോഗവും:
ആയവരൊക്കെയും പ്രാണൻ ത്യജിക്കുവാ-
നായിട്ടു നിൽക്കുന്ന കാഴ്ച നീ കാണുക! 32/33

ആചാര്യന്മാരും; പിത്രുക്കൾ, പിതാമഹർ
മാതൃലന്മാരുമീ പുത്ര-പൗത്രാദിയും;
സ്യാലാ-ശ്വശൂരരുമായുള്ള ബന്ധുക്ക-
ളായവരൊക്കെയും നിൽക്കുന്ന കാണുക! 33/34

ആയവരെക്കാലചെയ്തിട്ടു ത്രൈലോക്യ-
മാകയും കൈവരുമെന്നിരുന്നീടിലു-
മാവില്ല ഹേ മധുസൂദന കൊല്ലുവാ-
നാവില്ല സോദരരാം ധാർത്തരാഷ്ട്രരെ! 35/35

പാപമേവാശ്രയേസ്മാൻഹവൈതാനാതതായിനഃ
തസ്മാന്നാർഹാ വയം ഹന്തും ധാർത്തരാഷ്ട്രാൻസബാസ്വവാൻ
സ്വജനം ഹി കഥം ഹതാ സുഖിനഃ സ്യാമ മാധവ നമ്ര

ഞങ്ങളെ കൊല്ലുവാൻ വന്നവരാകിലും
ബന്ധുഹത്യാപാപമേൽക്കുവാൻ വയ്യമേ.
സ്വന്തമായുള്ളതാം ബന്ധുജനത്തിനെ-
ഹിംസിച്ച് കിട്ടുന്ന സൗഖ്യവും നിഷ്ഫലം! 36

യദ്യപ്യേതേ ന പശ്യന്തി ലോഭോപഹതചേതസഃ
കുലക്ഷയകൃതം ദോഷം മിത്രദ്രോഹേ ച പാതകം നഃ
കഥം ന ജ്ഞേയമസ്മാഭിഃ പാപാഭസ്മാന്നിവർത്തിത്യം
കുലക്ഷയകൃതം ദോഷം പ്രപശ്യദ്ഭീർജനാർഭണ നവ്യ

ലാഭനഷ്ടത്തിൽ മദിക്കും മനസ്സുള്ള
കൗരവർ കാണുന്നതില്ലാ കുലക്ഷയം!
ആയതാം ദോഷത്തെ റിവുള്ള നമ്മളി
പാപത്തെ യെന്തിനായ് പേറുന്നു മാധവ? 37/38

കുലക്ഷയേ പ്രണശ്യന്തി കുലധർമാഃ സനാതനാഃ
ധർമ്മേ നഷ്ടേ കുലം കൃത്സ്നമധർമോഭിഭവത്യുത നൻ
അധർമാഭിഭവാത്കൃഷ്ണ പ്രഭൃഷ്യന്തി കുലസ്ത്രിയഃ
സ്ത്രിഷു ദുഷ്ടാസു വാർഷ്ണേയ ജായതേ വർണസങ്കരഃ രം

വംശ നാശത്താൽ നശിക്കുന്നു ധർമ്മവും;
ധർമ്മ നാശത്താലുടിക്കുന്ന ധർമ്മവും.
അധർമ്മികളാം കുലസ്ത്രികൾ ദുഷ്ടിച്ചിട്ടു
സൃഷ്ടിച്ചിടുന്നതീ സങ്കര വർഗ്ഗവും. 39/40/41

സങ്കരോ നരകായൈവ കുലഘ്നാനാം കുലസ്യ ച
പതന്തി പിതരോ ഹേദ്യഷാം ലുപ്തപിണ്ഡോഭക്രിയാഃ രം

സങ്കര വർഗ്ഗത്തിലുള്ളതാം സന്തതിക-
ളാചരിക്കില്ല പിണ്ഡോഭക കർമ്മങ്ങൾ.
ആയവർ തന്റെ പിതൃക്കൾ പതിക്കുന്ന-
തുണ്ടിന്നു ഘോരമാം നരകത്തിച്ചൂളയിൽ. 42

ദോഷൈരേതൈഃ കുലഘ്നാനാം വർണസങ്കരകാരകൈഃ
ഉത്സാദ്യന്തേ ജാതീധർമാ കുലധർമാശ്ച ശാശ്വതാഃ രവ

ആയതാം സങ്കര വർഗ്ഗത്തെ സൃഷ്ടിച്ചി-
ടുന്നവർ തന്നുടെ ദോഷത്താലാണുവേ-
രറ്റുപോകുന്നതീ കുലധർമ്മമാകയാൽ
നിർത്തിടാം നമ്മൾക്കു യുദ്ധം ജനാർദ്ദന! 43

ഉത്സന്നകുലധർമാണാം മനുഷ്യാണാം ജനാർഭണ
നരകേ നിയതം വാസോ ഭവതിത്യനുശൃശ്ശുമ രന

ഗുരുവരർ ചൊല്ലി നാം കേട്ടിരിക്കുന്നതാം
തത്ത്വത്തെയാണുഞാൻ ചൊല്ലുന്ന കേൾക്കുക!

വംശ നാശത്തിന്റെ ബീജം വിതച്ചിടും
മർത്യർക്കു വാഴ്ചയീ നരകത്തിലാണതും! 44

അഹോ ബത മഹത്പാപം കർതും വ്യവസിതാ വരം
യദ്രാജ്യസുഖലോഭേന ഹന്തും സ്വജനമുദ്യതാഃ രർ

എന്തൊരു കഷ്ടമീ രാജ്യത്തെ മോഹിച്ചു-
തൻ ബന്ധു, പുത്ര, കളുത്രാദി സർവ്വരേ-
മന്തകൻ തന്നുടെ നാട്ടിലേക്കൊക്കുവാ-
നായിട്ടൊരുബെട്ടു പോന്നിതോ നമ്മളും! 45

യദി മാമപ്രതികാരമശസ്ത്രം ശസ്ത്രപാണ്യഃ
ധാർതരാഷ്ട്രാ രണേ ഹന്യാസ്തന്മേ ക്ഷേമതരം ഭവേത് രർ

പ്രതികാരമില്ലാതെയായുമേന്താതെ-
യിരുസേന മദ്ധ്യേ വിഷണ്ണനായ് നിൽക്കുന്നൊ-
രെന്നെയെൻ സോദരർ യുദ്ധേ വധിക്കുകി-
ലെത്രയും പഥ്യമായ്ത്തീരുമെന്നിക്കതും! 46

സഞ്ജയ ഉവാച

ഏവമുക്തപാർജുനഃ സംഖ്യേ രഥോപസ്ഥ ഉപാവിശത്
വിസൃജ്യ സശരം ചാപം ശോകസംവിഗ്നമാനസഃ ര്നു

സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു
ഇപ്രകാരം തന്റെ സാരഥി തന്നോടു-
കേണു വിലപിച്ചു പാർത്ഥനവന്യുടെ-
യന്യുകുലച്ചതാം വില്ലുമുപേക്ഷിച്ചു
തേരത്തിൽ ദുഃഖിച്ചിരിക്കുന്ന കാൺക നീ! 47

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
അർജുനവിഷാദയോഗോ നാമ പ്രഥമോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ 'അർജുനവിഷാദയോഗം'
എന്ന ഒന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അധ്യായം - രണ്ട് സാംഖ്യയോഗം

സഞ്ജയ ഉവാച

തം തമാ കൃപയാവിഷ്ടമശ്രുപൂർണ്ണാകുലേക്ഷണം
വിഷീദന്തമിദം വാക്യമുവാച മധുസൂദനഃ ൧

സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു:
മധുവെന്നൊരസുരനെ കൊന്നതാം കൃഷ്ണന-
കണ്ണുനീർ വാർത്തിടും പാർത്ഥനോടോതുന്നു! 01

ശ്രീഭഗവാനുവാച

കൃതസ്ത്വാ കശ്മലമിദം വിഷമേ സമുപസ്ഥിതം
അനാര്യജുഷ്ടമസ്വർഗ്ഗമകീർത്തികരമർജ്ജുന ൨

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
ജീവിതമുല്യത്തെയറിയാത്തവർക്കൊക്കെ-
യപ്രാപ്യമാണടൊ കീർത്തിയും, സ്വർഗ്ഗവും. 02

കൈബ്യം മാ സ്മ ഗമഃ പാർത്ഥ നൈതത്ത്വായുപപദ്യതേ
ക്ഷുഭ്രം ഹൃദയദൌർബ്ബല്യം ത്യക്തോത്തിഷ്ഠ പരന്തപ ൩

ശത്രുക്കളെ സംഹരിക്കുവാൻ പാർത്ഥ നിൻ
ഹൃദയദൌർബ്ബല്യത്തെ സംഹരിച്ചിടുക.
യോഗ്യമല്ലാത്ത നപുംസകഭാവത്തെ
സംഹരിച്ചിട്ടു നീയുദ്ധരിച്ചിടുക. 03

അർജ്ജുന ഉവാച

കഥം ഭീഷ്മമഹം സംഖ്യേ ഭ്രോണം ച മധുസൂദന
ഇഷ്ടുഭിഃ പ്രതിയോത്ത്യാമി പൂജാർഹാവരിസുന്ദേ ൪

അർജ്ജുനൻ പറഞ്ഞു:
പൂജ്യരാം ഭീഷ്മരേം പൂജ്യരാം ഭ്രോണരേ-
മേതു ശരങ്ങളാലെതിരിടും ചൊല്ലു നീ. 04

ഗുരുനഹത്വാ ഹി മഹാനുഭാവൻ
ശ്രേയോഭോക്തും കൈക്ഷ്യമപിഹ ലോകേ
ഹതാർഥകാമാംസ്തു ഗുരുനിഹൈവ
ഭൃഞ്ജീയ ഭോഗാൻരൂധിരപ്രദിഗ്ധൻ ൭

ഗുരുവരന്മാരെയുപദ്രവിക്കാതിന്നു
ഭീക്ഷാടനം ചെയ്തു ഭോജിക്കരുത്തമം.
ഗുരുഭൃതന്മാരുടെ ചോര പൂരട്ടിയി-
ട്ടന്നം ഭുജിക്കണോ? ചൊല്ലുവിൻ കൃഷ്ണ നീ! 05

ന ചൈതദിദമഃ കതരനോ ഗരിയോ
യദാ ജയേമ യദി വാ നോ ജയേത്യഃ
യാനേവ ഹത്വാ ന ജിജീവിഷാമ
സ്തേവസ്ഥിതാഃ പ്രമുഖേ ധാർത്തരാഷ്ട്രാഃ ൩

നമ്മൾ ജയിക്കണോ? സോദരർ വാഴണോ?

ഏതതുനല്ലതെന്നിരിക്കറിയില്ലതും.

സോദരരെക്കൊല ചെയ്തിട്ടിജീവനി-

ലിച്ചുയില്ലായവർ വന്നിതാ വെട്ടുന്നു. 06

കാർപ്പണ്യദോഷോപഹതസ്വഭാവഃ
പൃച്ഛാമി ത്വാം ധർമ്മസമ്മൂഢചേതാഃ
യച്ഛ്രേയഃ സ്യാന്നിശ്ചിതം ബ്രഹ്മഹിതമേ
ശിഷ്യസ്തേഹം ശാധി മാം ത്വാം പ്രപന്നം ൭

ധർമ്മത്തെ കാണതിന്നാവായെടുത്തുപോന്നൊ-
രർജുനൻ വന്നിതാ ശരണമായ് കേഴുന്നു.

യാതൊന്നു ശ്രേയസിനായതെന്നിക്കെന്ന്യ-

ചൊല്ലിത്തരേണമേ, കൃഷ്ണാ... ഹരേ ജയ.07

ന ഹി പ്രപശ്യാമി മമാപനുദ്യാ-
ദ്യച്ഛോകമുച്ഛേരാഷണമിന്ദ്രിയാണാം
അവാപ്യ ഭൂമാവസപത്നമൃദ്ധം
രാജ്യം സുരാണാമപി ചാധിപത്യം വൃ

ശത്രുക്കളില്ലാത്ത സമ്പൽസമൃദ്ധമാം

സാമ്രാജ്യ സിംഹാസനത്തിൽ മേവുമൊഴും

എന്നിന്ദ്രിയത്തെ വരട്ടുവാൻ പേരുന്നൊ-

രി 'ശോകരാക്ഷസ' നാശകനാരതും? 08

സഞ്ജയ ഉവാച

ഏവമുക്തവാ ഹൃഷീകേശം ഗുന്ധാകേശഃ പരന്തപഃ
ന യോത്സ്യ ഇതി ഗോവിന്ദമുക്തവാ തൃഷ്ണിം ബഭൂവ ഹ ന്

സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു:

'ഇല്ലിനി ഞാനൊരു യുദ്ധത്തിനില്ലെ'ന്നു-

ശത്രുസംഹാരിയാമജ്ഞാന നാശകൻ,

അർജുനൻ കൃഷ്ണനോടേവം പറഞ്ഞിട്ടു-

മൌനിയായ് തേരതിൽ മേവുന്നു മനവ. 09

തമുവാച ഹൃഷീകേശഃ പ്രഹസന്നിവ ഭാരത
സേനയോരുഭയോർമദ്ധ്യേ വിഷിന്തമിദം വ ചഃ ൧൦

ഇരുസേന മദ്ധ്യേ വിഷണ്ണനായ് വിഭണൊരു

പാർത്ഥനെ നോക്കിയ-പ്പുഞ്ചിരി തൂകിട്ടു-

കണ്ണുനീർ വാർക്കുന്നൊരർജുനനോടിതാ:

ഇന്ദ്രിയാധിശനുരയ്ക്കുന്നു മനവ ! 10

ശ്രീഭഗവാനുവാച

അശോചാനന്വശോചസ്ത്വം പ്രജ്ഞാവാദാംശു ഭാഷസേ
ഗതാസുനഗതാസുംശു നാനുശോചന്തി പണ്ഡിതാഃ ൧൧

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:

എന്തിനു വെറുതെ നീ പണ്ഡിതന്മാരുടെ
ഭാഷണം ചെയ്തുകൊണ്ടിങ്ങനെ കേഴുന്നു!
ജീവിച്ചിരിക്കിലൊ; മൃതരായിപ്പോകിലൊ;
ദഃഖിക്കയില്ലവർ പണ്ഡിതശ്രേഷ്ഠന്മാർ. 11

*നരോവാഹരം ജാത്യ നാസം ന തം നേമേ ജനാധിപാഃ
നചൈവ നഭവിഷ്യാമഃ സർവേ വ്യയമതഃ പരം ധ്രു*

നീയില്ലയെന്നില്ല; ഞാനില്ലയെന്നില്ല-
രാജാവു ജീവിച്ചിരുന്നില്ലയെന്നില്ല. 12

*ദേഹിനോസ്തിത്യാമ ദേഹേ കൌമാരം യൗവനം ജരാ
തഥാ ദേഹാന്തരപ്രാപ്തിർധീരസ്തുത ന മൃഹ്യതി ധ്നു*

എപ്രകാരത്തിൽ നിൻ ദേഹത്തിലെ ജീവൻ
കൌമാര, യൗവന വാർദ്ധക്യമാവുന്നു;
അപ്രകാരത്തിലീ ദേഹാന്തരപ്രാപ്തി;
ആയതിൽ ധീരരോ മോഹമില്ലാത്തവർ. 13

*മാത്രാസ്പർശാസ്തു കൌന്തേയ ശീതോഷ്ണസുഖദുഃഖദാഃ
ആഗമാപായീനോ നിത്യാസ്താം സ്തിതിക്ഷമ്പ ഭാരത ധ്രു*

ഹേ...കുന്തിപുത്രയീന്ദ്രിയ ബോധത്താ-
ലുണ്ടായി ശീതോഷ്ണ സുഖ-ദുഃഖ ബോധങ്ങൾ:
ആയവയെല്ലാമെ വന്നിടും, പോയിടും
ആയതുകൊണ്ടവ നീ സഹിച്ചിടണം. 14

*യം ഹി ന വ്യഥയന്ത്യേതേ പുരുഷം പുരുഷർഷഭ
സമദ്യഃഖസുഖം ധീരം സോമ്യതത്വായ കൽപതേ ധ്രു*

സുഖ-ദുഃഖ ഭേദങ്ങളില്ലാത്ത ധീരനാം
പുരുഷനീ വ്യഥ ബാധിക്കയില്ലവൻ
യോഗ്യനായിടുന്നു മോക്ഷത്തിനാകയാൽ
പുരുഷശ്രേഷ്ഠ; നീ ദുഃഖിയായ്കേതുമേ! 15

*നാസതോ വിദ്യതേ ഭാവോ നാഭാവോ വിദ്യതേ സതഃ
ഉഭയോരപി ദൃഷ്ടോന്തസ്തന്നയോസ്തത്വദർശിഭിഃ ധ്നു*

ഇല്ലാത്തതുണ്ടെന്ന തോന്നലതുമില്ലല്ലോ:
ഇല്ലായ്മയില്ലാത്തതാണല്ലോ ശാശ്വതം.
ഈ രണ്ടവസ്ഥയും കണ്ടിട്ടുചൊല്ലിയോ-
രല്ലയോ തത്ത്വത്തെ ദർശിച്ച പണ്ഡിതർ. 16

*അവിനാശി തു തദിദ്ധി യേന സർവമിദം തതം
വിനാശമവ്യയസ്യാസ്യ ന കശ്ചിത്കർത്തുമർഹതി ധ്രു*

യാതൊന്നിനാലൊരു ദേഹം നിറയുന്നു;
ആയതു നാശമില്ലാത്തതറിഞ്ഞിടൂ!
ആയതാമാത്മാവതിനെ ഹേദിക്കുവാ-
നാവില്ല പാർത്ഥ; നീ ശക്തനുമല്ലൊ. 17

അന്തവന്ത ഇമേ ദേഹാ നിത്യസ്യാക്താഃ ശരീരിണഃ
അനാശിനോ പ്രമേയസ്യ തസ്മാദ്ഭ്യധ്യസ്വ ഭാരത മവ്ര

ശാശ്വതനാണവൻ; നാശമില്ലാത്തവ-
നാരാലുമാകില്ലതിനെയളക്കുവാൻ.
ദേഹത്തിനുള്ളൊരു നാശമതോ വെറും-
തോന്നലാണായതുകൊണ്ടു നീ പോരിടു! 18

യ ഏനം വേത്തി ഹന്താരം യശ്ചൈനം മന്യതേ ഹതം
ഉഭയേ തൗ ന വിജാനീതോ നായം ഹന്തി ന ഹന്യതേ മൻ

ആത്മാവിനെത്താൻ 'ഹനിച്ചെ'ന്നു ചൊല്ലുവോ-
രാത്മാവിതാ 'മൃത' മായെന്നു ചൊല്ലുവോ-
രായവരജ്ഞരാണതുകൊണ്ടിതറിവില-
യാത്മാവിനില്ലൊരു നാശവും; ഹാനിയും. 19

ന ജായതേ മ്രിയതേ വാ കദാചി-
ന്നായം ഭൂത്യാ ഭവീതാ വാ ന ഭൂയഃ
അജോ നിത്യഃ ശാശ്വതോ/യം പുരാണോ
ന ഹന്യതേ ഹന്യമാണേ ശരീരേ ൨൦

ജനനമില്ലാത്തവൻ; മരണമില്ലാത്തവ-
നാവിർഭവിച്ചില്ല-താവിർഭവിക്കില്ല.
അജനനവൻ നിത്യ ശാശ്വതനാണവൻ:
പ്രാചീനനാണവനില്ലെടൊ മരണവും. 20

വേദാവിനാശിനം നിത്യം യ ഏനമജമവ്യയം
കഥം സ പുരുഷഃ പാർഥ കം ഘാതയതി ഹന്തി കം ൨൧

നേരോടിതറിയുന്ന പുരുഷരാറെയും
കൊല്ലുകയല്ലമേ കൊല്ലിക്കയെല്ലെടൊ. 21

വാസാംസി ജീർണ്ണാനി യഥാ വിഹായ
നവാനി ഗൃഹ്ണാതി നരോ പരാണി
തഥാ ശരീരാണി വിഹായ ജീർണ്ണാ-
ന്യന്യാനി സംയാതി നവാനി ദേഹി ൨൨

പഴകിച്ചു പിഞ്ചിയ വസ്ത്രമുപേക്ഷിച്ചു-
പുതുവസ്ത്രമെങ്ങിനെ നാം ധരിച്ചിടുന്നു;
ആയതുപോലെ ജീർണ്ണിച്ചൊരി ദേഹവും
ദേഹി കൈവെടിയുന്നു , നവമതിൽ കേറുന്നു. 22

നൈനം ഛിന്ദന്തി ശസ്ത്രാണി നൈനം ദേഹതി പാവകഃ
ന ചൈനം ക്ലേഭയന്ത്യാപോ ന ശോഷയതി മാരുതഃ ൨൩

ശസ്ത്രാസ്ത്ര പ്രയോഗത്താൽ 'ചേരടി'ക്കപ്പെടാത്തവൻ!
ഇക്കൊടും കാറ്റേറ്റിട്ടും 'ശോഷി'ക്കപ്പെടാത്തവൻ!
പ്രളയത്തിൻ ജലത്തിലും 'ലയി'ക്കപ്പെടാത്തവൻ!
കത്തുന്നൊരിത്തീയാൽ 'ദഹി'ക്കപ്പെടാത്തവൻ! 23

അച്ഛേദ്യോയമദാഹ്വോയമക്ലേദ്യോശോഷ്യ ഏവ ച
നിത്യഃ സർവഗതഃ സ്ഥാണുരചലോയം സന്നാതനഃ ൨൪

അവ്യക്തോയമചിന്ത്യോ യമവികാര്യോയമുച്യതേ
തസ്മാദേവം വിഭിന്തൈനം നാനുശോചിത്യമർഹസി ൨൫

നിത്യനചഞ്ചലൻ പരിണമിക്കാത്തവൻ,
ശാശ്വതനും സർവ്വവ്യാപിയായ് വുവോൻ.
അവ്യക്തനചിന്ത്യൻ മാറാതിരിക്കുവോ-
നായതാ'ണാത്മാവ'തരിക നീയർജുന. 24/25

അഥ ചൈനം നിത്യജാതം നിത്യം വാ മന്യസേ മുതം
തഥാപി ത്വം മഹാബാഹോ നൈനം ശോചിത്യമർഹസി ൨൬

ലോകായതികളും വൈഭാഷികന്മാരു-
മായവർ തന്നുടെ വിശ്വാസിയായി നീ;
'ജനനമരണ'മുണ്ടായിടു മാത്മാവി-
ന്നെന്നുധരിക്കിലും വേദിക്കവേണ്ടടൊ! 26

ജാതസ്യ ഹി ധ്രുവോ മുത്യർധ്രുവം ജന്മ മുതസ്യ ച
തസ്മാദപരിഹാര്യേർഥേ ന ത്വം ശോചിത്യമർഹസി ൨൭

അവ്യക്താഭിനി ഭൂതാനി വ്യക്തമദ്ധ്യാനി ഭാരത
അവ്യക്തനിയന്നന്യേവ തത്ര കാ പരിഭേവനാ ൨൮

മരിച്ചിടും ജനിച്ചതും; ജനിച്ചിടും മരിച്ചതും;
മടിച്ചിടേണ്ട ചെയ്തിടേണ്ട വേലചെയ്ക പാർത്ഥ നീ!
കണ്ടിടാ തുടക്കവു-മൊടുക്കവുമതങ്ങിനെ:
വ്യക്തമായിടുന്നതല്ലൊ മദ്ധ്യമാണതോർക്കടോ. 27/28

ആശ്ചര്യവത്പശ്യതി കശ്ചിദേന-
മാശ്ചര്യവദ്ഭദതി തഥൈവ ചാന്യഃ
ആശ്ചര്യവചൈനമന്യഃ ശൃണോതി
ശ്രുത്വാപ്യേനം വേദ ന ചൈവ കശ്ചിത് ൨൯

അതിശയിപ്പതെന്നു കണ്ടിടുന്നൊരാളതിന്നെയും
അതിശയിപ്പതെന്നു ചൊല്ലിടുന്നൊരാളതിന്നെയും
അതിശയിപ്പതെന്നു കേട്ടിടുന്നൊരാളതിന്നെയും
ഒന്നുമേ മനസ്സിലാക്കിടാത്ത മർത്ത്യരനവധി. 29

ദേഹീ നിത്യമവധ്യോയം ദേഹേ സർവസ്യ ഭാരത
തസ്മാത്സർവാണി ഭൂതാനി ന ത്വം ശോചിത്യമർഹസി ൩൦

ദേഹി മേവിടുന്നു സർവ്വ ദേഹമുള്ളിലർജുന:
ആവതില്ലൊരിക്കലും വധിക്കുവാൻ നിനക്കടോ!
സർവ്വ ജീവജാലമോർത്തു വേദിയായ് കുമാര നീ-
നീയുണർന്നെന്നിറ്റുനിന്നു വില്ലെടുത്തു പോരിടൂ! 30

സ്വധർമ്മമപി ചാവേക്ഷ്യ ന വികമ്പിതുമർഹസി
ധർമ്യാഖി യുദ്ധാച്ഛേയോന്യത്ക്ഷത്രിയസ്യ ന വിദ്യതേ ൩൧

സ്വധർമ്മമായിടുന്ന നിന്റെ ക്ഷത്രിയ പ്രവൃത്തിയെ
ചെയ്തിടുന്നതാണു നല്ല ശ്രേയസ്സിനതോർക്കെ നീ.
യുദ്ധവൃത്തിയാണു നിന്റെ ധർമ്മമെന്നതാകയാൽ
കൈവിടാനതാവതില്ല പാർത്ഥ നീയതോർക്കെടൊ. 31

യദ്യുച്ഛയാ ചോപപന്നം സ്വർഗ്ഗലാഭമപാവൃതം
സുഖിനഃ ക്ഷത്രിയാഃ പാർഥ ലഭന്തേ യുദ്ധമിദ്ദൃശം ൩൨

അപ്രതീക്ഷമായി നിന്റെ സ്വർഗ്ഗവാതിലിന്നിതാ-
തുറന്നിരിക്കുമായതാണു ധർമ്മയുദ്ധമോർക്കെ നീ.
ക്ഷത്രിയന്റെ ധർമ്മമായ യുദ്ധവും ജയിച്ചു നീ
സ്വർഗ്ഗരാജ്യമായതിൽ സുഖിച്ചു വാണരുളുക. 32

അഥ ചേത്ഥമിമം ധർമ്യം സംഗ്രാമം ന കരിഷ്യസി
തതഃ സ്വധർമം കീർത്തി ച ഹിത്വാ പാപമവാപ്സ്യസി ൩൩

ആയതല്ല ധർമ്മമായ യുദ്ധഭൂമി വിട്ടു നീ
പോയിതെങ്കിലാണകീർത്തിയായിടുന്നതർജുന.
ധർമ്മമായിടുന്നതിന്നെ വിട്ടു നീ പിരിഞ്ഞിലോ
പാപിയാം നിനക്കു പൂകിടാമെടോ നരകവും. 33

അകീർത്തിം ചാപി ഭൂതാനി കഥയിഷ്യന്തി തേവ്യയാം
സംഭാവിതസ്യ ചാകീർത്തിർമരണാദതിരിച്ഛതേ ൩൪

മാത്രമല്ല ലോകരും ചമച്ചിടുന്നതുണ്ടടൊ
ഭീരുവായൊരർജുനന്റെ പോർക്കളത്തിലെക്കഥ.
ആയതാമകീർത്തിയാം ശരങ്ങളിൽ ശയിക്കിലും-
ഭേദമാണു ധർമ്മയുദ്ധമെന്നു നീ ധരിക്കുക. 34

ഭയാദ്രണാഭുപരതം മംസ്യന്തേ ത്വാം മഹാരഥാഃ
യേഷാം ച തപം ബഹുമതോ ഭൂത്വാ യാസ്യസി ലാഘവം ൩൫
അവാച്യവാദാംശു ബഹുൻവദിഷ്യന്തി തവാഹിതാഃ
നിന്ദന്തസ്മൈ സാമർഥ്യം തതോ ഭുഃഖതരം നു കിം ൩൬

നിസ്സാരനായിടാതെയെന്റെ ധീരനായ പാർത്ഥ നീ;
നീ ഭയന്നു യുദ്ധഭൂമിയെ ത്യജിച്ചു പോയിട്ടിൽ
പ്രശസ്തനായ നിന്നെയും നമിച്ചിരുന്ന യോദ്ധരും
വിളിച്ചിടുന്നതുണ്ടു നിന്നെ ഭീരുവെന്നതോർക്കെടൊ. 35/36

ഹതോ വാ പ്രാപ്സ്യസി സ്വർഗ്ഗം ജിത്വാ വാ ഭോക്ഷ്യസേ മഹിം
തസ്മാഭ്യന്തിഷ്ഠം കൌന്തേയ യുദ്ധായ കൃതനിശ്ചയഃ ൩൭

ധർമ്മയുദ്ധഭൂമിയിൽ കിടന്നു നീ മരിക്കിലോ-
ലഭിച്ചിടുന്നതുണ്ടു മോക്ഷമായ സ്വർഗ്ഗ ലോകവും.
ആയതല്ല പാണ്ഡവർ ജയിച്ചിടുന്നതാകിലോ-
ഭുജിച്ചിടാം നിനക്കു രാജ്യമായിടുന്ന ഭൂമിയെ. 37

സുഖദുഃഖേ സമേ കൃത്യാ ലാഭാലാഭൌ ജയാജയൗ
 തതോ യുദ്ധായ യുജ്യന്ധ ഹൈവം പാപമവാപ്സ്യസി നവ
 ഭേദമൊന്നുമില്ല നീ ജയിക്കില്ലെങ്കിലോ മരിക്കില്ലെങ്കിലോ;
 ഭേദമില്ല നഷ്ട-ലാഭ മൊന്നുതന്നെയാണെന്നോ.
 ഭേദമൊന്നുമില്ലാതെ ചിരിയിലും-കരച്ചിലും;
 പാപിയായിടാതെ പാർത്ഥ നേരെനിന്നു പോരിടൂ. 38

ഏഷാ തേഭീഹീതാ സാംഖ്യേ ബുദ്ധിര്യോഗേ ത്വിമാം ശൃണു
 ബുദ്ധ്യാ യുക്തോ യയാ പാർഥ കർമ്മബന്ധം പ്രഹാസ്യസി നൻ
 സാംഖ്യതത്വമായിടുന്ന ജ്ഞാനബുദ്ധി കേട്ടു നീ:
 കേട്ടുകൊള്ളു കർമ്മബന്ധമുക്തനായിടാണെന്നോ:
 ആശ കൈവെടിഞ്ഞു നിന്റെ കർമ്മമാചരിച്ചിടീൽ
 മുക്തമായിടുന്നതുണ്ടു നിന്റെ കർമ്മ ബന്ധനം. 39

നേഹാഭീക്രമനാശോസ്തി പ്രത്യവായോ ന വിദ്യതേ
 സ്വൽപമപ്യസ്യ ധർമ്മസ്യ ത്രായതേ മഹതോ ഭയാത് രം
 ഭയത്തിൽനിന്നു മോചനം ലഭിച്ചിടുന്നതിന്നു നീ-
 കർമ്മബുദ്ധിയായിടുന്ന യോഗവും ധരിക്കണം.
 നഷ്ടമില്ല, ലാഭമില്ല, നേട്ടമില്ല കോട്ടവും:
 ആയതായ യോഗവും ധരിച്ചിടേണമർജുന! 40

വ്യവസായാത്മികാ ബുദ്ധിരേകേഹ കുരുന്തന
 ബഹുശാഖാ ഹ്യനന്താശ്ച ബുദ്ധയോ വ്യവസായിനാം രഥ
 ലഭിച്ചിടേണ്ടതൊന്നുതന്നെയാണതാണു മോക്ഷവും:
 ആയതിന്നുറച്ചിടേണ്ട ബോധമാണു ഭക്തിയും.
 കൃഷ്ണബോധമേറ്റിടാത്ത മനബുദ്ധികൾക്കെടോ:
 അനന്തമാണനേകമാണു ലക്ഷ്യബോധമോർക്കെ നീ. 41

യാമിമാം പുഷ്പിതാം വാചം പ്രവദന്ത്യവിപശ്ചിതഃ
 വേദവാദരതാഃ പാർഥ നാന്യദസ്തിതി വാഭിനഃ രവ
 കാമാത്മാനഃ സ്വർഗ്ഗപരാ ജന്മകർമ്മഫലപ്രദാം
 ക്രിയാവിശേഷബഹുലാം കോശൈശ്ചര്യഗതിം പ്രതി ര്ന

അല്പബുദ്ധിയായിടുന്ന മൂഢമർത്യരൊക്കെയും
 ഫലേച്ഛയോടെയുള്ള വേദവാക്യ സൂക്തമായതിൽ
 ഭ്രമിച്ചിടുന്നതാകയാലവർക്കു വേണ്ടിടുന്നതും:
 അതിന്ദ്രിയ പ്രധാനമായ സൗഖ്യമാണതോർക്കെടോ. 42/43

കോശൈശ്ചര്യപ്രസക്താനാം തയാപഹൃതചേതസാം
 വ്യവസായാത്മികാ ബുദ്ധിഃ സമാധൗ ന വിധിയതേ രർ
 ഇന്ദ്രിയസ്സുഖത്തിനായി സേവ ചെയ്യുവോർക്കെടോ:
 ആവതില്ലതായവർക്കു ഭക്തിപൂർവ്വ സാധകം. 44
 ത്രൈഗുണ്യവിഷയാ വേദാഃ നിസ്ത്രൈഗുണ്യോ ഭവാർജുന
 നിർഭവോ നിത്യസത്ത്വസ്ഥോ നിര്യോഗക്ഷേമ ആത്മവാൻ രം

മുക്തമാക്കിടേണമിന്നു മൂന്നു വേദവിഷയമി-
പ്രകൃതിതൻ ഗുണങ്ങളെയതിക്രമിക്കുകർജ്ജന.
ലാഭ-നഷ്ടമെന്നുമുള്ള ചിന്തകൾ വെടിഞ്ഞുനിൻ
മനസ്സുറച്ചു നിന്നിടട്ടെ നിത്യമായ ദേഹിയിൽ. 45

യാവാൻസർവ്വേഷു വേദേഷു ബ്രഹ്മണസ്യ വിജാനതഃ ര്ത
താവാനർമ്മ ഉദപാനേ സർവത സംപ്ലുതേഷകേ
കിണറുവെള്ളമായതാൽ ചെയ്തിടുന്നതാകയും
ചെയ്തിടാമെടൊ നിനക്കു ഭീമനണക്കെട്ടിലും.
ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയായിടുന്നതുണ്ടു നീയതെങ്കിലൊ:
നേടിടാമെടൊ നിനക്കു നാലുവേദമാകയും. 46

കർമ്മണ്യേവാധികാരസ്തേ മാ ഫലേഷു കദാചന
മാ കർമ്മഫലഹേതുർഭൂർമാ തേ സങ്ഗോസ്തകർമ്മണി ര്ഭ
നിയതകർമ്മമാണതിന്നു ചെയ്തിടേണ്ടതർജ്ജന:
ആളതല്ലതോർത്തിടേണ്ടതായതിൻ ഫലത്തിലും.
ഭവിച്ചിടൊല്ലെ ചെയ്തതിൻ ഫലത്തിലിച്ഛയൊടുമേ-
യൊഴിഞ്ഞു പോയിടൊല്ലെ നിന്റെ കർമ്മമായതിന്നെ നീ. 47

യോഗസ്ഥഃ കൂരു കർമാണി സംഗം തൃക്താ ധനഞ്ജയ
സിദ്ധ്യസിദ്ധ്യോഃ സമോ ഭൂതാ സമത്വം യോഗ ഉച്യതേ ര്വ
ചിത്തമായതിന്നെയൊന്നു പോലെയാക്കുകർജ്ജന:
ജയിച്ചിടട്ടെ; തോറ്റിടട്ടെ രണ്ടുമൊന്നുതന്നെടൊ!
ആയതായ മനസ്സിൻ സമത്വമായതിന്നെയും
യോഗമെന്നു ചൊല്ലിടുന്നതുണ്ടു നീ ധരിക്കുക. 48

ഭൂരേണ ഹൃവരം കർമ്മ ബുദ്ധിയോഗാലനഞ്ജയ
ബുദ്ധൌ ശരണമൻവിച്ഛ കൃപണാഃ ഫലഹേതവഃ ര്ൻ
നികൃഷ്ടമായതിന്നെ ഭൂരെയാക്കിടേണമർജ്ജന:
ആയതിനു നേടിടേണ്ടതാണു ബുദ്ധിയോഗവും!
കർമ്മമായതിൻ ഫലത്തെയാഗ്രഹിച്ചിടൊല്ലെടൊ;
കൃപണനായിടൊല്ലെയെന്റെ ധീര നീ ധനഞ്ജയ. 49

ബുദ്ധിയുക്തോ ജഹാതീഹ ഉഭേ സുകൃതദുഷ്കൃതേ
തസ്മാദ് യോഗായ യുജ്യസ്വ യോഗഃ കർമ്മസു കൌശലം ൦
ബുദ്ധിയോഗിയായവർ തൃജിച്ചിടുന്നതുണ്ടെടൊ-
യിഹത്തിൽവച്ചു തന്നെ തന്റെ പുണ്യ-പാപ ഫലമതും.
യോഗിയായിടേണമെന്റെ ധീരനായ പാർത്ഥ നീ:
കർമ്മയോഗമാണതിന്നു ചെയ്തിടേണ്ടതർജ്ജന. 50

കർമ്മജം ബുദ്ധിയുക്താ ഹി ഫലം തൃക്താ മനീഷിണഃ
ജന്മബന്ധവിനിർമുക്താഃ പദം ഗച്ഛന്ത്യനാമയം ൧
ചെയ്തിടേണ്ട കർമ്മവും കഴിഞ്ഞതിൻ ഫലത്തിനെ
തൃജിച്ചിടുന്ന യോഗി മുക്തനായിടുന്നതുണ്ടടോ:
തന്റെ ജന്മബന്ധനത്തിൽ നിന്നുവേർപിരിഞ്ഞവനു-
ലഭ്യമായിടുന്നതുണ്ടു മോക്ഷമായതിന്നെയും. 51

യദാ തേ മോഹകലിലം ബുദ്ധിർവ്യതിതരിഷ്യതി
തദാ ഗന്താസി നിർവേദം ശ്രോതവ്യസ്യ ശ്രുതസ്യ ച ൨൨

മോഹമായിരുന്ന നിന്റെ കാടുകൾ കടന്നു നിന്റെ
ബുദ്ധി യാത്ര ചെയ്തിടുമ്പൊളെത്തിടുന്നതുണ്ടു നീ:
എന്തുതന്നെ കേട്ടിടട്ടെ: കേട്ടതൊക്കെയെന്തുമാട്ടെ-
യായതാം വിരക്തിഭാവമെത്തിടുന്നതുണ്ടോ. 52

ശ്രുതിവിപ്രതിപന്നാ തേ യദാ സ്ഥാസ്യതി നിശ്ചലാ
സമാധാവചലാ ബുദ്ധിസ്തദാ യോഗമവാപ്സ്യസി ൨൩

കാമ്യകർമ്മമായിരുന്ന വേദസൂക്തി കേട്ടുനിന്റെ
ബുദ്ധി കെട്ടുപോയിടാതുറച്ചുനിന്നുകൊള്ളുക.
ആയതാം സമാധിയാമവസ്ഥ കൈവരിക്കിലൊ;
ലഭിച്ചിടുന്നതുണ്ടോ നിനക്കു ദിവ്യബോധവും. 53

അർജ്ജുന ഉവാച

സ്ഥിതപ്രജ്ഞസ്യ കാ ഭാഷാ സമാധിസ്ഥസ്യ കേശവ
സ്ഥിതധിഃ കിം പ്രഭാഷേത കിമാസീത വ്രജേത കിം ൨൪

അർജ്ജുനൻ പറഞ്ഞു
സമാധിയാമാവസ്ഥയെത്തിടുന്ന ബുദ്ധിയോഗിതന്റെ
ലക്ഷണങ്ങളെന്തെന്നു ചൊല്ലിടേന്റെ കേശവ.
ഭാവമെന്നു-ഭാഷയെന്നവന്റെ ഭാഷണങ്ങളെന്ത-
വന്റെ യാത്രയെപ്രകാരമെന്നു ചൊല്ലിടേണമെ. 54

ശ്രീഭഗവാനുവാച

പ്രജഹാതി യദാ കാമാൻസർവാൻപാർഥ മനോഗതാൻ
ആത്മന്യേവാത്മനാ തുഷ്ടഃ സ്ഥിതപ്രജ്ഞസ്തദോച്യതേ ൨൫

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു
'സ്ഥിതപ്രജ്ഞ'നെന്നു ചൊല്ലിടേണമെങ്കിലായതുണ്ട-
തിന്ദ്രിയസ്തുഖങ്ങളെന്തുമായതും തൃജിക്കണം.
ആയതല്ല: നിന്റെയുള്ളിലുള്ളതാം മനസ്സതിനെ-
ശുദ്ധമാക്കിടേണ്ടതുണ്ടതോർക്ക പാർഥ നീയെടോ. 55

ഭൃഃഖേഷ്യനുദിഗമനാഃ സുഖേഷു വിഗതസ്ത്വപഃ
വിതരാഗഭയക്രാധഃ സ്ഥിതധിർമുനിരുച്യതേ ൨൬

ആയതാമാവസ്ഥയെത്തിടുന്ന യോഗിയായവർക്കു-
രാഗമില്ല, ക്രോധമില്ല, പേടിയില്ല കേളെടോ.
മനസ്സതൊന്നുപോലെയാണുണ്ടവർക്കതില്ല ക്ലേശവും:
സുഖത്തെയാഗ്രഹിക്കയില്ലതായതാണു മൂനിയെടോ. 56

യഃ സർവത്രാനഭിസന്ദേഹസ്തത്തത്പ്രാപ്യ ശുഭാശുഭം
നാഭിനന്ദതി ന ദേഷ്ടി തസ്യ പ്രജ്ഞാ പ്രതിഷ്ഠിതാ ൨൭

മോശമാടെ; ഭേദമാടെ; പുഷ്പമില്ല, പുകൾവുമില്ല-
തായതാമവസ്ഥയെത്തിടുന്നതാണു മൂനിയെടൊ. 57

യദാ സംഹാരതേ ചായം കൂർമോങ്ഗാനിവ സർവശഃ
ഇന്ദ്രിയാണിന്ദ്രിയാർമോഭ്യസ്തസ്യ പ്രജ്ഞാ പതിഷ്ഠിതാ ഭവ

കൂർമ്മമെപ്രകാരമാണതിന്റെയംഗമായതൊക്കെ-
യുൾവലിച്ചിടുന്നതുണ്ടുറച്ചതായ തോടതിൽ:
അപ്രകാരമാത്മജ്ഞാനിയായിടുന്ന യോഗിതന്റെ-
യിന്ദ്രിയസ്തുഖത്തെയുൾവലിച്ചിടുന്നതുണ്ടെടൊ . 58

വിഷയാ വിനിവർത്തതേ നിരാഹാരസ്യ ദേഹിനഃ
രസവർജം രസോപ്യസ്യ പരം ദൃഷ്ട്യാ നിവർത്തതേ മൻ

നിരാഹാരമാദിയായ വിധികളാചരിച്ചിടുന്ന
യോഗിയെത്തിടുന്നതുണ്ടു ശ്രേഷ്ഠമായ രസമതിൽ.
ആയതാമവസ്ഥയെത്തിടുന്ന യോഗിയായവർക്ക-
തിന്ദ്രിയസ്തുഖങ്ങളൊന്നുമേശുകില്ല കേളെടൊ. 59

യതതോ ഹൃപി കൌന്തേയ പുരുഷസ്യ വിപശ്ചിതഃ
ഇന്ദ്രിയാണി പ്രമാധീനി ഹരന്തി പ്രസഭം മനഃ ന്ദ്രം

ഇന്ദ്രിയസ്തുഖത്തിനായി വേല ചെയ്തിടുന്നൊരി-
യോഗിയായിടുന്നവന്റെ ബുദ്ധിയെക്കെടുത്തുവാൻ-
പോന്നിടുന്ന ശേഷിയുള്ളതാണതഞ്ചുമിന്ദ്രിയങ്ങ-
ളായതെന്നു കേട്ടു നീ ധരിച്ചുകൊള്ളുകർജ്ജുന. 60

താനി സർവാണി സംയമ്യ യുക്ത ആസീത മത്പരഃ
വശേ ഹി യസ്യേന്ദ്രിയാണി തസ്യ പ്രജ്ഞാ പ്രതിഷ്ഠിതാ ന്ദ്രമ

ആയതായൊരിന്ദ്രിയങ്ങളഞ്ചുമായതിന്നെയും
ജയിച്ചിടുന്ന യോഗി തന്റെ ബോധമായതിന്നെയും
ഒന്നുപോലെയാക്കിടേണമെങ്കിലാകയാലവന്നു-
സാധ്യമായിടുന്നതുണ്ടു മോക്ഷമായതിന്നെയും. 61

ധ്യായതോ വിഷയാൻപുംസഃ സങ്ഗസ്തേഷുപജായതേ
സങ്ഗാത്സഞ്ജായതേ കാമഃ കാമാത്ക്രോധോഭീഭായതേ ന്ദ്രവ

ഇന്ദ്രിയസ്തുഖത്തെയാചരിച്ചിടുന്ന പുരുഷന്നു-
സംഗമത്തിലാശയായിടുന്നതുണ്ടു കേളെടൊ.
ആയതാലുദിച്ചിടുന്ന ബോധമാണു 'കാമ'വും:
കാമമായതാലുദിച്ചിടുന്നതാണു 'ക്രോധ'വും. 62

ക്രോധാദ്ഭവതി സമ്മോഹഃ സമ്മോഹാത്സ്മൃതിവിഭ്രമഃ
സ്മൃതിഭ്രംശാദ്ബുദ്ധിനാശോ ബുദ്ധിനാശാത്പ്രണശ്യതി ന്ദ്രമ

'സമ്മോഹം' ഭവിക്കുന്നു ക്രോധത്തിൽനിന്നു-
'സ്മൃതി-വിഭ്രമ'മാകുന്നതുണ്ടു സമ്മോഹത്താൽ.
പിന്നെയാണി'ബുദ്ധിനാശം' ഭവിക്കുന്ന-
താകയാൽ സർവ്വനാശം ഭവിക്കുന്നെടൊ. 63

രാഗഭേദവിമുക്തൈസ്തു വിഷയാനിന്ദിയൈശ്വരൻ
ആത്മവശൈശ്വരവിയേയാത്മാ പ്രസാദമധിഗച്ഛതി ൬

രാഗവും ക്രോധവുമേശാതെ നിന്നുടെ
ജീവിത മൂല്യങ്ങളായവയാക്കെയും
പാലിച്ചിടുന്നൊരി മർത്യർക്കുമാകയും
ലഭ്യമായിടുന്നതി ഭവൽക്കാരൂണ്യം. 64

പ്രസാദേ സർവഭൂഃഖാനാം ഹാനിരസ്യോപജായതേ
പ്രസന്നചേതസോ ഹ്യാശു ബുദ്ധിഃ പര്യവതിഷ്ഠതേ ൬൭

ഭഗവാന്റെ കാരൂണ്യമേൽക്കുന്ന മർത്യന്നു-
സംസാരഭൂഃഖമുണ്ടാകുന്നതില്ലെടൊ.
ആയതാം സന്തോഷചിത്തന്റെ ബുദ്ധി-
കുണ്ടാകയില്ലൊരു ചാഞ്ചല്യമിന്നെടൊ. 65

നാസ്തി ബുദ്ധിരയുക്തസ്യ ന ചായുക്തസ്യ ഭാവനാ
ന ചാഭാവതഃ ശാന്തിരശാന്തസ്യ കൃതഃ സുഖം ൬൬

കൃഷ്ണാവബോധമിന്നേൽക്കാത്ത മർത്യന്നു-
റയ്ക്കില്ല ദിവ്യമാം ബുദ്ധിയെന്നോർക്കെടൊ.
മനസുറയ്ക്കാത്തതാം മർത്യന്നസാധ്യമാ-
യിടുന്നതുണ്ടിന്നു ശാന്തിയും സൌഖ്യവും. 66

ഇന്ദ്രിയാണാം ഹി ചരതാം യന്മനോനുവിധിയതേ
തസ്യ ഹരതി പ്രജ്ഞാം വായുർനാവമിവാംഭസി ൬൭

എപ്രകാരത്തിലീ വെള്ളത്തിലുള്ളതാം
തോണിയുലയുന്നതുണ്ടൊരു കാറ്റിനാൽ:
അപ്രകാരത്തിലീ ബുദ്ധിയുലയുന്ന-
തുണ്ടിന്ദ്രിയങ്ങളാലുള്ള രസത്തിനാൽ. 67

തസ്മാദ്യസ്യ മഹാബാഹോ നിഗൃഹീതാനി സർവശഃ
ഇന്ദ്രിയാണിന്ദ്രിയാർമോഭ്യസ്തസ്യ പ്രജ്ഞാ പ്രതിഷ്ഠിതാ ൬൮

ഇന്ദ്രിയമഞ്ചും നിയന്ത്രിച്ചിടുന്നൊരി-
മർത്യന്റെ ബുദ്ധിയുറക്കുന്നതുണ്ടെടൊ.
ആയവൻ യോഗ്യനായിടുന്നു 'മുക്തി'ക്ക-
താകയാലാണവൻ സാധകൻ തന്നെടൊ. 68

യാ നിശാ സർവഭൂതാനാം തസ്യാം ജാഗർതി സംയമി
യസ്യാം ജാഗ്രതി ഭൂതാനി സാനിശാ പശ്യതോ മൂനേഃ ൬൯

സകലജീവജാലമിന്നുറങ്ങിടുന്ന രാവിതിൽ
ഉണർന്നിരുന്നു ചിന്ത ചെയ്തിടുന്നതാണു മൂനിയെടൊ.
സകലജീവജാലമിന്നുണർന്നിടുന്ന നേരമാണ്;
ദൃഷ്ടിയുള്ളിലായിടുന്ന മുനിയതങ്ങുറക്കവും. 69

ആപ്യുര്യമാണമചലപ്രതിഷ്ഠം
സമുദ്രമാപഃ പ്രവിശന്തി യദത്
തദത്കാമാ യം പ്രവിശന്തി സർവേ
സ ശാന്തിമാപ്നോതി ന കാമകാമി ൦൦

തന്നിലേക്കൊഴുകിടും നദികളുൾക്കൊണ്ടിട്ടി-
'തചലപ്രതിഷ്ഠ'മായ് മേവും സമുദ്രങ്ങൾ:
തന്നിലേക്കൊഴുകുന്നൊരാഗ്രഹമാകയു-
മുൾവലിച്ചിട്ടിന്നു ശാന്തിയെപ്പുകെടൊ. 70

വിഹായ കാമാന്യഃ സർവാൻപുമാൻശ്ചരതി നിഃസ്പൃഹഃ
നിർമോ നിരഹംകാരഃ സ ശാന്തിമധിഗച്ഛതി ൧൧

മിഥ്യാഹങ്കാര രഹിതനായിട്ടിന്നു-
സർവ്വകാമങ്ങളിൽ മുക്തനായിടുന്ന-
പുരുഷൻ പൂർണ്ണമാം ശാന്തിയെ പ്രാപിച്ചു-
വർത്തിച്ചിടുന്നതുമുണ്ടെന്റേയർജ്ജുന. 71

ഏഷാ ബ്രഹ്മീ സ്ഥിതി പാർഥ നൈനാം പ്രാപ്യ വിമുഹ്യതി
സ്ഥിത്യാസ്യാമന്തകാലേ പി ബ്രഹ്മനിർവാണമുച്ഛതി ൨൨

ഇപ്രകാരം തന്റെവസ്ഥയെ പ്രാപിച്ചിടുന്നതാം-
പുരുഷൻ: മോഹമില്ലാത്തവർ,
ആയവർ ശാന്തിയെ പ്രാപിച്ചതിൻ ശേഷ-
മെത്തുന്നതാണൊ 'ബ്രഹ്മനിർവ്വാണ'വും. 72

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
സാംഖ്യയോഗോ നാമ ദ്വിതീയോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ 'സാംഖ്യയോഗം' എന്ന
രണ്ടാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - മൂന്ന് കർമ്മയോഗം

അർജുന ഉവാച

ജ്ഞാനം ചേതകർമ്മണസ്തേ മതാ ബുദ്ധിർജനാർഭണ
തത്കം കർമ്മണി ഘോരേ മാം നിയോജയസി കേശവ ൧

അർജുനൻ പറഞ്ഞു

നീതന്നെയല്ലയോ കേശവാ ചൊല്ലിയി
ബുദ്ധിയോഗംതന്നെ ശ്രേഷ്ഠമെന്നുള്ളതും
പിന്നെ നീയെന്തിനീ ക്രൂരമാംയുദ്ധത്തി-
നായിട്ടു കൂട്ടുന്നതെന്നെ ജനാർദ്ദന. 01

വ്യാമിശ്രേണേവ വാക്യേന ബുദ്ധിം മോഹയസി വ മേ
തദേകം വദ നിശ്ചിത്യ യേന ശ്രേയോഹമാപ്സുയാം ൨

അർത്ഥമനേകമായുള്ളതാം വാക്യങ്ങ-
ളാലെന്റെ ബുദ്ധിയെയ മോഹിപ്പിയായ്ക നീ:
ഏതൊന്നു ശ്രേയസിനായതെന്നിരിക്കുന്നു
ചൊല്ലിത്തരേണമേ...കൃഷ്ണാഹരേ...ജയ. 02

ശ്രീഭഗവാനുവാച

ലോകേസ്തിന്ദ്രിവിധാ നിഷ്ഠാ പുരാ പ്രോക്താ മയാനഘ
ജ്ഞാനയോഗേന സാംഖ്യാനാം കർമ്മയോഗേന യോഗിനാം ൩

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു

പാപരഹിതനാമർജുനാ മോക്ഷത്തിനായി-
ചരിക്കേണ്ട മാർഗ്ഗങ്ങൾ രണ്ടെടൊ;
ഒന്നതു സാംഖ്യമാം തത്വമെന്നുള്ളതും,
ബുദ്ധിയോഗത്തിലെ ത്യാഗമോ മററതും. 03

ന കർമ്മണാമനാരംഭാന്നൈഷ്കർമ്യം പുരുഷോത്സൃതേ
ന ച സന്ന്യസനാദേവ സിദ്ധിം സമധിഗച്ഛതി ൪

നിയതമാം കർമ്മത്തെയാചരിക്കായ്കയാൽ
മുക്തമാവില്ലെടൊ കർമ്മഫലങ്ങളും.
നിയതമാം കർമ്മത്തെയാചരിക്കാതുള്ള
സന്യാസയോഗവും നിഷ്ഫലമാണെടൊ. 04

ന ഹി കശ്ചിത്ക്ഷണമപി ജാത്യ തിഷ്ഠത്യകർമകൃത്
കാര്യതേ ഹ്യവശഃ കർമ സർവഃ പ്രകൃതിഭൈർഗുണൈഃ ൭
കർമ്മങ്ങളൊന്നുമേ ചെയ്യാതെയുള്ളൊരി
മാനുഷരില്ലെന്നു കേട്ടു ധരിക്കുക;
പ്രകൃതിതൻ മൂന്നുഗുണത്തിനാലുള്ളൊരി
വാസനയാളെടൊ കർമ്മങ്ങളാകയും. 05

കർമ്മേന്ദ്രിയാണി സംയമ്യ യ ആസ്തേ മനസാ സ്മരൻ
ഇന്ദ്രിയാർമാനമിമുഷാത്മാ മിമ്യചാരഃ സ ഉച്യതേ ന്നു

പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളെ സംയമിപ്പിച്ചതിൻ ശേഷം മനസിനാലിന്ദ്രിയാർത്ഥങ്ങളെ-
ഭോഗിച്ചിടുന്നതാം മാനുഷർക്കാണെടൊ
ചൊല്ലുന്നതുണ്ടുനാം കപടസന്യാസിമാർ. 06

യസ്ത്വിന്ദ്രിയാണി മനസാ നിയമ്യാരഭതേർജുന
കർമ്മേന്ദ്രിയൈഃ കർമ്മയോഗമസക്തഃ സ വിശിഷ്യതേ ൭

പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളെ സംയമിപ്പിച്ചതിൻ ശേഷം മനസിനാൽ ഭക്തിയോഗത്തിനെ-
സാധിച്ചിടുന്നതാം പൂരുഷനുത്തമ-
നായിടും യോഗിയായ്ത്തീരുന്നതുണ്ടെടൊ. 07

നിയതം കൂരു കർമ്മ തപം കർമ്മ ജ്യായോ ഹ്യകർമ്മണഃ
ശരീരയാത്രാപി ച തേ ന പ്രസിദ്ധ്യേഭക്തമണഃ വ്യ

നിഷ്ക്രിയനാകാതിരിക്കണം പാർത്ഥനി:
വേണ്ടിടും വേലകൾചെയ്യെന്റേയർജുന;
കർമ്മത്തെയാചരിക്കാത്തതാം മർത്ത്യന്റെ
ദേഹം ക്ഷണത്താൽ ദ്രവിക്കുന്നതുണ്ടെടൊ. 08

യജ്ഞാർത്ഥമകർമ്മണോന്യത്ര ലോകോയം കർമ്മബന്ധനഃ
തദർത്ഥം കർമ്മ കൌന്തേയ മുക്തസങ്ഗഃ സമാചരൻ

ചെയ്യേണ്ട കർമ്മങ്ങളൊന്നു നിൻ യജ്ഞങ്ങ-
ളെന്നു ധരിച്ചു നീ കർമ്മത്തെപ്പുൽകിലോ;
കർമ്മത്താലുള്ളതാം ബന്ധങ്ങളറുവാനീ
പൂകുന്നതുണ്ടെടൊ വിഷ്ണുപാദാംബുജം. 09

സഹായജ്ഞാഃ പ്രജാഃ സൃഷ്ട്യാ പുരോവാച പ്രജാപതിഃ
അന്നേന പ്രസവിഷ്യധമേഷ വോസ്ത്വിഷ്ടുകാമധ്യക് മം

യജ്ഞങ്ങളായിടും കർമ്മത്തിനൊപ്പമി
ബ്രഹ്മാവുസൃഷ്ടിച്ചിടുന്നീ പ്രജകളെ.
ആയതിൻശേഷം പ്രജാപതി ചൊല്ലി
യെജ്ഞാദികൾ ചെയ്തുനീ മോക്ഷത്തെപ്പുൽകുക. 10

ദേവാൻഭാവയാന്നേന തേ ദേവാ ഭാവയാന്തു വഃ
പരസ്പരം ഭാവയാന്തഃ ശ്രേയഃ പരമവാപ്സ്യഥ മഥ

യജ്ഞാദിഹോമങ്ങളായവയാലവർ
ദേവാദിദേവകൾ സംപ്രീതരായിട്ടു-
പ്രീതിപ്പെടുത്തുന്നതുണ്ടവർ നിങ്ങളെ,
യോഗികളായിടും മർത്ത്യരെയാക്കവേ. 11

ഇഷ്ടാൻഭോഗാൻഹി വോ ദേവാ ദാസ്യന്തേ യജ്ഞഭാവിതാഃ
തൈർദത്താനപ്രദായൈഭ്യോ യോ ഭൂക്തേ സ്തേന ഏവ സഃ മഥ

സംപ്രിതരായിടും ദേവകളാലിന്നു
ദാനമായ് കൈവരും ധാന്യ, ധനാദികൾ,
ആയവയേകനായ് ഭോജിച്ചിടുന്നതാം
മർത്യനായിടുന്നു ചോരനായുള്ളവൻ. 12

യജ്ഞശിഷ്ടാശിനഃ സന്തോ മുച്യന്തേ സർവകിൽബിഷൈഃ
ഭൃഞ്ജതേ തേ തപഃ പാപായേ പചന്ത്യാത്മകാരണാത് ൧൩

യജ്ഞശിഷ്ടത്തെ ഭുജിക്കുന്നമർത്യരോ
മുക്തമായിടുന്നു പാപഫലങ്ങളിൽ.
ഭഗവാനു നേദിച്ചിടാതെ ഭുജിക്കുന്ന
മർത്ത്യർ ഭുജിക്കുന്നതുണ്ടു പാപത്തിനെ. 13

അന്നാദ്ഭവന്തി ഭൂതാനി പർജന്യാദന്നസംഭവഃ
യജ്ഞാദ്ഭവന്തി പർജന്യോ യജ്ഞഃ കർമ്മസമുദ്ഭവഃ ൧൪

ധാന്യങ്ങൾ ഭക്ഷിച്ചു ജീവിച്ചിടുന്നു നാം,
ധാന്യങ്ങളൊ; വൃഷ്ടിഹേതുവായിടുന്നു.
വൃഷ്ടിക്കു ഹേതുവാണെന്തെങ്ങൊക്കയും,
യജ്ഞങ്ങളൊ-നിയത കർമ്മങ്ങളൊണെടൊ. 14

കർമ്മ ബ്രഹ്മോദ്ഭവം വിദ്ധി ബ്രഹ്മാക്ഷരസമുദ്ഭവം
തസ്മാത്സർവഗതം ബ്രഹ്മ നിത്യം യജ്ഞേ പ്രതിഷ്ഠിതം ൧൫

നിയതമാം കർമ്മങ്ങൾ വേദത്തിലുണ്ടോ;
വേദത്തിൻമൂലം പരബ്രഹ്മമാണൊ.
ആകയാലെജ്ഞമാം കർമ്മത്തിലൂടെനി
പ്രാപിച്ചിടുന്നു പരബ്രഹ്മമായതിൽ. 15

ഏവം പ്രവർത്തിതം ചക്രം നാനുവർതയതിഹ യഃ
അഘായുരിന്ദ്രിയാരാഘം ഘഘം പാർഥ സ ജീവന്തി ൧൬

ബ്രഹ്മമായിടുന്ന വേദത്തിലുള്ളതാം
നിയതകർമ്മങ്ങളൊയാചരിക്കാതെയി-
യിന്ദ്രിയാർത്ഥങ്ങളിൽ വ്യാപരിച്ചിടുന്ന
പാപമാംജീവിതം നിഷ്ഫലമാണൊ. 16

യസ്മാത്മതിരേവ സ്യാദാത്മത്യപ്തശ്ച മാനവഃ
ആത്മന്യേവ ച സന്തുഷ്ടസതസ്യ കാര്യം ന വിദ്യതേ ൧൭

ആത്മാവിതായതിൽ സന്തുഷ്ടരാകുന്നൊ-
രാത്മാ-രാമനായിടുന്ന മാനുഷർ;
ആയതാം യോഗികളാചരിക്കേണ്ടിടും,
കർമ്മങ്ങളൊന്നുമേയില്ലന്നറികനി. 17

നെവ തസ്യ കൃതേനാർഥോ നാകൃതേനേഹ കശ്ചന
ന ചാസ്യ സർവഭൃതേഷു കശ്ചിദർഥവ്യപാശ്രയഃ ൧൮

ആത്മസാക്ഷാത്കാരമെത്തിടും യോഗിക്കി-
താശ്രയം വേണ്ടതില്ലെന്നിലുമിന്നെന്നോ.
കർമ്മത്തെ ചെയ്യിലോ; ചെയ്യാതിരിക്കിലോ;
നേടുവാനൊന്നുമേയില്ലവെന്നിന്നോ. 18

തത്ത്വമാദസകതഃ സതതം കാര്യം കർമ്മ സമാചര
അസകേതാ ഹ്യാചരൻകർമ്മ പരമാപ്നോതി പുരുഷഃ ൧൯

ആയതുകൊണ്ടനാസകതനായിട്ടുമി,
സർവ്വദാ കർമ്മത്തെയാചരിച്ചിടുക.
നിഷ്കാമനായിട്ടു കർമ്മത്തെയാചരി-
ച്ചിടുന്ന പുരുഷൻ മുക്തനാകുന്നുണ്ടോ. 19

കർമ്മമേവ ഹി സംസിദ്ധിമാന്വഥിതാ ജനകാദയഃ
ലോകസംഗ്രഹമേവാപി സംപശ്യൻകർമ്മമർഹസി ൨൦

ജനകരാജാവാദിയായുള്ളയോഗികൾ-
നിയതകർമ്മങ്ങളാൽ സംസിദ്ധിനേടിയോർ;
ആയതുപോലെനീ രാജ്യരക്ഷാർത്ഥമായ്,
നിയതകർമ്മംചെയ്തു സിദ്ധനായിടോ. 20

യദ്യദാചരതി ശ്രേഷ്ഠസ്തത്തദേവേതരോ ജനഃ
സ യത്പ്രമാണം കൂരുതേ ലോകസ്തദനുവർതതേ ൨൧

ശ്രേഷ്ഠനായിടുന്ന പുരുഷനാചരി-
ച്ചിടുന്ന കർമ്മങ്ങളായവയൊക്കെയും,
ആചരിച്ചിടുന്നതുണ്ടിന്നുമാലോക-
രായതുകൊണ്ടുമി കർമ്മത്തെപ്പൂകുക. 21

ന മേ പാർമാസ്തി കർതവ്യം ത്രിഷു ലോകേഷു കിഞ്ചന
നാനവാപ്തമവാപ്തവ്യം വർത ഏവ ച കർമ്മണി ൨൨

ഇത്രിലോകത്തിങ്കലില്ലാത്തതായിട്ടു-
തൊന്നുമെനിക്കില്ലതൊന്നുമേവേണ്ടോ;
എന്നിട്ടുമി ധർമ്മയുദ്ധത്തിൽ നിന്നുടെ
സാരഥിയാകേണ്ടതാണെൻ നിയോഗവും. 22

യദി ഹ്യഹം ന വർതേയം ജാതു കർമ്മണ്യത്രന്ദ്രിതഃ
മമ വർത്താനുവർതന്തേ മനുഷ്യാഃ പാർഥ സർവശഃ ൨൩

നിയതമാം കർമ്മത്തെയാചരിക്കാതി-
ന്നലസനായിട്ടുഞാൻ മേവുന്നതുണ്ടെങ്കി-
ലെന്നുടെ മാർഗത്തെക്കണ്ടിട്ടുലോകരും
നിയതമാം കർമ്മത്തെയാചരിക്കില്ലെടോ. 23

ഉത്സീദേയൂരിമേ ലോകാ ന കൂര്യാം കർമ്മ ചേദഹം
സങ്കരസ്യ ച കർതാ സ്യാമുപഹന്യാമിമാഃ പ്രജാഃ ൨൪

ആചരിക്കേണ്ടതാം കർമ്മങ്ങളിന്നുഞാൻ,
ചെയ്യാതിരിക്കിലീ മർത്യർ ദുഷിച്ചിടും.
അയതാം സങ്കരവർഗ്ഗങ്ങൾതന്നുടെ,
ഹേതുവായിട്ടിന്നു ലോകം നശിച്ചിടും. 24

സകതാഃ കർമ്മണ്യവിഭാംസോ യഥാ കുർവന്തി ഭാരത
കുര്യാദിഭാംസ്തമാസകതശ്ചികീർഷ്യർലോകസംഗ്രഹം ൨൦

മൂഢരാം മർത്യരാസകതരായിട്ടിന്നി-
തരുതാത്ത കർമ്മങ്ങളാചരിച്ചിടുന്നു-
കൃഷ്ണാവബോധമുണ്ടായിടും മർത്യര-
നാസകതരായിട്ടു കർമ്മവും ചെയ്തിടും. 25

ന ബുദ്ധിഭേദം ജനയേജ്ഞാനാം കർമ്മസംഗീനാം
ജോഷയേത്സർവകർമാണി വിഭാന്യുക്തഃ സമാചരൻ ൨൬

ഫലത്തിലുള്ളില്ലയാൽ വേലചെയ്യുന്നൊരി-
യജ്ഞരാം മർത്യരെ ജ്ഞാനിയായുള്ളവർ;
യുക്തമായിട്ടിന്നു മോക്ഷത്തിനായി-
ച്ചരിക്കേണ്ട പന്യാവിലുടെ നയിക്കുക. 26

പ്രകൃതേഃ ക്രിയമാണാനി ഗുണൈഃ കർമാണി സർവശഃ
അഹങ്കാരവിമുഢാത്മാ കർതാഹമിതി മന്യതേ ൨൭

മിദ്ധ്യാഭിമാനീയാം ജീവന്റെയാത്മാ
വുരയ്ക്കുന്നു കർത്താവു ഞാനെന്നുറക്കവെ;
പ്രകൃതിതൻ മൂന്നുഗുണത്തിനാലാണെടോ;
കർത്താവു ചെയ്യുന്നു കർമ്മങ്ങളൊക്കവെ. 27

തത്ത്വവിത്തു മഹാബാഹോ ഗുണകർമവിഭാഗയോഃ
ഗുണാ ഗുണേഷു വർത്തത ഇതി മത്വാ ന സജ്ജതേ ൨൮

ഹേ...മഹാബാഹുവിതത്വങ്ങളൊക്കെ
ഗ്രഹിച്ചിട്ടു യോഗിയാസകതനാകാതിന്നി-
തിന്ദ്രിയം തന്നുടെ ഭോഗേച്ഛയെത്യജി-
ച്ചിട്ടിന്നു ശാന്തിയെപ്പുകുന്നതുണ്ടെടോ. 28

പ്രകൃതേർഗുണസമ്മൂഢാഃ സജ്ജന്തേ ഗുണകർമസു
താനക്യത്സ്മനപിഭോ മന്ദാൻകൃത്സ്മനപിന്ന വിചാലയേത് ൨൯

പ്രകൃതിതൻ മൂന്നു ഗുണത്തിനാൽ കർമ്മങ്ങൾ
ചെയ്യുന്ന മൂഢരാം കർത്തക്കൾ തന്നുടെ-
മാർഗ്ഗത്തെമാറ്റുവൻ ജ്ഞാനിയായുള്ളതാം
യോഗികൾ വർത്തിച്ചിടേണ്ടതുമില്ലെടോ. 29

മയി സർവാണി കർമാണി സന്യസ്യാത്മാത്മചേതസാ
നിരാശീർനിർമ്മമോ ഭൂത്വാ യുധൃസ്വ വിഗതചാരഃ ൩൦

ആയതുകൊണ്ടുനിൻ കർമ്മങ്ങളൊക്കെയും-
മെന്നിലേക്കർപ്പിച്ചിതെന്നയറിഞ്ഞിട്ടും-
നിഷ്കാമനായിട്ടു നിർമ്മമനായി നി
സന്താപമുക്തനായ് യുദ്ധം നയിക്കുക 30

യേ മേ മതമിദം നിത്യമനുതിഷ്ഠന്തി മാനവാഃ
ശ്രദ്ധാവന്തോനസ്യയന്തോ മുച്യന്തേ തേപി കർമഭിഃ ൩൧

ശ്രദ്ധയോടെന്റെയീ തത്വങ്ങളൊക്കെ
ഗ്രഹിച്ചിട്ടസൂയാലുവാകാതെയാകയും;
ചെയ്യുന്നതായുള്ള മർത്യർക്കു മോചനം
കിട്ടുന്നതുണ്ടിന്നു കർമ്മഫലങ്ങളിൽ 31

യേ ത്വേതദഭ്യസ്യയന്തോ നാനുതിഷ്ഠന്തി മേ മതം
സർവജ്ഞാനവിമുദ്ധാംസ്താനിശി നഷ്ടാനചേതസഃ ൩൨

അസൂയാലുവായിട്ടിന്നെന്റെയീ തത്വത്തെ-
യാചരിക്കാതെതാരി മൂഢരാം മാനുഷർ;
ആയവർ തന്നുടെ യജ്ഞങ്ങളാകയും;
പൂർണ്ണമാകാതിന്നു നഷ്ടപ്പെടുന്നെടൊ 32

സദ്യശം ചേഷ്ടതേ സ്വസ്യാഃ പ്രകൃതേർജ്ഞാനവാനപി
പ്രകൃതിം യാന്തി ഭൂതാനി നിഗ്രഹഃ കം കരിഷ്യതി ൩൩

ജ്ഞാനിയായുള്ളതാം യോഗികൾപോലുമി
പ്രകൃതിതൻ മൂന്നു ഗുണത്തിനാൽ കൈവരി-
ക്കുന്ന ദുർബുദ്ധിയെ നിഗ്രഹിച്ചിടുവാ-
നാവായെ വർത്തിച്ചിടുന്നെന്റേയർജുന 33

ഇന്ദ്രിയസ്യേന്ദ്രിയസ്യാർഥ രാഗഭേഷൗ വ്യവസ്ഥിതൌ
തയോർന വശമാഗച്ഛേതൌ ഹൃദ്യ പരിപന്ഥിനൌ ൩൪

ഇന്ദ്രിയസൗഖ്യത്തിനായുള്ള ചിന്തക-
ളാലിന്നുദിക്കുന്നു; രാഗ ഭേഷാദികളു-
ആയവരണ്ടുമേയാത്മസാക്ഷാത്ക്കാര
മാർഗ്ഗ-വിഹീനങ്ങളാണെന്നു ധരിക്കുക 34

ശ്രോയാൻസ്വധർമോ വിഗുണഃ പരധർമാത്വനുഷ്ഠിതാത്
സ്വധർമേ നിധനം ശ്രേയഃ പരധർമോ ഭയാവഹഃ ൩൫

തെറ്റെന്നുതോന്നുന്നുവെങ്കിലും നിന്നുടേ-
തായുള്ള കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതുത്തമം-
അന്യന്റെ കർമ്മങ്ങൾ വൃത്തിയായിട്ടു നീ
ചെയ്തിടുമെങ്കിലുമാപത്തു തന്നെടോ 35

അർജുന ഉവാച
അഥ കേന പ്രയുക്തോയം പാപം ചരതി പൂരുഷഃ
അനിച്ഛന്നപി വാർഷ്ണേയ ബലാദിവ നിയോജിതഃ ൩൬

അർജുനൻ പറഞ്ഞു
 അല്ലയോ വാർഷ്ണേയ; യെന്തുകൊണ്ടാണൊരാ-
 ളിച്ചിയില്ലാത്തതാം പാപകർമ്മങ്ങളെ;
 മറ്റൊരുത്തന്റെയാം പ്രേരണയെന്നപോ-
 ലാചരിച്ചിടുവാൻ കാരണം ചൊല്ലുക? 36

ശ്രീഭഗവാനുവാച

കാമ ഏഷ ക്രോധ ഏഷ രജോഗുണസമുദ്ഭവഃ
 മഹാശനോ മഹാപാപമാ വിഭ്യേനമിഹ വൈരിണം ൩൭

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു
 രജോഗുണത്താലിന്നതുടവിച്ചിടുന്ന-
 തുണ്ടതു; പിന്നെയോ ക്രോധമായ് തീരുന്നി-
 തായതോ; പിന്നെയീ കാമമായിടുന്നി-
 തായതാം കാമമീയിഹലോക വൈരിയും. 37

യുമനോവ്രിയതേ വഹ്നിര്യഥാദർശോ മലേന ച
 യഃശംഭുബേനാവൃതോ ഗർഭസ്ഥാ തേണമോവൃതം ൩൮

'യുമ'ത്താലാവൃതമാകുന്നിതഗ്നിയും;
 'യുളി'കൾകൊണ്ടുമുടുന്നു കണ്ണാടിയും.
 'ഭ്രൂണ'മിതാവൃതം ഗർഭാശയത്തിനാൽ;
 കമത്താലാവൃതം ജീവന്റെയാത്താവ്. 38

ആവൃതം ജ്ഞാനമേതേന ജ്ഞാനിനോ നിത്യവൈരിണാ
 കാമരൂപേണ കൌന്തേയ ഭൃഷ്പുരേണാനലേന ച ൩൯

കാമമാം രൂപിണിയായിട്ടിരിക്കുന്ന;
 ജ്ഞാനിതൻ വൈരിയായ് വർത്തിച്ചിടുന്നൊരി-
 ഓഹാർത്തി മൂഞ്ഞാരി കാമാഗ്നിതന്നെയ-
 ലാവൃതമാണെടോ; ജ്ഞാനമാം ബോധവും. 39

ഇന്ദ്രിയാണി മനോ ബുദ്ധിരസ്യധിഷ്ഠാനമുച്യതേ
 ഏതൈർവിമോഹയത്യേഷ ജ്ഞാനമാവൃത്യ ദേഹിനം ൪൦

പഞ്ചേന്ദ്രിയം; പിന്നെ ബുദ്ധി മനസ്സിതാ-
 മായിടത്തൊക്കെയിന്നാവാനുമാക്കിയി;
 കാമമാം രൂപിണി ജ്ഞാനത്തെ മൂടിയി-
 ദേഹിയേയിന്നു മോഹിപ്പിപ്പതുണ്ടെടോ. 40

തസ്മാത്ത്വമിന്ദ്രിയാണ്യാദൌ നിയമ്യ ഭരതർഷഭ
 പാപമാനം പ്രജഹി ഹേനം ജ്ഞാനവിജ്ഞാനനാശനം ൪൧

ആയതാൽഭാരതശ്രേഷ്ഠനാമർജുനാ,
 നിഗ്രഹിച്ചിടേണ്ടതുണ്ടു നീ; യിന്ദ്രിയ-
 സൗഖ്യമായിടുന്ന വിജ്ഞാനനാശിനി-
 യായിടും കമത്തെയെന്നു ധരിക്കുക. 41

ഇന്ദ്രിയാണി പരാന്യാഹുരിന്ദ്രിയേഭ്യഃ പരം മനഃ
മനസസ്തു പരാ ബുദ്ധിര്യോ ബുദ്ധേഃ പരതസ്തു സഃ ൪൨

'ജഡ'ത്തിനേക്കാളിന്നു ശ്രേഷ്ഠമീ'യിന്ദ്രിയം';
പിന്നെ 'മനസ്സ്'തിന്നപ്പുറം 'ബുദ്ധി'യും;
ആയതാം ബുദ്ധിക്കുമപ്പുറത്തുള്ളൊരീ
പരമമായിടുന്നിടത്തുണ്ടതാത്മവ്. 42

ഏവം ബുദ്ധേഃ പരം ബുദ്ധ്യാ സംസ്തഭ്യാത്മാനമാത്മാനാ
ജഹി ശത്രും മഹാബാഹോ കാമരൂപം ഭൂരാസഭം ൪൩

ഇപ്രകാരം നിന്റെ ബുദ്ധിയിൽനിന്നു നി
ശ്രേഷ്ഠമാമാത്മാവതിന്നെന്നയറിഞ്ഞിട്ടു;
ബുദ്ധിയാൽനിന്റെ മനസ്സിനെ നിശ്ചല-
മാക്കിയിട്ട് കാമരൂപമായിട്ടുള്ള;
ശത്രുവാം കാമത്തെ നിഗ്രഹിച്ചിടാൻ
വേണ്ടുന്നവേലകൾ ചെയ്യെന്റെയർജുന. 43

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
കർമ്മയോഗോനാമ ത്രിതീയോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയുടെ കർമ്മയോഗം എന്ന
മൂന്നാമത്തെ അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - നാല്

ജ്ഞാനകർമ്മസംന്യാസയോഗം

ശ്രീഭഗവാനുവാച

ഇമം വിവസ്വതേ യോഗം പ്രോക്തവാനഹമവ്യയം
വിവസ്യാനന്തവേ പ്രാഹ മനുരീക്ഷാകവേബ്രവിത് ൧

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
നന്നാതനമായിടും യോഗത്തെയന്നു ഞാൻ
ചൊല്ലിക്കൊടുത്തു വിവസ്വനാം സൂര്യൻ.
സൂര്യനാം ദേവനതുപദേശിച്ചു മനുവിനാ-
യായവനീക്ഷാകുവിനെ പഠിപ്പിച്ചു. (01)

*ഏവം പരമ്പരാപ്രാപ്തമിമം രാജർഷയോ വിദ്യഃ
സ കാലേനേഹ മഹതാ യോഗോ നഷ്ടഃ പരന്തപ ൨*

ഗുരു ശിഷ്യ ബന്ധത്തിലുടന്നുകൈമാറി-
വന്ന സനാതനമായിടും ശാസ്ത്രത്തെ-
യുൾക്കൊണ്ടിരുന്നു രാജർഷിമാർ പിന്നീടു
ബന്ധങ്ങളറ്റവ വിസ്മൃതമാകുന്നു. (02)

*സ ഏവായം മയാ തേദ്യ യോഗഃ പ്രോക്തഃ പുരാതനഃ
ഭക്തോസി മേ സഖാ ചേതി രഹസ്യം ഹ്യേതദ്യുത്തമം ൩*

എൻ ഭക്ത-മിത്രമീ നീയതുകൊണ്ടിന്നു
ചൊല്ലിത്തരുന്നതീ യോഗശാസ്ത്രങ്ങളെ.
ആയതുകൊണ്ടിട്ടതിന്ദ്രിയമായിടും
തത്വം ഗ്രഹിച്ചു നീയുദ്ധരിച്ചിടുക. (03)

അർജുന ഉവാച

*അപരം ഭവതോ ജന്മ പരം ജന്മ വിവസ്വതഃ
കഥമേതദിജാനീയാം ത്വമാദൌ പ്രോക്തവാനിതി ര്*

അർജുനൻ പറഞ്ഞു:
സൂര്യനാം ദേവൻ വിവസ്യാനവനുടെ
കാലത്തിനെത്രയോ ശേഷം പിറന്നൊരു
ദേഹമായിടുന്ന നീയെപ്രകാരത്തി-
ലിയുപദേശങ്ങളൊക്കെ കൊടുത്തതും? (04)

ശ്രീഭഗവാനുവാച

*ബഹുനീ മേ വ്യതിതാനി ജ്ഞാനി തവ ചാർജുന
താന്യഹം വേദ സർവാണി ന ത്വം വേത്ഥ പരന്തപ ൪*

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
 ശത്രുസംഹാരിയാമർജുനാ നിന്റേയും-
 മെന്റേയും ജന്മങ്ങളെത്ര കഴിഞ്ഞിത്:
 ആയവയൊക്കെയും ഞാനിന്നുമോർക്കുന്നി-
 തോർക്കുന്നതില്ല നീയൊന്നുമേയിന്നെടൊ (05)

അജോപി സന്നവ്യയാത്മാ ഭൂതാനാമീശ്വരോപി സൻ
 പ്രകൃതിം സ്വാമധീഷ്ഠായ സംഭവാദ്യാത്മമായയാ ന്ന

ഞാൻപിറക്കുന്നില്ലതിന്ദ്രിയമാകുന്നൊ-
 രെന്റേയി ഭേഹത്തിനില്ലൊരു നാശവും.
 ഈ ജീവജാലത്തിനൊക്കെയധിപതി-
 യാണു ഞാനെങ്കിലുമെല്ലാ യുഗത്തിലും
 സംഭവിക്കുന്നു ഞാനെന്നാത്മശക്തികൊ-
 ണ്ടാദിമ രൂപമായിട്ടുൽഭവിക്കുന്നു. (06)

യദാ യദാ ഹി ധർമ്മസ്യ ഗ്ലാനിർഭവതി ഭാരത
 അഭ്യർത്ഥാനമധർമ്മസ്യ തദാത്മാനം സൃജാമ്യഹം ൭

ധർമ്മത്തിനെപ്പപ്പോൾ കോട്ടം ഭവിക്കുന്ന-
 ധർമ്മത്തിനൊക്കെയും, വ്യധിയുണ്ടായിടും:
 അപ്പപ്പഴൊക്കെയുമെന്നാത്മ ശക്തികൊ-
 ണ്ടുത്ഭവിച്ചിടുന്നതുണ്ടു ഞാൻ ഭാരത. (07)

പരിത്രാണായ സായുനാം വിനാശായ ച ഭുഷ്കൃതാം
 ധർമ്മസംസ്ഥാപനാർഥായ സംഭവാമി യുഗേ യുഗേ വ്യാ

ഭുഷ്കർമ്മകാരി വിനാശത്തിനായിട്ടി
 സായുക്കൾതന്നുടെ രക്ഷക്കുവേണ്ടിയി-
 ട്ടായിട്ടു സംഭവിച്ചിടുന്നതുണ്ടു ഞാ-
 നെല്ലായുഗങ്ങളിൽക്കൂടിയുമാർജുന. (08)

ജന്മ കർമ്മ ച മേ ദിവ്യമേവം യോ വേത്തി തത്ത്വതഃ
 തൃക്ത്വാ ദേഹം പുനർജന്മ നൈതി മാമേതി സോർജുനൻ

എന്റേയി ദിവ്യമാം ജന്മ-കർമ്മങ്ങളൊ-
 മാദിയാം തത്വത്തെയുൾക്കൊണ്ടിടുന്നൊരി
 മർത്ത്യർ പുനർജ്ജനിക്കുന്നതുമില്ലവർ
 പ്രാപിച്ചിടുന്നുണ്ടതെന്നിലുമാർജുന. (09)

വിതരാഗഭയക്രോധാ മന്ദയാ മാമുപാശ്രിതാഃ
 ബഹവോ ജ്ഞാനതപസാ പുതാ മദ്ഭാവമാഗതാഃ ൧൦

രാഗ, ഭയ, ക്രോധ മോചിതരായിട്ടി-
 തെന്നെയറിഞ്ഞിട്ടിതെന്നെയുൾക്കൊള്ളുന്ന
 ജ്ഞാനിയാം താപസ്സുരായുള്ള യോഗിക-
 ളായവർ പ്രാപിച്ചിടുന്നിതെൻ പ്രേമവും. (10)

യേ യഥാ മാം പ്രപദ്യന്തേ താംസ്മൈവ ഭജാമ്യഹം
മമ വർത്താനുവർതന്തേ മനുഷ്യാഃ പാർഥ സർവശഃ ൧൧

എന്നെ ശരണമായ് പ്രാപിച്ചിടുന്നതാം-
ഭക്തർക്കു ലഭ്യമാണായതിന്റെ ഫലം.
അല്ലയോ പാർഥയീ മാനുഷരൊക്കെയും-
പിന്തുടരുന്നതെൻ മാർഗ്ഗത്തെയിന്നെടോ. (11)

കാക്ഷന്തഃ കർമ്മണാം സിദ്ധിം യജന്ത ഇഹ ദേവതാഃ
ക്ഷിപ്രം ഹി മാനുഷേ ലോകേ സിദ്ധിർഭവതി കർമ്മജാ ൧൨

കാമ്യകർമ്മത്തിന്റെ പൂർണ്ണതക്കായിട്ടു
മർത്യരിന്നെജ്ഞങ്ങളാകെയും ചെയ്യുന്നി-
തായതാം മർത്യന്നു ലഭ്യമായിടുന്ന-
തുണ്ടിന്നിതായതിൻ സിദ്ധികളാകെയും. (12)

ചാതുർവർണ്യം മയാ സൃഷ്ടം ഗുണകർമ്മവിഭാഗശഃ
തസ്യ കർത്താരമപി മാം വിദ്വുകർത്താരമവ്യയം ൧൩
പ്രകൃതിതൻ മൂന്നു ഗുണത്തിനാലുള്ളതാം-
വസനക്കൊത്തുള്ള കർമ്മത്തെ വേർതിരി-
ച്ചിന്നുഞാൻസൃഷ്ടിച്ചു നാലു വർണ്ണങ്ങളു-
മായതിൻ കർത്താവതുഞാനുമല്ലെടോ. (13)

ന മാം കർമാണി ലിമ്പന്തി ന മേ കർമ്മഫലേ സ്പൃഹാ
ഇതി മാം യോഭിജാനാതി കർമ്മഭീരന സ ബധ്യതേ ൧൪

കർമ്മങ്ങളൊന്നുമേ ബാധിക്കയില്ലെനി-
ക്കായതിന്റെ ഫലം വേണ്ടുന്നതില്ലെടോ.
എന്റെയീ സത്യത്തെയുൾക്കൊണ്ടിടുന്നതാം-
മർത്യനതില്ല കർമ്മത്തിന്റെ ബന്ധനം. (14)

ഏവം ജാതാ കൃതം കർമ്മ പൂർവ്വൈരപി മുമുക്ഷുഭിഃ
കുരു കർമ്മൈവ തസ്മാത്ത്വം പൂർവ്വൈഃ പൂർവ്വതരം കൃതം ൧൫
ആയതാം ജ്ഞാനത്തെയുൾക്കൊണ്ടു കർമ്മവും
ചെയ്തങ്ങു മോക്ഷത്തെ പ്രാപിച്ച ജ്ഞാനികൾ:
ആയതാം പൂർവ്വീകർ ചെയ്ത പൂരാതന-
മായിടും കർമ്മത്തെ ചെയ്യെന്റെയർജുന. (15)

കിം കർമ്മ കിമകർമ്മേതി കവയോപ്യത്ര മോഹിതാഃ
തത്തേ കർമ്മ പ്രവക്ഷ്യാമി യജ്ഞോത്ഥാ മോക്ഷ്യസേശുഭാത് ൧൬
വിവേകികളായുള്ള മാനുഷർപോലും
ഭ്രമിക്കുന്നിതേതാ'ണകർമ്മ'വും 'കർമ്മ'വും.
വേണ്ടുന്ന കർമ്മത്തെ ചൊല്ലുന്നതുണ്ടുഞാ-
നായതു ചെയ്തുനീ മോചിതനാകുക. (16)

കർമ്മണോ ഹൃദി ബോദ്ധവ്യം ബോദ്ധവ്യം ച വികർമ്മണഃ
അകർമ്മണശ്ച ബോദ്ധവ്യം ഗഹനാ കർമ്മണോ ഗതിഃ ൧൭

'കർമ്മ'; 'വികർമ്മണം'; പിന്നെ 'യകർമ്മണം':

ആയതു മൂന്നിന്റെ തത്വം ഗ്രഹിക്കണം. സകീർണ്ണമായിടും സതീകർമ്മമായതിൻ മാർഗ്ഗങ്ങളൊക്കെ ഗ്രഹിക്കേണ്ടതുണ്ടുനി. (17)

കർമ്മണുകർമ്മ യഃ പശ്യേദകർമ്മണി ച കർമ്മ യഃ
സ ബുദ്ധിമാൻമനുഷ്യേഷു സ യുക്തഃ കൃത്സ്നകർമ്മകൃത് ൧൮

'കർമ്മത്തിനുള്ളിലകർമ്മവും; പിന്നെ-
യകർമ്മതിലോ ഫലോദ്ദിഷ്ടമാം കർമ്മവും-
കാണുന്ന ബുദ്ധിമാൻ യാതൊരു കർമ്മത്തെ
ചെയ്കിലോ തെറ്റില്ലതിന്ദ്രിയനാണവൻ. (18)

യസ്യ സർവേ സമാരംഭാഃ കാമസങ്കൽപവർജ്ജിതാഃ
ജ്ഞാനാഗ്നിദഗ്ധകർമ്മാണാം തമാഹുഃ പണ്ഡിതം ബുധാഃ ൧൯

ഇന്ദ്രിയസൌഖ്യത്തെയാഗ്രഹിക്കാതിന്നു
കർമ്മത്തെയാചരിച്ചിടുന്ന ജ്ഞാനിതൻ
ജ്ഞാനാഗ്നിയായിന്നു ഭസ്മീകരിക്കുന്ന-
തുണ്ടുതാൻ ചെയ്തിട്ടും കർമ്മഫലങ്ങളെ. (19)

ത്യക്ത്വാ കർമ്മഫലാസംഗം നിത്യത്യപ്തോ നിരാശ്രയഃ
കർമ്മണിഭിപ്രവൃത്തോപി നൈവ കിഞ്ചിത്കരോതി സഃ ൨൦

സ്വതന്ത്രനായിട്ടുതൻ കർമ്മ ഫലത്തിലാ-
സക്തനാകാതിന്നു ത്യക്തനായ് കർമ്മത്തെ-
യാചരിച്ചിടുന്ന മാനുഷർ ചെയ്യുന്ന-
വൃത്തികൾ കാമ്യമാം കർമ്മങ്ങളല്ലെടൊ. (20)

നിരാശീര്യതചിത്താത്മാ ത്യക്തസർവപരിഗ്രഹഃ
ശാരീരം കേവലം കർമ്മ കുർവന്നാപ്നോതി കിഞ്ചിഷം ൨൧

നിഷ്കാമനായ് മനോബുദ്ധിയെ കെട്ടിയി-
ട്ടല്ലാതെ ത്യജിച്ചു; തന്നാത്മാവതായതു-
വർത്തിച്ചിടുന്നതിനായിട്ടു ദേഹത്തെ
രക്ഷിച്ചിടുന്നതിൽ പാപമൊട്ടില്ലെടൊ (21)

യദ്യച്ഛാലാഭസന്തുഷ്ടോ ഭവന്മാതിതോ വിമത്സരഃ
സമഃ സിദ്ധാവസിദ്ധൌ ച കൃത്വാപി ന നിബധ്യതേ ൨൨

ആഗ്രഹിച്ചിടാതെ ലഭ്യമാകുന്നതിൽ
സന്തുഷ്ടനായിട്ടു വൈരാഗ്യമില്ലാ-
തസ്യയാലുവാകാതെ; തോൽവി - ജയത്തിനെ
ഏകമായ്കാണുന്ന മർത്യനായുള്ളവൻ
കർമ്മത്തെ ചെയ്കിലും കർമ്മത്താലുള്ളതൊ
ബന്ധങ്ങളില്ലവന്നെന്നറിഞ്ഞിടുക. (22)

ഗതസങ്ഗസ്യ മുക്തസ്യ ജ്ഞാനാവസ്ഥിതചേതസഃ
യജ്ഞായാചാരതഃ കർമ്മ സമഗ്രം പ്രവിലീയതേ ൨൩

പ്രകൃതിഗുണത്തിലസംഗനായിട്ടിന്ന-
തിന്ദ്രിയജ്ഞാനത്തെയുൾക്കൊണ്ടു ചെയ്യുന്നൊ-
രജ്ഞങ്ങളായിടും കർമ്മങ്ങളൊകവേ-
പ്രാപിച്ചിടുന്നുണ്ടു ദിവ്യമാം ലോകവും. (23)

ബ്രഹ്മാർപണം ബ്രഹ്മ ഹവിർബ്രഹ്മാഗൌ ബ്രഹ്മണാ ഹൃതം
ബ്രഹ്മൈവ തേന ഗന്തവ്യം ബ്രഹ്മകർമ്മസമാധിനാ ൨൪

ബ്രഹ്മത്തെയുൾക്കൊണ്ടിതാത്മാവിനാലിന്നു
ഹോമിച്ചിടുന്ന ഹവിസ്സാൽജലിക്കുന്ന
ബ്രഹ്മാഗ്നി തന്നിലൂടിന്നു നീ പ്രാപിച്ചി-
ടുന്നിതല്യാത്മാമാം ലോകമീ ബ്രഹ്മവും. (24)

ദൈവമേവാപരേ യജ്ഞം യോഗിനഃ പര്യുപാസതേ
ബ്രഹ്മാഗ്നാവപരേ യജ്ഞം യജ്ഞൈവോപജുഹവതി ൨൫

ദേവപ്രീതിക്കിന്നിതെജ്ഞങ്ങൾചെയ്യുന്ന
യോഗികളാലിന്നു ദേവകൾപ്രീതരാം.
പരബ്രഹ്മ പ്രാപ്തിക്കിതെജ്ഞങ്ങൾചെയ്യുന്ന
യോഗികളർപ്പിപ്പതെജ്ഞത്തെ യജ്ഞമായ്. (25)

ശ്രോത്രാദിനീന്ദ്രിയാണ്യന്യേ സംയമാഗ്നിഷു ജുഹവതി
ശബ്ദാദിനീഷയാനന്യ ഇന്ദ്രിയാഗ്നിഷു ജുഹവതി ൨൬

ശ്രവണങ്ങളാദിയാമിന്ദ്രിയം കൊണ്ടിന്നു
ഹോമങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന യോഗികൾ വേറെയും.
ഇന്ദ്രിയസൌഖ്യത്തെ; ഇന്ദ്രിയമാകുന്നൊ-
രഗ്നിയാൽ ഹോമിച്ചിടുന്നു ഗൃഹസ്ഥനും. (26)

സർവാഗ്നിന്ദ്രിയകർമാഗ്നി പ്രാണകർമാഗ്നി ചാപരേ
ആത്മസംയമയോഗാഗൌ ജുഹവതി ജ്ഞാനദീപിതേ ൨൭

ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരലബ്ധിക്കതായിട്ടു
സർവേന്ദ്രിയങ്ങൾതൻ കർമ്മങ്ങളൊക്കവെ;
ആത്മ-നിയന്ത്രണമാകുന്നൊരഗ്നിയിൽ
ഹോമിച്ചിടുന്നതാം യോഗികൾ വേറെയും. 27)

ദ്രവ്യയജ്ഞാസ്തപോയജ്ഞാ യോഗയജ്ഞാസ്തമാപരേ
സ്വാധ്യായജ്ഞാനയജ്ഞാശ്ച യതഃ സംശിതവ്രതാഃ ൨൮

സ്വന്തമാമൊക്കെ ത്യജിക്കുന്ന യോഗികൾ;
പിന്നെ തപസ്വികളായുള്ള യോഗികൾ;
വേദാന്തമൊക്കെപ്പഠിക്കുന്ന യോഗിക-
ളുഷ്ഠാംഗയോഗികളായവർ പിന്നെയും: (28)

അപാനേ ജുഹവതി പ്രാണം പ്രാണേപാനം തഥാപരേ
പ്രാണാപാനഗതി രുദ്ധ്യാ പ്രാണായാമപരായണാഃ
അപരേ നിയതാഹാരാഃ പ്രാണാൻപ്രാണേഷു ജുഹവതി റൻ

'പ്രാണാപമാന'നെ ഹോമിച്ചിടുന്നുണ്ടു
യോഗികൾതന്റെയി 'പ്രണായാമ'ത്തിലും.
പിന്നെയാഹാര നീരാദികൾവർജ്ജിച്ചു-
പ്രാണനെത്തന്നെയും ഹോമിച്ചിടുന്നവർ. (29)

സർവേപ്യേതേ യജ്ഞവിഭോ യജ്ഞക്ഷപിതകർമ്മഃ
യജ്ഞശിഷ്ടാമൃതകുജോ യാന്തി ബ്രഹ്മ സനാതനം ൩൦

ആയതാമെജ്ഞവിത്തുക്കളൊം യോഗിക-
ളാകവേ; പാപ വിമുക്തരായിട്ടിനി-
തെജ്ഞശിഷ്ടത്തെ ഭുജിച്ചിട്ടിതായവർ
പ്രാപിച്ചിടുന്നു പരബ്രഹ്മമായതിൽ. (30)

നായം ലോകോസ്ത്യയജ്ഞസ്യ കുരോന്യഃ കുരുസത്തമ ൩൧

യജ്ഞങ്ങളൊന്നുമേ ചെയ്യാതെയുള്ളതാം
മർത്യരസന്തുഷ്ടരാണിഹലോകത്തി-
ലായവനി; പരലോകത്തിലെപ്രകാ-
രത്തിലാണിന്നെടോ സന്തുഷ്ടനാവുക? (31)

ഏവം ബഹുവിധാ യജ്ഞാ വിതതാ ബ്രഹ്മണോ മുഖേ
കർമ്മജാനിദ്ധി താൻസർവാനേവം ജ്ഞാതാ വിമോക്ഷ്യന്തേ ൩൨

യജ്ഞങ്ങളൊക്കെയും വേദത്തിലുണ്ടവ-
യുണ്ടായതൊക്കെയും കർമ്മത്തിൽനിന്നെടൊ.
ആയതായുള്ളതാം തത്ത്വങ്ങളൊക്കെ-
ഗ്രഹിക്കുന്നതാകയാൽ മുക്തനാകുന്നു നീ. (32)

ശ്രേയാന്ദ്രവ്യമയാദ്യജ്ഞാജ്ഞാനയജ്ഞഃ പരന്തപ
സർവം കർമാഖിലം പാർഥ ജ്ഞാനേ പരിസമാപ്യതേ ൩൩

ദ്രവ്യയജ്ഞത്തിനേക്കാളിന്നു ശ്രേഷ്ഠി-
ജ്ഞാനയജ്ഞം തന്നെയെന്നു ധരിക്കുക.
പാർഥ നീന്റെ സർവ്വ കർമ്മ : ത്യാഗങ്ങളു-
മെത്തുന്നതുണ്ടിന്നു ജ്ഞാന യജ്ഞത്തിലും. (33)

തദിദ്ധി പ്രണിപാതേന പരിപ്രശ്നേന സേവയാ
ഉപദേക്ഷ്യന്തി തേ ജ്ഞാനം ജ്ഞാനിനസ്തത്ത്വദർശിനഃ ൩൪

ജ്ഞാനോപദേശങ്ങൾ ലഭ്യമായിടുവാ-
നായിട്ടു നീയിനി'താത്മജ്ഞാനി' യായിടും
ഗുരുവിനെ വന്ദിച്ചു സേവിച്ചു നേടേണ്ട-
താണാത്മ ജ്ഞാനങ്ങളൊക്കെയും. (34)

യജ്ഞോത്ഥാ ന പുനർമോഹമേവം യാസ്യസി പാണ്ഡവ
 യേന ഭൂതാനൃശേഷാണി ഭക്ഷ്യസ്യാത്മന്യഥോ മയി നഃ
 ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാര സിദ്ധനിൽനിന്നിട്ടു-
 ലഭ്യമായിടുന്ന ജ്ഞാനത്തെയുൾക്കൊണ്ടി-
 ടുന്നതാം പൂരുഷർ മായക്കടിപ്പെട്ടാ-
 തിന്നവർ ദർശിപ്പതുണ്ടതുമെന്നെയും. (35)

അശേഷാണി അപി ചേദസി പാപേഭ്യഃ സർവേഭ്യഃ പാപക്യത്തമഃ
 സർവം ജ്ഞാനപ്ലവേനൈവ വ്യജിനം സന്തരീഷ്യസി നന്ദ
 നീ മഹാപാപിയാണെന്നങ്ങിരിക്കിലും
 ജ്ഞാനമാകുന്നതാം തോണിയിൽകേറിയാ-
 ലിദ്ദുഃഖമാകുന്നൊരാഴി കടക്കുവാ-
 നായിട്ടതില്ലൊരു ബുദ്ധിമുട്ടൊന്നുമെ. (36)

യഥൈയാംസി സമീഭോഗീർഭസ്മസാത്കുരുതേർജുന
 ജ്ഞാനാഗ്നിഃ സർവകർമാണി ഭസ്മസാത്കുരുതേ തഥാ നഃ
 എപ്രകാരത്തിൽ ജലിക്കുന്നൊരഗ്നിയാൽ
 ഭസ്മമായിടുന്നു ദ്രവ്യങ്ങളൊക്കവെ;
 അപ്രകാരത്തിലീ ജ്ഞാനാഗ്നിയായിന്നു
 ഭസ്മമായിടുന്നു പാപഫലങ്ങളും. (37)

ന ഹി ജ്ഞാനേന സദ്യശം പവിത്രമിഹ വിദ്യതേ
 തത്ത്വയം യോഗസംസിദ്ധഃ കാലേനാത്മനി വിന്ദതി നവ
 ഈയിഹലോകത്തിൽ ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടുള്ള-
 തൊന്നതുതന്നെയതീന്ദ്രിയ' ജ്ഞാനവും.
 ആയതു സിദ്ധിച്ചിടുന്നുണ്ടുയോഗിക-
 ളായിടും ഭക്തർക്കു കാലക്രമേണയും. (38)

ശ്രദ്ധാവാംല്ലഭതേ ജ്ഞാനം തത്പരഃ സംയത്യന്ദ്രിയഃ
 ജ്ഞാനം ലബ്ധ്യാ പരാം ശാന്തിമചിരേണാധിഗച്ഛതി നൻ
 ഇന്ദ്രിയമഞ്ചുമടക്കിയിട്ടിന്നിതിൽ-
 ശ്രദ്ധാലുവായിട്ടു താൽപര്യമുൾക്കൊണ്ട്;
 പ്രാർത്ഥിച്ചു കൈവരിക്കുന്നതതീന്ദ്രിയ-
 ജ്ഞാനവും പിന്നെയാദ്ധ്യാത്മിക ശാന്തിയും. (39)

അജ്ഞശ്ചാശ്രദ്യഗന്ധേ സംശയാത്മാ വിനശ്യതി
 നായം ലോകോസ്തി ന പരോ ന സുഖം സംശയാത്മനഃ രം
 വൈദിക ജ്ഞാനത്തെയറിയാത്തവന്നുമീ
 ധർമ്മ ശാസ്ത്രങ്ങളവിശ്വസിക്കുന്നതു-
 മായതിന്നെണ്ണദാ സംശയിക്കുന്നതു-
 മായതാം മാനുഷർ ദുഃഖിതരിരുലോകവും. (40)

യോഗസന്യസ്തകർമാണം ജ്ഞാനസഞ്ചരിനസംശയം
ആത്മവന്തം ന കർമാണി നിബധ്നന്തി ധനഞ്ജയ ര്ച

സന്യാസമാദിയാം യോഗത്തിലൂടീന്നു-
കർമ്മഫലത്തെ ത്യജിച്ചിട്ടു സംശയം-
കൂടാതെയായ് സാക്ഷാത്ക്കാരമെത്തിട്ടും
യോഗിക്കതില്ലൊരു കർമ്മ ബന്ധങ്ങളും. (41)

തസ്മാദജ്ഞാനസംഭൃതം ഹൃത്സ്ഥം ജ്ഞാനാസിനാത്മനഃ
ചരിഞ്ഞെന്ന സംശയം യോഗമാതിഷ്ഠോത്തിഷ്ഠ ഭാരത ര്ച

ആയതുകൊണ്ടുനിൻ ഹൃദയത്തിലുള്ളൊരി-
യജ്ഞാനത്താലുദിച്ചിടുന്ന സംശയം;
ആകയും ചേരദിക്കവേണ്ടതുണ്ടിന്നുനിൻ
ജ്ഞാനമായിടുന്ന വാശകൊണ്ടതായതി-
ന്നായിട്ടു യോഗിയായിട്ടെഴുന്നേറ്റിന്നു
യുദ്ധം നയിക്ക നീ ഭാരത. (42)

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
ജ്ഞാനകർമ്മസന്യാസയോഗോ നാമ ചതുർഥോദ്ധ്യായഃ
സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ ജ്ഞാനകർമ്മസന്യാസയോഗം
എന്ന നാലാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - അഞ്ച്

കർമ്മസംന്യാസയോഗം

അർജുന ഉവാച

സന്യാസം കർമ്മണാം കൃഷ്ണ പുനർയോഗം ച ശംസസി
യശ്ചൈവ ഏതയോരേകം തന്മേ ബ്രൂഹി സുനിശ്ചിതം ച

അർജുനൻ പറഞ്ഞു:

സന്യസിച്ചിടുവാൻ ചൊല്ലിയ കൃഷ്ണ നീ
ചൊല്ലുന്നതുണ്ടിന്നു കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുവാൻ.
ആയവ രണ്ടിലുമേതൊന്നു ശ്രേയസ്സി-
ന്നായതെന്നെന്നോടു ചൊല്ലിത്തരേണമേ. (01)

ശ്രീഭഗവാനുവാച

സന്യാസഃ കർമ്മയോഗശ്ച നിഃശ്രേയസകരാവൃഛേ
തയോസ്തു കർമ്മസന്യാസാത്കർമ്മയോഗോ വിശിഷ്യതേ റ

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:

മുക്തിക്കു വേണ്ടിയിട്ടുള്ളതാം മാർഗ്ഗങ്ങ-
ളാണവ രണ്ടുമാണെന്നങ്ങിരിക്കിലും
ഭക്തിയോടിന്നുനീ കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന-
താണുനിൻ ശ്രേയസ്സിനെത്രയുമുത്തമം. (02)

ജ്ഞേയഃ സ നിത്യസന്യാസീ യോ ന ദേഷ്ടി ന കാക്ഷതി
നിർദ്ദന്ദോ ഹി മഹാബാഹോ സുഖം ബന്ധാത്പ്രമുച്യതേ ന

കർമ്മഫലത്തെ വെറുത്തിടാതായാതി-
ലാഗ്രഹിച്ചിടാത്ത നിത്യസന്യാസികൾ
ആയവരിരണ്ടു യോഗത്തിനപ്പുറ-
ത്തെത്തിയിട്ടി ബന്ധമുക്തനാകുന്നൊടൊ. (03)

സാംഖ്യയോഗൗ പൃഥഗ്ബാലാഃ പ്രവദന്തി ന പണ്ഡിതാഃ
ഏകമപ്യാസ്ഥിതഃ സമ്യഗ്ഭയോർവിന്ദതേ ഫലം ര

ഭക്തിയാൽചെയ്യുന്ന പൂജയും പിന്നെയി
സാംഖ്യയോഗത്തിൻ പ്രപഞ്ച തത്വങ്ങളും,
രണ്ടെന്നുചൊല്ലുന്ന വിശിക്ഷിതറിവില്ല-
തൊന്നതുമേടിയാൽ രണ്ടിനും തുല്യമായ്. (04)

യത്സാംഖ്യൈഃ പ്രാപ്യതേ സ്ഥാനം തദ്യോഗൈരപി ഗദ്യതേ
ഏകം സാംഖ്യം ച യോഗം ച യഃ പശ്യതി സ പശ്യതി ഞ

ജ്ഞാനയോഗത്തിന്റെ അറിവിലൂടിന്നുനി
പ്രാപിച്ചിടുന്നതായുള്ളതു തന്നെടോ;
സാധിച്ചിടുന്നതി ഭക്തിയോഗത്തിലു-
ടായവ രണ്ടല്ലതൊന്നെന്നറിയുക. (05)

സന്യാസസ്തു മഹാബാഹോ ഭൂഃഖമാപ്തുമയോഗതഃ
യോഗയുക്തോ മുനിർബ്രഹ്മ നചിരേണാധിഗച്ഛതി നൃ

സംന്യാസ യോഗിയാണെന്നങ്ങിരിക്കിലും,
ഭക്തിയുത സേവയില്ലാത്തുള്ള യോഗികൾക്ക്
അപ്രാപ്യമാണിന്നു ബ്രഹ്മ: മല്ലായ്കിലൊ;
ലഭ്യമായിടുവാൻ ക്ലേശമൊട്ടില്ലെടൊ. (06)

യോഗയുക്തോ വിശുദ്ധാത്മാ വിജിതാത്മാ ജിതേന്ദ്രിയഃ
സർവഭൂതാത്മഭൂതാത്മാ കുർവന്നപി ന ലിപ്യതേ ഹ

ഇന്ദ്രിയമഞ്ചും; മനസ്സും നിയന്ത്രിച്ചു
ശുദ്ധമായുള്ളൊരു ചിത്തത്തോടിന്നുനി
ഭക്തിയാൽചെയ്യുന്നു; കർമ്മങ്ങളെങ്കിൽനി
ബദ്ധനാകുന്നില്ല കർമ്മഫലങ്ങളിൽ. (07)

നെവ കിഞ്ചിതകരോമിതി യുക്തോ മന്യേത തത്ത്വവിത്
പശ്യത്ശൃണോൻസ്പൃശത്ജിഹ്വനശ്നൻഗച്ഛൻസ്വപൻശ്വസൻ വൃ

കാണുന്നു; കേൾക്കുന്നു; സ്പർശിച്ചിടുന്നു;
മനംപിടിച്ചുണ്ണുന്നു; സഞ്ചരിച്ചിടുന്നു;
കിനാക്കളും കാണുന്നു; ശ്വാസംവലിക്കുന്നു;
വായിട്ടടിക്കുന്നുപേക്ഷിച്ചിടുന്നു: (08)

പ്രലപന്വിസൃജൻഗൃഹ്ണന്നുന്മിഷന്നിമിഷന്നപി
ഇന്ദ്രിയാണിന്ദ്രിയാർമേഷു വർത്തത ഇതി ധാരയൻ ന്

ഗ്രഹിക്കുന്നു; കണ്ണുതുറക്കുന്നുടക്കുന്നി-
തിന്ദ്രിയം കൊണ്ടുള്ള വേലകളൊകെയും
ചെയ്യുന്നു ജ്ഞാനിയാം യോഗികളെങ്കിലും
ചെയ്യുന്നതില്ലവരൊന്നുമേയിന്നെടോ. (09)

ബ്രഹ്മണ്യാധായ കർമാണി സങ്ഗം ത്യക്ത്വാ കരോതി യഃ
ലിപ്യതേ ന സ പാപേന പദ്മപത്രമിവാംഭസാ ഹ

കർമ്മഫലങ്ങളെ ബ്രഹ്മത്തിലർപ്പിച്ചി-
ന്നാസക്തി കൂടാതെ കർമ്മത്തെയാചരി-
ച്ചിടുകിൽ ബാധിക്കയില്ലൊരു പാപവും:
വെള്ളത്തിലുള്ളതാം കമലപത്രം പോലെ. (10)

കായേന മനസാ ബുദ്ധ്യാ കേവലൈരിന്ദ്രിയൈരപി
യോഗിനഃ കർമ കുർവന്തി സങ്ഗം ത്യക്ത്വാത്മശുദ്ധയേ ഹ

ആത്മശുദ്ധിക്കായിട്ടു യോഗി ; തൃ-
ജിക്കുന്നതുണ്ടതു സംഗത്തെ-യെന്നിട്ടി-
തിന്ദ്രിയം; ബുദ്ധി; മനസ്സു; ദേഹത്തിനെ
ശുദ്ധീകരിച്ചിട്ടു കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തിടും. (11)

യുക്തഃ കർമ്മഫലം ത്യക്ത്വാ ശാന്തിമാപ്നോതി നൈഷ്ഠികീം
അയുക്തഃ കാമകാരണ ഫലേ സകേതാ നിബധ്യതേ മഠ

കൃഷ്ണാവബോധിയാം യോഗി തൃജിക്കുന്നു
കർമ്മഫലത്തിനെ; നേടുന്നു ശാന്തിയും.
കർമ്മഫലത്തിനെയാഗ്രഹിച്ചിട്ടു
പുരുഷനില്ലൊരു ശാന്തിയും സൗഖ്യവും. (12)

സർവകർമാണി മനസാ സന്യസ്യാന്തേ സുഖം വശീ
നവലാരേ പുരേ ദേഹി നൈവ കുർവന്ന കാരയൻ മഠ

ഒൻപതു വാതിലങ്ങുള്ളതാം ദേഹത്തി-
നുള്ളിൽ വിജേന്ദ്രിയനായി സുഖത്തോടെ
മേവുന്ന ദേഹിയോ; ചെയ്യുന്നതില്ലവ-
ന്നൊന്നുമേ ചെയ്തിച്ചിട്ടുണ്ടതുമില്ലൊ. (13)

ന കർതൃത്വം ന കർമാണി ലോകസ്യ സൃജതി പ്രഭുഃ
ന കർമ്മഫലസംയോഗം സ്വഭാവസ്തു പ്രവർത്തതേ മഠ

ദേഹമായിടും ഗൃഹത്തിന്റെ നാമനാം-
ദേഹി തൻ സൃഷ്ടിയല്ലെന്നൊരു കർമ്മവും.
ആയതുകൊണ്ടിന്നതിൻ ഫലമില്ലവ-
ന്നായതോ; പ്രകൃതിതൻ മൂന്നു ഗുണത്തിനാൽ. (14)

നാദത്തേ കസ്യചിത്പാപം ന ചൈവ സുകൃതം വിഭുഃ
അജ്ഞാനേനാവൃതം ജ്ഞാനം തേന മുഹൂർത്തി ജനവഃ മഠ

മാനുഷർ തന്നുടെ പാപ സൗഖ്യങ്ങളെ
സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ടതില്ല സർവ്വേശ്വരൻ.
ജീവജാലങ്ങൾതൻ ജ്ഞാനത്തെ മുടുന്നി-
തജ്ഞാനത്താലതുകൊണ്ടു വ്യാമോഹിതർ. (15)

ജ്ഞാനേന തു തദജ്ഞാനം യേഷാം നാശിതമാത്മനഃ
തേഷാമാദിത്യവജ്ഞാനം പ്രകാശയതി തത്പരം മഠ

ആത്മജ്ഞാനമായിട്ടു ചൂടിനാ-
ലജ്ഞാനമാകെയും ഭസ്മീകരിക്കുകിൽ
മധ്യാഹ്ന സൂര്യകിരണങ്ങൾ പോലെ
ജ്ഞാനം വെളിപ്പെടുത്തുന്നു സർവ്വസ്വവും. (16)

തദ്ബുദ്ധയസതദാത്മാനസ്തന്നിഷ്ഠാസ്തത്പരായണാഃ
ഗച്ഛന്ത്യപുനരാവൃത്തിം ജ്ഞാനനിർധൂതകൽമഷാഃ മഠ

നിഷ്ഠയോടി മനോമാലിന്യമാകെയും;
 ജ്ഞാനത്താലിന്നവ വൃത്തിയാക്കിട്ടു നീ
 പരമമായിടുന്ന പൊരുളതിൽ നിന്നുടെ
 ബുദ്ധിയുറപ്പിച്ചു; മനസ്സിനെയാർപ്പിച്ചു;
 വിശ്വസിച്ചിട്ടു നീയാശ്രയിച്ചിടുകിൽ
 പ്രാപിച്ചിടുന്നുണ്ടു മോക്ഷത്തെയിന്നെടോ. (17)

വിദ്യാവിനയസംപന്നേ ബ്രഹ്മണേ ഗവി ഹസ്തിനി
 ശൂനി ചൈവ ശപാകേ ച പണ്ഡിതാഃ സമദർശിനഃ മവ്ര

നായ്മാസഭുക്കായിടുന്ന ചണ്ഡാളനും;
 നായ്ക്കളും; ഗോക്കളു-മാങ്കിയും പിന്നെയി
 വിദ്യാ-വിനയങ്ങളുള്ളതാം ബ്രഹ്മണർ:
 ഭേദമില്ലാരെയും പണ്ഡിതന്മാർക്കെടോ. (18)

ഇഹൈവ ഞ്ഞേജിതഃ സർഗോ യേഷാം സാമ്യേ സ്ഥിതം മനഃ
 നിർദ്ദോഷം ഹി സമം ബ്രഹ്മ തസ്മാദ്ബ്രഹ്മണി തേ സ്ഥിതാഃ മൻ

ഇപ്രകാരം നിൻ മനസ്സു സമത്വത്തി-
 ലെത്തിയാൽനി ജിതൻ; 'ജനന മരണങ്ങളിൽ.
 ബ്രഹ്മത്തെപ്പോലെ നിർദ്ദോഷികളായിട്ടി-
 ന്നായവർ പ്രാപിച്ചിടുന്നുണ്ടു മോക്ഷവും. (19)

ന പ്രഹൃഷ്യേത്പ്രിയം പ്രാപ്യ നോദിജേത്പ്രാപ്യ ചാപ്രിയം
 സ്ഥിരബുദ്ധിരസമ്മുഖോ ബ്രഹ്മവിദ്ബ്രഹ്മണി സ്ഥിതഃ ൨൦

മോഹം തൃജിച്ചിട്ടു, ബുദ്ധിയുറപ്പിച്ചു,
 ഭൗതികമാം ബ്രഹ്മ തത്വമറിഞ്ഞിടും;
 മാനുഷർക്കില്ല-പ്രിയ പ്രിയ ഭേദങ്ങ-
 ളായവർക്കില്ലൊരു സുഖ; ദുഃഖ ഭേദവും. (20)

ബാഹ്യസ്പർശേഷ്യസക്താത്മാ വിന്ദത്യാത്മനി യത്സുഖം
 സ ബ്രഹ്മയോഗയുക്താത്മാ സുഖമക്ഷയമശ്നുതേ ൨൧

അക്ഷയമാകുന്നൊരാത്മസുഖത്തെ-
 യനുഭവിക്കുന്നതാ-മാത്മസാക്ഷാത്ക്കാരി-
 യായൊരു യോഗിയാസക്തനാകുന്നില്ലി-
 തിന്ദ്രിയത്താലുള്ള സുഖ്യത്തിലൊന്നുമേ. (21)

യേ ഹി സംസ്പർശജാ ഭോഗാ ദുഃഖയോനയ ഏവ തേ
 ആദ്യന്തവന്തഃ കൌന്തേയ ന തേഷു രമതേ ബുധഃ ൨൨

ആദിയുമന്തവുമുള്ളതായിടുന്ന
 വിഷയജന്യങ്ങളാം ഭോഗങ്ങളൊക്കവെ;
 സുഖഃ ദുഃഖ ഹേതുക്കളതുകൊണ്ടിതായതിൽ
 പണ്ഡിതന്മാർ രമിച്ചിടുന്നതില്ലെടോ. (22)

ശക്നോതിഹൈവ യഃ സോഽപ്യം പ്രാക്ശരീരവിമോക്ഷണാത്
കാമക്രോധോദ്ഭവം വേഗം സ യുക്തഃ സ സുഖീ നരഃ ൨൩

കാമ ക്രോധങ്ങളാലുത്ഭവിക്കുന്നൊ-
രുദേഹമാകെയുമിയിഹ ലോകത്തിൽ
യുക്തമായിട്ടു ഹനിക്കുന്ന ശക്തനാം-
പുരുഷൻ സന്തുഷ്ടനായി വർത്തിച്ചിടും. (23)

യോത്തതഃ സുഖോത്തരാരാമസ്തമാന്തർജ്ജ്യാതിരേവ യഃ
സ യോഗീ ബ്രഹ്മനിർവാണം ബ്രഹ്മഭൂതോധിഗച്ഛതി ൨൪

തന്നന്തരാത്മാവിനുള്ളിൽ സുഖിച്ചു-
രമിച്ചിട്ടു: തന്നന്തർജ്ജ്യാതി ജലിപ്പിച്ചു-
കാണുന്നൊരുശ്ശ്കാഴ്ച്ചയാലിന്നു പ്രാപിച്ചി-
ടുന്നുണ്ടു യോഗികൾ ബ്രഹ്മനിർവ്വാണവും. (24)

ലഭന്തേ ബ്രഹ്മനിർവാണമുഷയഃ ക്ഷിണകൽമഷാഃ
ഛരീണദ്വൈധാ യതാത്മാനഃ സർവഭൂതഹിതേ രതാഃ ൨൫

രണ്ടെന്ന ഭാവം നശിപ്പിച്ചു, പാപം കെടുത്തി-
യിയാത്മസാക്ഷാത്ക്കാരമായിടും;
സർവ്വോപകാരിയാം വൃത്തികൾ ചെയ്യുന്ന
യോഗികൾ പ്രാപിച്ചിടുന്നുണ്ടു മുക്തിയും. (25)

കാമക്രോധവിമുക്താനാം യതീനാം യതചേതസാം
അഭിതോ ബ്രഹ്മനിർവാണം വർതതേ വിദിതാത്മനാം ൨൬

കാമ; ക്രോധ വിമുക്തനായ്, സംയത-
ചിത്തനായാത്മ ജ്ഞാനിയായിടുന്നൊ-
രരതി (യതി) യെ പ്പോലുള്ള യോഗികളൊക്കെയും
പ്രാപിച്ചിടുന്നുണ്ടു ബ്രഹ്മനിർവ്വാണവും. (26)

സ്പർശാൻകൃത്യാ ബഹിർബാഹ്യാംശ്ചക്ഷുശ്ചൈവാന്തരേ ഭൂവോഃ
പ്രാണാപാനൌ സമൌ കൃത്യാ നാസാഭ്യന്തരഛാരിണൌ ൨൭

യതേന്ദ്രിയമനോബുദ്ധിർമൂനിർമോക്ഷപരായണഃ
വിഗതേഷ്ടാഭയക്രോധോ യഃ സദാ മുക്ത ഏവ സഃ ൨൮

ബാഹ്യങ്ങളായുള്ള സ്പർശ; ശബ്ദങ്ങളെ
യൊക്കെയെകറ്റിയി് ദൃഷ്ടികൾ രണ്ടുമേ-
ഭ്രൂമധ്യമാക്കിട്ടു ദൃഷ്ടിയുറപ്പിച്ചു-
പ്രാണാപമാനനെ സമചിത്തമാക്കിയി- (27)

ട്ടിന്ദ്രിയം, ബുദ്ധി, മനസ്സിനെ സംയമി-
പ്പിച്ചു, ഭയ-ക്രോധ മുക്തരായ് മേവുന്ന
യോഗിയായുള്ളവർ പ്രാപിച്ചിടുന്നതും
മുക്തിയെത്തന്നെയാണെന്നറിഞ്ഞിടുക. (28)

ഭോക്താരം യജ്ഞതപസാം സർവ്വലോകമഹേശ്വരം
 സുഹൃദം സർവ്വഭൃതാനാം ജ്ഞാത്വ മാം ശാന്തിമൃച്ഛതി ൨൯

യജ്ഞതപസ്സിനെയുൾക്കൊണ്ടിടുന്നൊരി:-
 സർവ്വലോകത്തിനും നാമനായുള്ളൊരി-
 സർവ്വത്തിനും സുഹൃത്തായുള്ളൊരെന്നെയു-
 മറിയുന്ന യോഗി നേടുന്നിതു ശാന്തിയും. (29)

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാനുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
 യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
 കർമ്മസന്യാസയോഗോ നാമ പഞ്ചമോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ 'കർമ്മസംന്യാസ യോഗം'
 എന്ന അഞ്ചാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു

x x x

അദ്ധ്യായം - ആറ് ആത്മസംയമയോഗം

ശ്രീഭഗവാനുവാച

അനാശ്രിതഃ കർമ്മഫലം കാര്യം കർമ്മ കരോതി യഃ
സ സന്നയാസി ച യോഗീ ച ന നിരഗ്നിർന ചാക്രിയഃ മ
ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:

കർമ്മഫലത്തിനെയാഗ്രഹിച്ചിടാതെ
നിയതമാം കർമ്മങ്ങളാചരിച്ചിടുന്ന
സന്നയാസിയായിടും യോഗിയുപേക്ഷിക്ക-
യില്ലെന്നിഹോത്രങ്ങളാദിയാം കർമ്മങ്ങൾ . (01)

യം സന്നയാസമിതി പ്രാഹുര്യോഗം തം വിധി പാണ്ഡവ
ന ഹ്യസന്ന്യസ്തസകൽപോ യോഗീ ഭവതി കശ്ചന റ
പരമപുരുഷനെ പ്രാപിച്ചിടാനുള്ള
മാർഗ്ഗത്തിലൊന്നാണു 'യോഗ' മെന്നുള്ളതും.
ഇന്ദ്രിയസൗഖ്യത്തിലുള്ളതാം തൃഷ്ണയെ
കൈവെടിയാത്തവൻ യോഗിയാകില്ലെടൊ. (02)

ആരൂപരൂപേണേവേതേന കർമ്മ കാരണമുച്യതേ
യോഗാരുഢസ്യ തസ്യൈവ ശമഃ കാരണമുച്യതേ ന
യോഗത്തിന്റൊന്നാം പടിയിലേറീടുന്ന
യോഗിതൻമാർഗ്ഗമോ...നിയതമാം കർമ്മവും.
യോഗാരുഢമായിടുന്നൊരൊട്ടില-
ങ്ങളത്തിടും യോഗിക്കുപായം നിരോധവും. (03)

യദാ ഹി നേന്ദ്രിയാർഥേഷു ന കർമ്മസന്യുഷജ്ജതേ
സർവസകൽപസന്നയാസി യോഗാരുഢസ്തദോച്യതേ
ആയതാം യോഗീ തൃജിക്വന്നു ഔതിക-
മായുള്ളതാകെയും, ഇന്ദ്രിയസൗഖ്യവും.
ആയവനാചരിച്ചിടുന്നതില്ലെടൊ;
കാമ്യമായിടുന്ന കർമ്മങ്ങളൊന്നുമേ. (04)

ഉലരോത്തനാത്താനം നാത്താനമവസാദയേത്
ആഞ്ഞവ ഹ്യാത്തനോ ബന്ധുരാഞ്ഞവ രിപുരാത്തനഃ
ബദ്ധനാമാത്താവധപ്പതിച്ചിടൊല്ല-
തുദ്ധരിച്ചിടേണ്ടതായുണ്ടതിന്നുടേ
ബന്ധുവായിടുന്നതും മനസ്സായതിൻ-
ശത്രുവായിടുന്നതും മനസ്സാണെടൊ. (05)

ബന്ധുരാത്താനസ്തസ്യ യേനാഞ്ഞവാത്തനാ ജിതഃ
അനാത്തനസ്തു ശത്രുഭ്യേ വർതേതാഞ്ഞവ ശത്രുവത് ന

മനസ്സു; ജീവാത്മാവിനെയടക്കിടുകി-
ലായതാകുന്നുണ്ടു നിന്നുടെ ബന്ധുവും.
മനോജയം നേടാത്ത മർത്ത്യന്റെ ശത്രുവാ-
യിട്ടു; വർത്തിക്കുന്നതും മനസ്സുണ്ടോ. (06)

ജീതാത്മനഃ പ്രശാന്തസ്യ പരമാത്മാ സമാഹൃതഃ
ശീതോഷ്ണസുഖദുഃഖേഷു തഥാ മാനാപമാനയോഃ ൭

മനോജയംനേടി പ്രശാന്തനാകുന്നവ-
ന്നില്ലൊരു; ശീതേഷ്ണ; സുഖ, ദുഃഖ, ഭേദവും.
ഭേദമില്ലവനിന്നു മാനാപമാനങ്ങ-
ളെത്തിടുന്നു...പരമാത്മാവുതന്നിലും. (07)

ജ്ഞാനവിജ്ഞാനത്വപ്താത്മാ കൃടന്മോ വിജിതേന്ദ്രിയഃ
യുക്ത ഇത്യച്യതേ യോഗീ സമലോഷ്ടാശ്ചമകാഞ്ചനഃ ൮

ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരജ്ഞാനിയാം യോഗി-
യാദ്ധ്യാത്മിക നിഷ്ഠനായ്; സംതൃപ്തിയോടിന്നു;
കാഞ്ചനം കേവലം കല്ലായിക്കണ്ടിട്ട-
തിന്ദ്രിയമഞ്ചും നിയന്ത്രിച്ചു തന്നുടെ-
യാത്മാവിനെ സ്വയം സംയമിപ്പിച്ചിന്ന-
ഭൌതികാവസ്ഥയിൽ വർത്തിച്ചിടുന്നെടൊ. (08)

സുഹൃത്രിത്രാര്യഭാസീനമധ്യസ്ഥലേഷ്യബന്ധുഷു
സായുഷ്ഠപി ച പാപേഷു സമബുദ്ധിർവിശിഷ്യതേ ൯

ആത്മസുഹൃത്തു; മിത്രങ്ങൾ ശത്രുക്കളു-
ദാസീനർ; പിന്നെയിടനിലക്കാരവർ;
ഈർഷ്യാലു; ബന്ധുക്കൾ സജ്ജനം; പാപികൾ;
ആയവരെസ്സമഭാവനയോടിന്നു-
വീക്ഷിച്ചിടും 'സമബുദ്ധി'യാം യോഗിക-
ളാകെയും ശ്രേഷ്ഠരായിടുന്നറിയുക. (09)

യോഗീ യുഞ്ജിത സതതമാത്മാനം രഹസി സ്ഥിതഃ
ഏകാകീ യതചിത്താത്മാ നിരാശീരപരിഗ്രഹഃ ൧൦

വിജനത്തിലേകനായ് സ്ഥിതനായ്-
മനസ്സിനെ; സംയമിപ്പിച്ചുമറ്റൊന്നിലും നോക്കാതെ-
നിസ്വാർത്ഥനായ് മനോ-വാക്-ശരീരങ്ങളെ
ബ്രഹ്മത്തിലർപ്പിപ്പവൻ യോഗിയായിടും. (10)

ശുചൗ ദേശേ പ്രതിഷ്ഠാപ്യ സ്ഥിരമാസനമാത്മനഃ
നാത്യുച്ഛിതം നാതിനീചം ചൈലാജിനകുശോത്തരം ൧൧

തത്രൈകാഗ്രം മനഃ കൃത്വാ യതചിത്തേന്ദ്രിയക്രിയഃ
ഉപവിശ്യാസനേ യുഞ്ജ്യാദ്യോഗമാത്മവിശുദ്ധയേ ൧൨

വൃതിയായുള്ളൊരിടത്തിലധിക-
മുയർന്നതല്ലൊട്ടൊട്ടു-താഴ്ന്നതുമായ-

തല്ലായുള്ളിടത്തൊട്ടു ദർഭ വിരിച്ചതിൽ
മാനോലുവച്ചിട്ടു ചേല വിരിച്ചതാം; (11)
ആസനത്തിന്മേലിരുന്നു മനസ്സിനെ-
യേകാഗ്രമാക്കിട്ടു; ചിത്തേന്ദ്രിയങ്ങൾതൻ
കർമ്മമടക്കിനിൻ ഹൃദയശുദ്ധിക്കൊ-
യനുഷ്ഠിച്ചിടേണ്ടതായുണ്ടു യോഗത്തിനെ. (12)

സമം കായശിരോഗ്രീവം ധാരയന്നചലം സ്ഥിരഃ
സന്പ്രേക്ഷ്യ നാസികാഗ്രം സ്ഥം ദിശശ്ചാനവലോകയൻ മനഃ

പ്രശാന്താത്മാ വിഗതകീർബ്രഹ്മചാരിവ്രതേ സ്ഥിതഃ
മനഃ സംയദ്യ മച്ചിത്തോ യുക്ത ആസിത മൽപരഃ മർ
കായഃ കഴുത്തു: ശിരസ്സിവ മൂന്നിനേം
നിശ്ചലമാക്കിയങ്ങൊന്നാക്കി നിർത്തിയാ-
നാസികാഗ്രത്തിൽനിൻ ദൃഷ്ടിയുറപ്പിച്ചു;
ദിക്കുകൾനോക്കാതെ ശാന്ത മനസ്കനായ്; (13)

നിശ്ചലനായ് ബ്രഹ്മചര്യത്തൊടിനീ-
മനസ്സിനെ സംയമിപ്പിച്ചു നിൻചിത്തത്തി-
ലെന്നെയുറപ്പിച്ചിതെന്നിലേക്കെത്തുവാ-
നായിട്ടു ധ്യാനിച്ചു യോഗി വർത്തിക്കണം. (14)

യുജ്ജനേവം സഭാത്മാനം യോഗി നിയതമാനസഃ
ശാന്തിം നിർവാണപരമാം മത്സംസ്ഥാമധിഗച്ഛതി മഃ

ഇപ്രകാരംതൻമനസ്സു ദേഹത്തിനെ-
യാത്മാവതായതിൽ ചേർത്തിട്ടു നിർവ്വാണ-
പ്രാപ്തനായിടുന്ന യോഗിയെൻസാമ്രാജ്യ-
മായതിലെത്തിട്ടു ശാന്തനാകുന്നോ. (15)

നാത്യശ്നതസ്തു യോഗോസ്തി ന ചൈകാന്തമനശ്നതഃ
ന ചാതിന്ധപ്നശീലസ്യ ജാഗ്രതോ നൈവ ചാർജുന മന്ത്ര

കേൾക്കെന്റേയർജുന; നിദ്രയാഹാര-
വിഹാരാദിയൊക്കെ നിയന്ത്രിച്ചിടാതെ നീ;
യുക്തിയോടല്ലാതെ കർമ്മങ്ങൾചെയ്യുകിൽ
പ്രാപിക്കുകില്ലാ പരബ്രഹ്മമായത്തിങ്ക. (16)

യുക്താഹാരവിഹാരസ്യ യുക്തചേഷ്ടസ്യ കർമ്മസ്യ
യുക്തസ്ഥപ്നാവബോധസ്യ യോഗോ ഭവതി ഭുഃഖഹാ മഃ

ശുദ്ധമായുള്ളതാമാഹരിച്ചിട്ടിന്നു-
നിദ്രകളാദിയാമൊക്കെ നിയന്ത്രിച്ചു;
യുക്തിയോടൊക്കെയും കർമ്മങ്ങളൊചരി-
ക്കുന്നൊരു യോഗിക്കതില്ലൊരു ഭുഖവും. (17)

യദാ വിനിയതം ചിത്തമാത്മന്യേവാവതിഷ്ഠന്തേ
നിസ്സ്പഹഃ സർവകാമേഭ്യോ യുക്ത ഇത്യുച്യതേ തദാ മവ

സർവ്വകാമങ്ങൾ വേടിഞ്ഞിട്ടു നീ നിൻ-
മനസ്സു നിയന്ത്രിച്ചതിന്നെ നിന്നാത്മാവി-
നുള്ളിൽപ്രതിഷ്ഠിച്ചു വർത്തിക്കുകെങ്കിൽനി
യുക്തനാകുന്നൊരു യോഗിയാകുന്നെടോ. (18)

യഥാ ഭിപോ നിവാതന്വേഥാ നേങ്ഗതേ സോപമാ സ്മൃതാ
യോഗിനോ യതചിത്തസ്യ യുഞ്ജതോ യോഗമാത്മനഃ ൧൯

കാറ്റടിച്ചിടാത്തിടത്തുള്ളതായൊരു-
ഭീപനാളം ചലിച്ചിടുകില്ലിന്നതു-
പോലെയിന്നാത്മജ്ഞാനത്തിലെത്തുന്ന
യോഗിതൻ ചിത്തവും നിശ്ചലമാണെടോ. (19)

യത്രോപരമതേ ചിത്തം നിരുദ്ധം യോഗസേവയാ
യത്ര ചൈവാത്മനാത്മാനം പശ്യന്നാത്മനി തുഷ്യതി ൨൦

ഭൌതികമാം മനോവൃത്തിയിൽ വ്യാപരി-
ക്കാതൊരു ചിത്തമിന്നാനന്ദം കൊള്ളുന്നു;
ഏതൊരു ശുദ്ധമനസ്സു സ്വാത്മാവിനെ-
യാത്മാവിലാക്കിട്ടിതാനന്ദം കൊള്ളുന്നു; (20)

സുഖമാത്യന്തികം യത്തദ്ബുദ്ധിഗ്രാഹ്യമതിന്ദ്രിയം
വേത്തി യത്ര ന ചൈവായം സ്ഥിതശ്ചലതി തത്പാതഃ ൨൧

ബുദ്ധിയാൽ നേടുന്ന ദിവ്യേന്ദ്രിയങ്ങളാൽ
ലഭ്യമാകുന്നോരതിന്ദ്രിയ സൗഖ്യത്തി
ലെത്തിയിട്ടായതാം സത്യത്തിൽനിന്നൊട്ടു-
മാറാതെ നിന്നിട്ടിതാനന്ദിച്ചിടുന്നു; (21)

യം ലബ്ധ്യാ ചാപരം ലാഭം മന്യതേ നാധികം തതഃ
യസ്മിൻസ്ഥിതോ ന ഭുഃഖേന ഗുരുണാപി വിചാല്യതേ ൨൨

യാതൊന്നിലെത്തിട്ടു സ്വാർത്ഥലാഭങ്ങളെ-
ക്കാണാതിളകാതുറച്ചിരുന്നിടുന്നു;
യാതൊന്നിനെക്കൊടും ഭുഃഖഭാരത്തിനാൽ
തെല്ലും വ്യതിചലിപ്പിക്കാതിരിക്കുന്നു; (22)

തം വിദ്യാദ്ഭുഃഖസംയോഗവിയോഗം യോഗസംജ്ഞിതം ൨൩
ആയതാം യോഗാനുഭൂതിയിലത്തുന്ന
യോഗിയായുള്ളവൻ മോചിതനിന്നെടോ. (23)

സ നിശ്ചയേന യോക്തവ്യോ യോഗോനിർവിണചേതസാ
സകൽപ്രഭവാനുകാമാംസ്ത്യക്ത്വാ സർവാനശേഷതഃ
മനസൈവേന്ദ്രിയഗ്രാമം വിനിയമ്യ സമന്തതഃ ൨൪

നിന്റെയീ ചിന്തകളാലുഭിച്ചിടുന്ന
ഭൌതികമായുള്ളൊരിച്ച വെടിഞ്ഞുനി-
ചിത്തത്തെ നന്നായുറപ്പിച്ചിരുന്നിട്ടു;
സർവ്വം തിളങ്ങുന്നൊരിന്ദ്രിയ സൗഖ്യമാ-

യീടും പ്രകാശത്തെ യൂതിക്കെടുത്തിട്ടു;
'പ്രത്യാഹാര'ത്തിലെത്തേണ്ടതുണ്ടോ. (24)

ശരണഃ ശരണരുപരമേദ്ബുദ്ധ്യാ യൂതിഗൃഹീതയാ
ആത്മസംസ്ഥം മനഃ കൃത്യാ ന കീഞ്ചിദപി ചിന്തയേത് ൨൧

ആയോരവസ്ഥയെ കൈവരിച്ചിട്ടുനിൻ
വിശ്വാസദാർഢ്യമാർജിച്ചിടും ബുദ്ധിയാൽ
നിന്റെ മനസ്സിനെയാത്മാവിലാക്കിട്ടു
ധ്യാനിച്ചിടുമ്പോൾ സമാധിയാകുന്നൊടൊ. (25)

യതോ യതോ നിശ്ചലതി മനശ്ചഞ്ചലമന്ധിരം
തതസ്തതോ നിയമൈത്യഭാത്തന്വേവ വശം നയേത് ൨൪

ചപലമാം ചിന്തയാലിളകും മനസ്സിന്റെ
ദാസനാകാതെ-യിന്നതിനെ നിന്നാത്മാവി-
നുള്ളിൽവെച്ചിളകാതുറപ്പിച്ചു നിർത്തി നി
'ഗോസ്വാമി'യായി വർത്തിക്കെന്റേയർജ്ജുന. (26)

പ്രശാന്തമനസം ഹൃദൃനം യോഗിനം സുഖമുത്തമം
ഉപൈതി ശാന്തരജസം ബ്രഹ്മഭൂതമകൽമഷം ൨

രജോഗുണങ്ങൾക്കിന്നതിതനായിട്ടുനിൻ-
പൂർവ്വകർമ്മങ്ങൾതൻ പാപവിമുക്തനായ്
ശാന്തമായിടും മനസ്സിനെ ബ്രഹ്മത്തി-
ലേകീകരിച്ചു നീ നിർവൃതനാവുക. (27)

യുഞ്ജനേവം സദാത്മാനം യോഗി വിഗതകൽമഷഃ
സുഖേന ബ്രഹ്മസംസ്പർശമത്യന്തം സുഖമശ്നുതേ ൨

ഇപ്രകാരം മനോമാലിന്യമുക്തനാ-
യാത്മ-നിയന്ത്രിതനായ്; സാദാ യോഗിയായ്
വർത്തിച്ചിടുമ്പൊഴി: ബ്രഹ്മസംസ്പർശമാ-
മാന്ത്യന്തികമാ-മനുഭൂതി ലഭ്യമാം. (28)

സർവഭൂതസ്ഥമാത്മാനം സർവഭൂതാനി ചാത്മനി
ഈക്ഷതേ യോഗയുക്താത്മാ സർവ്വത്ര സമദർശനഃ ൨൯

ആത്മ സാക്ഷാത്കാരമെത്തുന്ന യോഗിയോ;
ദർശിപ്പതെന്നെയീ സർവ്വഭൂതത്തിലും.
ആയവൻ ദർശിപ്പതുണ്ടതുമെന്നിലു-
മുൾക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന സർവ്വ ഭൂതങ്ങളും. (29)

യോ മാം പശ്യതി സർവ്വത്ര സർവം ച മയി പശ്യതി
തസ്മാഹം ന പ്രണശ്യാമി സ ച മേ ന പ്രണശ്യതി ൩൦

ഏല്പായിടത്തുമിന്നെന്നെ ദർശിക്കുന്ന-
തെന്നിലിന്നി-സർവ്വ ജീവജാലത്തിനേം;
ദർശിച്ചിടുന്നതാം യോഗിക്കുനാശമി-
ല്ലായവനെപ്പൊഴും ദൃശ്യനാകുന്നു ഞാൻ. (30)

സർവഭൂതസ്ഥിതം യോ മാം ഭജത്യേകതമാസ്ഥിതഃ
 സർവമാ വർതമാണംപി സ യോഗീ മയി വർതതേ നഹ
 ഞാനും; പരമമാ-മാത്മാവുമൊന്നെ-
 ന്നറിഞ്ഞെന്ന സേവ ചെയ്യുന്നതാം യോഗികൾ
 സർവ്വവിധേനയും വർത്തിക്കുമെങ്കിലും;
 വർത്തിച്ചിടുന്നവരെന്നുള്ളിലെപ്പൊഴും. (31)

ആത്മഘോഷേന സർവത്ര സമം പശ്യതി യോർജുന
 സുഖം വാ യദി വാ ദുഃഖം സ യോഗീ പരമോ മതഃ നഹ

ഏതൊരുയോഗി തന്നാത്മാവിനെപ്പോലെ
 സർവ്വത്ര കണ്ടിടും സുഖ-ദുഃഖമൊക്കെയും
 ഏകമായിട്ടിന്നു വിക്ഷിക്കുകെങ്കിലി-
 ന്നായവൻ ശ്രേഷ്ഠനായിടുന്ന യോഗിയും. (32)

അർജുന ഉവാച
 യോയം യോഗസ്ത്വയാ പ്രോക്തഃ സാമ്യേന മധുസൂദന
 ഏതസ്യാഹം ന പശ്യാമി ചഞ്ചലത്വാത്സ്ഥിതിം സ്ഥിരാം നഹ

അർജുനൻ പറഞ്ഞു:
 അല്ലയോ... ഗോവിന്ദ-യങ്ങിപ്പോൾ ചൊല്ലിയൊ-
 രാഷ്ട്രാംഗയോഗത്തിനായുള്ള മാർഗ്ഗങ്ങ-
 ളാകയും ചഞ്ചല-ചിത്തനായിടുണൊ-
 രെന്നാലസാധ്യമാണെന്നറിഞ്ഞിടുക. (33)

ചഞ്ചലം ഹി മനഃ കൃഷ്ണ പ്രഥമി ബലവദ്ഭൃശം
 തസ്യാഹം നിഗ്രഹം മന്യേ വായോരിവ സുദുഷ്കരം നർ

പ്രക്ഷുബ്ധമായുള്ളൊരൻ ചിത്തമൊട്ടും
 വഴങ്ങുന്നതില്ലങ്ങു ചുറ്റിക്കറങ്ങുന്ന-
 തായതിൻ നിഗ്രഹം ദുഷ്കരമെത്രയും;
 മാരുതനെ കെട്ടിനിർത്തുവാനാകുമോ? (34)

ശ്രീഭഗവാനുവാച
 അസംശയം മഹാബാഹോ മനോ ദുർനിഗ്രഹം ചലം
 അക്യാസേന തു കൗന്തേയ വൈരാഗ്യേണ ച ഗൃഹ്യതേ നഃ

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
 ഹേ...കുന്തിപുത്ര നീ ചൊല്ലുന്നപോലിന്നു
 ദുർഘടമീ ചിത്ത-നിഗ്രഹമെത്രയും.
 ആയതിനെ ജയിച്ചിടുവാനാകുന്ന-
 തുണ്ടു നീ യുക്തമായഭ്യസിച്ചിടുകിൽ. (35)

അസംയതാത്മനാ യോഗോ ദുഷ്പ്രാപ ഇതി മേ മതിഃ
 വശ്യാത്മനാ തു യതതാ ശക്യാവാപ്തുമുപായതഃ നന്ദ
 ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാര ലബ്ധിയുണ്ടാകയി-
 ല്ലിന്നുനിൻചിത്തം നിയന്ത്രിച്ചിടായ്കയിൽ:

ആയതിന്നെ നിയന്ത്രിക്കുവാനുള്ളൊ-
രുപായങ്ങളുടേതിലിടുകിൽ ലഭ്യമാം. (36)

അർജുന ഉവാച

അയതിഃ ശ്രദ്ധയോപേതോ യോഗാച്ചലിതമാനസഃ

അപ്രാപ്യ യോഗസംസിദ്ധിം കാംഗതിം കൃഷ്ണ ഗച്ഛതി ൩൭

അർജുനൻ പറഞ്ഞു:

ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരം ലബ്ധിക്കതായിട്ടു-
ഭക്തിയോടെ; യോഗിയാകുവാനെഴിച്ച-
ശേഷമി ചിത്തമൊട്ടിളകിയിട്ടിയോഗ-
സിദ്ധിയെത്താത്തവൻ തൻഗതി ചൊല്ലുക. (37)

കച്ചിന്നോഭയവിഭ്രഷ്ടശ്ചരിനാഭ്രിവി നശ്യതി

അപ്രതിഷ്ഠോ മഹാബാഹോ വിമുഖോ ബ്രഹ്മണഃ പഥി ൩൮

ആയവനീ രണ്ടു മാർഗ്ഗത്തിൽനിന്നുമേ;
ഭ്രഷ്ടനായിട്ടു വിമുഖനായിട്ടുവൻ;
ചിന്നിച്ചിതറിയങ്ങളൊഴിയായാകുന്ന
മേലംകണക്കെ നശിച്ചിടുകില്ലയോ? (38)

ഏതന്തേ സംശയം കൃഷ്ണ ചേരത്തുമർഹസ്യശേഷതഃ

ത്വഭന്യഃ സംശയസ്യാസ്യ ചേരത്താ ന ഹ്യുപപദ്യതേ ൩൯

ഹേ...കൃഷ്ണ ; നിൻഭക്ത-മിത്രമായിട്ടുണൊ-
രെന്റെയീ സന്ദേഹമാകയും നിഗ്രഹി-
ച്ചിട്ടുവാൻ കെൽപ്പുള്ളതായിട്ടു നീയൊഴി-
ഞ്ഞാരുണ്ടിതിങ്ങി ത്രിലോകത്തിലാകയും. (39)

ശ്രീഭഗവാനുവാച

പാർഥ ഞെവേഹ നാമുത്ര വിനാശസ്തസ്യ വിദ്യതേ

ന ഹി കല്യാണകൃതകൃഷ്ണിദുർഗതിം താത ഗച്ഛതി ൪൦

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:

ആദ്ധ്യാത്മികജ്ഞാനലബ്ധിക്കതായി
ചരിച്ചിട്ടു പിന്നെയോഗഭ്രഷ്ടനാകിലും;
നാശമുണ്ടാകയില്ലായവനീയിഹ-
ലോകത്തിലും: പരലോകത്തിലൊന്നുമേ. (40)

പ്രാപ്യ പൃണ്യകൃതാം ലോകാനുഷിത്വാ ശാശ്വതീഃ സമാഃ

ശുചിനാം ശ്രീമതാം ഗേഹേ യോഗഭ്രഷ്ടോഭിജായതേ ൪൧

ആയതാം യോഗികൾ പ്രാപിച്ചിടുന്നുണ്ടു
പൃണ്യകൃത്തുക്കൾതൻ ലോകത്തിലെന്നിട്ടു-
സംഖ്യസംവത്സരത്തിന്റെ ശേഷം ജനി-
ക്കുന്നിതുൽകൃഷ്ടമായിട്ടും ഗൃഹത്തിലും. (41)

അഥവാ യോഗിനാമേവ കൃഷ്ണ ഭവതി ധീമതാം

ഏതഥി ദുർലഭഭക്തരം ലോകേ ജന്ത യദീദ്യശ്ശം ൪൨

ആയതിലേറ്റവും ശ്രേഷ്ഠരാം യോഗി
പുനർജനിച്ചിടുന്നതുണ്ടിന്ന:തീന്ദ്രിയ-
ജ്ഞാനിതൻ ഗേഹത്തിലായതാം ജന്മങ്ങ-
ളിയിഹലോകത്തിലെത്രയും ദുർലഭം. (42)

തത്ര തം ബുദ്ധിസംയോഗം ലഭതേ പാർവദേഹികം
യതതേ ച തതോ ഭൂയഃ സംസിദ്ധൗ ക്ഷുരൂനന്ദന ര്ന

ഇപ്രകാരം പിറക്കുന്നതാം യോഗിക്കു;
പൂർവ്വജന്മത്തിലെ ദിവ്യാവബോധങ്ങൾ
ലഭ്യമായിട്ടുവന്നെത്തിച്ചിടുന്നതു-
ണ്ടിന്നീ പരബ്രഹ്മപ്രാപ്തിക്കു വേണ്ടിയും. (43)

പൂർവാഭ്യാസേന തേനൈവ ഹ്രിയതേ ഹൃദയശോപി സഃ
ജിജ്ഞാസുരപി യോഗസ്യ ശബ്ദബ്രഹ്മാതിവർത്തതേ ര്ൻ

മുജ്ജന്മസിദ്ധിയാം ദിവ്യബോധത്തിനാൽ
യോഗസിദ്ധാന്തത്തിലാകൃഷ്ണനായിട്ടു;
ജിജ്ഞാസയോടെ മുന്നേറുന്ന യോഗിയ-
തിതനായിടുന്നു ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിൽ. (44)

പ്രയത്നാദ്യതമാനസ്തു യോഗി സംശുദ്ധകിൽബിഷഃ
അനേകജന്മസംസിദ്ധസ്തതോ യാതി പരാം ഗതിം ര്ൻ

ധർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങളോടെയാത്മാർത്ഥമാ-
യെത്തിച്ചിടുന്നതാം യോഗിക്കനേകമാം
ജന്മത്തിലൂടെ കൈവല്യമായിടുന്ന-
തുണ്ടതാത്മ്യന്തിക ജ്ഞാനവും; ശാന്തിയും. (45)

തപസിഭ്യോധികോ യോഗി ജ്ഞാനിഭ്യോപി മതോധികഃ
കർമ്മിഭ്യശ്ചാധികോ യോഗി തസ്മാദ്യോഗി ഭവാർജുന റ്ന

തപസിയെക്കാളിന്നു ശ്രേഷ്ഠന്ത്രേ യോഗി-
യായവൻ ജ്ഞാനിയെക്കാളിന്നു മുൻപന്നും.
കർമ്മിയെക്കാളുവന്നത്രയും ശ്രേഷ്ഠനാ-
ണായതുകൊണ്ടു യോഗത്തിലുറയ്ക്കുക. (46)

യോഗിനാമപി സർവേഷാം മദ്ഗതേനാന്തരാത്മനാ

ശ്രദ്ധാവാൻഭജതേ യോ മാം സ മേ യുക്തതമോ മതഃ ര്ൻ

ശ്രദ്ധയോടെന്ന ഭജിച്ചിട്ടു-തന്നന്ത-
രാത്മാവിനുള്ളിലായെന്ന പ്രതിഷ്ഠിച്ചു;
ഭക്തിയോടെപ്പൊഴുമെന്ന ഭജിക്കുകി-
ലുത്തമാനായിട്ടും യോഗിയാകുന്നിന്നീ. (47)

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ

ആത്മസംയമയോഗോനാമ ഷഷ്ഠോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ ആത്മസംയമയോഗം
എന്ന ആറാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

അദ്ധ്യായം - ഏഴ്
ജ്ഞാനവിജ്ഞാനയോഗം

ശ്രീഭഗവാനുവാച

മയ്യാസക്തമനാഃ പാർഥ യോഗം യുഞ്ജന്മദാശ്രയഃ
അസംശയം സമഗ്രം മാം യഥാ ജ്ഞാസ്യസി തച്ഛൂണ്യ ച
ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു
ആസക്തമാക്കണം നിൻ ചിത്തമെന്നിലും;
യോഗം പഠിക്കണം എന്നിലൂടീനുമി;
എന്നിട്ടുസംശയം കൂടാതെയെന്നിലേ-
ക്കെത്തുവാനുള്ളതാം മാർഗ്ഗം ശ്രവിക്കെടൊ. 01

ജ്ഞാനം തേഹം സവിജ്ഞാനമിദം വക്ഷ്യാമ്യശേഷതഃ
യജ്ജ്ഞാതാ നേഹ ഭൂയോന്യജ്ജ്ഞാതവ്യമവശിഷ്യതേ ൨
ദിവ്യമാം ജ്ഞാനത്തെയുൾക്കൊണ്ടീടുന്നതാം
വിഷയജന്യങ്ങളായുള്ളതാമാകയും
പൂർണ്ണമായിന്നുത്താൻ ചൊല്ലിത്തരാം; ഗ്രഹി-
ച്ചിടുകിലഭ്യസിക്കേണ്ടമറ്റൊന്നുമേ. 02

മനുഷ്യാണാം സഹസ്രേഷു കശ്ചിദ്യതതി സിദ്ധയേ
യതതാമപി സിദ്ധാനാം കശ്ചിന്മാം വേത്തി തത്ത്വതഃ
സഹസ്രരാം മർത്യരിലൊന്നുരണ്ടാണിന്നി-
തെത്തിച്ചിടുന്നതീ യോഗ സിദ്ധിക്കതും.
ആയതായുള്ളൊരനേകസിദ്ധന്മാരി-
ലെന്നെ; വഴിപോലറിഞ്ഞിടുന്നോർ തുലോം. 03

ഭൂമിരാപോനലോ വായുഃ ഖം മനോ ബുദ്ധിരേവ ച
അഹങ്കാര ഇതിയം മേ ഭിന്നാ പ്രകൃതിരഷ്ടയാ റ്
ഈ ഭൂമി; യാകാശ;മണി;വെള്ളം;കാറ്റ്-
ന്നിന്നഹങ്കാരമി;ബുദ്ധി;മനസ്സിങ്ങ-
നെട്ടായിട്ടുള്ളതാമെൻ ഭിന്ന രൂപങ്ങ-
ളാകുന്ന ശാസ്ത്ര-തത്ത്വങ്ങൾപഠിക്കുക. 04

അപരേയമിതസ്ത്വന്യാം പ്രകൃതിം വിദ്ധി മേ പരാം
ജീവഭൂതാം മഹാബാഹോ യയേദം ധാര്യതേ ജഗത്
ആയതായുള്ളതാം സ്ഥൂല;സൂക്ഷ്മങ്ങളി-
ന്നായവയാകെയഥ പ്രകൃതിയും.
ആയതിന്നെ സദാ ചൂഷണം ചെയ്യുന്ന
ജീവന്റെയാത്മാവിലുള്ളതും ഞാനെടൊ. 05

ഏതദ്യോനീനി ഭൂതാനി സർവാണിത്യുപധാരയ
അഹം കൃത്സ്തസ്യ ജഗതഃ പ്രഭവഃ പ്രലയസ്ത്ഥാ ന്ന
അല്ലയോ പാർത്ഥയീ സൃഷ്ടിയുണ്ടാകുന്ന-
തി; സ്ഥൂല-സൂക്ഷ്മത്തിനാലെന്നറിയുക.

ഈ ജഗത്തൊക്കെയുമുണ്ടായതെന്നിതിന്നി-
ന്നായതിൻ നാശവും ഞാൻ തന്നെയാണെടൊ. 06

മതഃ പരതരം നാനൃക്കീഞ്ചിദന്തി ധനഞ്ജയ
മയി സർവമിദം പ്രോതം സുത്രേ മണിഗണാ ഇവ ൭

എന്നിലും ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടുണ്ടു സത്യങ്ങ-
ളൊന്നുമില്ലെന്നു ധരിക്ക ധനഞ്ജയ.
മുത്തുകൾ കോർത്തിട്ടു മാല ചമച്ചിടും-
നൂലുപോൽകോർത്തിരിക്കുന്നു ഞാൻ സർവ്വവും. 07

രസോഹമപ്സു കൗന്തേയ പ്രഭാസ്മി ശശിസൂര്യയോഃ
പ്രണവഃ സർവവേദേഷു ശബ്ദഃ ഖേ പൗരുഷം നൃഷ്യ വൃ

സൂര്യ-ചന്ദ്രൻ തൻ പ്രകാശവും പിന്നെ-
യിന്നി ജലത്തിന്റെ രസമതും ഞാനെടോ .
പുരുഷനിൽപൗരുഷം; വേദത്തിലോംകാര-
മി വിഹായസ്സിന്റെ ശബ്ദവും ഞാനെടൊ. 08

പുണ്യോ ഗന്ധഃ പൃഥിവ്യാം ച തേജശ്ചാസ്മി വിഭാവസൗ
ജീവനം സർവഭൂതേഷു തപശ്ചാസ്മി തപസ്വിഷ്യ ന്

തിയിലെ ചൂടുഞാൻ; ഭൂമിതൻഗന്ധവും;
ജീവജാലങ്ങൾതൻ ജീവനും ഞാനെടോ.
ശ്രേഷ്ഠരായുള്ളതാം താപസർക്കുള്ളിൽ-
ത്തപസ്സായി വർത്തിച്ചിടുന്നതും ഞാനെടോ. 09

ബീജം മാം സർവഭൂതാനാം വിദ്ധി പാർഥ സനാതനം
ബുദ്ധിർബുദ്ധിമതാമസ്മി തേജസ്തേജസിനാമഹം ധ

വിത്തായിടുന്നുഞാൻ ജീവജാലങ്ങൾതൻ;
ബുദ്ധിമാന്മാരുടെ ബുദ്ധിയും ഞാനെടൊ.
തേജസ്സാകുന്നുഞാൻ; തേജസി തന്നുടെ-
യായതാം ശാസ്ത്രങ്ങളൊക്കെ ഗ്രഹിക്ക നീ. 10

ബലം ബലവതാം ചാഹം കാമരാഗവിവർജിതം
ധർമാവിരുദ്ധോ ഭൂതേഷു കാമോസ്മി ഭരതർഷഭ ധ

ശക്തന്റെയുള്ളിലെ കാമ-രാഗങ്ങളെ-
ത്തിണ്ടാത്ത ശക്തിയാകുന്നതും ഞാനുമേ.
വംശവൃദ്ധിക്കുനീ ധർമ്മത്തെടൊചരി-
ച്ചിടുന്ന കാമമാം കേളിയും ഞാനെടൊ. 11

യേ ചൈവ സാത്വികാ ഭാവാ രാജസാസ്താമസാശ്ച യേ
മതഃ ഏവേതി താന്വിദ്ധി ന തപഹം തേഷു തേ മയി ധ

രാജസം;സാത്വികം;താമസമെന്നുള്ള
മൂന്നു ഭാവങ്ങളാകുന്നതും ഞാനുമെ!
ആയവയെല്ലാമിതെന്നിലുൾക്കൊള്ളുന്ന-
ധീനനായിടുന്നതില്ലവയ്ക്കിന്നു ഞാൻ. 12

ത്രിഭിർഗുണമയൈർഭാവൈരേഭിഃ സർവമിദം ജഗത്
മോഹിതം നാഭിജാനാതി മാമേഭ്യഃ പരമവ്യയം ൧൩

ഈ ലോകമിന്നതിൻ മൂന്നു ഗുണങ്ങളാം:
സത്വ; രജസ്സ്; തമസ്സായാതിൽമുഴുകിയി-
ട്ടറിയുന്നതില്ലിന്നതിന്നുമേലുള്ളതാം
നാശമില്ലാത്തതായിടുന്നൊരെന്നെയും. 13

ദൈവീ ഹൃദയാ ഗുണമയീ മമ മായാ ഭൂരത്യയാ
മാമേവ യേ പ്രപദ്യന്തേ മായാമേതാം തരന്തി തേ ൧൪

ഇത്രിഗുണങ്ങളടങ്ങുന്നൊരെന്നെയ-
ഭൗതികമായുള്ളൊരി ദിവ്യ ശക്തിയെ
കീഴടക്കിടാനെല്ലുമല്ലായതു-
സാധ്യമായിടാൻ ഭജിച്ചിടുകെന്നെയും 14

ന മാം ഭുഷ്കൃതിനോ മുശാഃ പ്രപദ്യന്തേ നരാധമാഃ
മായയാഹഹൃതജ്ഞാനാ ആസുരം ഭാവമാശ്രിതാഃ ൧൫

ഭുഷ്കർമ്മകാരിയാം മുശരും; പിന്നെയീ
മായാലഹരിയിൽജ്ഞാനം നശിച്ചവർ;
അധമരാം മർത്ത്യരും; അസുരവിത്തുക്കളും
പ്രാപിച്ചിടുന്നില്ല ശരണമിന്നെന്നിലും. 15

ചതുർവിധാ ഭജന്തേ മാം ജനാഃ സുകൃതിനോർജുന
ആർതോ ജിജ്ഞാസുരർമാർഗ്മി ജ്ഞാനീ ച ഭരതർഷഭ ൧൬

പരമസത്യത്തിനെ തേടുന്ന ജ്ഞാനികൾ;
ഭൗതികാർത്ഥങ്ങളെയർത്ഥിച്ചിടുന്നവർ
ജിജ്ഞാസി; ദുഃഖിതരെന്നീച്ചതുർവിധം
സുകൃതികളെന്നെയും സേവിച്ചിടുന്നവർ. 16

തേഷാം ജ്ഞാനീ നിത്യയുക്ത ഏകഭക്തിർവിശിഷ്യതേ
പ്രിയോ ഹി ജ്ഞാനീനോത്യർഥമഹം സ ച മമ പ്രിയഃ ൧൭

ആവവരിൽസഭാ ഭക്തിയോടെ യോഗ-
നിഷ്ഠനായിടുന്ന ജ്ഞാനികളുത്തമർ.
ആവവർക്കത്രയും പ്രിയനാണുഞാനുമി-
ന്നായവരാണെന്റെ പ്രിയരായിടുന്നതും. 17

ഉദാരഃ സർവ ഏവൈതേ ജ്ഞാനീ ത്യാജന്തവ മേ മതം
ആത്മീതഃ സ ഹി യുക്താത്മാ മാമേവാന്യുത്തമാം ഗതിം ൧൮

സുകൃതികളെല്ലാം മഹാത്മാക്കളെങ്കിലും;
എൻ തത്വമൊക്കെ ഗ്രഹിക്കുന്ന ജ്ഞാനികൾ
അന്യരായിടുന്നതില്ലവരെന്നിൽനി-
ന്നായവരാകെയുമെത്തുന്നിതെന്നിലും. 18

ബഹുനാം ജന്മാമന്തേ ജ്ഞാനീപാതാം പ്രപദ്യതേ
വാസുദേവഃ സർവമിതി സ മഹാത്മാ സുഭൂർലഭഃ ൧൯

അനേകജന്മങ്ങൾതന്നത്യത്തിലായിട്ടു-
വാസുദേവൻതന്നെ സർവ്വമെന്നുള്ളതാം
ജ്ഞാനം ലഭിക്കുന്ന യോഗികൾപ്രാപിക്കു-
മെന്നിലു;മായതാം ജ്ഞാനികൾതുച്ഛവും. 19

കാമൈസ്തൈസ്തൈർഹ്യതജ്ഞാനാഃ പ്രപദ്യന്തേന്യദേവതാഃ
തം തം നിയമമാസ്ഥായ പ്രകൃത്യാ നിയതാഃ സ്വയാ ൨൦

ഔതിക ലാഭാഭിലാഷരാം മർത്യരി-
ന്നായവർ തന്നിഷ്ടദേവകൾതന്നുടെ
പ്രീതിക്കുവേണ്ടിയിട്ടുള്ളതായിട്ടുള്ള
മാർഗത്തിലൂടെ ഭജിച്ചു-പൂജിച്ചിട്ടും. 20

യോ യോ യാം യാം തന്നും ഭക്തഃ ശ്രദ്ധയാർചിത്യമിച്ഛതി
തസ്യ തസ്യാചലാം ശ്രദ്ധാം താമേവ വിദ്യാമ്യഹം ൨൧

ഏതൊരു മർത്യനിന്നിഷ്ട ദൈവത്തെ
ഭജിക്കുവാനിച്ഛിച്ചിട്ടുന്നവൻ തന്നുടെ
ശ്രദ്ധയൊട്ടിളകാതെയാരാധ്യദേവനിൽ
വിശ്വാസമേകീകരിപ്പതും ഞാനെടൊ. 21

സ തയാ ശ്രദ്ധയാ യുക്തസ്തസ്യാരാധനമിഹതേ
ലഭതേ ച തതഃ കാമാന്തയൈവ വിഹിതാൻഹിതാൻ ൨൨

ഇപ്രകാരം ശ്രദ്ധയോടെ ഭജിക്കുന്ന
മർത്യനതർത്ഥിപ്പതൊക്കെയും ലഭ്യമാം.
ആയതാമിഷ്ടങ്ങളാകെയും ലഭ്യമാ-
ക്കിടുന്നതെന്നുടെയിച്ഛയും; നിശ്ചയം. 22

അന്തവത്തു ഫലം തേഷാം തദ്ഭവത്യൽപമേധസാം
ദേവാന്ദേവയജോ യാന്തി മദ്ഭക്താ യാന്തി മാമപി ൨൩

ഇപ്രകാരത്തിലുള്ളൽപമേധസ്സുകൾ
കൈവരിക്കുന്നതോ തുച്ഛം; ക്ഷണികവും.
ആയവർ പ്രാപിപ്പു: ദേവലോകത്തെയും;
എന്നെ ഭജിപ്പവരെത്തുന്നിതെന്നിലും. 23

അവ്യക്തം വ്യക്തിമാപനം മന്യന്തേ മാമബുദ്ധയഃ
പരം ഭാവമജാനന്തോ മമാവ്യയമനുത്തമം ൨൪

ബുദ്ധിശൂന്യരായവർ ധരിച്ചിടുന്നിതെന്നെയും
വ്യക്തനല്ല; വ്യക്തിരൂപമായതാണതെന്നുമേ!
ആയവർക്കതറിവതില്ലതവ്യയം; അനുത്തമം:
പരമമായിടുന്ന സത്യമാണുജ്ഞാനതെന്നതും. 24

നാഹം പ്രകാശഃ സർവസ്യ യോഗമായാസമാവൃതഃ
മുശോധം നാഭിജാനാതി ലോകോ മാമജമവ്യയം ൨൫

യോഗമായയാൽസ്വയം ഞാനിതെന്നെ മുടിയിട്ടു-
മുഝനായിടുന്നവർക്കദ്യശ്യനായി മേവിടും.

ആകയാലി ബുദ്ധിഹീനരായിടുന്ന മാന്യുഷർക്കി-
 തറിവതില്ല; 'ജനന-മരണ'മില്ലെന്നിരിക്കുന്നതും. 25
*വേദാഹം സമതീതാനി വർത്തമാനാനി ചാർജ്ജന
 ഭവീഷ്യാണി ച ഭൂതാനി മാം തു വേദ ന കശ്ചന റഹു*

കേടുകൊള്ളുകർജ്ജനാ-യി ഭൂതകാലമാകയും
 പിന്നെയീ നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുമിക്രമകളും
 ഭാവിയെന്തെന്നുമൊക്കെ ഞാനറിഞ്ഞിടുന്നെടോ.
 അറിവതില്ലതെന്നയാർക്കുമെന്നതാണു സത്യവും. 26
*ഇച്ഛാഭേഷസമുന്മേണ ദന്ദമോഹേണ ഭാരത
 സർവഭൂതാനി സമ്മോഹം സർഗേ യാന്തി പരന്തപ ൨൭*

ശത്രുവെഹനിച്ചിടുന്നൊരർജ്ജനാ; ഹെ ഭാരതാ;
 ജനിച്ചിടുന്നൊഴെയുദിച്ചിടുന്നു ; ദേഷ-രാഗവും.
 ആയതായ ദന്ദ മോഹമാകയാലധീനമായി-
 ടുന്നതിനു മായയായ ശക്തികൾക്കു മാന്യുഷർ. 27
*യേഷാം ത്വന്തഗതം പാപം ജനാനാം പുണ്യകർമ്മണം
 തേ ദന്ദമോഹനിർമുക്താ ഭജന്തേ മാം ദൃഢവ്രതാഃ ൨൮*

പൂർവ്വ ജന്മ പുണ്യ കർമ്മമായതിൻ ഫലത്തിനാൽ
 പാപമൊക്കെയസ്തമിച്ചിടുന്നൊളിന്നു മാന്യുഷർ
 ദന്ദമോഹമുക്തരായി; ദൃഢവൃതത്തൊടിനവർ
 ഭജിച്ചു സേവചെയ്തിടുന്നതുണ്ടതെന്നയർജ്ജന. 28
*ജരാമരണമോക്ഷായ മാമാശ്രിത്യ യതന്തി യേ
 തേ ബ്രഹ്മ തദ്വിദ്യഃ കൃത്സ്നമധ്യാതമം കർമ്മ ചാഖിലം ൨൯*

മൃത്യു-ജരാ മോക്ഷമായതിനു വേണ്ടിയെന്നയും
 ആശ്രയിച്ചു ഭക്തിയോടെ സേവചെയ്തിടുന്നൊരി
 മാന്യുഷർക്കു ലഭ്യമായിടുന്നതഖില കർമ്മവും;
 ആയതായ ജ്ഞാനിയായ യോഗിതന്നെ ബ്രഹ്മവും. 29
*സാധിഭൂതാധിദൈവം മാം സാധിയജ്ഞം ച യേ വിദ്യഃ
 പ്രയാണകാലേപി ച മാം തേ വിദ്യുര്യുക്തചേതസഃ ൩൦*

അഖിലലോകനാമനാണു ഞാനിതെന്നതറിയുവോർ;
 സർവ്വയെജ്ഞമൂർത്തിയാണു ഞാനിതെന്നതറിയുവോർ;
 സ്വർഗ്ഗലോക ദേവകൾക്കു നാമെന്നുമറിയുവോർ;
 ആയവർ സ്തമിച്ചിടുന്നിതെന്നെ മരണ വേളയും! 30
*ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
 യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ
 ജ്ഞാനവിജ്ഞാനയോഗോ നാമ സപ്തമോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ*

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ 'ജ്ഞാനവിജ്ഞാനയോഗം'
 എന്ന ഏഴാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

അദ്ധ്യായം - എട്ട്
അക്ഷരബ്രഹ്മയോഗം

അർജുന ഉവാച

കിം തദ്ബ്രഹ്മ കിമദ്ധ്യാത്മം കിം കർമ്മ പുരുഷോത്തമ
അധിഭൂതം ച കിം പ്രോക്തമധിഭൈവം കിമുച്യതേ ച

അർജുനൻ പറഞ്ഞു

ഹേ പുരുഷോത്തമാ... ചൊല്ലിത്തരണമേ-
യെന്നാണ് 'ബ്രഹ്മ'മീയാത്മാവതെന്നതും.
ഭൗതികമേന്തു ഫലോഭിഷ്ഠകർമ്മവും
ഭൈവമെന്നുള്ളതാം വാക്കിന്റെയർത്ഥവും. 01

അധിയജ്ഞഃ കഥം കോത്ര ദേഹേസ്ഥിന്ദ്രധന്വനുദന
പ്രയാണകാലേ ച കഥം ജ്ഞേയോസി നിയതാത്മഭിഃ ൨

ദേഹത്തിനുള്ളിലായുണ്ടെന്നുചൊല്ലുന്നൊ-
'രജ്ഞേശ്വര'നെന്നു ചൊല്ലുന്നതാരെയും?
ഭക്തിയുതസേവകൻ തൻ മൃത്യുവേളയി-
ലെപ്രകാരത്തിലാണങ്ങയെക്കാണതും? 02

ശ്രീഭഗവാനുവാച

അക്ഷരം ബ്രഹ്മ പരമം സ്വഭാവോദ്ധ്യാത്മമുച്യതേ
ഭൂതഭാവോദ്ഭവകരോ വിസർഗഃ കർമ്മസംജ്ഞിതഃ ൩

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു

അതീന്ദ്രിയമായിടും നാശമില്ലാത്തൊരീ
യാത്മാവു തന്നെയീ 'ബ്രഹ്മ'മെന്നുള്ളതും.
ബ്രഹ്മത്തിൻ ശാശ്വതമാകും സ്വഭാവത്തെ-
യാണടൊ: ചൊല്ലുന്നതദ്ധ്യാത്മമെന്നതും.
ജീവികൾ തന്റെ യീ ഭൗതിക സൃഷ്ടിക്ക-
തായിട്ടു ചെയ്യുന്നു ഭൗതിക കർമ്മവും. 03

അധിഭൂതം ക്ഷരോ ഭാവഃ പുരുഷശ്ചാധിഭൈവതം
അധിയജ്ഞാഹമേവാത്ര ദേഹേ ദേഹഭൂതാം വര ര്

ദേഹരിൽ ശ്രേഷ്ഠനാമർജ്ജുനാ സർവ്വഭാ-
മാറുമി ഭൗതിക പ്രകൃതിയധിഭൂതമെ!
അർക്കചന്ദ്രൻ-സർവ്വദേവരുൾക്കൊണ്ടതാം
ഭഗവാന്റെ വിശ്വമാം രൂപമധിഭൈവതം.
അധിയജ്ഞമെന്നതീ ദേഹത്തിലുള്ളതാം
ഹൃദയത്തിനുള്ളിലായ് വാഴുമീ ഞാനെടൊ. 04

അന്തകാലേ ച മമേവ സ്ഥിരമുക്താ കലേവരം
യഃ പ്രയാതി സ മദ്ഭാവം യാതി നാസ്ത്യത്ര സംശയഃ ൭

അന്ത്യകാലത്തിങ്കലെന്നെ സ്മരിച്ചിട്ടു
ദേഹം ത്യജിക്കുന്ന ദേഹിക്കതപ്പൊഴെ;
ഭാവിച്ചിട്ടുന്നിതെൻ ഭാവത്തെയിന്നതി-
ന്നില്ലൊരു സന്ദേഹമില്ലെന്തെർജ്ജുന. 05

യം യം വാപി സ്മരൻഭാവം ത്യജത്യന്തേ കലേവരം
തം തമേവൈതി കൗന്തേയ സദാ തദ്ഭാവഭാവിതഃ ൬

മരണ വേളയിങ്കലാരെയോർത്തുകൊണ്ടിരുന്നിടും;
ആയതായ ഭാവമായ് ചമഞ്ഞിടുന്നു ദേഹിയും. 06

തസ്മാത്സർവേഷു കാലേഷു മാമനുസ്മര യുധ്യ ച
മത്യർപിതമനോബുദ്ധിർമാമേവൈഷ്യസ്വസംശയഃ ൭

ആയതാകയാലതെന്നെയോർക്ക സർവ്വ കാലവും;
യുദ്ധവൃത്തിയാണതിന്നു നിന്റെ നിയത കർമ്മവും.
നിന്റെ നിയത കർമ്മമൊക്കെയെന്നിലേക്കതാക്കിയിട്ടു-
നിന്റെ ബുദ്ധിയെന്നിലാക്കിടുമ്പൊള്ളത്തുമെന്നിലും. 07

അഭ്യാസയോഗയുക്തേന ചേതസാ നാന്യഗാമിനാ
പരമം പുരുഷം ദിവ്യം യാതി പാർമാന്യുചിന്തയൻ ൮

അന്യവിഷയമായ മാർഗ്ഗമായതിൽഗമിച്ചിടാതെ
ധ്യാന ഭക്തി യോഗമാദിയായിടുന്ന പാതയിൽ-
ക്കൂടിയിന്നു തേജസ്സോടെ നിന്റെ മനോ ബുദ്ധിയാൽ
നീയിതെന്നെയോർത്തിടുമ്പൊള്ളത്തിടുന്നിതെന്നിലും. 08

കവിം പുരാണമനുശാസിതാരമണോരണിയാംസമനുസ്മരേദ്യഃ
സർവസ്യ ധാരാരമചിന്ത്യരുപമാദിത്യവർണം തമസഃ പരസ്മാത് ന്

സർവ്വമായിടുന്നതിൻ നിയന്താവായിടുണൊരി-
യാദീപുരുഷനായിടുന്ന സർവ്വ യജ്ഞമൂർത്തിയെ
അണുവിനെക്കാളണുവതായചിന്ത്യനായനലനായ്
തെളിഞ്ഞിടുന്ന പുരുഷനെയോർക്ക സർവ്വ മാത്രയും. 09

പ്രയാണകാലേ മനസാചലേന ഭക്ത്യാ യുക്തോ യോഗബലേന ചൈവ

ഭൂവോർമധ്യേ പ്രാണമാവേശ്യ സമ്യക്സ തം പരം
പുരുഷമുപൈതി ദിവ്യം മം

മരണവേളയിങ്കലൊട്ടുമിളകിടാത്ത ചിത്തമോടെ
യുക്തമായി ഭക്തിയോടെ യോഗനിഷ്ഠനായി നിന്റെ
പ്രാണവായുവിനെ 'ഭൂ'മദ്ധ്യമാക്കി ധ്യാനയുക്ത-
നായിടുന്ന പുരുഷനെത്തെങ്ങിനെയെന്നിലും. 10

യദക്ഷരം വേദവിഭോ വദന്തി വിശന്തി യദ്യതയോ വിതരാഗാഃ
യദിച്ചന്തോ ബ്രഹ്മചര്യം ചരന്തി തത്തേ പദം സങ്ഗ്രഹേണ
പ്രവക്ഷ്യ മഥ

'ഓം' കാരമെന്നു വേദവിത്തുചൊല്ലിടുന്നൊരക്ഷരം;
യദികളാദിയായിടുന്ന യോഗിയെത്തിടും പദം:

ബ്രഹ്മചര്യ നിഷ്ഠനായിയാഗ്രഹിച്ചിടും പദം:
 ആയതായിടുന്ന മോക്ഷമെന്തതെന്നു ചൊല്ലിടാം. 11
 സർവചാരാണി സംയമ്യ മനോ ഹൃദീ നിരൂപ്യ ച
 മുർച്ഛന്ത്യാധായാത്മനഃ പ്രാണമാന്വരീതോ യോഗധാരണം ൧൨

നിന്റെ ദേഹമായതിൻ കവാടമഞ്ചുമായതും;
 ബന്ധനാക്കി ഹൃത്തിൽനിന്റെ ചിത്തവും തളച്ചുനിന്റെ
 പ്രാണനായിടുന്ന വായുവിനെ മുർദ്ധാവികലാക്കി-
 ടുമൊളാണു യോഗധാരണത്തിലെന്നു ചൊൽവതും. 12
 ഓം ഇത്യേകാക്ഷരം ബ്രഹ്മ വ്യാഹരന്മാമനുസ്മരൻ
 യഃ പ്രയാതി ത്വജന്ദേഹം സ യാതി പരമാം ഗതിം ൧൩

ദേഹിദേഹമുക്തനായിടുന്നകാലമായതിൽ;
 ബ്രഹ്മമായിടുണൊ'രോംകാരമേകമക്ഷരം:
 ജപിച്ചുകൊണ്ടിതെന്നെയുള്ളിലോർത്തിടുന്ന പൂരുഷന്നു-
 ലഭ്യമായിടുന്നതുണ്ടു പരമമായ ഗതിയതും. 13
 അനന്യചേതാഃ സതതം യോ മാം സ്മരതി നിത്യശഃ
 തസ്യാഹം സുലഭഃ പാർഥ നിത്യയുക്തസ്യ യോഗിനഃ ൧൪

മറ്റൊന്നിലും ശ്രദ്ധ വ്യാപരിച്ചിടാതെ
 നിത്യേനയെന്നെ സ്മരിച്ചു നിരന്തരം
 നിഷ്ഠയോടെന്നെ ഭജിക്കുന്ന യോഗിക്കു-
 സുലഭനാകുന്നു ഞാനെന്നറിഞ്ഞീടുക. 14
 മാമുപേത്യ പുനർജന്മ ഭുഃഖാലയമശാശ്വതം
 നാപ്സുവന്തി മഹാത്മാനഃ സംസിദ്ധിം പരമാം ഗതാഃ ൧൫

എന്നെയും പ്രാപിച്ചു പരമമായിടുന്ന
 സംസിദ്ധി കൈവരിക്കും മഹാത്മാക്കളൊ-
 യിടുന്ന യോഗി പുനർജനിച്ചിട്ടിന്നി-
 ഭുഃഖാലയം പ്രവേശിപ്പതുമില്ലെടോ. 15
 ആബ്രഹ്മഭുവനാല്ലോകാഃ പുനരാവർതിനോർജുന
 മാമുപേത്യ തു കൗന്തേയ പുനർജന്മ ന വിദ്യതേ ൧൬

ബ്രഹ്മലോകത്തിനെ പ്രാപിച്ചിതെങ്കിലും
 സംഭവിക്കും മൃത്യു-ജന്മങ്ങൾപിന്നെയും:
 എങ്കിലിന്നെന്നെയും പ്രാപിച്ചിടുന്നവർ-
 ക്കുണ്ടാകയില്ലാപുനർജന്മമായതും. 16
 സഹസ്രയുഗപര്യന്തമഹര്യദ്ബ്രഹ്മമണോ വിദ്യഃ
 രാത്രിം യുഗസ്യസാന്താം തേഹോരാത്രവിഭോ ജനാഃ ൧൭

മാനുഷർതന്റെയോരായിരം യുഗമാണ്-
 ബ്രഹ്മാവൃതൻ പകൽ; രാത്രിയുമത്രയും:
 ആയതാണെന്നുള്ളറിവിനെയൊ'ണഹോ-
 രാത്രജ്ഞാനമായ ചൊല്ലുന്നു മാനുഷർ. 17

അവ്യക്താഖ്യക്തയഃ സർവാഃ പ്രഭവന്ത്യഹരാഗമേ
രാത്ര്യാഗമേ പ്രലീയന്തേ തന്ത്രൈവാവ്യക്തസംജ്ഞകേ ചവ്ര

അവ്യക്തമായുള്ള സർവ്വ ഭൂതങ്ങളും
വ്യക്തമായിട്ടും ദീനാരംഭവേളയിൽ.
ആയവ വീണ്ടുമവ്യക്തമായിട്ടുന-
തുണ്ടിന്നു രാത്രിതന്നസ്വകാരത്തിലും. 18

ഭൂതഗ്രാമഃ സ ഏവായം ഭൂതാ ഭൂതാ പ്രലീയന്തേ
രാത്ര്യാഗമേവശഃ പാർഥ പ്രഭവന്ത്യഹരാഗമേ ചൻ

പകലായിടുമ്പൊളി ഭൌതിക വൃത്തിക്കു-
വേണ്ടിടും ദേഹങ്ങൾലഭ്യമായിട്ടുനി-
തായതാം ദേഹമോ നഷ്ടമായിട്ടുനനു
രാത്രിതൻ നിദ്രയിൽ: വീണ്ടുമുണർന്നിടും. 19

പരസ്തസ്തമാന്തു ഭാവോന്യോവ്യക്തോവ്യക്താത്സനാതനഃ
യഃ സ സർവേഷു ഭൂതേഷു നശ്യന്തു ന വിനശ്യതി ൨൦

ഇപ്രകാരം ഭവിച്ചിട്ടുന ഭൌതിക-
വ്യക്താവ്യക്തങ്ങളായിട്ടും ഭാവത്തി-
നപ്പുറത്തുള്ളതാവ്യക്തമാകും
സനാതന സത്യത്തിനില്ലൊരു നാശവും. 20

അവ്യക്തോക്ഷര ഇത്യക്തസ്തമാഹുഃ പരമാം ഗതിം
യം പ്രാപ്യ ന നിവർതന്തേ തലാമ പരമം മമ ൨൧

ആയതാവ്യക്ത സത്യമാ 'മോം'കാര-
മായിട്ടും പരമമായിട്ടുന ഗതിയതിൽ
പ്രാപിച്ചിട്ടുനവന്നില്ലാ പുനർജന്മ
മായതെൻ പരമമായിട്ടുന ധാമവും. 21

പുരുഷഃ സ പരഃ പാർഥ ഭക്ത്യാ ലഭ്യസ്ത്വനന്യയാ
യന്ത്യാന്തഃസ്ഥാനി ഭൂതാനി യേന സർവമിദം തതം ൨൨

പാർഥമാ; പ്രപഞ്ചത്തിലുള്ളതാമാകയു-
മുള്ളിലാക്കിട്ടുനവൻ തന്നെയാണി-
പ്രപഞ്ചത്തിലാകയും വ്യാപരിച്ചിട്ടുന-
വൻ ലഭ്യനാകുന്നിതേകാഗ്ര ഭക്തിയാൽ. 22

യത്ര കാലേ ത്വനാവൃത്തിമാവൃത്തിം ചൈവ യോഗിനഃ
പ്രയാതാ യാന്തി തം കാലം വക്ഷ്യാമി ഭരതർഷഭ ൨൩

ചൊല്ലിടാം നിന്നോടീതേതേതു കാലത്തു-
ദേഹമുപേക്ഷിച്ചിട്ടുനതാം ദേഹിക്ക-
തുണ്ടാകയില്ലാ പുനർജന്മ-മെപ്പൊഴാ-
ണുണ്ടായിട്ടുനതുമെന്നു നീ കേളെടൊ. 23

അഗ്നിർജ്യോതിരഹഃ ശുക്ലഃ ഷബ്ദാസാ ഉത്തരായണം
തത്ര പ്രയാതാ ഗച്ഛന്തി ബ്രഹ്മ ബ്രഹ്മവിദോ ജനാഃ ൨൪

അഗ്നിഃജ്യോതിസ്സിവ തന്റെ സാന്നിദ്ധ്യത്തി-
ലല്ലയെങ്കിൽപ്പകൽ, ശുക്ലപക്ഷം പിന്നെ-
യുത്തരായണമായൊരാറുമാസത്തിലി
ദേഹം തൃജിപ്പവൻ പ്രാപിപ്പതെന്നിലും. 24

ധുമോ രാത്രിസ്തഥാ കൃഷ്ണഃ ഷബ്ദാസാ ദക്ഷിണായനം
തത്ര ചാന്ദ്രമസം ജ്യോതിര്യോഗീ പ്രാപ്യ നിവർത്തതേ ൨൪

രാത്രിയിൽകൃഷ്ണപക്ഷത്തിലല്ലെങ്കിലി-
പുക പൊങ്ങിടത്തുവെച്ചല്ലായ്കിലി ദക്ഷി-
ണായനത്തിങ്കൽമരിക്കുന്നവൻ ചന്ദ്ര-
ലോകവും പുകി പുനർജ്ജനിക്കുന്നിതും. 25

ശുക്ലകൃഷ്ണേ ഗതീ ഹ്യേതേ ജഗതഃ ശാശ്വതേ മതേ
ഏകയാ യാത്രനാവൃത്തിമന്യയാവർത്തതേ പുനഃ ൨൫

വെളുപ്പും കറുപ്പുമായിടുന്നൊരി രണ്ട-
താണീ ജഗത്തിന്റെ ഗതിയെന്നു വേദവും-
ചൊല്ലുന്നി-തായ പ്രകാരത്തിലൂടെ
ഗമിക്കുകിലില്ലാ പുനർജ്ജനീ. 26

നെതേ സ്വതീ പാർഥ ജാനന്യോഗീ മുഹ്യതി കശ്ചന
തസ്മാത്സർവേഷു കാലേഷു യോഗയുക്തോ ഭവാർജുന ൨൭

ഈ രണ്ടുമാർഗ്ഗമറിഞ്ഞിടും യോഗിക്ക-
തുണ്ടാകയില്ലൊരു; ചിന്താക്ലേശവും.
ആയതുകൊണ്ടെന്റെ പാർത്ഥനാമർജ്ജുനാഃ
ജ്ഞാനിയാം യോഗിയായിട്ടു വർത്തിക്കെടൊ. 27

വേദേഷു യജ്ഞേഷു തപഃസു ചൈവ
ദാനേഷു യത്പുണ്യഫലം പ്രദീഷ്യം
അത്യേതി തത്സർവമിദം വിദിത്വാ
യോഗീ പരം സ്ഥാനമുപൈതി ചാദ്യം ൨൮

യജ്ഞഃ; വേദം; തപസ്സ്; ദാന മിവകളാൽ
കൈവരിച്ചിടുമി പുണ്യഫലത്തെ-
യറിഞ്ഞിട്ടിതെന്നെയുൾക്കൊള്ളുന്ന യോഗിയോ;
പ്രാപിപ്പതുണ്ടിന്നിതെന്നെയുമർജ്ജുന! 28

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
അക്ഷരബ്രഹ്മയോഗോ നാമ അഷ്ടമോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയുടെ അക്ഷരബ്രഹ്മയോഗം എന്ന
എട്ടാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

അദ്ധ്യായം - ഒൻപത്

രാജവിദ്യാരാജഗൃഹ്യയോഗം

ശ്രീഭഗവാനുവാച

ഇദം തു തേ ഗൃഹ്യതമം പ്രവക്ഷ്യാമ്യനസ്മയവേ
ജ്ഞാനം വിജ്ഞാനസഹിതം യജ്ജ്ഞാതാ മോക്ഷ്യന്തേശ്വഭാത് ൧

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:

അസ്മയാലുവല്ലാത്ത പാർത്ഥാ നിനക്കു ഞാൻ
ഗൃഹ്യമായിടുന്ന സാക്ഷാത്ക്കരിച്ചെൻരി
ജ്ഞാനവിജ്ഞാനങ്ങൾ ചൊല്ലിത്തരാം ഗ്രഹി-
ച്ചശുഭം വെടിഞ്ഞു നീ മുക്തനായിടുക. 01

രാജവിദ്യാ രാജഗൃഹ്യം പവിത്രമിദമുത്തമം
പ്രത്യക്ഷാവഗമഃ ധർമ്മ്യം സുസുഖം കർതുമവ്യയം ൨

പരമരഹസ്യമായിടുന്നൊരി രാജ-
വിദ്യ; പവിത്രമ-തുത്തമം പ്രത്യക്ഷ-
മായിട്ടു ബോദ്ധ്യമായിടുന്ന പൂർണ്ണമാം
ധർമ്മമിതു ശാശ്വതം; വൈഷമ്യ ഹീനവും. 02

അശ്രദ്ധയാനാഃ പുരുഷാ ധർമസ്യാസ്യ പരന്തപ
അപ്രാപ്യ മാം നിവർതന്തേ മുക്ത്യസംസാരവർത്തനി ന

കേൾക്ക ശത്രുഞ്ജയാ; ഞാൻ ചൊന്നൊരി ധർമ്മ-
മാകെയവിശ്വസിച്ചിടുന്ന മാനുഷർ
പ്രാപിച്ചിടുന്നതില്ലെന്നിലിന്നായവർ;
വിണ്ടുമെത്തുന്നു സംസാര ദുഃഖങ്ങളിടുക. 03

മയാ തതമിദം സർവം ജഗദ്വ്യക്തമുർത്തിനാ
മത്സ്ഥാനി സർവഭൂതാനി ന ചാഹം തേഷവസ്ഥിതഃ ൪

അവ്യക്ത രൂപനായി ജഗത്താകയും
വ്യാപിച്ചിടുന്നൊരിയെന്നിലാണി സർവ്വ-
ഭൂതങ്ങളാകയുംക്കൊള്ളുന്നതല്ലാതെ
ഞാനവക്കുള്ളിലല്ലെന്നു ധരിക്കുക. 04

ന ച മത്സ്ഥാനി ഭൂതാനി പശ്യ മേ യോഗമൈശ്വരം
ഭൂതഭ്യന ച ഭൂതന്മോ മമാത്മാ ഭൂതഭാവനഃ ൫

എന്നങ്ങിരിക്കിലു മീ സർവ്വ ഭൂതങ്ങ-
ളൊന്നുമേ യോഗിയാമെന്നുള്ളിലില്ലടോ.
ഈ ജീവജാലത്തിനൂത്ഭവം ഞാനാണ-
തെങ്കിലും പ്രത്യക്ഷനായതിലില്ല ഞാൻ. 05

യഥാകാശസ്ഥിതോ നിത്യം വായുഃ സർവ്വത്രഗോ മഹാന
ത്ഥാ സർവാണി ഭൂതാനി മത്സ്ഥാനിത്യപധാരയ ന്ന

എപ്രകാരത്തിലി വായുവാകാശത്തെ
യുൾക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നി-തപ്രകാരത്തിലി-
സർവ്വ ഭൂതത്തിലും വ്യാപിച്ചിട്ടുണന്നാരി-
യെന്നെയും കാണാതനുഭവിക്കാമെടോ. 06

സർവഭൂതാനി കൗന്തേയ പ്രകൃതിം യാന്തി മാമികാം
കൽപക്ഷയേ പുനസ്താനി കൽപാൗ വിസൃജാമൃഹം ൭

കൽപ്പാവസാനമാകുന്നാരി പ്രളയത്തി-
ലൂടെയീ സർവ്വ ഭൂതങ്ങളും ഞാനായി-
ടുന്നതാം പ്രകൃതിയെ പ്രാപിച്ചിടും പിന്നെ-
യുരുഭവിച്ചിടുന്നടുത്ത കല്പത്തിലും. 07

പ്രകൃതിം സ്വാമവഷ്ട്യേ വിസൃജാമി പുനഃ പുനഃ
ഭൂതഗ്രാമമിമം കൃത്സ്നമവശം പ്രകൃതേർവശാത് ൮

ഞാനായിട്ടുണന്നാരി പ്രകൃതിതൻ ശക്തിത-
ന്നിച്ചുക്കതൊത്തവണ്ണം ജനിച്ചിടുന്നി-
സർവ്വ ഭൂതങ്ങളും; പിന്നെ തിരോഭവി-
ച്ചിട്ടുണ്ടതെത്തുന്നതെന്നുള്ളിലർജുന. 08

ന ച മാം താനി കർമാണി നിബധ്നന്തി ധനഞ്ജയ
ഉദാസിനവദാസിനമസക്തം തേഷു കർമ്മസു ന്

എന്നങ്ങിരിക്കിലും ബന്ധിതനല്ലയീ-
ക്കാണായ കർമ്മത്തിലൊന്നുമേ ഞാനെടോ.
കർമ്മത്തിലൊന്നുമേയാസക്തികൂടാ-
തുദാസിനനായി ഞാൻ മേവുന്നിതെപ്പൊഴും. 09

മയാധ്യക്ഷേണ പ്രകൃതിഃ സുയതേ സചരാചരം
ഹേതുനാനേന കൗന്തേയ ജഗദിപരിവർത്തതേ ൧൦

ഹേ; കൂന്തിപുത്രയെൻ മായതൻ ഭാഗമാ-
യിടും ചരാചര പ്രകൃതിയാം വിശ്വത്തെ;
പേർത്തു-പേർത്തിങ്ങനെ സൃഷ്ടിച്ചു സംഹരി-
ച്ചിടുന്നതെന്നുടെ ശക്തികൊണ്ടാണെടോ. 10

അവജാനന്തി മാം മൃശാ മാനുഷീം തനുമാശിതം
പരം ഭാവമജാനന്തോ മമ ഭൂതമഹേശരം ൧൧

മൃശരാം മർത്യരി സർവ്വ ഭൂതങ്ങൾ-
ക്കധിപനായിട്ടുമെൻ പരമമാം സത്യത്തെ -
യുൾക്കൊണ്ടിടാതെയി മർത്യന്റെ രൂപം-
ധരിച്ചൊരിയെന്നെയും പുച്ഛിപ്പതെപ്പൊഴും. 11

മോഘശാ മോഘകർമാണോ മോഘജ്ഞാനാ വിചേതസഃ
രാക്ഷസീമാസുരീം ചൈവ പ്രകൃതിം മോഹിനീം ശ്രീതാഃ ൧൨
ആയതാം മൃശരോ നിഷ്ഫലജ്ഞാനിയായ്
വ്യർത്ഥകർമ്മങ്ങളിൽ മോഹിതരായിട്ടു

ചിത്തഭ്രമത്തിനാൽ രാക്ഷസചിത്തരായ്
ഭൗതിക സൌഖ്യവും കാംക്ഷിച്ചിടുന്നതും. 12

മഹാത്മാനസ്തു മാം പാർഥ ദൈവിം പ്രകൃതിമാശ്രിതാഃ
ഭജത്യനന്യമനസോ ജ്ഞാത്വാ ഭൂതാഭിമവ്യയം മന.

ദിവ്യമായിടുമീ പ്രകൃതിയെയാശ്രയി-
ച്ചിടും മഹാത്മാക്കളാകുന്ന യോഗികൾ
സർവ്വ ഭൂതങ്ങൾക്കു ഹേതുവായിടുന്ന-
ദ്യശ്യനാമെന്നെയറിഞ്ഞു സേവിച്ചിടും. 13

സതതം കീർതയന്തോ മാം യതന്തശ്ച ദൃഢവ്രതാഃ
നമസ്യന്തശ്ച മാം ഭക്ത്യാ നിത്യയുക്താ ഉപാസതേ മർ

ദ്യദൃവ്യതത്തോടെയിന്നെജ്ഞങ്ങളാചരി-
ച്ചെപ്പോഴും ഭക്തിയോടെനെയും കീർത്തിച്ചു-
പാസിച്ചിടും മഹാത്മാക്കളായിടുന്ന
യോഗി സാഷ്ടാംഗം നമിക്കുന്നിതെന്നെയും. 14

ജ്ഞാനയജ്ഞേന ചാപ്യന്യേ യജന്തോ മാമുപാസതേ
ഏകതേന പൃഥക്തേന ബഹുയാ വിശ്വതോമുഖം മഠ

ഏകരൂപത്തിലും; ദ്വന്ദ്വഭാവത്തിലും,
വിശ്വമായിടുന്ന രൂപമായിടുമി-
ന്നാരാധിച്ചിടുന്നു; ജ്ഞാനത്തെ കൈവരി-
ച്ചെന്ജങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന യോഗികളെന്നെയും. 15

അഹം ക്രത്യരഹം യജ്ഞഃ സ്വധാഹമമൗഷധം
മന്ത്രോഹമഹമേവാജ്യമഹമഗ്നിരഹം പുതം മന്ത്ര

ക്രിയയായിടുന്നുഞാ-നെജ്ഞവും; കർമ്മവും;
സ്വധയായിടുന്നുഞാ-നൌഷധം ഞാനുമെ!
മന്ത്രമാകുന്നുഞാൻ; നെയ്യായിടുന്നുഞാ-
നഗ്നിയും, ഹോമദ്രവ്യങ്ങളും ഞാനെടൊ. 16

പിതാഹമസ്യ ജഗതോ മാതാ ധാതാ പിതാമഹഃ
വേദ്യം പവിത്രം ഓങ്കാര ഋക് സാമ യജുരേവ ച മഠ

ഞാനായിടുന്നീ ജഗത്തിൻ പിതാവതും;
മാതാവ്; രക്ഷകൻ; പിന്നെ പിതാമഹൻ.
'ഓം'കാരമാണുഞാൻ: വേദ്യം; പവിത്രവും;
ഋക്; സാമ-യജുർവേദൊകയും ഞാനെടൊ. 17

ഗതിർഭർതാ പ്രഭുഃ സാക്ഷി നിവാനുഃ ശരണം സുഹൃത്
പ്രഭുവഃ പ്രലയഃ സ്ഥാനം നിധാനം ബീജമവ്യയം മവ്യ

ഗതിയും; പ്രഭുവും; ഭരിക്കുന്നവൻ; സാക്ഷി:
പിന്നെ വാസസ്ഥല-മാശ്രയം; മിത്രവും;
ഉൽപ്പത്തി; പ്രളയമിസ്ഥാനം; നിധാനവും;
മൂലമാകുന്നൊരീ ബീജവും ഞാനെടൊ. 18

തപാമൃഹമഹം വർഷം നിഗൃഹ്ണാമൃത്യുജാമി ച
 അമൃതം ചൈവ മൃത്യുശ്ച സദസച്ചാഹമർജുന മൻ
 ഞാൻ തപിച്ചിടുന്നു; വർഷിച്ചിടുന്നുതൊ-
 നായതില്ലാതെയൊക്കുന്നതും ഞാനെടൊ.
 മൃത്യുവാകുന്നുഞാനമൃതവും ഞാനുമേ:
 ജഡവുമാതമാവതും ഞാൻതന്നെയാണെടൊ. 19

ത്രൈവിദ്യാ മാം സോമപാഃ പൃതപാപാ
 യജ്ഞൈരിഷ്ട്യാ സ്വർഗതിം പ്രാർഥയന്തേ
 തേ പുണ്യമാസാദ്യ സുരേന്ദ്രലോക-
 മശ്നന്തി ദിവ്യാന്ദിവി ദേവഭോഗാൻ ൨൦

മൂന്നുവേദങ്ങളുമാലപിച്ചി പാപ-
 മുക്തനായ്; സ്വർഗസുഖ്യത്തെയർത്ഥിച്ചുകൊ-
 ണ്ടെജ്ഞങ്ങൾ ചെയ്തതിൻ ശിഷ്ടമായിടുന്ന:
 സോമരസം കുടിച്ചിട്ടിന്നു പൂജിച്ചി-
 ടുന്നവർ പൂജിപ്പതെന്നെയുമായവ-
 റെത്തുന്നതുണ്ടടൊ; ദേവലോകത്തിലും. 20

തേ തം ഭൃക്ത്വാ സ്വർഗലോകം വിശാലം
 ക്ഷിണേ പുണ്യേ മർത്യലോകം വിശന്തി
 ഏവം ത്രയീധർമ്മമനുപപന്നാ
 ഗതാഗതം കാമകാമാ ലഭന്തേ ൨൧

വേദധർമ്മങ്ങളെ ഭോഗിച്ചുയോടുപാ-
 സിപ്പവർക്കണെടൊ ജനന-മരണങ്ങളും.
 ആയവർ സ്വർഗസുഖ്യം ഭൂജിച്ചിട്ടുതൻ
 പുണ്യങ്ങളുറ്റുവീഴുന്നെടൊ ഭൂമിയിൽ. 21

അന്നന്യാശ്രിന്തയന്തോ മാം യേ ജനാഃ പര്യുപാസതേ
 തേഷാം നിത്യാഭിയുക്താനാം യോഗക്ഷേമം വഹാമൃഹം ൨൨

എന്നെയല്ലതെയിന്നൊന്നിലും ചിന്തയി-
 ല്ലാതെയെല്ലായ്പ്പോഴുമെന്നെ ഭജിക്കുന്ന
 നിത്യാഭിയുക്തരാം യോഗിതൻ ക്ഷേമത്തെ-
 യുൾക്കൊണ്ടിടുന്നതും ഞാൻതന്നെയാണെടൊ. 22

യേപ്യന്യദേവതാഭക്താ യജന്തേ ശ്രദ്ധയാന്വിതാഃ
 തേപി മാമേവ കൗന്തേയ യജന്ത്യവിധിപൂർവകം ൨൩

അന്യരായിട്ടുള്ള ദേവകൾക്കായിട്ടു-
 ഭക്തിവിശ്വാസത്തൊടർച്ചിച്ചിടുന്നതാം
 മാനുഷർ പൂജിച്ചിടുന്നതിയെന്നയാ-
 ണെങ്കിലും; വിധിപോലെയല്ലവർത്തിപ്പതും. 23

അഹം ഹി സർവയജ്ഞാനാം ഭോക്താ ച പ്രഭുരേവ ച
 ന തു മാമഭിജാനന്തി തത്ത്വനാതല്യവന്തി തേ ൨൪

സർവ്വയജ്ഞത്തിനും ഭോക്താവുമിന്നതിൻ
 നാഥനായ് മേവിനിൽക്കുന്നതും ഞാനെടൊ.

എന്നിട്ടുമെന്നെയും വേണ്ടപോലുൾക്കൊണ്ടി-
ടാത്തവർക്കെപ്പൊഴും വിഴ്ചയുണ്ടായിടും. 24

യാന്തി ദേവവ്രതാ ദേവാൻപിത്യന്യാന്തി പിത്യവ്രതാഃ
ഭൂതാനി യാന്തി ഭൂതേജ്യാ യാന്തി മദ്യാജിനോപി മാം ൨൪

ദേവവൃതന്മാരിതെത്തുന്നു ദേവനിൽ;
ഭൂതമായ്ത്തീരുന്നതിന്റെയുപാസകർ.

പിത്യലോകമെത്തുന്നതിന്നെ സേവിപ്പവ-
രെന്നിലേക്കെത്തുന്നിതെന്നെ ഭജിപ്പവർ. 25

പത്രം പുഷ്പം ഫലം തോയം യോ മേ ഭക്ത്യാ പ്രയച്ഛതി
തദഹം ഭക്ത്യപഹൃതമശ്നാമി പ്രയതാത്മനഃ ൨൫

ശുദ്ധമാം ഭക്തിയോടെന്നെ ഭജിച്ചുകൊ-
ണ്ടർപ്പിച്ചിടും നല്ല പൂക്കൾ; പഴങ്ങളോ;
പത്രമോ; വെള്ളമോയെന്നുമായ്ക്കൊള്ളട്ട-
തൊക്കെയും സ്വീകരിച്ചീടുന്നതുണ്ടുഞാൻ. 26

യത്കരോഷി യദശ്നാസി യജ്ജഹോഷി ദദാസി യത്
യത്തപസ്യസി കൗന്തേയ തത്കുരുഷ മദർപണം ൨൬

നിന്റെയികർമ്മവും, നിന്റെയാഹാരവും;
നിന്റെദാനങ്ങളും, ഹോമദ്രവ്യങ്ങളും:
നീയനുഷ്ഠിക്കും തപസ്സുകളാകയു-
മെന്നിലേക്കർപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്റെയർജുന. 27

ശുഭാശുഭഫലൈരേവം മോക്ഷ്യസേ കർമ്മബന്ധനൈഃ

സന്യാസയോഗയുക്താത്മാ വിമുക്തോ മാമുപൈഷ്യസി ൨൭

ഇപ്രകാരം കർമ്മബന്ധത്തിനാലുദി-
ച്ചിടും ശുഭാശുഭകർമ്മഫലം വെടി-
ഞ്ഞിട്ടു നീ സന്യാസയോഗിയായിടുകിൽ
പ്രാപിച്ചീടുന്നുണ്ടതെന്നെയുമർജുന. 28

സമോഹം സർവഭൂതേഷു ന മേ ദേഷ്യോസ്തി ന പ്രിയഃ

യേ ഭജന്തി തു മാം ഭക്ത്യാ മയി തേ തേഷു ചാപ്യഹം ൨൯

സമനായിടുന്നുഞാൻ സർവ്വഭൂതങ്ങൾക്കു;
മില്ലെന്നിക്കപ്രിയപ്രിയവുമില്ലാരിലും.
എങ്കിലിന്നെന്നെയും ഭക്തിയോടെ ഭജി-
ച്ചീടുന്നവർക്കുള്ളിലുണ്ടവരെന്നിലും. 29

അപി ചോത്സ്യദ്യരാചാരോ ഭജതേ മാമനന്ദഭാക്

സായുരേവ സ മന്തവ്യഃ സമ്യഗ്വ്യവസീതോ ഹി സഃ ൩൦

ദുഷ്കർമ്മമാചരിച്ചുള്ളവനെങ്കിലും
ഭക്തിയോടിന്നു മറ്റൊന്നിലും കാംക്ഷയി-
ല്ലാതെയിയെന്നിലും വിശ്വാസമർപ്പി-
ച്ചീടുന്നവൻ 'സായു'വാണെന്നു ധരിക്കുക. 30

ക്ഷിപ്രം ഭവതി ധർമ്മാത്മാ ശശ്യാന്തിം നിഗച്ഛതി
കൗന്തേയ പ്രതിജാനീഹി ന മേ ഭക്തഃ പ്രണശ്യതി ൩൧

ആയതാം ധർമ്മാത്മനെത്രയും ശീഘ്രമായ്
ശാശ്വതശാന്തിയെ പ്രാപിച്ചിടുന്നിതും.
ഹേ; കുന്നിപുത്രയുൽഘോഷിക്കുകിന്നുനി
നാശം ഭവിക്കുന്നതില്ലെൻ്റെ ഭക്തന്്. 31

മാം ഹി പാർഥ വ്യപാശ്രിത്യ യേഷി സ്വഃ പാപയോഗഃ
സ്ത്രിയോ വൈശ്യാസ്തഥാ ശൂദ്രാസ്തേപി യാന്തി പരാം ഗതിം ൩൨

അല്ലയോ പാർത്ഥയിന്നെന്നെയുമാശ്രയി-
ച്ചിടുന്ന സ്ത്രീ; ശൂദ്ര-വൈശ്യരും പിന്നെയി
നീചമായിട്ടുള്ള യോനിജരാകയും
പ്രാപിച്ചിടുന്നൊട; പരമമാം ഗതിയതും. 32

കീം പുനർബ്രഹ്മണഃ പുണ്യാ ഭക്താ രാജർഷ്യസ്തഥാ
അനിത്യമസുഖം ലോകമിഥം പ്രാപ്യ ഭജന്വ മാം ൩൩

പിന്നെയി ബ്രാഹ്മണർ; ഭക്ത-രാജർഷിമാർ-
തൻഗതി ചോല്ലേണ്ടതായുള്ളതില്ലമേ.
ആയതുകൊണ്ടീയനിത്യമാം ദുഃഖാർണ്ണ-
വത്തിലെ മർത്ത്യർ ഭജിച്ചിടുകെന്നെയും. 33

മഥനാ ഭവ മദ്ഭക്തോ മദ്യാജീ മാം നമസ്കൂരു
മാമേവൈഷ്യസി യുക്തൈവമാത്മാനം മത്പരായണഃ ൩൪

എൻഭക്തനായി നീയെന്നിൽ മനസ്സുവ-
ച്ചെന്നയാരാധിച്ചിതെന്നെ നമിക്കുക.
ഇപ്രകാരം പൂർണ്ണമായിട്ടു നിന്നെയി-
ന്നെന്നിലേക്കാക്കുകിൽ പ്രാപിപ്പിതെന്നെയും. 34

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
രാജവിദ്യാരാജഗുഹ്യയോഗോ നാമ നവമോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ 'രാജവിദ്യാരാജഗുഹ്യയോഗം'
എന്ന ഒൻപതാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

x x x

അദ്ധ്യായം - പത്ത് വിഭൂതിയോഗം

ശ്രീഭഗവാനുവാച

ഭൂയ ഏവ മഹാബാഹോ ശൃണു മേ പരമം വചഃ
യത്തേഹം പ്രിയമാണായ വക്ഷ്യാമി ഹിതകാമ്യയാ ച

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു;
കേൾക്കവിണ്ടും മഹാബാഹു ഞാൻ നിൻ ഹിതം
കാംക്ഷിച്ചു ചൊല്ലുമുക്തൃഷ്ണമാം വാക്കുക-
ളെത്രയും പരമമാകുന്നൊരി ജ്ഞാനങ്ങ-
ളാകെ ഗ്രഹിക്കെന്റെ പാർത്ഥനാമർജ്ജുന! 01

ന മേ വിഭുഃ സുരഗണാഃ പ്രഭവം ന മഹർഷയഃ
അഹമാദിർഹി ദേവാനാം മഹർഷീണാം ച സർവശഃ ൨

അറിയുന്നതില്ലെൻ വിഭൂതിയുൽപത്തികൾ
ദേവകൾക്കും; പിന്നെ ഋഷികൾക്കുമൊന്നുമെ!
അറിവില്ലവർക്കുഞാനായവർക്കാകയു-
മാടിയായിടുന്നതെന്നുള്ള സത്യവും. 02

യോ മാമജമനാദിം ച വേത്തി ലോകമഹേശ്വരം
അസമ്മുഖഃ സ മർത്യേഷു സർവപാപൈഃ പ്രമുച്യതേ ൩

ആരിന്നിതെന്നെ 'യജനനാദി'യാം
ലോകമഹേശ്വരനെന്നറിഞ്ഞീടുനി-
തായതാം മാനുഷർ വ്യാമോഹമുകതരായ്
സർവ്വ പാപങ്ങളറ്റിടുന്നറിയുക. 03

ബുദ്ധിർജ്ഞാനമസമ്മോഹഃ ക്ഷമാ സത്യം ദമഃ ശമഃ
സുഖം ഭുഃഖം ഭവോഭാവം ഭയം ചാഭയമേവ ച റ്

ബുദ്ധി; ജ്ഞാനം പിന്നെ സംശയം; ക്ഷമയുമി-
സത്യവും പിന്നെ നിന്നിന്ദ്രിയ; ചിത്തങ്ങൾ;
തന്റെ സംയമനവും; സുഖ-ഭുഃഖമാകയും;
ജനനമരണങ്ങൾ; ഭയം പിന്നെ നിർഭയം; 04

അഹിംസാ സമതാ തൃഷ്ടിസ്തപോ ദാഹം യശോയശഃ
ഭവന്തി ഭാവ ഭൂതാനാം മത്ത ഏവ പൃഥഗീധാഃ ൪

ഹിംസയില്ലായ്മയു-മൊന്നെന്ന ബോധവും;
തൃപ്തിയും; ദാന-മപകീർത്തിയും കീർത്തിയും
പിന്നെത്തപസ്സുമെന്നുള്ളതായിടുന്ന
ജീവിതൻ ഭാവഭേദങ്ങളെൻ സൃഷ്ടിയും. 05

മഹർഷയഃ സപ്ത പൂർവേ ചത്വാരോ മനവസ്തഥാ
മദ്ഭാവാ മാനസാ ജാതാ യേഷാം ലോക ഇമാഃ പ്രജാഃ ൩

സപ്തർഷികൾ, പിന്നവർക്കുമുൻപുള്ളതാം
നാലുമഹർഷിമാർ, പിന്നെ മനുക്കളും:
എന്റെതായിടും മനസ്സിൽനിന്നുണ്ടായ-
താണവർ മർത്യന്റെ പൂർവ്വപിതാമഹർ. 06

ഏതാം വിഭൂതിം യോഗം ച മമ യോ വേന്തി തത്വതഃ
സംവികൽപേന യോഗേന യുജ്യതേ നന്ദ്ര സംശയഃ ൭

എന്റെയീ യോഗ വിഭൂതിതൻ ശക്തിയെ
വേണ്ടപോലുൾക്കൊണ്ടിടുന്നതാം മാനുഷർ
സംശുദ്ധമാകുന്ന ഭക്തിയുത സേവയിൽ
വ്യാപരിച്ചിടുന്നസംശയമർജ്ജന! 07.

അഹം സർവസ്യ പ്രഭവോ മതഃ സർവം പ്രവർതതേ
ഇതി മത്യാ ഭജന്തേ മാം ബുധാ ഭാവസമന്വിതാഃ വൃ

സർവ്വ ജഗത്തിനുമുൽപ്പത്തി ഞാനെന്നു-
മെന്നിൽനിന്നുണ്ടായിടുന്നതീ സർവ്വമെ-
ന്നുള്ളതറിഞ്ഞിടും ബുദ്ധിമത്തായുള്ള
മാനുഷർ ശ്രദ്ധയോടെന്നെ ഭജിച്ചിടും. 08

മച്ചിത്താ മദ്ഗതപ്രാണാ ബോധയന്തഃ പരസ്പരം
കമയന്തശ്ച മാം നിത്യം തുഷ്യന്തി ച രമന്തി ച ന്

നിൻ മനസ്സെന്നിലേക്കാക്കി നിൻ പ്രാണനി-
ന്നെന്നിൽ സമർപ്പിച്ചിതെന്റെ സത്യത്തിലുദ്ദ-
ബോധനായന്യോന്യമെന്റെ സകീർത്തന-
മാലപിച്ചാനന്ദ സംതൃപ്തി നേടുക. 09.

തേഷാം സതതയുക്താനാം ഭജതാം പ്രീതിപൂർവ്വകം
ദദാമി ബുദ്ധിയോഗം തം യേന മാമുപയാന്തി തേ ധം

സർവ്വത്രമാത്ര സംപ്രീതിയോടെന്നെ-
ഭജിച്ചു പൂജിക്കുന്ന മർത്യന്നു നൽകുന്ന-
തുണ്ടുഞാനെന്നിലേക്കെത്തുവാന്നുള്ളതാം
മാർഗ്ഗമായിടുന്ന ബുദ്ധിയോഗത്തിനെ. 10

തേഷാമേവാനുകമ്പാർഥമഹമജ്ഞാനജം തമഃ
നാശയാദ്യാത്മഭാവസ്ഥോ ജ്ഞാനഭിപേന ഭാസ്വതാ ധമ

ആയുള്ള മർത്യരിലനുകമ്പയോടീനവർ-
ക്കുള്ളിലുള്ളാത്മഭാവത്തിലുള്ളെന്റെയീ
പ്രോജലിക്കുന്നതാം ജ്ഞാനഭിപത്തിനാ-
ലജ്ഞാനമാകും തമസ്സിനെ വെന്നിടും. 11.

അർജ്ജുന ഉവാച

പരം ബ്രഹ്മ പരം ധാമ പവിത്രം പരമം ഭവാൻ
പുരുഷം ശാശ്വതം ദിവ്യമാദിദേവമജം വിഭും ധമ
ആപുസ്ത്യാമൃഷയഃ സർവേ ദേവർഷിർനാരദസ്തഥാ
അസിതോ ദേവലോ വ്യാസഃ സ്വയം ചൈവ ബ്രഹ്മിഷി മേ ധമ

അർജുനൻ പറഞ്ഞു:

പരമ പവിത്രമീ പരമമാം ധാമം;
പരബ്രഹ്മമാകുന്നതും ഭവാനല്ലയോ?
പൂരുഷ-നാദിദേവൻ; ഭവാനജനനും;
സർവ്വോത്തമൻതന്നെയങ്ങന്നു ചൊല്ലുന്നി- 12.

ദേവർഷി നാരദൻ; ദേവലൻ പിന്നെയീ
വ്യാസനസിതൻ തുടർന്നുള്ളതാം ഋഷികളുദ്ദേ-
ഹോഷിച്ച വാക്യങ്ങളാകയും കേൾക്കുമാ-
റാകുന്നതുണ്ടുനിൻ വാക്കിലും കേശവാ. 13.

സർവമേതദ്യതം മന്യേ യന്മാം വദസി കേശവ
ന ഹി തേ ഭഗവന്യക്തിം വിദ്യുർദേവാ ന ഭാനവാഃ ൧൪

അല്ലയോ കേശവാ നീ ചൊന്നതാകയും
സത്യമെന്നുൾക്കൊണ്ടിടുന്നതുണ്ടിന്നു ഞാൻ.
ആയതാം സത്യത്തെയാൾക്കൊണ്ടിടുന്നതി-
ല്ലിദേവ; ഭാനവരൊന്നുമേ മാധവാ. 14.

സ്വയമേവാത്മനാത്മാനം വേത്ഥ ത്വം പൂരുഷോത്ഥ
ഭൂതഭാവേന ഭൂതേശ ദേവദേവ ജഗൽപതേ ൧൫

സർവ്വ ഭൂതങ്ങൾക്കുമുൽപ്പത്തി പിന്നെയി-
ദേവർക്കു ദേവനായിടും ജഗൽപതേ!
അങ്ങുതന്നതരാത്മാവിനാലങ്ങയെ-
യറിയുന്നതങ്ങയ്ക്കു കേവലം കേശവാ. 15.

വക്തുമർഹസ്യശേഷേണ ദിവ്യാ ഹ്യാത്മവിഭൂതയഃ
യാഭിർവിഭൂതിഭിർലോകാനിമാംസ്ത്വം വ്യാപ്യ തിഷ്ഠസി ൧൬

ഭൂലോകമാകയും വ്യാപിച്ചിടുന്നൊരീ
ഭഗവാൻനേകമായിടും വിഭൂതികൾ:
ആയതാം ദിവ്യമാമാത്മവിഭൂതിക-
ളാകയും ചൊല്ലിത്തരേണമേ മാധവാ. 16.

കഥം വിദ്യാമഹം യോഗിംസ്ത്വം സദാ പരിചിന്തയൻ
കേഷു കേഷു ച ഭാവേഷു ചിന്ത്യാസി ഭഗവന്മയാ ൧൭

അല്ലയോ യോഗേശയെപ്രകാരത്തിലാ-
ണെപ്പോഴുമങ്ങയെ ഞാനറിഞ്ഞീടുക?
ഹേ; പൂരുഷോത്ഥമാ-യേതുഭാവത്തിലി-
ന്നേതുരൂപത്തിലാണോർക്കേണ്ടതങ്ങയെ? 17.

വിസ്തരേണാത്മനോ യോഗം വിഭൂതിം ച ജനാർദന
ഭൂയഃ കഥയ ത്വപ്തിർഹി ശൃണുതോ നാസ്തി മേമൃതം ൧൮

അങ്ങുതൻ യോഗ-വിഭൂതികളാകയും
വിസ്തരിച്ചെന്നോടു ചൊല്ലൂ ജനാർദന.

ഭഗവാന്റെയമൃതമായിടുന്ന വചനങ്ങളെത്രകേട്ടാലുമേ തൃപ്തിയുണ്ടായിടാ! 18.

ശ്രീഭഗവാനുവച

ഹന്ത തേ കഥയിഷ്യാമി ദിവ്യാ ഹ്യാത്ഥവിഭൂതയഃ
പ്രായന്യതഃ കുരുശ്രേഷ്ഠം നാസ്ത്യന്തോ വിസ്തരസ്യ മേ ഹൻ

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
ഹേ; കുരുശ്രേഷ്ഠനാമർജുനാ ദിവ്യങ്ങളാകുമെന്നാത്ഥവിഭൂതിയിൽ മുഖ്യമായിടുന്നതൊക്കെ ഞാൻ ചൊല്ലിത്തരാമതോ-
വിസ്തരിച്ചാലിന്നനന്തമാകുന്നതും. 19.

അഹമാത്മാ ഗുഡാകേശ സർവഭൂതാശയസ്ഥിതഃ
അഹമാദിശ്ച മധ്യം ച ഭൂതാനാമന്ത ഏവ ച ഹം

അജ്ഞാനമായിടും നിദ്രാതമസ്സിനെ
നിഗ്രഹിച്ചിടുന്നൊരജ്ജുനാ; സർവ്വഭൂ-
തത്തിന്റെയുള്ളിലുള്ളാത്മാവതും പിന്നെ-
യായതിന്റാദിമദ്ധ്യാന്തവും ഞാനെടൊ! 20.

ആദിത്യാനാമഹം വിഷ്ണുർജ്ജോതിഷാം രവിരംശുമാൻ
മരീചിർമരുതാമസ്മി നക്ഷത്രാണാമഹം ശശി റഹ

ആദിത്യരിൽ മുഖ്യനാകുന്ന വിഷ്ണു ഞാൻ;
ജോതിർഗണത്തിലെ സൂര്യജ്യോതിസ്സു ഞാൻ.
മരുത്തുകളിൽ ഞാൻ മരീചിയായിടുന്നു;
നക്ഷത്രജാലങ്ങളിൽ ചന്ദ്രനാണുഞാൻ. 21.

വേദാനാം സാമവേദോസ്മി ദേവാനാമസ്മി വാസവഃ
ഇന്ദ്രിയാണാം മനശ്ചാസ്മി ഭൂതാനാമസ്മി ചേതനാ റഹ

വേദങ്ങളിൽ നല്ല സാമമാകുന്നു ഞാൻ;
ദേവരിൽ രാജനാം ഇന്ദ്രനും ഞാനെടോ.
മനസ്സായിടുന്നു ഞാനിന്ദ്രിയം തങ്ങളിൽ;
ഭൂതങ്ങളിൽ നല്ല ചൈതന്യമാണെടോ. 22.

രുദ്രാണാം ശങ്കരശ്ചാസ്മി വിന്തേശോ യക്ഷരക്ഷസാം
വസുനാം പാവകശ്ചാസ്മി മേരുഃ ശിവരിണാമഹം റഹ

പതിനൊന്നു രുദ്രരിൽ ശങ്കരൻ തന്നെതൊ-
ന്നക്ഷരക്ഷോവർഗ്ഗ രാജൻ കുംബരനും.
അഷ്ടവസുക്കളിലഗ്നിയായാകുന്നു ഞാ-
നായിടുന്നു മഹാമേരു ശൈലങ്ങളിൽ. 23.

പുരോധസാം ച മുഖ്യം മാം വിദ്ധി പാർഥ ബൃഹസ്പതിം
സേനാനിനാമഹം സ്കന്ദഃ സരസാമസ്മി സാഗരഃ റഹ

അനികനി ഞാനായിടുന്നു പുരോഹിത-
ശ്രേഷ്ഠരിൽ മുഖ്യനായിടും ബൃഹസ്പതി.

സേനാനി വീരരിൽ കാർത്തികേയനും; സ-
രസ്സിലി സാഗരം തന്നെയും ഞാനെടോ 24.

മഹർഷിണാം ഭൃഗുരഹം ഗിരാമസ്ദ്യേകമക്ഷരം
യജ്ഞാനാം ജപയജ്ഞോസ്മി സ്ഥാവരാണാം ഹിമാലയഃ ൨൭
മഹർഷി മുഖ്യൻ ഭൃഗുവാകുന്നതുണ്ടു ഞാ-
നായിടും 'ഓം'കാരമാകുമേകാക്ഷരം!
യജ്ഞത്തിലുത്തമം ജപയജ്ഞമാണുഞാൻ;
പർവ്വതസാനുവിൽ ഹൈമവാൻ ഞാനെടോ 25.

അശ്വത്ഥം സർവവൃക്ഷാണാം ഷവർഷിണാം ച നാരദഃ
ഗന്ധർവാണാം ചിത്രരഥഃ സിദ്ധാനാം കപിലോ മുനീഃ ൨൬
വൃക്ഷത്തിലെത്രയും നല്ലൊരരയാലതും-
ദേവർഷി നാരദൻതന്നെയും ഞാനെടോ.
ഗന്ധർവ്വരിൽ ചിത്രരഥനായിടുന്നു ഞാൻ;
സിദ്ധരിൽ സിദ്ധനാം കപിലനും ഞാനെടോ. 26.

ഉച്ഛൈശ്രവസമശ്വാനാം വിദ്ധി മാമമൃതോദ്ഭവം
ഐരാവതം ഗജേന്ദ്രാണാം നരാണാം ച നരാധിപം ൨൭
അശ്വങ്ങളിൽ; നല്ലൊരമൃതത്തിനൊപ്പമു-
ണ്ടായതാം 'ഉച്ഛൈശ്രവസ്സു' ഗജേന്ദ്രരിൽ
ഐരാവതം പിന്നെ മാനുഷൻ തന്നുടേ-
രാജനായ് മേവിനിൽക്കുന്നതും ഞാനെടോ. 27.

ആയുധാനാമഹം വജ്രം ധേനുനാമസ്മി കാമധുക്
പ്രജനശ്യാസ്മി കന്ദർപഃ സർപാണാമസ്മി വാസുകിഃ ൨൮
ആയുധത്തിൽ നല്ല വജ്രായുധം പിന്നെ
ധേനുകളിൽ കാമധേനുവാകുന്നു ഞാൻ.
പ്രജതന്റെയുല്പത്തി ഹേതുവാം കന്ദർപ്പ-
നാകുന്നു ഞാൻ സർപ്പ രാജനാം വാസുകി. 28.

അനന്തശ്യാസ്മി നാഗാനാം വരുണോ യാദസാമഹം
പിതൃണാമര്യമാ ചാസ്മി യമഃ സംയമതാമഹം ൨൯
നാഗങ്ങളിൽ നല്ലനന്തനാകുന്നു ഞാൻ
ജലദേവമുഖ്യനാം വരുണനും ഞാനെടോ.
പിതൃക്കളിലാര്യമാവാകുന്നതുണ്ടുഞാൻ
ശിക്ഷകന്മാരിലെ മൃത്യുവും ഞാനെടോ. 29.

പ്രഹ്ലാദശ്യാസ്മി ദൈത്യാനാം കാലഃ കലയതാമഹം
മൃഗാണാം ച മൃഗേന്ദ്രോഹം വൈനതേയശ്ച പക്ഷിണാം ൩൦
ഭക്തരിലുത്തമൻ പ്രഹ്ലാദനാണുഞാൻ;
കിഴ്പ്പെടുത്തുന്നതിൽ കാലവും ഞാനെടോ.
മൃഗരാജനായിടും സിംഹമാകുന്നു ഞാൻ;
പക്ഷിപർവ്വത്തിന്റെയിന്ദ്രനാം ഗരുഡനും. 30.

പവനഃ പവതാമസ്മി രാമഃ ശസ്ത്രഭൃതാമഹം
രക്ഷാണാം മകരത്യാസ്മി സ്രോതസാമസ്മി ജാഹ്നവി ൩൧

വൃത്തിയായ് ശുദ്ധീകരിക്കുന്ന കാറ്റുണാ-
നായുധധാരിയിൽ മുമ്പനാം രാമനും.

മത്സ്യത്തിൽ വമ്പനാം സ്രാവായിടുന്നു ഞാൻ;
നദികളിൽ ഗംഗയാകുന്നതും ഞാനെടൊ. 31.

സർഗാണാമാദിരന്തശ്ച മധ്യം ചൈവാഹമർജുന
അധ്യാത്മവിദ്യാ വിദ്യാനാം വാദഃ പ്രവദതാമഹം ൩൨

സൃഷ്ടികൾ തന്നാദിമദ്ധ്യാന്തമാണുഞാൻ;
വിദ്യയിൽ നല്ലതാ'മദ്ധ്യാത്മ' വിദ്യയും.
ആകുന്നതുണ്ടുഞാൻ വാദികൾ തന്നുടെ
വാദമായിടുന്നതുണ്ടു ഹേ-യർജുന. 32.

അക്ഷരാണാമകാരോസ്മി ഭവന്ദഃ സാമാസികസ്യ ച
അഹമേവാക്ഷയഃ കാലോ ധാതാഹം വിശ്വതോമുഖഃ ൩൩

അക്ഷരത്തിന്റാ'ദ്യകാ'രമാകുന്നു ഞാ-
നായിടുന്നു ഭവന്ദമാകും സമാസവും.
അനന്തമാകുന്നൊരീ കാലവും ഞാൻതന്നെ-
യാണുഞാൻ 'ബ്രഹ്മാവു' സൃഷ്ടികർത്താക്കളിൽ. 33.

മൃത്യുഃ സർവഹരത്യാഹമുദ്ഭവശ്ച ഭവിഷ്യതാം
കീർത്തിഃ ശിർവാക്ഷ നാരിണാം സ്മൃതിർമേധാ ധൃതിഃ ക്ഷമാ ൩൪

സർവ്വ സംഹാരനാം മൃത്യുവും പിന്നെയു-
ണ്ടാകുന്നതിന്റെ'യുല്പത്തി'യാകുന്നു ഞാൻ.
നാരിതൻ കീർത്തി-ഐശ്വര്യവും; ഭാഷണം;
ബുദ്ധി; ധൈര്യം; ക്ഷമ-യോർമ്മയും ഞാനെടൊ 34.

ബൃഹത്സാമ തഥാ സാംനാം ഗായത്രി ഛന്ദസാമഹം
മാസാനാം മാർഗശീർഷ്ണഹമൃത്യുനാം കൃസ്മമാകരഃ ൩൫

സാമവേദത്തിൽ 'ബൃഹത്സാമ'വും പിന്നെ
ഛന്ദസ്സിൽ നല്ല 'ഗായത്രി'യാകുന്നു ഞാൻ.
മാസങ്ങളിൽ ആദ്യമാസമാകുന്നു ഞാ-
നാകുന്നതുണ്ടീ വസന്തം ള്കളിൽ. 35.

ദ്യുതം ഛലയതാമസ്മി തേജസ്തേജസിനാമഹം
ജയോസ്മി വ്യവസായോസ്മി സത്ത്വം സത്ത്വവതാമഹം ൩൬

വഞ്ചകൻതന്റെ ചൂതാട്ടമാകുന്നു ഞാൻ;
തേജസി തന്റെ തേജസ്സും ഞാനെടൊ.
വിജയികൾ തന്റെയീയുദ്യമം ഞാനാണു-
സത്ത്വവാന്മാരുടെ സത്ത്വവും ഞാനെടൊ. 36.

വൃഷ്ണീനാം വാസുദേവോസ്മി പാണ്ഡവാനാം ധനഞ്ജയഃ
മുനീനാമപ്യഹം വ്യാസഃ കവീനാമുശനാ കവിഃ ൩൭

വൃഷ്ണികളിൽ വാസുദേവനാകുന്നു ഞാൻ;
 പാണ്ഡവന്മാരിൽ ധനഞ്ജയൻ ഞാനെടൊ.
 മൂനികളിൽ പണ്ഡിതൻ വ്യാസനാകുന്നു ഞാൻ;
 ചിന്തകന്മാരിലെ ശുക്രനും ഞാനെടൊ. 37.

ഭണ്യോ ദമയതാമസ്മി നീതിരസ്മി ജിഗീഷതാം
 മൌനം ചൈവാസ്മി ഗൃഹ്യാനാം ജ്ഞാനം ജ്ഞാനവതാമഹം നവ്ര
 ദമനകർത്താക്കൾതൻ ദണ്ഡനം ഞാനാണു-
 വിജയേച്ഛുവിന്റെയീ നീതിയും ഞാനെടൊ.
 ഗൃഹ്യമായിടുന്നതിൽ മൌനമാണുഞാൻ;
 ജ്ഞാനികൾ തന്റെയീ ജ്ഞാനവും ഞാനെടൊ. 38.

യച്ചാപി സർവഭൂതാനാം ബിജം തദഹമർജുന
 ന തദസ്തി വിനാ യത്ത്യാന്യോ ഭൂതം ചരാചരം നന്
 കേൾക്കനിയർജുന; സർവ്വഭൂതങ്ങൾക്കു-
 മാദിയാകുന്നൊരി ബിജമാകുന്നു ഞാൻ.
 എന്റോടുകൂടാതെയുണ്ടായിടുന്നതി-
 ല്ലിന്നി ചരാചരഭൂതങ്ങളൊന്നുമെ. 39.

നാന്തോസ്തി മമ ദിവ്യാനാം വിഭൂതിനാം പരന്തപ
 ഏഷ തുദൃശതഃ പ്രോക്തോ വിഭൂതേർവിസ്തരോ മയാ രം
 ശത്രുസംഹാരിയാമർജുനായെന്റെയീ-
 ദിവ്യമായിടും വിഭൂതിയനന്തവും.
 ഞാനിപ്പോൾ ചൊന്ന വിഭൂതികളായതിൻ
 സംക്ഷിപ്തമാത്രമാണെന്നറിഞ്ഞീടുക. 40.

യദ്യദിഭൂതിമത്സത്ത്വം ശ്രീമദ്ദുർജിതമേവ വാ
 തത്തദേവാവഗച്ഛ ത്വം മമ തേജോശസംഭവം രഥ
 ഏതേതുസ്യഷ്ടിയിൽ ദർശിപ്പതുണ്ടി-
 വിഭൂതി-ഐശ്വര്യം; കരുത്തുസൌന്ദര്യവും;
 ആയതാമൊക്കെയുണ്ടായതിന്നെന്റെയീ
 തേജസ്സിന്റംശത്തിനാലെന്നറിയുക. 41.

അഥവാ ബഹുനൈതേന കിം ജ്ഞാനേന തവാർജുന
 വിഷ്ട്യോഹരിഭം കൃത്സ്നമേകാംശേന സ്ഥിതോ ജഗത് രവ
 ഹേ; പാർത്ഥയല്ലങ്കിലിന്നു നീയെന്തിനാ-
 യികഥ; വിസ്തരിച്ചിപ്പോൾ ഗ്രഹിക്കണം?
 ഈ ജഗത്താകയും വ്യാപിച്ചതിന്നെയും
 താങ്ങിനിർത്തുന്നതെന്നംശമാകുന്നെടൊ. 42.

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപന്നിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
 ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ വിഭൂതിയോഗോ നാമ ശതമോദ്ധ്യായഃ
 സമാപ്തഃ

മലയാളഗീതയിലെ വിഭൂതിയോഗം എന്നപേരിലുള്ള
 പത്താം അദ്ധ്യായം ഇപ്രകാരം സമാപിക്കുന്നു.

അദ്ധ്യായം - പതിനൊന്ന് വിശ്വരൂപദർശനയോഗം

അർജുന ഉവാച

മദനുഗ്രഹായ പരമം ഗൃഹ്യമധ്യാത്മസംജ്ഞിതം
യത്പായോക്തം വചസ്തേന മോഹോയം വിശതോ മമ ഹ

അർജുനൻ പറഞ്ഞു:

അല്ലയോ ഗോവിന്ദയങ്ങിപ്പൊള്ളെന്നയ-
നുഗ്രഹിച്ചിടുവാനായിട്ടു ചൊല്ലുമി
പരമമായിടും രഹസ്യമായിടുന്നൊ-
രധ്യാത്മ വിദ്യയാൽ വ്യാമോഹ മുകതനായ് . 01.

ഭവാപ്യയൗ ഹി ഭൂതാനാം ശ്രുതൗ വിസ്തരശോ മയാ
ത്വത്തഃ കമലപത്രാക്ഷ മാഹാത്മ്യമപി ചാവ്യയം റ

താമരക്കണ്ണന്താൻ ജീവജാലങ്ങൾ ത-
ന്റുല്പത്തി-നാശങ്ങളൊക്കെ ഗ്രഹിച്ചുപി-
ന്നങ്ങുതൻ വർണ്ണനാതിരമായിടുന്ന
വൈഭവമാകയുൾക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നിതും. 02.

ഏവമേതദ്യമാത്മ ത്വമാത്മാനം പരമേശ്വര

ദ്രഷ്ടുമിച്ഛാമി തേ രൂപമൈശ്വരം പുരുഷോത്തമ മ

ഹേ; പരമേശ്വര-യങ്ങിപ്പോൾ ചൊല്ലിയോ-
രങ്ങുതൻ രൂപമോ ദിവ്യമാകുന്നതും.
ആയതാം വിശ്വമായിടുന്ന രൂപത്തെ
ദർശിപ്പതിന്നിച്ഛയുണ്ടെന്റെ കേശവ. 03.

മന്യസേ യദി തച്ഛക്യം മയാ ദ്രഷ്ടുമിതി പ്രഭോ

യോഗേശ്വര തതോ മേ ത്വം ദർശയാത്താനമവ്യയം റ

ഹേ; പുരുഷോത്തമ;യങ്ങുതൻ വിശ്വമാ-
യിടുന്ന രൂപത്തെ ദർശിപ്പതിന്നുള്ള
ശക്തിയിപ്പൊള്ളെന്നിക്കുണ്ടെങ്കിലായതാ-
യിടുന്ന രൂപത്തെക്കാട്ടേണമീശ്വരാ! 04.

ശ്രീഭഗവാനുവാച

പശ്യ മേ പാർഥ രൂപാണി ശതശോമ സഹസ്രശഃ

നാനാവിധാനി ദിവ്യാനി നാനാവർണാകൃതിനി ച ഞ

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:

പാർഥനാമർജുന; കാൺകനിയെന്റെയി
നാനാവിധത്തിലങ്ങുള്ളതാം ദിവ്യങ്ങ-
ളാകുന്നനേകമാം വർണ്ണരൂപത്തിലു-
ള്ളെന്റെയി വിശ്വമായിടുന്ന രൂപവും. 05.

പശ്യാദിത്യാനസ്മുൻരുദ്രാനശിനു മരുതസ്തഥാ

ബഹുന്യദ്യഷ്ടപൂർവാണി പശ്യാത്വദ്യാണി ഭാരത ന്നു

ഭാരതശ്രേഷ്ഠനാമർജുനാ കാൺക നീ-
യാദിത്യന്മാരെ, വസുക്കളെ, രൂദ്രരെ:
അശ്വനിദേവർ, മരുത്തുക്കൾ പിന്നെമുൻ-
പൊന്നുമേകാണാത്തതാകയും കാൺകെടൊ. 06.

ഇഹൈകന്യം ജഗത്കൃത്സ്നം പശ്യാദ്യ സചാരചരം
മമ ദേഹേ ഗുഡാകേശ യച്ചാന്യഭ്രഷ്ടുമിച്ഛസി ഹ
ഹേ; പാർത്ഥ കാൺക നീയെന്റെ ദേഹത്തിലി-
ന്നിപ്രപഞ്ചത്തിലങ്ങുള്ളതാമാകയും.

എന്നിൽ ദർശിക്കുന്നിയിപ്പൊഴേ ഭാവിയിൽ
ദർശിപ്പതിന്നിച്ഛയുണ്ടായിടുന്നതും. 07.

ന തു മാം ശക്യസേ ഭ്രഷ്ടമനേനൈവ സ്വചക്ഷുഷാ
ദിവ്യം ദദാമി തേ ചക്ഷുഃ പശ്യ മേ യോഗമൈശ്വരം വൃ
നിന്റെയീ നഗ്നനേത്രങ്ങളുൾക്കുമാ-
കുന്നു; ദർശിപ്പതിനെന്റെ വിഭൂതികൾ.
ഞാൻ നൽകിടുന്നൊരി ദിവ്യചക്ഷുസ്സിനാൽ
ദർശിച്ചുകൊള്ളുകെൻ വിശ്വരൂപത്തെയും. 08.

സഞ്ജയ ഉവാച

ഏവമുക്ത്വാ തതോ രാജന്മഹായോഗേശ്വരോ ഹരിഃ
ദർശയാമാസ പാർഥായ പരമം രൂപമൈശ്വരം ന്
സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു:

ഹേ രാജ; കേൾക്ക നീയിപ്രകാരം പറ-
ഞ്ഞിട്ടങ്ങനത്തരം യോഗയോഗേശ്വര-
നായിടും ഹരി തന്റെ വിശ്വരൂപത്തെയും
കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്നു പാർത്ഥനായ് മനവ. 09

അനേകവക്രന്തയനമനേകാദ്ഭുതദർശനം

അനേകദിവ്യാഭരണം ദിവ്യാനേകോദ്യതായുധം ധം

എണ്ണമറ്റുള്ളതായിടും മുഖങ്ങളു-
നേക നേത്രങ്ങളനേക ഭൂതങ്ങളു-
നേകമാം ദിവ്യമാമാഭരണങ്ങളു-
നേകായുധങ്ങൾ ധരിച്ചിരിക്കുന്നിതും. 10

ദിവ്യമാല്യാംബരധരം ദിവ്യഗന്ധാനുലേപനം

സർവാശ്ചര്യമയം ദേവമനന്തം വിശ്വതോമുഖം ധമ

ദിവ്യ 'മാലാംബര'ധാരിയായ് ദിവ്യമാം
ഗന്ധങ്ങൾ ലേപനം ചെയ്തിട്ടിതാശ്ചര്യ-
ദിവ്യ പ്രകാശിതനായിട്ടനന്തമാം
വിശ്വരൂപത്തെയും കാട്ടുന്നു മനവ. 11

ദിവീ സൂര്യസഹസ്രസ്യ ഭവേദ്യുഗപഭൃതമിതാ

യദി ഭാഃ സദ്യശീ സാ സ്യാദ്ഭാസസ്തസ്യ മഹാത്മനഃ ധവ

അംബരംതന്നിലനേകായിരം സൂര്യ-
രൊന്നായുടിക്കുകിലുണ്ടായിടുന്നത്ര -

തന്നെയാകുന്നതി വിശ്വരൂപത്തിൽനി-
ന്നുൽഗമിച്ചിടുന്ന ദീപ്തിയും മന്നവ. 12

തത്രൈതകന്ധം ജഗത്കൃത്സ്നം പ്രവീഭക്തമനേകയാ
അപശ്യദ്ദേവദേവസ്യ ശരീരേ പാണ്ഡവസ്തദാ മന
അനേക ഭാവത്തിലുള്ളി പ്രപഞ്ചത്തി-
ന്നനേകരൂപങ്ങളും വേർതിരിച്ചിപ്പൊഴി
ദേവദേവൻതന്റെ വിശ്വരൂപത്തിലും
ദർശിപ്പതിപ്പൊഴിയർജുനൻ മന്നവ. 13

തതഃ സ വിസ്തയാവിഷ്ണോ ഹൃഷ്ടരോമാ ധനഞ്ജയഃ
പ്രണമ്യ ശിരസാ ദേവം കൃതാഞ്ജലിരഭാഷത മർ
വിശ്വരൂപത്തെയും ദർശിച്ചൊരർജുനൻ
വിസ്തയാവിഷ്ണനായ്; രോമാഞ്ചമോടെ ശ്രീ-
കൃഷ്ണന്റെ മുൻപിൽ ശിരസ്സും നമിച്ചു ത-
ന്നഞ്ജലികൂപ്പിത്തൊഴുതു ചൊല്ലുന്നിതും. 14

അർജുന ഉവാച
പശ്യാമി ദേവാംസ്തവ ദേവ ദേഹേ
സർവാംസ്തമാ ഭൂതവിശേഷസംഹാരൻ
ബ്രഹ്മാണമിശം കമലാസനസ്ഥ-
മൃഷിംശ്ച സർവാനുരഗാംശ്ച ദിവ്യാൻ മഃ

അർജുനൻ പറഞ്ഞു:
ദേവദേവേശ ഞാൻ ദർശിച്ചിടുന്നതു-
ണ്ടങ്ങുതൻ ദേഹേ വിളങ്ങി നിൽക്കുന്നൊരീ-
സർവ്വ ദൈവങ്ങളും; സർവ്വ ഭൂതങ്ങളും;
കമലാസനസ്ഥനാം ബ്രഹ്മദേവനെയും ;
കൈലാസ വാസനാം ശങ്കരൻ; പിന്നെയീ
ഋഷികളും; ദിവ്യമാം സർപ്പദൈവങ്ങളും. 15

അനേകബാഹുദരവക്ത്രനേത്രം
പശ്യാമി ത്വാം സർവതോനന്തരൂപം
നാന്തം ന മദ്ധ്യം ന പുനസ്തവാദിം
പശ്യാമി വിശേഷാര വിശ്വരൂപ മന്ത്ര
അനേകായിരംകയ്യനേകോദരങ്ങളു-
നേകായിരം വക്ത്ര-നേത്രങ്ങളുള്ളതാം
വിശ്വരൂപത്തിന്റെയാദിമദ്ധ്യാന്തങ്ങ-
ളൊന്നുമേ കാണാനുമില്ല ഹേ മാധവ. 16

കിരിടിനം ഗഭിനം ചക്രിണം ച
തേജോരാശിം സർവതോ ദീപ്തിമന്തം
പശ്യാമി ത്വാം ളുർനിരീക്ഷ്യം സമന്താ-
ദ്ദീപ്താനലാർകദ്യുതിമപ്രമേയം മഃ
നോക്കിനിന്നിടുവാൻ വയ്യാത്തപോലുള്ളൊ-
രഗ്നിസൂര്യപ്രഭയൊത്തു വിളങ്ങുന്ന

ദിവ്യരൂപം ദുർനിരീക്ഷ്യമെന്നാകിലും
ദർശിപ്പു ചക്രം, കിരീടം, ഗദകളും. 17

തമക്ഷരം പരമം വേദിതവ്യം
തമസ്യ വിശ്വസ്യ പരം നിധാനം
തമവ്യയഃ ശാശ്വതയർമഗോപ്താ
സനാതനസ്ത്വം പുരുഷോ മതോ മേ മവ്യ

അറിയപ്പെടേണ്ടതാം പരമമാമക്ഷരം;
ആശ്രയസ്ഥാനമാകുന്നീ ജഗത്തിനും;
അവ്യയശാശ്വതയർമ്മ രക്ഷകനും,
സനാതനപുരുഷൻതന്നെയിന്നങ്ങയും. 18

അനാദിമധ്യാന്തമനന്തവീര്യ-
മനന്തബാഹും ശശിസൂര്യന്മേത്രം
പശ്യാമി ത്വാം ദീപ്തഹൃതാശവക്രതം
സ്വതേജസാ വിശ്വമിദം തപന്തം മൻ

ആദിമധ്യാന്തങ്ങളില്ലാത്ത വിരന-
നേക ഹസ്തൻതന്നെ ചന്ദ്രാർക്കനേത്രനും;
അങ്ങുതൻ വക്രതത്തിൽനിന്നുൽഗമിക്കുന്നൊ-
രഗ്നിയാൽ വിശ്വം തപിക്കുന്ന കാണുഞാൻ . 19

ദ്യാവാപൃഥിവ്യാരീഭമന്തരം ഹി
വ്യാപ്തം ത്വയൈകേന ദിശശ്ച സർവാഃ
ദ്യഷ്ടാദ്ഭൂതം രൂപമുഗ്രം തവേദം
ലോകത്രയം പ്രവൃഥിതം മഹാത്മൻ ൨൦

അനന്തമാമാകാശ-ഭൂമിയിലീ സർവ്വ-
ദിക്കിലൊക്കെയും വ്യാപിച്ചിടുന്ന നിന്-
പേടിപ്പെടുത്തുന്നൊരുഗ്ര രൂപത്തെ ദർ-
ശിച്ചുണ്ടെട്ടിടുന്നു മൂന്നുലോകങ്ങളും. 20

അമി ഹി ത്വാം സൂരസങ്ഘാ വിശന്തി
കേചിദ്ഭീതാഃ പ്രാഞ്ജലയോ ഗൃണന്തി
സ്വസ്തിത്യക്ത്വാ മഹർഷിസിദ്ധസങ്ഘാഃ
സ്തുവന്തി ത്വാം സ്തുതിഭിഃ പുഷ്കലാഭിഃ ൨൧

ആയതാം ദേവരൂൾപ്പൂകുന്നിതങ്ങയെ:
വാഴ്ത്തിസ്തുതിപ്പതുണ്ടൊട്ടുപേർ ഭീതരായ്.
സിദ്ധമഹർഷിമാർ ശാന്തിമന്ത്രം ചൊല്ലി
വൈദികസൂക്തത്തിനാലെ സ്തുതിപ്പതും. 21

രുദ്രാദിത്യാ വസവോ യേ ച സായുധ
വിശ്വേശിനു മരുതശ്ചോഷ്മപാശ്ച
ഗന്ധർവയക്ഷാസൂരസിദ്ധസങ്ഘാ

വിക്ഷന്തേ ത്വാം വിസ്ഥിതാശ്ചൈവ സർവേ ൨൨
രുദ്രാദിത്യർ, വസുക്കൾ; സാധിപ്പവർ;
വിശ്വദേവന്മാരു-മശ്വനിദേവർ; പി-

തൃക്കൾ-മരുത്തുകൾക്കെക്കുരക്കേഴാനിദ്ധ-
ദേവഗന്ധർവ്വരും വിക്ഷിപ്തങ്ങളയെ. 22

രൂപം മഹത്തേ ബഹുവക്ത്രനേത്രം
മഹാബാഹോ ബഹുബാഹുരുപാദം
ബഹുദരം ബഹുദംശ്രോകരാലം ദൃഷ്ട്യാ ലോകാഃ
പ്രവൃഥിതാസ്തമാഹം ൨൩

മഹത്വമേറും ബഹുവക്ത്രനേത്രം
ബാഹുഊരുപാദങ്ങളനേകോദരം ബഹു-
ദംശ്രോകരാളരൂപത്തെയും കണ്ടിട്ടു-
ത്തെട്ടുന്നു ലോകരും; ഞാനുമൊട്ടുങ്ങനെ. 23

നഭഃസ്സപ്തശം ദീപ്തമനേകവർണം
വ്യാത്താനനം ദീപ്തവിശാലനേത്രം
ദൃഷ്ട്യാ ഹി ത്യാം പ്രവൃഥിതാന്തരാത്മാ
ധൃതിം ന വിദാമി ശമം ച വിഷ്ണോ ൨൪

ആകാശസ്പർശ്ശ-നനേകവർണ്ണപ്രഭൻ:
വാപിളർന്നങ്ങുജ്ജലിക്കുന്നൊരുഗ്രനേ-
ത്രസ്ഥനാമങ്ങളയെക്കണ്ടുൽഭ്രമച്ചൊരൻ
ചിത്തത്തെ ശാന്തികൈവിട്ടങ്ങുപോയിതെ. 24

ദംശ്രോകരാലാനി ച തേ മുഖാനി
ദൃഷ്ട്യാവ കാലാനലസന്നിഭാനി
ദിശോ ന ജാനേ ന ലഭേ ച ശർമ
പ്രസിദ ദേവേശ ജഗന്നിവാസ ൨൫

പ്രളയകാലാഗ്നിതൻ ജാലപോലുജ്ജലി-
ക്കുന്ന നിൻ ദംശ്രുകരാളമുഖങ്ങളെ-
ക്കണ്ടിട്ടു തെറ്റുന്നു ദിക്കുകൾ; വറ്റുന്നു-
കാരുണ്യമെന്നിൽ പ്രസാദിച്ചിടേണമേ. 25

അമി ച ത്യാം ധൃതരാഷ്ട്രസ്യ പൃത്രാഃ
സർവേ സഹൈവാവനിപാലസങ്ഘൈഃ
ഭീഷ്മോ ഭ്രാണഃ സുതപ്യത്രസ്തമാസു
സഹാസ്ഥദിയൈരപി യോധമുഖ്യൈഃ ൨൬
വക്ത്രാണി തേ ത്വരമാണാ വിശന്തി
ദംശ്രോകരാലാനി ഭയാനകാനി
കേചിദ്വിലസാ ദശനാന്തരേഷു
സന്ദൃശ്യന്തേ ചൂർണിതൈരുത്തമാങ്ഘൈഃ ൨൭

യോദ്ധരായിടുന്ന രാജാക്കളൊത്തൊരീ
ധർത്തരാഷ്ട്രൻതന്റെ പുത്രരും, ഭീഷ്മരു-
മാചാര്യ ഭ്രാണരും, കർണ്ണനും, നമ്മൾതൻ
സേനതൻ നായകരൊക്കെ വേഗത്തിലി- 26

ദംശ്രോകരാളമാം വക്ത്രത്തിനുള്ളിലേ-
ക്കുൽഗമിച്ചിടുന്നതിനിടക്കൊട്ടുപേർ-
തന്റെ ശിരസ്സു ദംശ്രുങ്ങൾക്കിടക്കുക-
പ്പെട്ടു പൊട്ടുന്നതും കണ്ടു തെട്ടുന്നു ഞാൻ . 27

യഥാ നദീനാം ബഹവോമ്ബുവേഗാഃ
 സമുദ്രമേവാഭീമുഖാ ഭവന്തി
 തഥാ തവാമി നരലോകവീരാ
 വിശന്തി വക്ത്രാണൃഭീവിജലന്തി ഹവ
 നദീതന്മനീരൊക്കെയലമാലകൾക്കൊത്തു-
 കടലിലേക്കൊഴുകിയങ്ങില്ലാതെയൊകുന്ന-
 പോലെയീ നരലോകവീരരിന്നങ്ങുതൻ
 വക്ത്രത്തിലെത്തിജലിച്ചുടങ്ങുന്നിതും. 28

യഥാ പ്രദീപ്തം ജലനം പതങ്ഗാ
 വിശന്തി നാശായ സമുദ്ധവേഗാഃ
 തമൈവ നാശായ വിശന്തി ലോകാസ്തവാപി
 വക്ത്രാണി സമുദ്ധവേഗാഃ ഹൻ

എപ്രകാരത്തിലീശലഭങ്ങൾ നാശത്തി-
 നായിട്ടു വേഗേന പ്രാപിപ്പു ദീപത്തെ-
 യപ്രകാരത്തിലിലോകരും ശീഘ്രമി-
 നങ്ങുതൻ വക്ത്രം പ്രവേശിച്ചിടുന്നിതും. 29

ലേലിഹൃസേ ഗ്രസമാനഃ സമന്താ-
 ല്ലോകാൻസമഗ്രാമ്പദനൈർജലദ്ഭിഃ
 തേജോഭീരാപൂര്യ ജഗത്സമഗ്രം
 ഭാസസ്തവോഗ്രാഃ പ്രതപന്തി വിഷ്ണോ ൩൦

കത്തുന്ന വദനങ്ങളാൽ സർവ്വലോകം
 വിഴുങ്ങിയിട്ടീ നാലുദിക്കും നിറഞ്ഞതാ-
 മങ്ങുതനുഗ്ര പ്രഭാകിരണങ്ങളാൽ
 സർവ്വലോകം തപിപ്പിച്ചു മേവുന്നിതും. 30

ആഖ്യാഹി മേ കോ ഭവാനുഗ്രരൂപോ
 നമോസ്തു തേ ദേവവര പ്രസീദ
 വിജ്ഞാതുമിച്ഛാമി ഭവന്തമാദ്യം ന ഹി
 പ്രജാനാമി തവ പ്രവൃത്തം ൩൧

ഉഗ്രരൂപംപൂണ്ടൊരങ്ങിതാരെന്നതു-
 ചൊല്ലൂ; നമസ്കാര-മെന്നിൽ പ്രസാദിച്ചി-
 ടേണമേ-യാദിപുരുഷനങ്ങാരിതിന-
 ങ്ങുതൻ ദൌത്യമെന്തെന്നു ചൊല്ലേണമേ. 31

ശ്രീഭഗവാനുവാച
 കാലോസ്മി ലോകക്ഷയകൃത്പ്രവൃദ്ധോ
 ലോകാൻസമാഹർതുമിഹ പ്രവൃത്തഃ
 ഋതേപി ത്യാം ന ഭവിഷ്യന്തി സർവേ
 യേവസ്ഥിതാഃ പ്രത്യനികേഷു യോഗാഃ ൩൨

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു.
 സർവ്വസംഹാരകൻ കാലമാകുന്നുഞാൻ;
 സംഹാരകർമ്മത്തിനായിട്ടിരൂപം ധ-

രിച്ചിരിക്കുന്നു; നീ സംഹരിച്ചില്ലയെന്നാകിലും ജീവിപ്പതില്ലവരാരുമേ. 32

തസ്മാത്ത്വമുത്തിഷ്ഠ യശോ ലഭസ്യ
ജിത്വാ ശത്രുന്ദ്യംക്ഷ്യ രാജ്യം സമൃദ്ധം
മയൈവൈതേ നിഹതാഃ പൂർവമേവ
നിമിത്തമാത്രം ഭവ സവ്യസാചിൻ ൩൩

ആയതുകൊണ്ടെഴുന്നേറ്റു നീ ശത്രുവൃന്ദത്തെ ജയിച്ചു രാജ്യം ഭരിച്ചിടുക.

എന്നാലെ മൂന്നാലെയില്ലായതാണവരിപ്പോൾ നിമിത്തമാത്രം സവ്യസാചി നീ. 33

ദ്രോണം ച ഭീഷ്മം ച ജയദ്രഥം ച
കർണം തമാന്യാനപി യോധവീരാൻ
മയാ ഹതാംസ്ത്വം ജഹി മാവ്യഥിഷ്ഠാ
യുധ്യസ്യ ജേതാസി രണേ സപത്നാൻ ൩൪

എന്നാൽ മരിച്ചൊരീ ഭീഷ്മ-ദ്രോണൻ; ജയ-
ദ്രഥനുമി കർണ്ണനേം; മറ്റുള്ള യോദ്ധരേം
നീ ഹനിക്കേണ-മസ്വസ്ഥനാകേണ്ടതി-
ല്ലി-രണത്തിൽ ജയം നിന്റെയാകുന്നിതും. 34

സഞ്ജയ ഉവാച
ഏതച്ഛൂതാ വചനം കേശവസ്യ
കൃതാഞ്ജലിർവേപമാനഃ കിരീടി
നമസ്കൃതാ ഭൂയ ഏവാഹ കൃഷ്ണം
സഗദഗദം ഭീതഭീതഃ പ്രണമ്യ ൩൫

സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു.
കേശവൻ വാക്കുകേട്ടാപാദചൂഡം-
വിറയ്ക്കും കിരീടി കൈകൂപ്പിത്തൊഴുത്തങ്ങു-
പേർത്തും നമസ്ക്കരിച്ചത്രയും ഭീതനായ്-
ഗദഗദത്തോടെ കേഴുന്നു വീണ്ടും പ്രഭോ. 35

അർജുന ഉവാച
സ്ഥാനേ ഹൃഷീകേശ തവ പ്രകീർത്യാ
ജഗത്പ്രഹൃഷ്യത്യനുരജ്യതേ ച
രക്ഷാംസി ഭീതാനി ദിശോ ഭവന്തി
സർവേ നമസ്യന്തി ച സിദ്ധസംഘാഃ ൩൬

അർജുനൻ പറഞ്ഞു.
ഹേ; ഹൃഷീകേശയി ലോകരിനങ്ങുതൻ
നാമസങ്കീർത്തനാൽ സന്തുഷ്ഠരാകുന്നി-
തോടിയൊളിക്കുന്നതുണ്ടതും രാക്ഷസർ;
സിദ്ധസംഘങ്ങൾ നമസ്ക്കരിക്കുന്നിതും. 36

കസ്മാച്ഛ തേ ന നമേരന്വഹാത്മൻ
ഗരീയസേ ബ്രഹ്മണോപ്യാദികർത്രേ

അനന്ത ദേവേശ ജഗന്നിവാസ
 തമക്ഷരം സദസത്തത്പരം യത് ൩൭
 ബ്രഹ്മദേവന്റെയുമാദികർത്താവായൊ-
 രങ്ങാണ് ശ്രേഷ്ഠൻ നമസ്ക്കരിച്ചിടുവാൻ.

അനന്തദേവേശാ; ജഗന്നിവാസാ ഭവാ-
 നാകുന്നസത്തു-സത്തുക്കൾക്കു മേലെയും. 37
 തമാദിദേവഃ പൂരുഷഃ പൂരാണസ്-
 തമസ്യ വിശ്വസ്യ പരം നീധാനം
 വേത്താസി വേദ്യം ച പരം ച യാമ
 തയാ തതം വിശ്വമനന്തരൂപ ൩൮

പൂരുഷൻ; പൂരാണമാദിദേവൻ ഭവാ-
 നാകുന്നു വിശ്വത്തിനാശ്രയ സ്ഥാനവും
 അറിവുള്ളവന്നുമി-ന്നറിയേണ്ടവന്നുമ-
 നന്തമായ് വ്യാപിച്ചിരിപ്പതുമങ്ങു താൻ . 38
 വായുർയമോഗീർവരുണഃ ശശാകഃ
 പ്രജാപതിസ്തപം പ്രപിതാമഹശ്ച
 നമോ നമസ്തേസ്തു സഹസ്രകൃതഃ
 പുനശ്ച ഭൂയോപി നമോ നമസ്തേ ൩൯

വായുതന്നങ്ങമൻ: അഗ്നിയും വെള്ളവും;
 ചന്ദ്രൻ; പ്രജാപതി ബ്രഹ്മാവ്; ബ്രഹ്മന്റെ
 സൃഷ്ടാവുമാകുമങ്ങയ്ക്കനേകായിരം
 കൃപ്പുകൈ; ഞാൻ നമിച്ചിടുന്നു പിന്നെയും. 39

നമഃ പൂരുസ്താമേ പൃഷ്ഠതസ്തേ
 നമോസ്തു തേ സർവത ഏവ സർവ
 അനന്തവീദ്യാമിതവിക്രമസ്തപം സർവം
 സമാപ്നോഷി തതോസി സർവഃ രം

അങ്ങയ്ക്കുമുൻപിൽ നമസ്ക്കരിയ്ക്കുന്നു ഞാൻ;
 പിൻപിലും, സർവ്വദിക്കികലും നിന്നുമേ.
 അനന്തവീര്യൻ സർവ്വ വിക്രമൻ; സർവ്വവും
 വ്യാപിക്കയാലങ്ങു സർവ്വമാകുന്നിതേ. 40

സഖേതി മതാ പ്രസഭം യദുക്തം
 ഹേ കൃഷ്ണ ഹേ യാദവ ഹേ സഖേതി
 അജാനതാ മഹിമാനം തവേദം
 മയാ പ്രമാദാത്പ്രണയേന വാപി ര്ഹ
 യച്ചാവഹാസാർഥമസത്കൃതോസി
 വിഹാരശയ്യാസനഭോജനേഷു
 ഏകോഥവാപ്യച്യുത തത്സമക്ഷം
 തത്ക്ഷാമയേ ത്വാമഹമപ്രമേയം ര്ഹ

ശ്രദ്ധയില്ലാത്തുറ്റതോഴനെനോർത്തൊട്ടു-
 മാഹാത്മ്യമറിയാതെയങ്ങയെ ഞാ-നെടോ-

കൃഷ്ണ നീ യാദവാ; ഹേ സഖേയെന്നൊക്കെ
യുക്തികൂടാതെ സംബോധനം ചെയ്തതും; 41

ഒറ്റയ്ക്കുനാമിരുന്നപ്പൊഴും; കൂട്ടരായ്-
കൂട്ടുകൂടിക്കളിച്ചപ്പൊഴും; കട്ടിലിൽ
തൊട്ടങ്ങിരുന്നപ്പൊഴും; കിടന്നപ്പൊഴും-
മൊന്നിച്ചു ഭോജനം ചെയ്തിരുന്നപ്പൊഴും-
പാഴായിട്ടുനപമാനിച്ചുഞാനെങ്കി-
ലപ്രമേയൻ ഭവാനൊക്കെപ്പൊറുക്കണേ! 42

പിതാസി ലോകസ്യ ചരാചരസ്യ
തമസ്യ പുജ്യശ്ച ഗുരുർഗരിയാൻ
ന തപസ്വമോസ്ത്യഭ്യധികഃ കുതോന്യോ
ലോകത്രയേ പൃഥ്വിമപ്രഭാവ രഥ

ചരാചരമാകുമീ ലോകനാഥൻ ഭവാ-
നെത്രയുമുത്കൃഷ്ട സംപൂജ്യനാം ഗുരു!
അത്യല്യ ശക്തൻ ഭവാനിന്ദ്രിലോകത്തിങ്ക-
ലില്ലതില്ലാരുമേ വെല്ലുവാങ്ങയെ. 43

തസ്മാത്പ്രണമ്യ പ്രണിധായ കായം
പ്രസാദയേ ത്വാമഹമിശമിദ്യം
പിതേവ പുത്രസ്യ സഖേവ സഖ്യഃ
പ്രിയഃ പ്രിയായാർഹസി ദേവ സോഽപ്യം രർ

ആയതാമാരാധ്യനാകുമിശന്നെ സാ-
ഷ്ടാംഗംനമിപ്പൂ; പ്രസാദിച്ചിടേണമേ.
പിതാവുപുത്രന്റെന്റേയും; മിത്രം സഖാവിന്റെ;
പ്രിയമുള്ളവൻ തന്റെ പ്രിയതന്റേയപരാ-
മാകെ ക്ഷമിക്കുന്നപോലെ ഞാനറിയാതെ
പിഴ ചെയ്തതൊക്കെ ക്ഷമിക്കുമാറാകണേ! 44

അദ്വൈതപുർവം ഹൃഷീതോസ്തി
ദ്വൈതം ഭയേന ച പ്രവൃഥിതം മനോ മേ
തദേവ മേ ദർശയ ദേവ രൂപം
പ്രസിദ ദേവേശ ജഗന്നിവാസ രർ

മുൻപുകാണാത്തൊരി വിശ്വരൂപം കണ്ടു-
സന്തുഷ്ടനെങ്കിലും ഭയചിത്തനാകയാ-
ലല്ലയോ ദേവ നിജരൂപം ധരിച്ചങ്ങു
ദർശനം നൽകൂ ജഗന്നിവാസാ ഭവാൻ . 45

കിരീടീനം ഗഭീനം ചക്രഹസ്തമിച്ഛാമി
ത്വം ദ്രഷ്ടുമഹം തഥൈവ
തേനൈവ രൂപേണ ചതുർഭുജേന
സഹസ്രബാഹോ ഭവ വിശ്വമൂർതേ ര്ത

മുന്നേതുപോലെ കിരീടം ധരിച്ചു ഗഭ-
ചക്രഹസ്തസ്ഥനായ് കാണുമാറാകണേ.

സഹസ്രബാഹോ; വിശ്വമൂർത്തേ; ചതുർഭുജ-
മായരൂപത്തിലായിഭവിക്കേണമേ. 46

ശ്രീഭഗവാനുവാച

*മയാ പ്രസന്നേന തവാർജുനേദം
രൂപം പരം ദർശിതമാത്മയോഗാൽ
തേജോമയം വിശ്വമനന്തമാദ്യം
യന്മേ ത്വദന്യേന ന ദൃഷ്ടപൂർവ്വം ൪൭*

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:

അർജുനാ; നിന്നിൽ പ്രസന്നനായിട്ടുതൊ-
ന്നെൻ യോഗശക്തിയാൽ വിശ്വരൂപത്തെയും
കാട്ടി ഞാനിപ്പോൾ നിനക്കായിമാത്ര-
മനന്ത-മാദ്യന്തമില്ലാത്തതാം രൂപവും. 47

*ന വേദയജ്ഞായ്യയന്നൈർന ദാന്നൈർ-
ന ച ക്രിയാഭീർന തപോഭീരുശ്ശൈ-
ഷ്ഠിരവംരൂപഃ ശക്യ അഹം നൃലോകേ
ഭഷ്ടം ത്വദന്യേന കുരുപ്രവീര ൪൮*

ഹേ; കുരുവീരയി പാരിടത്തിങ്കൽ നി-
മാത്രമാണെൻ വിശ്വരൂപദർശകനുമേ.
വേദവിത്തെജ്ഞി ദാനപ്രിയൻ, താപസ-
നാരുമായ്ക്കൊള്ളുദ്യശ്യമീ രൂപവും. 48

*മാ തേ വ്യഥാ മാ ച വിമുഢഭാവോ
ദൃഷ്ട്വാ രൂപം ഘോരമിദ്യുബ്ധമേദം
വ്യപേതഭിഃ പ്രീതമനഃ പുനസ്ത്വം
തദേവ മേ രൂപമിദം പ്രപശ്യ ൪൯*

എന്റെ ബിഭത്സമാം വിശ്വരൂപം കണ്ടു-
ദ്ദുഃഖിച്ചിടേണ്ട; വേണ്ടൊട്ടു മോഹങ്ങളും.
നിർഭയനായ് പ്രീതമാനസത്തോടെ നി-
യിച്ഛിച്ചിടുന്ന രൂപത്തിൽ ദർശിക്കുക. 49

സഞ്ജയ ഉവാച

*ഇത്യർജുനം വാസുദേവസ്തഥോക്ത്വാ
സ്വകം രൂപം ദർശയാമാസ ഭൂയഃ
ആശ്വാസയാമാസ ച ഭീതമനം
ഭൂത്വാ പുനഃ സൗമ്യവഹുർമഹാത്മാ ൫൦*

സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു:

ഇപ്രകാരം ചൊന്ന വാസുദേവൻ തൻ-
ചതുർഭുജരൂപവും കാട്ടിക്കൊടുത്തതിൻ-
ശേഷമാപാർത്ഥന്റെ പേടി പോക്കീടുവാൻ
കൃഷ്ണരൂപത്തിൽ പ്രശോഭിപ്പു ഭാരതാ! 50

അർജുന ഉവാച

*ദ്വഷ്ണേദം മാനുഷം രൂപം തവ സൗമ്യം ജനാർദന
ഇദാനിമസ്മി സംവൃതഃ സചേതാഃ പ്രക്യതിം ഗതഃ ൫൧*

അർജ്ജുനൻ പറഞ്ഞു:

കേൾക്ക ജനാർദ്ദനായങ്ങുതൻ സൌമ്യമാം
മാനുഷ രൂപത്തെ ദർശിച്ചമാത്രയിൽ
സ്വസ്ഥമാമെൻചിത്തമെന്റെ ബോധത്തെയും
വീണ്ടെടുത്തിട്ടുമുൻമട്ടിലായ് ഞാനുമേ! 51

ശ്രീഭഗവാനുവാച

സുഭൂർദർശമിദം രൂപം ദൃഷ്ട്വാനസി യന്മമ
ദേവാ അപ്യസ്യ രൂപസ്യ നിത്യം ദർശനകാക്ഷിണം ൧൨
ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:

ദർശിക്കുവാനൊട്ടുബുദ്ധിമുട്ടുള്ളതാ-
യിടുമീ നീ കണ്ട വിശ്വരൂപത്തെയും
ദർശിപ്പതിനുമേ കാംക്ഷിപ്പതെപ്പൊഴും
ദേവദേവന്മാരതെന്നറിഞ്ഞിടുക. 52

നാഹം വേദൈർന തപസാ ന ഭാനേന ന ചേഷ്യയാ
ശക്യ ഏവംവിയോ ഭ്രഷ്ടും ദൃഷ്ട്വാനസി മാം യഥാ ൧൩
നീയിനൂദർശിച്ചൊരെന്റെയി രൂപങ്ങൾ
ദൃശ്യമാകില്ല വേദങ്ങളാ-ലാകില്ല
ദൃശ്യം തപസ്സിനാൽ ; ഭാനകർമ്മങ്ങളാ-
ലെജ്ഞങ്ങളല്ലതിൻ മാർഗ്ഗങ്ങളായതും. 53

ഭക്ത്യാ തപന്യയാ ശക്യ അഹമേവംവിയോർജുന
ജ്ഞാതും ഭ്രഷ്ടും ച തത്ത്വേന പ്രവേഷ്യം ച പരന്തപ ൧൪
കേൾക്ക നീയർജുനാ-യേകാഗ്രമായുള്ള
ഭക്തിതൻ മാർഗ്ഗമെൻ ദർശന മാർഗ്ഗവും.
ഭക്തിതൻമാർഗേ ചരിപ്പവർ ദർശിപ്പ-
തുണ്ടെന്ന-യായവരെത്തുന്നിതെന്നിലും. 54

മത്കർമക്യന്തപരമോ മദ്ഭക്തഃ സങ്ഗവർജിതഃ
നിർവൈരഃ സർവഭൂതേഷു യഃ സ മാമേതി പാണ്ഡവ ൧൫
ഹേ; പാണ്ഡുപുത്രയിന്നാരൊക്കെയെന്നെയും
പരമമാം പുരുഷനെന്നുള്ളിലുറപ്പിച്ചു;
ഭക്തിയോടൊന്നിലുമാസക്തനാകാതെ:
വൈരാഗ്യ മുക്തനായ് കാമ്യ കർമ്മങ്ങൾ
വെടിഞ്ഞിട്ടു തന്റെ കർമ്മങ്ങളിന്നാകായു-
മെന്നിലർപ്പിപ്പവൻ പ്രാപിപ്പതെന്നിലും. 55

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്തു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
വിശ്വരൂപദർശനയോഗോ നാമ ഏകാദശോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ 'വിശ്വരൂപദർശനയോഗം'
എന്ന പതിനൊന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

അദ്ധ്യായം - പന്ത്രണ്ട് ഭക്തിയോഗം

അർജുന ഉവാച

ഏവം സതതയുക്താ യേ ഭക്താസ്ത്വാം പര്യുപാസതേ
യേ ചാപ്യക്ഷരമവ്യക്തം തേഷാം കേ യോഗവിത്തമാഃ ൧
അർജുനൻ പറഞ്ഞു.

അവ്യക്തമാകുന്നൊരക്ഷരബ്രഹ്മമു-
പാസിച്ചിടുന്നതാം യോഗിയാകു; നതോ
ഭക്തിയോടെപ്പോഴുമങ്ങയെ സേവിച്ചി-
ടുന്നവരാകുന്നതോ ശ്രേഷ്ഠ യോഗികൾ ? 01

ശ്രീഭഗവാനുവാച

മയാവേശ്യ മനോ യേ മാം നിത്യയുക്താ ഉപാസതേ
ശ്രദ്ധയാ പരയോപേതാസ്തേ മേ യുക്തതമാ മതാഃ ൨
ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:

എന്നിൽ മനസ്സങ്ങുറപ്പിച്ചിതെപ്പോഴു-
മെന്നിൽ മുഴുകിയഭൗതികമാം ദൃഢ-
വിശ്വാസമോടെന്നെയാരാധിച്ചിടുന്ന
യോഗിയായുള്ളവർ പൂർണ്ണരാകുന്നെടൊ. 02

യേ തക്ഷരമനിർദ്ദേശ്യമവ്യക്തം പര്യുപാസതേ
സർവ്വത്രഗമചിന്ത്യം ച കൃണ്വഥമചലം ധ്രുവം ൩

സന്നിയമ്യേന്ദ്രിയഗ്രാമം സർവ്വത്ര സമബുദ്ധയഃ
തേ പ്രാപ്തവന്തി മാമേവ സർവ്വഭൂതഹിതേ രതാഃ ൪
ആരിന്നിസർവ്വവും വ്യാപിച്ചിടുന്നൊ; ര-
ചിന്ത്യമായിടുന്ന: മാറ്റമില്ലാതൊട്ടി-
ളകാതുറച്ചതു-മെപ്രകാരത്തിലെ-
ന്നോതുവാന്നാവാത്തൊരവ്യക്തമായതും; 03

ഇന്ദ്രിയാതീതമായിടുന്ന തിന്നെയു-
പാസിച്ചിടുന്നതാം യോഗി തന്നിന്ദ്രിയം
സംയമിപ്പിച്ചു സമബുദ്ധിയായ് വർത്തിച്ചു-
പ്രാപിച്ചിടുന്നതുണ്ടെന്നിലുമർജുന. 04

ക്ലേശോധികതരസ്തേഷാമവ്യക്താസക്തചേതസാം
അവ്യക്താ ഹി ഗതിർഭുഃഖം ദേഹവദ്ഭിരവാപ്യതേ ൫

അവ്യക്തമാകുമി നിർഗുണബ്രഹ്മത്തി-
ലാസക്തചിത്തനായിടുന്നവൻ തന്റെ
മാർഗ്ഗേണയുള്ള മുന്നേറ്റമിന്നെത്രയും
ക്ലേശസംപൂർണ്ണമി ദേഹികൾക്കാകയും. 05

യേ തു സർവാണി കർമാണി മയി സന്യസ്യ മത്പരാഃ
അനന്യേണൈവ യോഗേന മാം ധ്യായന്ന ഉപാസതേ ന

തേഷാമഹം സമുദ്ധർതാ മൃത്യുസംസാരസാഗരാത്
ഭവാമി ന ചിരാത്പാർഥ മയ്യാവേശിതചേതസാം ൭

ഏതേതു ദേഹിതൻ സർവ്വകർമ്മങ്ങളു-
മെന്നിൽ സമർപ്പിച്ചി-തെന്നിലാസക്തനാ-
യേകാഗ്രമായുള്ള ഭക്തിയോഗത്തോടെ-
യെന്നെയും ധ്യാനിച്ചുപാസിച്ചിടുന്നിതും; 06

ആയതായുള്ളൊരൻ ഭക്തരാം ദേഹിയെ:
മൃത്യു-ജന്മങ്ങളായിടുന്ന സംസാര-
സാഗരത്തിന്റെ നീർച്ചുറ്റിൽനിന്നിന്നുതൊ-
ന്നത്രയും ശീഘ്രം സമുദ്ധരിക്കുന്നിതും. 07

മയ്യേവ മന ആധത്വ മയി ബുദ്ധിം നിവേശയ
നിവസിഷ്യസി മയ്യേവ അത ഊർധ്വം ന സംശയഃ വ

നിന്റെ മനസ്സിനെയെന്നിലുറപ്പിച്ചു:
ബുദ്ധിയിന്നെന്നിലും വ്യാപരിപ്പിച്ചുനി-
യെന്നെയും ധ്യാനിച്ചിരിക്കുകിൽ നീ വസി-
ച്ചിടുന്നസംശയമെന്നുള്ളിലർജുന. 08

അഥ ചിത്തം സമാധാതും ന ശക്നോഷി മയി സ്ഥിരം
അഭ്യാസയോഗേന തതോ മാമിച്ഛാപ്തും ധനഞ്ജയൻ

വിത്തത്തെ വെന്ന ധനഞ്ജയാനിൻ ചിത്ത-
മെന്നിലുറപ്പിപ്പതിന്നശക്തൻ നീ; യ-
തെക്കിലിന്നഭ്യാസയോഗ നിബന്ധിത-
നാ-യെന്നിലെത്തുവാന്റിച്ചുയുണ്ടാക്കുക. 09

അഭ്യാസേപ്യസമർഥോസി മത്കർമ്മപരമോ ഭവ
മദർഥമപി കർമാണി കുർവൻസിദ്ധിമവാപ്സ്യസി ൧൦

അഭ്യാസ മാർഗ്ഗാനുഷ്ഠാനവും നിന്നാല-
സാധ്യമാണകിലിന്നെന്റേയായുള്ളതാം
കർമ്മത്തിനായിട്ടതിന്നെ സമർപ്പിക്കു-
കെങ്കിലും സിദ്ധിയെ പ്രാപിപ്പതുണ്ടുനി. 10

അമൈതദപ്യശക്തോസി കർതും മദ്യോഗമാശ്രിതഃ
സർവകർമ്മലത്യാഗം തതഃ കൂരു യതാത്ഥവാൻ ൧൧

ആയതാം കർമ്മ സമർപ്പണം തന്നെയും
സാധ്യമല്ലായെന്നതാകിലൊ; നീ നിന്റെ
സർവ്വസ്വ കർമ്മഫലത്തെ ത്യജിച്ചാത്മ-
സംയമത്തോടെ വർത്തിക്കെന്റേയർജുന. 11

ശ്രേയോ ഹി ജ്ഞാനമഭ്യാസാജ്ഞാനാദ്ധ്യാനം വിശിഷ്യതേ
ധ്യാനാത്കർമ്മലത്യാഗസ്ത്യാഗാച്ഛാന്തിരനന്തരം ൧൨

നിബന്ധിതമായുള്ളൊരദ്ധ്യാത്മ മാർഗ്ഗത്തെ-
ക്കാളുമേ ശ്രേഷ്ഠി ജ്ഞാനമാം മാർഗ്ഗവു-
മായതിന്നേക്കാളുമുത്തമം ധ്യാനമ-
ത്യുത്തമം ശാന്തിക്കു കർമ്മഫല ത്യാഗം. 12

അലേഷ്ടാ സർവഭൂതാനാം മൈത്രഃ കരുണ ഏവ ച
നിർമ്മമോ നിരഹങ്കാരഃ സമദ്യഃഖസ്യഃ ക്ഷമി മന

സർവ്വഭൂതത്തിലും ദേഷമില്ലാതുറ്റ-
തോഴനായ് കാരുണ്യമോടെ നിസ്വാർത്ഥനായ്
മിഥ്യാഹങ്കാരഹിതനായ്, സുഖ-ദുഃഖ-
സമചിത്തനായിട്ടു ക്ഷമയോടെയെപ്പൊഴും- 13

സന്തുഷ്ടഃ സതതം യോഗീ യതാത്മാ ഭൃവ്സിശ്ചയഃ
മയൂർപിതമനോബുദ്ധിര്യോ മദ്ഭക്തഃ സ മേ പ്രിയഃ മർ

സന്തുഷ്ടനായ് നല്ല ഭക്തനാം യോഗിയാ-
യാത്മനിയന്ത്രിതനായ് മനോ-ബുദ്ധിയെ-
യെന്നിലുറപ്പിച്ചു നിശ്ചയദാർഢ്യനായ്
മേവുന്ന ഭക്തനേറ്റം പ്രിയനാണുഞാൻ . 14

യസ്മാനോദ്ഭിജതേ ലോകോ ലോകാനോദ്ഭിജതേ ച യഃ
ഹർഷാമർഷഭയോഭേദൈഗർഭ്യഭക്തോ യഃ സ ച മേ പ്രിയഃ മഃ

ലോകരിന്നാരിനാലസ്വസ്ഥരാകില്ല-
താരിന്നു ലോകരാലസ്വസ്ഥനാകില്ല-
താരിന്നു ഹർഷ-ഭയ ക്രോധ സംഭ്രമ-
മുക്തരായിടുന്നവരെൻ പ്രിയരതും. 15

അനപേക്ഷഃ ശുചിർഭക്ഷ ഉദാസിനോ ഗതവ്യമഃ
സർവാരംഭപരിത്യാഗീ യോ മദ്ഭക്തഃ സ മേ പ്രിയഃ മന്ത്ര

ഒന്നുമേയാഗ്രഹിക്കാത്തതായിടും
സമർത്ഥനാകും നല്ല ശുദ്ധനും നഷ്ട-ലാ-
ഭത്തിലുദാസിന-ദുഃഖ മുക്തൻ പരി-
ത്യാഗിയാം ഭക്തരെൻ പ്രിയരായിടുന്നതും. 16

യോ ന ഹൃഷ്യതി ന ലേഷ്ടി ന ശോചതി ന കാങ് ക്ഷതി
ശുഭാശുഭപരിത്യാഗീ ഭക്തിമാന്യഃ സ മേ പ്രിയഃ മഃ

സന്തോഷ-സന്താപ മുക്തനായൊന്നിനേം
ദേഷിച്ചിടാതൊട്ടു ദുഃഖമില്ലാത്തെയും:
ഒന്നിലും കാംഷയില്ലാതെ ശുഭാശുഭ-
മാകെ ത്യജിക്കുന്ന ഭക്തനാണെൻ പ്രിയൻ . 17

സമഃ ശത്രു ച മിത്രേ ച തഥാ മാനാപമാനയോഃ
ശീതോഷ്ണസുഖദ്യഃഖേഷു സമഃ സങ്ഗവിവർജ്ജിതഃ മവ്യ

തുല്യനിദാസ്തുതിർമൗനി സന്തുഷ്ടോ യേന കേനചിത്
അനികേതഃ സ്ഥിരമതിർഭക്തിമാനേ പ്രിയോ നരഃ മൻ

ശത്രു-മിത്രം സമം മാനാപമാനവും;
സുഖ-ദുഃഖ; ശീതോഷ്ണ സ്തുതി-നിന്ദ ഭേദമ-
റ്റൊപ്പൊഴും മൌനിയായ് ലഭ്യമാകുന്നതിൽ
സന്തുഷ്ടനായ് ഭവിച്ചിടുന്ന ഭക്തൻ - 18

ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം കൈവെടിഞ്ഞിട്ടുതൻസ്ഥിര-
ബുദ്ധിയോടൊന്നിലുമാസക്തികൂടാതെ
ഭക്തിയോടെന്നെ സേവിച്ചിടും മർത്ത്യരാ-
ണത്രയും പ്രിയരായിടുന്നതെന്നിക്കരുതും. 19

*യേ തു ധർമ്മാമൃതമിദം യഥോക്തം പര്യുപാസതേ
ശ്രദ്ധയാനാ മത്പരമാ ഭക്താസ്തേതിവ മേ പ്രിയാഃ ൨൦*

ഏകിലിന്നേതേതു ഭക്തരിന്നെന്നെയും
തന്റെ സർവ്വസ്വമെന്നുള്ളിലുറപ്പിച്ചി-
തെന്നെയും വിശ്വസിച്ചിനൂണാൻ ചൊന്നൊരി-
ധർമ്മാമൃതം ഭുജിച്ചത്രയും പൂർണ്ണമാ-
യെന്നിലേക്കെത്തുന്ന ഭക്തഃരായുള്ളവ-
രാകുന്നതുണ്ടെന്നിക്കേറ്റം പ്രിയരെടൊ. 20

*ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
ഭക്തിയോഗോ നാമ ദ്വാദശോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ*

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ ഭക്തിയോഗം എന്ന
പേരിലുള്ള പന്ത്രണ്ടാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - പതിമൂന്ന്
ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞവിഭാഗയോഗം

അർജുന ഉവാച

പ്രകൃതിം പുരുഷം ചൈവ ക്ഷേത്രം ക്ഷേത്രജ്ഞമേവ ച
ഏതലേദിത്യമിച്ഛാമി ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം ച കേശവ ച
അർജുനൻ പറഞ്ഞു:

പ്രകൃതിയേതെന്നും പുരുഷനേയും പിന്നെ
ക്ഷേത്രമേതെന്നുമി ക്ഷേത്രജ്ഞനെന്നതും:
അറിവെന്നതെന്നെന്നു-മറിയേണ്ടതെന്നെന്നു-
മറിയുവാനിച്ഛയുണ്ടാകുന്നു കേശവ. 01

ശ്രീഭഗവാനുവാച

ഇദം ശരീരം കൗന്തേയ ക്ഷേത്രമിത്യഭിധിയതേ

ഏതദ്യോ വേത്തി തം പ്രാഹുഃ ക്ഷേത്രജ്ഞ ഇതി തദ്വിദഃ
ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:

ഹേ; കൃന്തിപുത്ര നിൻ ഭേഹത്തിനാണിന്നു-
ചൊല്ലുന്നു ക്ഷേത്രമെന്നായതാകുന്നൊരി
ക്ഷേത്രമെന്നെന്നറിഞ്ഞീടുന്നവന്നുമേ
ക്ഷേത്രജ്ഞനെന്നു ചൊല്ലുന്നു ചൊല്ലുളളവർ. 02

ക്ഷേത്രജ്ഞം ചാപി മാം വിധി സർവക്ഷേത്രേഷു ഭാരത

ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞയോർജ്ഞാനം യത്തജ്ഞാനം മതം മമ ന
ഭാരതശ്രേഷ്ഠനാമർജുനാ ക്ഷേത്രത്തി-
നുളളിലെ ഞാനായിടുന്നു ക്ഷേത്രജ്ഞനും.
ക്ഷേത്ര-ക്ഷേത്രജ്ഞരേതേതെന്നതറിയുന്ന
ജ്ഞാനമാകുന്നെടോ ജ്ഞാനമെന്നുളളതും. 03

തത്ക്ഷേത്രം യച്ച യാദ്യക്ച യദികാരി യതശ്ച യത്

സ ച യോ യത്പ്രഭാവശ്ച തത്സമാസേന മേ ശൃണുർ
ക്ഷേത്രമേതെന്നു-മെന്നെന്നുമിന്നെപ്രകാ-
രത്തിലുണ്ടായിപ്പരിണമിച്ചിടുന്നി-
താരിതീ ക്ഷേത്രജ്ഞ-നെന്നത്തിൻ വൈഭവ-
മൊക്കെ ഞാൻ ചൊല്ലിടാം; കേൾക്ക നീ ഭാരതാ. 04

ഋഷിഭിർബഹുധാ ഗീതം ഛന്ദോഭിർവിവിധൈഃ പൃഥക്

ബ്രഹ്മസൂത്രപദൈശ്ചൈവ ഹേതുമദ്ഭിർവിനിശ്ചിന്തൈഃ
ഋഷികളാൽ വിവിധമാം വേദമന്ത്രങ്ങളാൽ
ബഹുവിധം വിരചിതമായുളള സൂത്രത്തി-

ലൈത്രയും ശ്രേഷ്ഠമാം ബ്രഹ്മസൂത്രത്താൽ
സമർത്ഥിതം കേൾക്കെ: ചൊല്ലാം ഗ്രഹിച്ചിടുക. 05

മഹാഭൂതാനുഗ്രഹകാരോ ബുദ്ധിരവ്യക്തമേവ ച

ഇന്ദ്രിയാണി ദശൈകം ച പഞ്ച ചേന്ദ്രിയഗോചരാ: ന്നു

ഭൂതങ്ങളെച്ചുമി ബുദ്ധ്യഹങ്കാരങ്ങൾമ-
വ്യക്തമാം മൂന്നതും; ജ്ഞാനകർമ്മങ്ങൾത- (അവ്യക്തം=മായ)
ന്നിന്ദ്രിയം പത്തു-മത്യന്തമുത്കൃഷ്ഠമാ-
മേകം മനസ്സു: വിഷയേന്ദ്രിയമഞ്ചതും; 06

ഇച്ഛാ ദേഷ: സുഖം ദുഃഖം സങ്ഘാതശ്ചേതനാ ധൃതി:

ഏതത്ക്ഷേത്രം സമാസേന സവികാരമുദാഹൃതം ഹ

രാഗ-ദേഷം; പിന്നെ സുഖ-ദുഃഖ സമദ്യഷ്ടി;
ചൈതന്യവും പിന്നെ വിശ്വാസമെന്നുള്ള-
തായിടും ക്ഷേത്രങ്ങളും പിന്നതിൻറുപ-
ഭേദം സമർത്ഥിതം ബ്രഹ്മസൂത്രത്തിലും. 07

അമാനിത്വമദംഭീത്വമഹിംസാ ക്ഷാന്തിരാർജവം

ആചാര്യോപാസനം ശുചം സ്നേഹ്യമാത്മവിനിഗ്രഹ: വൃ

വിനയ-മഹിംസ-യഹംഭാവമില്ലായ്മ-
യാർജവ-മാചാര്യ-വന്ദനം ക്ഷമയതും;
ശുദ്ധിയും സ്നേഹ്യവുമാത്മസംയമനവു-
മിന്ദ്രിയം തന്റെവിഷയത്തിൽ വിരക്തിയും: 08

ഇന്ദ്രിയാർമേഷു വൈരാഗ്യമനഹങ്കാര ഏവ ച

ജന്മത്യുജരാവ്യാധിഭുഃഖദോഷാനുദർശനം ന്

മിദ്യാഹങ്കാരമില്ലായ്മയും പിന്നെയി
ജനനമരണം; ജരാ-വ്യാധി ദുഃഖങ്ങൾ തൻ
ദോഷ-പരിണാമത്തിലുള്ളതാം ബോധവു-
മൊന്നിലുമാസക്തി കൂടാതിരിക്കലും: 09

അസക്തിരനഭിഷ്ടങ്ഗ: പുത്രദാരഗൃഹാഭിഷു

നിത്യം ച സമചിത്തത്വമിഷ്ടാനിഷ്ടോപപത്തിഷ്ടാഥം

പുത്ര-കളത്രദാരാഗൃഹ മുക്തിയും:
ഇഷ്ടാനിഷ്ടത്തിലുള്ള സമചിത്തവും:
തെല്ലും കലർപ്പറ്റുറച്ചങ്ങതെന്നില-
ങ്ങളുള്ളതായിടുന്ന സേവതന്നിച്ഛയും: 10

മയി ചാനന്യയോഗേന ഭക്തിരവ്യക്തിചാരിണി

വിവിക്തദേശസേവിത്വമരതിർജനസംസഭി മഥ

വിജനത്തിലേകനായ് ജീവിപ്പതിന്നിച്ഛ-
യിച്ഛയില്ലായ്മ ജനമദ്ധ്യത്തിലാസനം:
അദ്ധ്യാത്മജ്ഞാനമായിടുന്നതിൽ നിഷ്ഠം:
ജ്ഞാനാർത്ഥദർശനമായുള്ളതാകയും: 11

അധ്യാത്മജ്ഞാനനിത്യത്വം തത്ത്വജ്ഞാനാർത്ഥമർശനം
 ഏതജ്ഞാനമിതി പ്രോക്തമജ്ഞാനം യദതോന്യമാഹു
 ആകുന്നതിന്നു ഞാൻ ചൊല്ലുന്ന പേരതാ-
 യീടുന്നു ജ്ഞാനമെന്നും; പിന്നെയായത-
 ല്ലായതെങ്ങുള്ളതായിടുന്നതിന്നു ഞാൻ
 ചൊല്ലുന്ന പേരതായിടുമജ്ഞാന'വും. 12

ജ്ഞേയം യത്തത്പ്രവക്ഷ്യാമി യജ്ഞോത്ഥാമ്യതമശ്നുതേ
 അനാദിമത്പരം ബ്രഹ്മ ന സത്തന്നാസദ്യുക്തേഹ
 യാതൊന്നിനെ നീയറിഞ്ഞിട്ടു പ്രാപിച്ചി-
 ടുന്നിണ്ടമ്യതമായിടുന്നവസ്ഥയെ:
 ആയതെന്തെന്നു ഞാൻ ചൊല്ലാമതാകുന്ന-
 നാദിയായിടുന്ന 'ഞാനെന്നബ്രഹ്മ'മി-
 ന്നയതിന്നില്ലെടോ സത്തസത്തെന്നുള്ള
 ഭേദങ്ങളൊന്നും; ധരിക്ക ധനജ്ഞയ. 13

സർവതഃ പണ്ഡിതാഭം തത്സർവതോക്ഷിശിരോമുഖം
 സർവതഃ ശ്രുതിമല്ലോകേ സർവമാവ്യത്യ തിഷ്ഠതിഹ
 സർവ്വത്രയെൻ 'പാണ്ഡിതാഭ'ങ്ങളെത്തുന്ന-
 തുണ്ടെൻ 'ശിരോമുഖനേത്രങ്ങളും പിന്നെ
 സർവ്വതും കേൾക്കുന്നതുണ്ടെൻ കർണ്ണങ്ങ-
 ളാവ്യതനാണുഞാൻ സർവ്വഭൂതത്തിലും. 14

സർവ്വേന്ദ്രിയഗുണാഭാസം സർവ്വേന്ദ്രിയവിവർജിതം
 അസക്തം സർവ്വഭൂതൈവ നിർഗുണം ഗുണഭോക്ത്യ ചഹ
 സർവ്വേന്ദ്രിയത്തിന്റെയുത്ഭവം ഞാനാണ-
 തില്ലെന്നിങ്ങിന്ദ്രിയമൊന്നുമേയില്ലെനി-
 ങ്കാസക്തിയൊന്നിലും; നിർഗുണനാണുഞാ-
 നെങ്കിലും സർവ്വഗുണഭോക്താവു ഞാനെടോ. 15

ബഹിരന്തശ്ച ഭൂതാനാമചരം ചരമേവ ച
 സൂക്ഷ്മത്വത്തദവിജ്ഞേയം ദൂരസ്ഥം ചാന്തികേ ച തത്മണ്ണ
 സർവ്വചരാചരം തന്റെയങ്ങളുള്ളിൽ:
 പുറത്തു-ചാരത്തുമേ ദൂരത്തതായിട്ടു-
 മായിക്കുടികൊണ്ടിരിക്കുമി ഞാനതി-
 സൂക്ഷ്മനായിടുന്നദ്യുഗ്യാനാകയാൽ. 16

അവിഭക്തം ച ഭൂതേഷു വിഭക്തമീദൃ ച സ്ഥിതം
 ഭൂതഭർത്വ ച തജ്ഞേയം ഗ്രസീഷ്ണു പ്രഭവീഷ്ണു ചഹ
 അവിഭക്തനാണുഞാനെങ്കിലും വെവ്വേറെ-
 യാണന്നുതോന്നുന്നതുണ്ടുഭൂതങ്ങളിൽ:

ആയാതാം ഞാൻതന്നെ ഭൂതജാലങ്ങൾതൻ-
സൃഷ്ടാവ്-രക്ഷകൻ; സർവ്വസംഹാരകൻ. 17

ജ്യോതിഷാമഹി തജ്ജ്യോതിസ്തമസഃ പരമുച്യതേ

ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം ജ്ഞാനഗമ്യം ഹൃദി സർവസ്യ വിഷ്ഠിതം മവ്യ
ആയാതാം ഞാനാണു സർവ്വഭൂതങ്ങൾതൻ
ഹൃത്തിന്റെയുള്ളിലായ് മേവീട്ടവന്റെയ-
ജ്ഞാനമായിടും തമസ്സുമാറ്റിടുന്നൊ-
രറിവായു-മറിയേണ്ടതായുമിന്നറിവിനാൽ
നേണ്ടേതൊക്കെയും കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്ന
ജ്യോതിസ്സു-തിന്റെയുൽപ്പത്തിയാകുന്നതും. 18

ഇതി ക്ഷേത്രം തഥാ ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം ചോക്തം സമാസതഃ

മദ്ഭക്ത ഏതദിജ്ഞായ മദ്ഭാവായോപപദ്യതേ മൻ

ഇപ്രകാരം നിന്റെ ക്ഷേത്രമെന്തെന്നുമി-
ക്ഷേത്രജ്ഞനാരെന്നൊരറിവു-മറിയേണ്ടതും:
ആയുള്ള ജ്ഞാനത്തെയുൾക്കൊണ്ടിതെന്റെഭാ-
വത്തിൽ വർത്തിപ്പവൻ പ്രാപിപ്പതെന്നെയും. 19

പ്രകൃതിം പൂരുഷം ചൈവ വിദ്യന്മാദീ ഉഭാവപി

വികാരാശ്ച ഗുണാശ്ചൈവ വിദ്ധി പ്രകൃതിസംഭവാൻ റം
പൂരുഷൻ: പ്രകൃതിയെന്നുള്ളൊരിരണ്ടുമേ-
യാദിയില്ലാത്തതായിടുന്നതാണൊടൊ.
ആയതിൽനിന്നുത്ഭവിക്കുന്നതാണി-
വികാരങ്ങളാദിയായിടും ഗുണത്രയം. 20

കാര്യകാരണകർത്വത്വേ ഹേതുഃ പ്രകൃതിരുച്യതേ

പൂരുഷഃ സുഖദുഃഖാനാം ഭോക്തൃത്വേ ഹേതുരുച്യതേ റമ

ആകുന്നു കാര്യമി കാരണം-കർത്വത്വ-
മായതിൻ ഹേതുവോ ഭൗതിക പ്രകൃതിയും.
ആകുന്നു ലോകസുഖ-ദുഃഖങ്ങൾ തന്റെയും
ഹേതുവായിടുന്നു പൂരുഷൻ ഭാരത. 21

പൂരുഷഃ പ്രകൃതിണ്യോ ഹി ഭൂക്തേ പ്രകൃതിജാൻഗുണാൻ

കാരണം ഗുണസങ്ഗോസ്യ സഭസദ്യോനീജന്മസു റവ
ഭൗതിക പ്രകൃതിതൻ ജീവന്റെയാത്താ ഭൂ-
ജിക്കുന്നതുണ്ടിതും മൂന്നു ഗുണങ്ങളും.
ആയതുകൊണ്ടവനുത്തമ-നീചങ്ങ-
ളായതായിടുന്ന യോനീജനായിടും. 22

ഉപദ്രഷ്ടാനുമാന്താ ച ഭർതാ ഭോക്താ മഹേശ്വരഃ

പരമാത്മേതി ചാപ്യുക്തോ ദേഹേസ്ഥിൻപൂരുഷഃ പരഃ റന

ദേഹത്തിനുള്ളിലായുള്ളതാം പൂരുഷ-
നാകുന്നു സാക്ഷി-യനുമാന്താവു-ഭർത്താവ്;
ഭോക്താവുമായതായിടും പരമമാ-
മാത്മാ-മഹേശ്വരനെന്ന് ചൊല്ലുന്നതും. 23

യ ഏവം വേത്തി പൂരുഷം പ്രകൃതിം ച ഗുണൈഃ സഹ
സർവ്വമാ വർത്തമാനോപി ന സ ഭൂയോഭിജായതേൻ
ആരിന്നിതറിയുന്നിതെപ്രകാരത്തിലാ-
യിടുന്നു പൂരുഷൻ; പ്രകൃതിയെന്നുള്ളതും:
ആയവനെപ്രകാരത്തിൽ വർത്തിക്കിലും
ഉണ്ടാകയില്ലാ പുനർജന്മമെന്നതും. 24

ധ്യാനേനാത്മനി പശ്യന്തി കേചിദാത്മാനമാത്മനാ
അന്യേ സാംഖ്യേന യോഗേന കർമ്മയോഗേന ചാപരേൻ
ധ്യാനയോഗത്തിനാലറിയുന്നു ചിലരിന്നി-
താത്മാവിനെത്തന്റെ ബുദ്ധിയാ-ലപരനോ;
സാംഖ്യയോഗേനയും പിന്നെയോ കർമ്മയോ-
ഗത്തിനാൽ ദർശിപ്പവർ പിന്നെ വേറെയും. 25

അന്യേ രേവമജാനന്തഃ ശ്രുത്യാന്യേഭ്യ ഉപാസതേ
തേപി ചാതിരരന്ത്യേവ മൃത്യും ശ്രുതിപരായണാഃൻ
ആധ്യാത്മിക ജ്ഞാനമില്ലാത്ത മാനുഷ-
രന്യർചൊല്ലുന്നതും കേട്ടുപാസിപ്പതും.
ആയവരാധ്യാത്മിക ശ്രവണതൽപ്പരായ്
മൃത്യുജന്മത്തിന്റെയക്കരക്കെത്തിടും. 26

യാവത്സഞ്ജായതേ കിഞ്ചിത്സത്ത്വം സ്ഥാവരജങ്ഗമം
ക്ഷേത്രക്ഷേത്രത്തെസംയോഗാത്തഭിദ്ധി ഭരതർഷഭൻ
ഭാരതശ്രേഷ്ഠനാമർജുനാ സ്ഥാവര-
ജംഗമമായ് ഭവിച്ചിടുന്നതൊക്കെയും
സംഭവിക്കുന്നതീ ക്ഷേത്ര-ക്ഷേത്രജ്ഞർതൻ
സമ്മേളനത്തിനാലാണെന്നറിയുക. 27

സമം സർവേഷു ഭൂതേഷു തിഷ്ഠന്തം പരമേശ്വരം
വിനശ്യത്സ്വവിനശ്യന്തം യഃ പശ്യതി സ പശ്യതിൻ
ജീവികൾതന്റെ ജീവാത്മാവതൊത്തിശ-
രിരത്തിനുള്ളിൽ വസിക്കുന്നൊരിശ്വരം:
ആയപരമേശ്വരം ദർശിച്ചിടുന്നതാം
മർത്യനിന്നെത്തുമി പരമമാകും പദം. 28

സമം പശ്യൻഹി സർവത്ര സമവസ്ഥിതമിശ്വരം
ന ഹിനസ്ത്യാത്മാത്മാനം തതോ യാതി പരാം ഗതിംൻ

സർവ്വദിക്കികലും സമമാമവസ്ഥയിൽ
സ്ഥിതനായിടുന്ന പരമാത്മനെക്കാണവൻ

ആയവൻചിത്തത്തിനില്ലയഃപുത്തനങ്ങ-
ളുണയുന്നവൻ പരമമാകും പദത്തിലും. 29

പ്രകൃതൈവ ച കർമാണി ക്രിയമാണാനി സർവശഃ

യഃ പശ്യതി തമാത്മാനമകർതാരം സ പശ്യതിനം

സർവ്വകർമ്മങ്ങളുൾതൻ കർത്താവു പ്രകൃതിയാ-
ലുണ്ടായിടുന്നതാം ക്ഷേത്രമാണെന്നുമി
ക്ഷേത്രജ്ഞനെന്നുമേ വർത്തിച്ചിടുന്നില്ല-
തെന്നുമറിയുന്നവർക്കുണ്ടെന്റ് ദർശനം. 30

യദാ ഭൂതപൃഥഗ്ഭാവമേകസ്ഥമനുപശ്യതി

തത ഏവ ച വിസ്താരം ബ്രഹ്മ സംപദ്യതേ തദാനമ

വൈവിധ്യമാർന്നിടും ജീവജാലങ്ങളി-
യേകമാമായതിലുൾക്കൊണ്ടിടുന്നെന്നു-
മായതാമൊന്നിൽനിന്നാകയുമുണ്ടായി-
ടുന്നതെന്നറിയുന്നവൻതന്നെ ബ്രഹ്മവും. 31

അനാദിത്യാനിർഗുണത്വാത്പരമാത്മായമവ്യയഃ

ശരീരണ്യോപി കൗന്തേയ ന കരോതി ന ലിപ്യതേനര

ജനനമരണാദിയില്ലാത്തൊരിനിർഗുണ-
നാകു-മവ്യയനായഭൗതികനാകുമി-
യാത്മാവ് ദേഹത്തിനുള്ളിൽ വസിക്കിലു-
മില്ലചെയ്യുന്നില്ലസക്തനാകുന്നെടൊ. 32

യഥാ സർവഗതം സൗക്ഷ്മ്യാദാകാശം നോപലിപ്യതേ

സർവ്വത്രാവസ്ഥിതോ ദേഹേ തമാത്മാ നോപലിപ്യതേനര

എപ്രകാരത്തിലി സർവ്വത്രവ്യാപിക്കു-
മാകാശമായതിൻ സൂക്ഷ്മഭാവത്തിനാൽ
വേറിട്ടുനിൽക്കുന്നിതായപോലാത്മാവു-
ദേഹത്തിലുണ്ടെന്നിരിക്കിലും വേറെതാൻ. 33

യഥാ പ്രകാശയത്യേകഃ കൃത്സ്നം ലോകമിമം രവിഃ

ക്ഷേത്രം ക്ഷേത്രീ തഥാ കൃത്സ്നം പ്രകാശയതി ഭാരതനര

കേൾക്കനി ഭാരതായെപ്രകാരത്തിലാ-
ദിത്യനാൽ ലോകം പ്രകാശിച്ചിടുന്നതു-
ണ്ടപ്രകാരത്തിലി ക്ഷേത്രത്തിലാകെ
പ്രകാശം പരത്തുന്നു ക്ഷേത്രജ്ഞനും സഖേ! 34

ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞയോരേവമന്തരം ജ്ഞാനചക്ഷുഷാ
 ഭൂതപ്രകൃതിമോക്ഷം ച യേ വിദ്യുര്യാന്തി തേ പരംനമഃ
 ഇപ്രകാരം 'ഭൂതപ്രകൃതി-മോക്ഷങ്ങളും;
 ക്ഷേത്ര-ക്ഷേത്രജ്ഞഭേദങ്ങളും തന്നക-
 ക്കണ്ണിനാൽ കണ്ടറിഞ്ഞീടുന്ന ജ്ഞാനികൾ
 പ്രാപിച്ചിടുന്നതുണ്ടെൻപദം ഭാരത. 35

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
 യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
 ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞവിഭാഗയോഗോ നാമ ത്രയോദശോദ്ധ്യായഃ
 സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ
 'ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞവിഭാഗയോഗം' എന്ന പതിമൂന്നാം
 അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - പതിനാല് ഗുണത്രയവിഭാഗയോഗം

ശ്രീഭഗവാനുവാച

പരം ഭൂയഃ പ്രവക്ഷ്യാമി ജ്ഞാനാനാം ജ്ഞാനമുത്തമം
യജ്ജ്ഞാത്മാ മൂനയഃ സർവേ പരാം സിദ്ധിമിതോ ഗതാഃ ൧

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു.
ജ്ഞാനത്തിലേറ്റമുത്കൃഷ്ടമയിടുന്ന
തേതൊക്കെയൊകുന്നതെന്നതറിഞ്ഞിട്ടു-
സംസാരം വെടിഞ്ഞങ്ങു സിദ്ധരായിടുവോർ
സിദ്ധിച്ച ജ്ഞാനങ്ങൾ ചൊല്ലിത്തരാമെടോ. 01

ഇദം ജ്ഞാനമുപാശ്രിത്യ മമ സാധർമ്യമാഗതാഃ
സർഗേപി നോപജായന്തേ പ്രലയേ ന വ്യഥന്തി ച ൨

ആയതാം ജ്ഞാനങ്ങൾ കൈവരിച്ചെന്റെ സമ-
ഭാവത്തൊരാർജ്ജിച്ചിടുന്നവർക്കില്ല ജ-
ന്മങ്ങളിസൃഷ്ടികാലത്തിങ്കലില്ലവർ-
ക്കില്ലാധിതെല്ലാമീ പ്രളയകാലത്തിലും. 02

മമ യോനിർമഹദ്ബ്രഹ്മ തസ്മിൻഗർഭം ദധാമ്യഹം
സംഭവഃ സർവഭൂതാനാം തതോ ഭവതി ഭാരത ൩

ഞാനായിടും മഹത് ബ്രഹ്മമാം യോനിയി-
ലെന്നാലെ നിക്ഷിപ്തമായിടും ബീജത്തിനാ-
ലെഞാൻ ഗർഭംധരിച്ചെന്നിൽനിന്നുൽ-
ഭവിക്കുന്നിതീ സർവ്വ ഭൂതങ്ങൾ ഭാരത. 03

സർവയോനിഷു കൗന്തേയ മൂർത്തയഃ സംഭവന്തി യാഃ
താസാം ബ്രഹ്മ മഹദ്യോനിരഹം ബീജപ്രദഃ പിതാർ

സർവ്വ ഗർഭങ്ങളിൽ നിന്നുത്ഭവിക്കുന്ന
നാനാവിധത്തിലങ്ങുള്ളതാം ജീവികൾ-
ക്കാധാരമായിടും ബീജപ്രദായക-
നാക്കും പിതാവായിടുന്നതും ഞാനെടോ. 04

സത്വം രജസ്തമ ഇതി ഗുണാഃ പ്രകൃതിസംഭവാഃ
നിബന്ധന്തി മഹാബാഹോ ദേഹേ ദേഹിനമവ്യയം ൫

ദേഹങ്ങൾ കൈക്കൊണ്ടിടുന്നതാം ദേഹിയോ
ബദ്ധനായിടുന്നതുണ്ടിന്നു പ്രകൃതിതൻ
മൂന്നുഗുണങ്ങളായിടുന്ന സത്വ-
രജസ്സ്-തമസ്സായവയാലെന്നറിയുക. 05

തത്ര സത്ത്വം നിർമ്മലത്വാത്പ്രകാശകമനായം
 സുഖസൺഗേന ബധ്നാതി ജ്ഞാനസൺഗേന ചാനഘനൃ
 പാപിയല്ലാത്തതാം പാർത്ഥ കേട്ടിടുനി-
 യായതിൽ നിർമ്മല പ്രഭ ചൊരിഞ്ഞിടുമി
 സത്വമാനായ ഗുണബന്ധനാസക്ത-
 നാകുന്നു ജ്ഞാനഗുണസംഗത്തിപ്പൊഴും 06

രജോ രാഗാത്മകം വിദ്ധി തൃഷ്ണാസൺഗസമുദ്ഭവം
 തന്നിബധ്നാതി കൗന്തേയ കർമ്മസൺഗേന ഗേഹിനം ൭

കുന്തിതൻ നന്ദനാ രാഗാത്മത്യഷ്ണാസ-
 മുത്ഭവമാകും രജോഗുണം ദേഹസ്ഥ-
 നായിടും ദേഹിയെ ബന്ധിച്ചിടുന്നു
 ഫലോദ്ദിഷ്ട കർമ്മങ്ങളൊലെന്നറിയുക. 07

തമസ്ത്വജ്ഞാനജം റിദ്ധി മോഹനം സർവദേഹിനാം
 പ്രമാദാലസ്യനിദ്രാഭിസ്തന്നിബധ്നാതി ഭാരത വൃ

അജ്ഞാനത്താലുദിച്ചിടും തമോഗുണം
 ബദ്ധനാക്കിടുന്നു ദേഹിയെ വ്യാമോഹ-
 മാലസ്യ, നിദ്രാപ്രമാദങ്ങളാദിയാ-
 യിടും ഗുണങ്ങളൊലാകയും ഭാരത. 08

സത്ത്വം സുഖേ സഞ്ജയതി രജഃ കർമ്മണി ഭാരത
 ജ്ഞാനമാവൃത്യ തു തമഃ പ്രമാദേ സഞ്ജയത്യുതൻ

സത്ത്വം സുഖത്തെയാസക്തമാക്കിടുന്നു:
 കാമ്യകർമ്മത്തിലാസക്തം രജോഗുണം.
 മൂടും തമസ്സുജ്ഞാനത്തെ-യുന്മാദത്തി-
 നാലെയും ബന്ധിപ്പതുണ്ടു ഹേ ഭാരത. 09

രജസ്തമശ്ചാഭിഭൂയ സത്ത്വം ഭവതി ഭാരത
 രജഃ സത്ത്വം തമശ്ചൈവ തമഃ സത്ത്വം രജസ്ത്വമാ ൧൦

സത്ത്വം ചിലപ്പോൾ ജയിക്കുന്നതുണ്ടു-
 തോൽക്കുന്നു തമസ്സു-സത്ത്വം, രജത്തിങ്കലും.
 തോൽക്കും രജോഗുണം സത്ത്വം, തമസ്സിലും:
 മൂന്നിടുനിൽപ്പവന്നധിപനാകുന്നിതും. 10

സർവ്വദാരേഷു ദേഹേസ്തിൻപ്രകാശ ഉപജായതേ
 ജ്ഞാനം യദാ തദാ വിദ്യാലിപ്യദ്ധം സത്ത്വമിത്യുത ൧൧
 ദേഹത്തിലുള്ളതാം ദാരങ്ങളൊമ്പതും
 ജ്ഞാനപ്രകാശത്തിനാലെ തെളിഞ്ഞിടും-
 കാലത്തുവർദ്ധിച്ചിടുന്നതി സത്ത്വ-
 ഗുണങ്ങളായിടുന്നതെന്നറിഞ്ഞിടുക. 11

ലോഭഃ പ്രവൃത്തിരാറംഭഃ കർമ്മണാമശമഃ സ്വപുഹാ
 രജസ്യേതാനി ജായന്തേ വിവൃദ്ധേ ഭരതർഷഭമവ
 രജോഗുണം മൂന്നിട്ടുനിൽക്കുന്ന കാലത്തു-
 ലോഭമൊട്ടധികമാ-മാസകതി പിന്നെ
 ഫലോദ്ദിഷ്ട കർമ്മമാരംഭ-മശാന്തി-
 യൊട്ടാഗ്രഹമേറെയുണ്ടാകുന്നതുണ്ടെടോ. 12

അപ്രകാശോപ്രവൃത്തിശ്ച പ്രമാദോ മോഹ ഏവ ച
 തമസ്യേതാനി ജായന്തേ വിവൃദ്ധേ കൂരുനന്ദനമന
 തമസ്സുവർദ്ധിച്ചിടുംകാലത്തു വർദ്ധിച്ചി-
 ടുന്നതുണ്ടെങ്ങാന-മാലസ്യവും പിന്നെ
 വർദ്ധിച്ചിടുന്നുണ്ടശ്രദ്ധ; സംമോഹങ്ങ-
 ഒന്നറിഞ്ഞീടുനി ഹേ കൂരുനന്ദന. 13

യദാ സന്തേ പ്രവൃദ്ധേ തു പ്രലയം യാതി ദേഹഭൃത്
 തദോത്തമവിദാം ലോകാനമലാൻപ്രതിപദ്യതേമർ
 സത്വമയീടും ഗുണത്തികലുള്ളനാൾ
 ദേഹം വെടിഞ്ഞീടും ദേഹി പ്രാപിപ്പതു-
 ണ്ടുത്തമവിത്തുകൊകുന്ന ജ്ഞാനിത-
 ന്നുത്കൃഷ്ടലോകത്തെയെന്നറിഞ്ഞീടുക. 14

രജസി പ്രലയം ഗത്വാ കർമ്മസങ്ഗിഷു ജായതേ
 തഥാ പ്രലിനസ്തമസി മൂഢയോനിഷു ജായതേമഃ
 രജോഗുണത്തികൽദേഹംവിടും ദേഹി-
 വിണ്ടും ജനിച്ചിടുമാസകതർതൻ കൂട്ടത്തി-
 ലുല്പതിച്ചിടും തമസ്സിൽ ദേഹം വെടി-
 ഞ്ഞീടുന്ന ദേഹി ഗർഭത്തിലീ മൂഢർതൻ. 15

കർമ്മണഃ സുകൃതസ്യാഹുഃ സാത്ത്വികം നിർമ്മലം ഫലം
 രജസസ്തു ഫലം ദുഃഖമജ്ഞാനം തമസഃ ഫലം മന്ത്ര
 തത്വത്തെ ദർശിപ്പവർ ചൊല്ലിടുന്നതി
 സത്-വൃത്തി ഫലസിദ്ധി നിർമ്മലം സാത്ത്വികം.
 ദുഃഖമായിടും രജസ്സിന്റെ സിദ്ധി-യ-
 ജ്ഞാനമാകും ഫലം തമസ്സിന്റെ തന്നെയും. 16

സത്ത്വാത്സഞ്ജായതേ ജ്ഞാനം രജസോ ലോഭ ഏവ ച
 പ്രമാദമോഹൗ തമസോ ഭവതോജ്ഞാനമേവ ചമഃ
 സത്ത്വത്തിൽനിന്നുത്ഭവിപ്പതി ജ്ഞാനങ്ങ-
 ളുണ്ടായിടുന്നു ലോഭം രജസ്സികൽനി-
 ന്നുത്ഭവിച്ചിടും തമസ്സികൽനിന്നു നിൻ
 മോഹം; പ്രമാദ-മജ്ഞാനങ്ങളാകയും. 17

ഊർധ്വം ഗച്ഛന്തി സത്ത്വസ്ഥാ മധ്യേ തിഷ്ഠന്തി രാജസാഃ
 ജഘന്യഗുണവൃത്തിസ്ഥാ അധോ ഗച്ഛന്തി താമസാഃ ൧൮

സത്ത്വസ്ഥരുത്ക്രൂഷ്മൂർദ്ധ്വലോകം ഗമി-
 ച്ചിടുന്തു; രാജസർ മദ്ധ്യലോകത്തി-ലുൽ-
 പ്തതിക്കുന്നു നിക്രൂഷ്മാരാം താമസന്മാ-
 രധോലോകമാം നരകത്തിലും സഖേ. 18

ന്യാന്യം ഗുണേഭ്യഃ കർതാരം യദാ ഭ്രഷ്ടാനുപശ്യതി
 ഗുണേഭ്യശ്ച പരം വേത്തി മദ്ഭാവം സോധിഗച്ഛതി ൧൯

എപ്പൊഴി കർമ്മത്തിനാകയും വേറിട്ട
 കർത്താവതില്ലതി ത്രിഗുണങ്ങളാണന്നു-
 മായ ഗുണത്തിന്നതിതന്നാണാത്മനെ-
 ന്നറിയുമ്പൊളെത്തുന്നിതെന്റെ ഭാവത്തെയും. 19

ഗുണാനേതാനതിത്യ ത്രിന്ദേഹി ദേഹസമുദ്ഭവാൻ
 ജന്മമൃത്യുജരാഭുഃഖൈർവിമുക്തോമൃതമശ്നതേ ൨൦

ദേഹത്തിനുള്ളിലായുള്ളതാം ദേഹി ദേ-
 ഹത്തിന്റെ സ്വന്തമായിടും ഗുണത്രയം
 ഭേദിച്ച് ജന്മ-ജരാ-മൃത്യു മുക്തരാ-
 യമൃതത്തെ സേവിപ്പതുണ്ടിന്നു ഭൂമിയിൽ. 20

അർജുന ഉവാച
 കൈർലിങ്ഗൈസ്ത്രിൻഗുണാനേതാനതിതോ ഭവതി പ്രഭോ
 കിമാചാരഃ കഥം ചൈതാംസ്ത്രിൻഗുണാനതിവർതതേ ൨൧

അർജുനൻ പറഞ്ഞു:
 ഹേ പ്രഭോ ചൊല്ലതും ലക്ഷണം മൂന്നു-
 ഗുണത്തിന്നതിതനായിടുന്നവൻ തന്റെ
 ആചാരമെപ്രകാരത്തിലായിടുന്നി-
 തെപ്രകാരത്തിലതിക്രമിക്കുന്നിതും. 21

ശ്രീഭഗവാനുവാച
 പ്രകാശം ച പ്രവൃത്തിം ച മോഹമേവ ച പാണ്ഡവ
 ന ദ്വേഷി സമ്പ്രവൃത്താനി ന നിവൃത്താനി കാക്ഷതി ൨൨

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു.
 കേൾക്ക ഗുണാതീതനാകുന്നവൻ തന്റെ
 ലക്ഷണം പാണ്ഡവഃ വൃത്തി;സമ്മോഹം;
 പ്രകാശമിത്യാദിയുണ്ടെങ്കിൽ ദ്വേഷിക്കയി-
 ല്ലൊട്ടുകാക്ഷിക്കയില്ലില്ലാതിരിക്കിലും. 22

ഉദാസിനവദാസ്സീനോ ഗുണൈർയോ ന വിചാല്യതേ
 ഗുണാ വർതന്ത ഇത്യേവം യോവതിഷ്ഠന്തി നേങ്ഗതേ ൨൩

ആയവൻ പ്രക്ഷുണ്ണനായിടുന്നില്ലിന്നു
പ്രകൃതിതൻ മൂന്നുഗുണങ്ങളാലുള്ളതി-
ലായതായിടും ഗുണം തന്നെ വർത്തിപ്പ-
തെന്നറിഞ്ഞങ്ങുദാസീനനായ് മേവീടും. 23

സമദുഃഖസുഖഃ സ്വസ്ഥഃ സമലോഷാശ്ചകാഞ്ചനഃ
തുല്യപ്രിയാപ്രിയോ ധീരസ്തുല്യനിന്ദാത്മസംസ്തുതിഃ റുർ
ആയവൻ സമചിത്തനെപ്പൊഴും സുഖദുഃഖ-
ഭേദമില്ലവനു തകം-കല്പ-മണ്ണതും.
തുല്യനാണവനപ്രിയ-പ്രിയ ഭേദങ്ങ-
ളില്ലൊന്നുപോലവൻ നിന്ദാ-സ്തുതിയിലും. 24

മാനാപമാനയോസ്തുല്യസ്തുല്യോ മിത്രാരിപക്ഷയോഃ
സർവാരംഭപരിത്യാഗീ ഗുണാതീതഃ സ ഉച്യതേ റുഃ
മാനാപമാനങ്ങൾ രണ്ടതും തുല്യമായ്-
ക്കണ്ടിട്ടു ശത്രു-മിത്രം ഭേദമില്ലാതെ-
യുദ്യമത്യക്തനായ് വർത്തിപ്പവന്നുനാം
ചൊല്ലുന്നതുണ്ടു ഗുണാതീതനെനുപേർ. 25

മാം ച യോവ്യഭിചാരേണ ഭക്തിയോഗേന സേവതേ
സ ഗുണാൻസമതീത്യേതാൻബ്രഹ്മഭൂയായ കല്പതേ റുഃ
വൃതിചലിക്കാത്ത ചിത്തത്തിനാലെണെയും
സേവിച്ചിടുന്നതാം മർത്യരി പ്രകൃതിതൻ
മൂന്നു ഗുണങ്ങളതിക്രമിച്ചായവർ
പ്രാപ്തരായിടുന്നു ബ്രഹ്മത്തിലെത്തുവാൻ. 26

ബ്രഹ്മണോ ഹി പ്രതിഷ്ഠാഹമമൃതസ്യാവ്യയസ്യ ച
ശാശ്വതസ്യ ച ധർമസ്യ സുഖസൈകാന്തികസ്യ ച റുഃ
അമൃത-മനശ്ചരം നാശമില്ലാത്തതാം
ബ്രഹ്മമാകുന്ന ഞാനാകുന്നു ശാശ്വതം.
പരമമായിടും സുഖത്തിന്റെമൂലമാ-
യിടുന്നിരുപ്പിടം സുഖ-ധർമ്മമായതിൻ. 27

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
ഗുണത്രയവിഭാഗയോഗോ നാമ ചതുർദശോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ ഗുണത്രയവിഭാഗയോഗം
എന്ന പതിനാലാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - പതിനഞ്ച് പുരുഷോത്തമയോഗം

ശ്രീഭഗവാനുവാച

ഈർദ്ധമൂലമധഃശാഖമശ്വതം പ്രാഹുരവ്യയം
ഛരദാംസി യസ്യ പർണാനി യസ്തം വേദ സ വേദവിത്ഥ
ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
മൂലമാം വേരുമേൽപ്പോട്ടു-കീഴ്പ്പോട്ടതിൻ
ശാഖയായ് മേവും സന്നാതനമാം
അശ്വതമമായതിൻ പത്രമോ വേദമ-
ന്ത്രങ്ങളെന്നറിവവൻ വേദജ്ഞനും. 01

അയശോർധം പ്രസ്യതാസ്തസ്യ
ശാഖാ ഗുണപ്രവൃദ്ധാ വിഷയപ്രവാലാഃ
അയശു മൂലാന്യനുസന്തതാനി
കർമാനുബന്ധിനി മനുഷ്യലോകേഽ
പ്രകൃതിഗുണങ്ങളാൽ വർദ്ധിച്ച ശാഖകൾ
പൊങ്ങിയും താനും പടർന്നു നിൽപ്പൂ.
മർത്ത്യന്റെ കർമ്മബന്ധങ്ങളായിടുന്ന-
ത്തിന്റെ കീഴ്തൂങ്ങുന്ന വേരുകളും. 02

ന രൂപമസ്യേഹ തഥോപലഭ്യതേ
നാനോ ന ചാദിർന ച സമ്പ്രതിഷ്ഠാ
അശ്വതമമേനം സുവിരൂഢമൂല-
മസങ്ഗശസ്ത്രേണ ഭൃശേന ഛരിത്ത്വാ ന
തതഃ പദം തത്പരിമാർഗിതവ്യം
യസ്മിൻഗതാ ന നിവർത്തന്തി ഭൂയഃ
തമേവ ചാദ്യം പുരുഷം പ്രപദ്യേ
യതഃ പ്രവൃത്തിഃ പ്രസ്യതാ പുരാണീർ

ഈ യിഹലോകത്തിലായതാം രൂപമോ
ലഭ്യമല്ലായ പ്രകാരത്തിലും.
അറിവില്ലതിന്നധിഷ്ഠാനങ്ങളൊന്നുമേ-
യാദ്യന്തമൊന്നുമറിവതില്ല.
വേരുറച്ചുളളൊരിയാലുവൃക്ഷത്തെയും
ചേരിക്കവേണ്ടതുണ്ടിന്നുനി നിൻ -
ആസക്തമാല്ലാത്ത ചിത്തായുധത്തിനാ-
ലായതിൻ ശേഷം ഗമിക്ക നീയും:
ആയ മേൽപ്പോട്ടായ് ഗമിക്കുന്ന മൂലത്തി-
ന്നൊപ്പം ഗമിച്ചാൽ തിരിച്ചിതില്ലാ-
തായതായിടും പരമം പുരാതന-
മാകും പുരുഷനെ പ്രാപിപ്പു നി. 03/04

നിർമാനമോഹാ ജിതസങ്ഗഭോഷാ
അധ്യാത്മനിത്യോ വിനിവൃത്തകാമാഃ
ലഭന്ദർവിമുക്താഃ സുഖഭുഃഖസജ്ജ്ഞൻ-
ഗച്ഛന്ത്യമൂഢാഃ പദമവ്യയം തത് ൧

മാനമോഹം വിട്ടു സംഗഭോഷം ജയി-
ച്ചധ്യാത്മചിത്തനായാഗ്രഹംവിട്ടു സുഖ-
ഭുഃഖ ലഭനങ്ങളിൽ മുക്തനായ് മൂഢത്വ-
മറ്റവൻ ചേരുന്നിതവ്യയമാം പദം. 05

ന തദ്ഭാസയതേ സൂര്യോ ന ശശാകോ ന പാവകഃ
യദ്ഗതോ ന നിവർതന്തേ തദ്ധാമ പരമം മമന്ത്ര

ആയതായിടുന്നിടത്തെ പ്രകാശിപ്പ-
തില്ലർക്ക-ചന്ദ്രനും: അഗ്നിദേവൻ.
ആയതായിടുമെൻ പരമമാം ധാമത്തി-
ലെത്തുന്നവന്നില്ല പിന്നെ ജന്മം. 06

മമൈവാംശോ ജീവലോകേ ജീവഭൂതഃ സനാതനഃ
മനഃഷഷ്ഠാനിന്ദ്രിയാണി പ്രകൃതിസ്ഥാനി കർഷതി ൭

സനാതനമാകുമെന്നംശമാകുന്നൊരി
ഭൌതികാത്മാക്കളി പ്രകൃതിതൻ സൃഷ്ടിയാം.
പഞ്ചേന്ദ്രിയത്തിനൊത്തൊരാമനാകുന്ന
ചിത്തത്തിനൊത്തവരൊട്ടുബദ്ധപ്പെടും. 07

ശരീരം യദവാപ്നോതി യച്ചാപ്യുത്ക്രാമതിശ്വരഃ
ഗൃഹീത്വൈതാനി സംയാതി വായുർഗന്ധാനിവാശയാത് ൮

യാതൊരു ദേഹത്തെ പ്രാപിപ്പിതാത്മാവ്:
യാതൊന്നിനെ വിട്ടുപോകുന്നു ജീവനും:
ആയ ജീവാത്മാവ്; വായു, പൂഷ്പം തന്റെ
ഗന്ധത്തെയെന്നപോൽ, വേറൊന്നിലാക്കിടും. 08

ശ്ലോത്രം ചക്ഷുഃ സ്പർശനം ച രസനം പ്രാണമേവ ച
അധിഷ്ഠായ മനശ്ചായം വിഷയാനുപസേവതേൻ

ഇപ്രകാരം പരദേഹം ഗമിക്കുന്ന
ജീവൻ; മനസ്സുതന്തിഷ്ഠത്തിനൊത്ത ഗ-
ന്ധം; രുചി; കാഴ്ചകൾ; കേൾക്കാൻ കൊതിച്ചതും:
സ്പർശസൗഖ്യങ്ങളിന്നാകെ നേടുന്നിതും. 09

ഉത്ക്രാമന്തം സ്ഥിതം വാപി ഭൃഞ്ജാനം വാ ഗുണാനധിതം
വിമൂഢാ നാനുപശ്യന്തി പശ്യന്തി ജ്ഞാനചക്ഷുഃഷഃ ൧൦

ദേഹം ത്യജിക്കുന്ന; ദേഹത്തിലേറുന്ന;
ഭോഗങ്ങളൊക്കെ ഭുജിച്ചി ഗുണത്രയ-
ത്തോടൊത്തിരിക്കുമി ജീവന്റെയാത്മാ-
വദ്യശ്യമി മൂഢർക്കു: ജ്ഞാനിക്കു ദൃശ്യവും. 10

യതനോ യോഗിനശ്ചൈനം പശ്യന്ത്യാത്മന്യവന്ധിതം
യതനോപ്യക്യതാത്മാനോ നൈനം പശ്യന്ത്യചേതസഃ ൧൦

ആയതിൻ ദർശനത്തിന്നു യത്നിച്ചിടും
യോഗി തന്നുളളിലു'ള്ളാത്മ'നെക്കണ്ടിടും.
ഇല്ല കാണുന്നില്ല കൃതകൃത്യരല്ലാത്ത
മൂഢരത്നിക്കിലു-മാത്മാവതിന്നെയും. 11

യദാദിത്യഗതം തേജോ ജഗദ്ഭാസയതേവിലം
യച്ചന്ദ്രമസി യച്ചാഗൗ തത്തേജോ വിചി മാമകം ൧൨

അവിലലോകത്തെ തെളിക്കുമാദിത്യന്റെ
തേജസ്സേതാണതേതാണു ചന്ദ്രന്റെയും:
അഗ്നിതന്നുളളിലങ്ങുളളതാം തേജസ്സു-
മെന്റേതുതന്നെയൊന്നെന്നു ധരിക്കുക. 12

ഗാമാവിശ്യ ച ഭൂതാനി ധാരയാമൃഹമോജസാ
പൃഷ്ണാമി ചൗഷധിഃ സർവാഃ സോമോ ഭൂത്വാ രസാത്മകഃ ൧൩

ഞാൻ തന്നെയാണീ ഗ്രഹത്തിലാവേശി-
ച്ചതിന്റെയോജസ്സിനാൽ ജീവനായ് വർത്തിപ്പ-
താണുഞാൻ ചന്ദ്രരസമായി വർത്തിച്ചു
പോഷിപ്പിച്ചിടുന്നു സസ്യജാലങ്ങളെ. 13

അഹം വൈശ്വാനരോ ഭൂത്വാ പ്രാണിനാം ദേഹമാശ്രിതഃ
പ്രാണാപാനസമായുക്തഃ പചാമൃന്നം ചതുർവിധം ൧൪

ഞാനതാകും ജഡരാഗിയായ് പ്രാണിതൻ
ദേഹത്തിനുളളിലുളളുദരത്തിൽ വർത്തിച്ചു
പ്രാണാപാനമൊന്നൊത്തി നാലുവിധമുളള
യാഹാര-ദഹനനായിടുണന്നാരഗിയും. 14

സർവസ്യ ചാഹം ഹൃദി സന്നിവിഷ്ടോ
മതഃ സ്മൃതിർജ്ഞാനമപോഹനം ച
വേദൈശ്ച സർവൈരഹമേവ വേദ്യോ
വേദാന്തക്യലേദവിദേവ ചാഹം ൧൫

അധിവസിക്കുന്നു ഞാൻ ജീവിതൻ ഹൃത്തിക-
ലെന്നിൽനിന്നുണ്ടായിടുന്നു ജ്ഞാനം പിന്നെ;
ഓർമ്മയി-യോർമ്മയില്ലായ്മയാകുന്നു ഞാൻ:
ആകുന്നു വേദവിത്താണുഞാനായതിൻ
കർത്താവതായതുമാണുഞാനായതാ-
ലറിയിപ്പെടേണ്ടവൻ തന്നെയും ഞാനെടോ. 15

ലാവിമൗ പുരുഷൗ ലോകേ ക്ഷരശ്ചാക്ഷര ഏവ ച
ക്ഷരഃ സർവാണി ഭൂതാനി കൃടന്മോക്ഷര ഉച്യതേ ൧൬

നശിക്കുന്ന പുരുഷനും; നാശമില്ലാത്തവൻ:
എന്നുള്ള രണ്ടതുണ്ടിന്നുഭൂലോകത്തി-
ലായ ലോകത്തിലെ സർവ്വ ഭൂതത്തിനും
തെറ്റുപറ്റിടുമതില്ലയദ്ധ്യാത്മനും. 16

ഉത്തമഃ പുരുഷസ്ത്വന്യഃ പരമാത്മേത്യഭാഹൃതഃ
യോ ലോകത്രയമാവിശ്യ ബിഭർത്യവ്യയ ഹൃശ്വരഃ ൧൭
ഈ രണ്ടു പുരുഷർക്കുമപ്പുറത്തുള്ളതാം
പരമമാമാത്മാവതാണ് പുരുഷോത്തമൻ.
ആയതാവ്യയനാകുന്നൊരിശ്വര-
നാകുന്നു നാഥനി മൂന്നുലോകത്തിനും. 17

യസ്മാത്ക്ഷരമതീതോഹമക്ഷരാഭപി ചോത്തമഃ
അതോസ്മി ലോകേ വേദേ ച പ്രഥിതഃ പുരുഷോത്തമഃ ൧൮
ആയതുകൊണ്ടങ്ങതിതനാകുന്നു ഞാൻ
നശ്വരമാകുമി ജീവന്റെയാത്മനും.
ഉത്തമനാണുഞാ'നക്ഷര'ന്മാരിലും
വേദമുദ്ഘോഷിച്ചിടും പുരുഷോത്തമൻ. 18

യോ മാമേവമസമ്മൂഢോ ജാനാതി പുരുഷോത്തമം
സ സർവവിദ്ഭജതി മാം സർവഭാവേന ഭാരത ൧൯
ഇപ്രകാരം തെല്ലുസംശയം കൂടാതെ
ഞാനായിടുന്നു 'പുരുഷോത്തമ'നെന്നുള്ള-
തറിയുന്ന പുരുഷരിന്നറിയുന്നു സർവ്വവും;
സർവ്വഭാവത്തിൽ ഭജിക്കുന്നിതെന്നെയും. 19

ഇതി ഗൃഹ്യതമം ശാസ്ത്രമിദമുക്തം മയാനഘ
ഏതദ്ബുദ്ധ്യാ ബുദ്ധിമാൻസ്യാത്കൃതകൃത്യശ്ച ഭാരത ൨൦
വേദശാസ്ത്രത്തിലത്യന്തം രഹസ്യമാ-
യിടുമി ജ്ഞാനത്തെയാകയും കേട്ടു നീ
ബുദ്ധിയോടുശ്ശക്കൊണ്ടു വർത്തിക്കുകെങ്കിലൊ;
കൃതകൃത്യനായ് നീ ഭവിക്കുന്നു ഭാരത. 20

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപന്നിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
പുരുഷോത്തമയോഗോ നാമ പഞ്ചദശോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ പുരുഷോത്തമയോഗം
എന്ന പതിനഞ്ചാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - പതിനാറ്
ദൈവാസുരസമ്പദ്വിഭാഗയോഗം

ശ്രീഭഗവാനുവാച

അഭയം സത്വസംശുദ്ധിർജ്ഞാനയോഗവ്യവസ്ഥിതിഃ
ദാനം മേഷ്യ യജ്ഞശ്ച സ്വാധ്യായസ്തപ ആർജവം ച
ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:

സത്വസംശുദ്ധി; ഭയരാഹിത്യവും നിഷ്ഠ-
യോഗത്തിൽ; ദാനമിയിന്ദ്രിയ ബന്ധനം:
യജ്ഞങ്ങളും ശാസ്ത്രപാരായണങ്ങളൊ-
ത്താർജ്ജവം; പിന്നെത്തപസ്സനുഷ്ഠിക്കലും: 01

അഹിംസാ സത്യമക്രോധസ്ത്യാഗഃ ശാന്തിരപൈശ്ച്യം
യോ ഭൃതേഷലോലുപ്തം മാർദ്ദവം പ്രീരചാപലം റ
സത്യ-മഹിംസയും; ക്രോധരാഹിത്യവും;
ത്യാഗശീലം-ശാന്തി; വർജ്ജനം ദുഃഷണം:
ലോഭമില്ലായ്മയും; ലോകരിൽ കരുണയും;
മാർദ്ദവം; ലജ്ജയും; ചാപല്യമില്ലായ്മ: 02

തേജഃ ക്ഷമാ ധൃതിഃ ശൗചമദ്രോഹോ നാതിമാനിതാ
ഭവന്തി സമ്പദം ദൈവീമഭിജാതസ്യ ഭാരതന
തേജസ്സു-ക്ഷയമി ധൈര്യവും; ശുദ്ധിയും;
അന്യരെ ദ്രോഹിച്ചിടയ്കയുമന്യരാൽ
മാനിച്ചിടേണമെന്നുള്ളതില്ലയ്കയാ-
യിടും ഗുണം ദൈവജാതർക്കതൊക്കെയും. 03

ദംഭോ ദർപോഭിമാനശ്ച ക്രോധഃ പാരുഷ്യമേവ ച
അജ്ഞാനം ചാഭിജാതസ്യ പാർഥ സമ്പദമാസുരീൻ
ഗർവ്വഹങ്കാരമഭിമാനവും ക്രോധ-
മജ്ഞാനവും; പരുഷമായിടുന്ന പ്രകൃതങ്ങൾ:
ആയതാമൊക്കെയായിടുന്നതുണ്ടസുര-
ജാതർക്കതെന്നും ധരിക്ക ധനഞ്ജയ. 04

ദൈവീ സമ്പദിമോക്ഷായ നിബന്ധായാസുരീ മതാ
മാ ശുചഃ സമ്പദം ദൈവീമഭിജാതോസി പാണ്ഡവ
ദൈവീകസമ്പത്തു മോക്ഷത്തിൻ ഹേതു-
വാണാസുരീസമ്പത്തു ബന്ധനത്തിന്റേതും:
ഉത്ഭവിച്ചിന്നുതീ ദൈവസമ്പത്തിനാ-
ലാകയാൽ ദുഃഖം വെടിഞ്ഞിടു പാണ്ഡവ. 05

ഘൗ ഭൃതസർഗൗ ലോകേസ്മിന്നൈവ ആസുര ഏവ ച
ദൈവേ വിസ്തരശഃ പ്രോക്ത ആസുരം പാർഥ മേ ശൃണു
ഭൂലോക സൃഷ്ടികൾ രണ്ടുണ്ടുദൈവീക-
മാസുരീകംതന്നെയായതാം സൃഷ്ടിയിൽ

ദൈവികമെന്നെന്നു ചൊല്ലി ഞാൻ; കേൾക്കു നി-
യാസുരീകങ്ങളായിടും ഗുണങ്ങളെ... 06

പ്രവൃത്തിം ച നിവൃത്തിം ച ജനാ ന വിദ്യാസുരാഃ
ന ശൗചം നാപി ചാചാരോ ന സത്യം തേഷു വിദ്യതേ
അറിവില്ലവർക്കെന്നു ചെയ്യേണ്ടതെന്നെന്നു-
മരുതാത്തതെന്നെന്നുമുള്ളതറിവില്ലവർ-
ക്കില്ല തെല്ലും ശുദ്ധി-യാചാരമറിവില്ല;
തൊട്ടുതീണ്ടിട്ടില്ല സത്യമെന്നെന്നതും. 07

അസത്യമപ്രതിഷ്ഠം തേ ജഗദാഹുരനിശ്ചരം
അപരസ്പരസംഭൃതം കിമന്യത്കാമഹൈതുകം വ്ര
തൃയവർ ചൊല്ലും ജഗത്തിലില്ലിശ്ചരൻ:
ഇല്ലടിസ്ഥാനമസത്യമാണാകയും.
സംയോഗമാണി ജഗത്തിന്റെ കാരണം;
കാമമാണായതിൻ കാരണമെന്നുമേ. 08

ഏതാം ദൃഷ്ടിമവഷ്ട്യേ നഷ്ടാത്മാനോൽപണ്യമയഃ
പ്രഭവന്ത്യഗ്രകർമാണഃ ക്ഷയായ ജഗതോഹിതാഃ
ഇപ്രകാരം ധരിക്കുന്ന ദുഷ്ടാത്മാക്ക-
ളാകുന്ന ബുദ്ധിയില്ലാത്തതാം മാനുഷർ
ഈ ജഗത്തിന്റെ നാശത്തിന്നു വേണ്ടുന്ന
ക്രൂരമാം കർമ്മങ്ങളാചരിക്കുന്നിതും. 09

കാമമാശ്രിത്യ ദുഷ്പുരം ദംഭമാനമോന്വിതാഃ
മോഹദ്ഗൃഹിതാസദ്ഗ്രാഹാൻപ്രവർത്തന്തേശുചിവതാഃ ൧൦
അടക്കിടാനാവാത്ത കാമാർത്തി കൈക്കൊണ്ടു-
നശ്ചരംതന്നിലങ്ങാകൃഷ്ടരായിട്ടു
'ഡംഭാ'ദിമിദ്ധ്യാഭിമാനത്തെയാശ്രയി-
ച്ചാസുരർ ശുദ്ധിയില്ലാതെ വർത്തിപ്പതും. 10

ചിന്താമപരിമേധാം ച പ്രലയാന്താമുപാശ്രിതാഃ
കാമോപഭോഗപരമാ ഏതാവദിതി നിശ്ചിതാഃ ൧൧
കാമഭോഗങ്ങളെപ്പരമമായ്ക്കണ്ടിട്ടി-
താകുന്നു തൻ ജന്മലക്ഷ്യങ്ങളെന്നങ്ങ-
തുള്ളിലുറപ്പിച്ച ചിത്തത്തൊടൊത്തുതൻ
ജീവിതാന്ത്യത്തോളമായതിന്നായിട്ടു- 11

ആശാപാശശൈതർബലാഃ കാമക്രോധപരായണാഃ
ഈഹന്തേ കാമഭോഗാർഥമന്യായേനാർഥസഞ്ചയാൻ ൧൨
ബലരായ് ക്രോധകാമങ്ങളിൽ മുങ്ങിനി-
ന്നിന്ദ്രിയംതന്റെ സംത്യപ്തിക്കതായുള്ള
മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ ചരിക്കുവാൻ വേണ്ടുന്ന
വിത്തത്തെയന്നായമായി നേടുന്നിതും. 12

ഇദമദ്യ മയാ ലബ്ധമിമം പ്രാപ്സ്യേ മനോരഥം
 ഇമേന്തിദമപി മേ ഭവിഷ്യതി പുനർധനം ഹ
 താനുലമാകയും ലഭ്യമായിടുന്നു;
 സാധിപ്പതുണ്ടുതന്നാഗ്രഹമാകയും:
 ഉണ്ടുതൻകൈയ്യിലി വിത്തങ്ങളൊക്കെയു-
 ണ്ടായിടും മേലിലിന്നായ ധനങ്ങളും. 13

അസൗ മയാ ഹതഃ ശത്രുർഹനീഷ്യേ ചാപരാണപി
 ഞശ്ചരോഹമഹം ഭോഗീ സിദ്ധോഹം ബലവാൻസുഖീ ഹർ
 ഈ ശത്രുവിനെ ഹനിച്ചതും താൻതന്നെ-
 യന്യരാം ശത്രുക്കളെക്കൊൽവതുണ്ടുതാൻ:
 ബലമുള്ളവൻതന്നെയാണുതാൻ; ഭോഗങ്ങ-
 ളാൽസുഖിച്ചിടുന്ന സിദ്ധനാമീശ്വരൻ. 14

ആശ്യാഭിജനവാനസ്തി കോന്യാസ്തി സദ്യശോ മയാ
 യക്ഷ്യ ഭാസ്യാമി മോദിഷ്യ ഇത്യജ്ഞാനവിമോഹിതാഃ ൧൭
 ആശ്യാനാകുന്നൂ-കുലീനനും താൻതന്നെ;
 യോഗിതാൻ; ഭാനശീലൻ പിന്നെ സന്തോഷ-
 ചിത്തനെനൊക്കെയജ്ഞാനത്തിനാലവർ;
 ആസുരചിത്തരോ മോഹിതരായിടും. 15

അനേകചിത്തവിഭ്രാന്താ മോഹജാലസമാവൃതാഃ
 പ്രസക്താഃ കാമഭോഗേഷു പതന്തി നരകേശുചൗ ൧൮
 ഇപ്രകാരം മൂഢസ്വപ്നവിഭ്രാന്തരോ
 മോഹമാകും വലയ്ക്കുള്ളിൽ ബന്ധസ്ഥരായ്
 കാമഭോഗത്തിലങ്ങാസക്തരായിപ്പ-
 വിത്രമല്ലാത്തതാം നരകത്തിലെത്തിടും. 16

ആത്മസംഭാവിതാഃ സ്തബ്ധാ ധനമാനമഭാനിതാഃ
 യജന്തേ നാമയജ്ഞൈസ്തേ ഭംഭേനാവിധിപൂർവകം ൧൯
 ആയവരൊക്കെ സ്വയം തൃപ്തരായിമി-
 ള്യാഭിമാനം-വിത്തമെന്നിവറ്റാലഹ-
 കാരിയായ് ഗർവ്വോടെ വിധിപൂർവ്വമല്ലാതെ
 പേരിനായെജ്ഞകർമ്മങ്ങളെ ചെയ്തിടും. 17

അഹങ്കാരം ബലം ദർപം കാമം ക്രോധം ച സംശ്രിതാഃ
 മാമാത്മപരദേഹേഷു പ്രദിഷന്തോഭ്യസൂയകാഃ ൧൮
 ആയതാമസുരചിത്തൻ തന്റെ മിഥ്യാഭി-
 മാനം; ബലം; ക്രോധ-കാമത്തെയാശ്രയി-
 ച്ചപരന്റെയും; പിന്നവന്റെതന്നുള്ളിലും
 മേവുണൊരെന്നെയും ദേഷിച്ചിടുന്നിതും. 18

താനഹം ദിഷതഃ ക്രൂരാൻസംസാരേഷു നരാധമാൻ
 ക്ഷിപാമ്യജ്ഞമശുഭാനാസുരിഷ്യാവ യോനീഷു ൧൯

ആയതാമശുഭരാം ദേഷികൾ പിന്നെദുർ-
ബുദ്ധികളാകും നരാധമന്മാരെ ഞാൻ
പിന്നെയും, പിന്നെയുമാസുരയോന്നിയി-
ലൂടെ സൃഷ്ടിച്ചിടുന്നുണ്ടെടോ ഭൂമിയിൽ. 19

ആസുരീം യോനീമാപന്നാ മൂഢാ ജന്മനിജന്മനി

മാമപ്രാപ്യൈവ കൗന്തേയ തതോ യാന്ത്രിയമാം ഗതിം ൨൦
ഇപ്രകാരത്തിലിയാസുര യോനിയെ
പ്രാപിപ്പവർ മൂഢ-മൂഢജന്മങ്ങളിൽ-
ക്കൂടിയി നീച-നീചങ്ങളാകുന്നിട-
ത്തെത്തുന്നതുണ്ടവരെത്തുകില്ലെന്നിലും. 20

ത്രിവിധം നരകസ്വേദം ഭാരം നാശനമാത്മനഃ

കാമഃ ക്രോധസ്തഥാ ലോഭസ്തസ്മാദേതത്രേതയം തൃജേത് ൨൧
ആത്മനാശത്തിന്നു കാരണമാകുമ്പോൾ
കാമ-ക്രോധം-ലോഭമെന്നുള്ള മൂന്നും
നരകത്തിലേക്കുള്ളതാകും കവാടങ്ങ-
ളാണവ മൂന്നും തൃജീക്കേണ്ടതുണ്ടെടോ. 21

ഏതൈർവിമുക്തഃ കൗന്തേയ തമോദ്വാരൈസ്ത്രിഭിർനരഃ

ആചരത്യാത്മനഃ ശ്രേയസ്തതോ യാതി പരാം ഗതിം ൨൨
ആയതാകും തമോദ്വാരങ്ങൾ മൂന്നിലും
നിന്നു നീ മുക്തനായിട്ടാത്മസാക്ഷാത്-
ക്കാരത്തിനായനുഷ്ഠിക്കേണ്ട കർമ്മങ്ങ-
ളാലെനീ പ്രാപിച്ചിടുന്നുണ്ടതെന്നെയും. 22

യഃ ശാസ്ത്രവിധിമുത്സൃജ്യ വർതതേ കാമകാരതഃ

ന സ സിദ്ധിമവാപ്നോതി ന സുഖം ന പരാം ഗതിം ൨൩
ഈവിധം തത്ത്വം ഗ്രഹിക്കാതെ കാമാദി-
വാസനക്കൊത്തു വർത്തിച്ചിടും മാനുഷർ-
ക്കില്ലെടോ സിദ്ധി-സൌഖ്യം; പിന്നെയായവർ
പ്രാപിപ്പതില്ലെടോ പരമമാകും പദം. 23

തസ്മാച്ഛാസ്ത്രം പ്രമാണം തേ കാര്യാകാര്യവ്യവസ്ഥിതൗ

ജ്ഞാത്വാ ശാസ്ത്രവിധാനോക്തം കർമ്മ കർതുമിഹാർഹസി ൨൪
ആയതുകൊണ്ടുശാസ്ത്രം ഗ്രഹിച്ചിട്ടു ത-
ള്ളേണ്ടവ തള്ളിട്ടു കൊള്ളേണ്ട കൊണ്ടുനീ
വിധിപോലെ കർമ്മങ്ങളാചരിക്കേണ്ടുന്ന-
തുണ്ടുനിന്നുന്നതിക്കായിട്ടു ഭാരത. 24

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്തു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന
സംവാദേ ദൈവാസുരസമ്പദ്വിഭാഗയോഗോ നാമ ഷോഡശോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ ദൈവാസുരസമ്പദ്വിഭാഗയോഗം
എന്ന പതിനാറാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

അദ്ധ്യായം - പതിനേഴ്
ശ്രദ്ധാത്രയവിഭാഗയോഗം

അർജുന ഉവാച

യേ ശാസ്ത്രവിധിമുത്സൃജ്യ യജന്തേ ശ്രദ്ധയാന്വിതാഃ
തേഷാം നിഷ്ഠാ തു കാ കൃഷ്ണ സത്ത്വമാഹോ രജസ്തമഃ ച
അർജുനൻ പറഞ്ഞു:

ഹേ കൃഷ്ണ ചൊല്ലുകി വിധിയൊന്നുമറിയാതെ
വിശ്വസഭക്തിയോടെ ഭജിച്ചിടുന്ന
പുരുഷനി സത്ത്വ-രജസ്സ്-തണ്ണുന്നതി-
ലേതു ഗുണത്തിലായി ഭവിപ്പിപ്പതും? 01

ശ്രീഭഗവാനുവാച

ത്രിവിധാ ഭവതി ശ്രദ്ധാ ദേഹിനാം സാ സ്വഭാവജാ
സാത്ത്വികീ രാജസീ ചൈവ താമസീ ചേതി താം ശൃണു വ
ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:

ദേഹികൾതൻസ്വഭാവങ്ങൾക്കതൊത്തപോ-
ലായിടുന്നുണ്ടവരേതു ഗുണത്തിലെ-
ന്നായിടാം സാത്ത്വികം, രാജസം, താമസ-
മെപ്രകാരത്തിലാണെന്നു നീ കേൾക്കുക. 02

സത്ത്വാനുരൂപാ സർവസ്യ ശ്രദ്ധാ ഭവതി ഭാരത

ശ്രദ്ധാമയോയം പുരുഷോ യോ യച്ഛ്രദ്ധഃ സ ഏവ സംഃ
മാനുഷർ തന്നുടെ സത്ത്വത്തിന്നൊത്തപോ-
ലായിടുന്നുണ്ടവൻതന്റെ വിശ്വാസവും.
ആയതാം വിശ്വാസമെപ്രകാരത്തിലാ-
ണായതിന്നൊത്തപോലാകും ഗുണങ്ങളും. 03

യജന്തേ സാത്ത്വികാ ദേവാനൃക്ഷരക്ഷാംസി രാജസാഃ

പ്രേതാൻഭൂതഗണാംശ്ചാന്യേ യജന്തേ താമസാ ജനാഃ
സാത്ത്വികന്മാർ ഭജിച്ചിടുന്നു വിണ്ണോരെ;
യക്ഷ-രക്ഷോവർഗ്ഗ ഭക്തിയോ രാജസം.
പിന്നെത്തമോഗുണത്തിൽപ്പെടും മാനുഷർ
പൂജിപ്പതുമുണ്ടോ ഭൂത-പ്രേതങ്ങളെ. 04

അശാസ്ത്രവിഹിതം ഘോരം തപ്യന്തേ യേ തപോ ജനാഃ

ഓഓഹകാരസമ്യക്താഃ കാമരാഗബലാൻവിതാഃ
കാമരാഗങ്ങൾതന്നാകർഷണങ്ങളാൽ
'ഡംഭ-ഹകാര'ത്തൊടൊത്തു ദേഹത്തിലെ
പഞ്ചഭൂതങ്ങളും പിന്നതിന്നുള്ളിലായ്
മേവുന്നൊരാത്മാവതാകുമീയെന്നെയും: 05

കർഷയന്തഃ ശരീരസ്ഥം ഭൂതഗ്രാമമചേതസഃ

മാം ചൈവാന്തഃ ശരീരസ്ഥം താനിദ്ധ്യന്ത്യരനീശ്ചയാൻ നൃ
വിധികളൊത്തല്ലാത്ത ഘോരമാകും തപ-
സ്സായതാൽ ക്രൂരമായ് പീഡനംചെയ്യുന്ന
മുഢരായിടുന്ന പക്വമല്ലാത്തൊരി
ബുദ്ധികളാസുരനീശ്ചയം ചെയ്തവർ. 06

ആഹാരസ്തപി സർവസ്യ ത്രിവിധോ ഭവതി പ്രിയഃ
യജ്ഞസ്തപസ്തമാ ഭാനം തേഷാം ഭേദമിഥ ശൃണുഃ
പ്രകൃതിതൻ മൂന്നുഗുണത്തിനൊത്താകുന്നു
മർത്യന്റേയിഷ്ടമാം ഭോജനത്തിൻ രുചി.
ആയതുപോലെ യജ്ഞം; തപസ്സ്; ഭാനമി
മൂന്നതും മൂന്നുവിധം ശ്രവിച്ചിടുന്നി. 07

ആയുഃസത്വബലാരോഗ്യസുഖപ്രീതിവിവർദ്ധനാഃ
രസ്യഃ സ്നിഗ്ധാഃ സ്ഥിരാ ഹൃദ്യാ ആഹാരാഃ
സാത്മികപ്രിയഃ വ

ആസുസ്സന്തർശക്തിയാരോഗ്യമി ബലം;
സന്തുഷ്ടി, സൗഖ്യസംപോഷകമായുള്ള
രസയുക്തമാം കൊഴുപ്പൊട്ടുചേർന്നുള്ളൊരി
ഹൃദ്യമാം ഭോജനം സാത്മികം തന്നെയും. 08

കുടലുലവണാത്യുഷ്ണതീക്ഷ്ണരൂക്ഷവിഭാഹിനഃ

ആഹാരാ രാജസന്ധ്യേഷ്ഠാ ദുഃഖശോകാമയപ്രഭാഃൻ
രോഗ-ശോകാദിക്രുമുലമാകുന്നൊരി
കുടലുലവണമത്യുഷ്ണതീഷ്ണങ്ങളും;
രൂക്ഷവും; ദാഹമുണ്ടാക്കുന്നതായിടും
ഭോജനം രാജസമെന്നറിഞ്ഞിടുക. 09

യാതയാമം ഗതരസം പൃതി പര്യുഷിതം ച യത്
ഉച്ഛിഷ്ടമപി ചാമേധ്യം ഭോജനം താമസപ്രിയം ധം

പാചകം ചെയ്തിട്ടുയാമം കഴിഞ്ഞതും;
സ്വാദുറ്റുചിത്തയായ് ദുർഗ്ഗന്ധമുള്ളതും;
ഉച്ഛിഷ്ടമായതും മേധ്യമല്ലാത്തതും;
ഇഷ്ടമാം ഭക്ഷണം താമസമാർക്കെടോ. 10

അഥലാകാക്ഷിഭിര്യജ്ഞോ വിധിദ്യഷ്ടോ യ ഇജ്യതേ
യഷ്യവ്യമേവേതി മനഃ സമാധായ സ സാത്മികഃ ധം

ഫലത്തിലുള്ളിച്ഛയില്ലാതെ ഞാനിന്നെജി-
ക്കേണ്ടതാണെജ്ഞങ്ങളെന്നഭാവത്തിനാൽ
ശ്രദ്ധയോടെ മനസ്സേകീകരിച്ചുവിധി-
പോലെചെയ്യുന്നതാമെജ്ഞമോ സാത്മികം. 11

അഭിസന്ധായ തു ഫലം ദംഭാർഥമപി ചൈവ യത്
ഇജ്യതേ ഭരതശ്രേഷ്ഠ തം യജ്ഞം വിദ്ധി രാജസം ധം

ഭൗതികമാം ഫലം നേടുവാനിച്ഛിച്ചു-
മല്ലയെങ്കിൽ ഗർവ്വുകാട്ടുവാനായി-
ട്ടനുഷ്ഠിച്ചിടുന്നതായുള്ളതാമെജ്ഞങ്ങ-
ളാണെന്നോ രാജസമെന്നറിഞ്ഞിടുക. 12

വിധിഹീനമസൃഷ്ടാനം മന്ത്രഹീനമദക്ഷിണം

ശ്രദ്ധാവിരഹിതം യജ്ഞം താമസം പരിചക്ഷതേ മന

വിധിപോലെയല്ലാതെ; മന്ത്രങ്ങളില്ലാത-
ശ്രദ്ധയോടൊട്ടുമേ ദക്ഷിണ കൂടാത-
വിശ്വാസമോടുന്നനുഷ്ഠിച്ചിടുന്നതാ-
മെജ്ഞങ്ങളാണെന്നോ; താമസമെന്നതും. 13

ദേവദീജഗുരുപ്രാജ്ഞപുജനം ശൗചമാർജവം

ബ്രഹ്മചര്യമഹിംസാ ച ശാരീരം തപ ഉച്യതേ മർ

ബ്രഹ്മചര്യം; ശുദ്ധി-യാർജ്ജവം പിന്നെയീ
ദേവ-ദീജപുജ; ഗുരുവന്ദനങ്ങളും;
ഹിംസയില്ലായ്മയും; ജ്ഞാനിയെപ്പുജയും;
ആതാകും തപസ്സ് ശാരീരികം തന്നെ. 14

അനുഭോഗകരം വാക്യം സത്യം പ്രിയഹിതം ച യത്

സ്വാധ്യായാഭ്യസനം ചൈവ വാങ്മയം തപ ഉച്യതേ മഃ

നിത്യേന വേദപാരായണം പിന്നെയീ
ഹിതമായ വാക്കുകളു്; പ്രിയമുള്ള ഭാഷണം;
അന്യനുപീഡയുണ്ടാക്കാത്ത ചൊല്ലുകൾ
സത്യസംഭാഷണം തപസു-വാക്കിന്റെയും. 15

മനഃപ്രസാദഃ സൗമ്യത്വം മൗനമാത്മവിനിഗ്രഹഃ

ഭാവസംശുദ്ധിരിത്യേതത്തപോ മാനസമുച്യതേ മന്ത്ര

മൗനമാകുംവ്യത-മാത്മസംയമനമീ
ഭാവസംശുദ്ധി; സംത്യപ്തിയും; സൗമ്യത;
ആതായീടും ഗുണങ്ങളാകും മന-
സ്സിൻതപസ്സെന്നോ ചൊല്ലപ്പെടുന്നതും. 16

ശ്രദ്ധയാ പരയാ തപ്തം തപസ്തന്ത്രത്തിവിധം നരൈഃ

അഫലാകാക്ഷിഭീദ്യഭൈതഃ സാത്തപികം പരിചക്ഷതേ മഃ

ഫലേച്ഛയില്ലാതെയേകാഗ്രചിത്തത്തിനാൽ
അദ്ധ്യാത്മനിഷ്ഠനായ് ഇപ്രകാരം മൂന്നു-
വിധമായിടും തപസ്സാചരിച്ചിടുന്ന
താണെന്നോ സാത്തപികമാം തപസ്സായതും. 17

സത്കാരമാനപുജാർഥം തപോ ദംഭേണ ചൈവ യത്

ക്രിയതേ തദീഹ പ്രോക്തം രാജസം ചലമധുരവം മഃ

അന്യരാൽ പുജ്യനായിടുവാൻ മാന്യനായ്
സത്കാരമാകയും ലഭ്യമായിടുവാ-

നായഹങ്കാരിയായ്; ചഞ്ചലചിത്തനായ്
ചെയ്യും തപസ്സതായിടുന്നു 'രാജസം'. 18

മൂഢഗ്രാഹേണാത്മനോ യത്പിഡയാ ക്രിയതേ തപഃ
പരസ്യാത്മാഭനാർത്ഥം വാ തത്താമസമുദാഹൃതം മൻ
മൂഢനായ് പിഡനത്തോടങ്ങുകൂടിയ-
ങ്ങല്ലങ്കിലന്യന്നനിഷും ഭവിപ്പതി-
ന്നായിട്ടനുഷ്ടിച്ചിടും തപസ്സാണെടോ
'താമസ'മെന്നുചൊല്ലുന്നൂ യരിക്ക നി. 19

ഭദ്രേ കാലേ ച പാത്രേ ച തദ്ദാനം സാത്ത്വികം സ്മൃതം ഹം
കർത്തവ്യമെന്നബോധത്തിനാലൊട്ടും
ഫലത്തിലുള്ളിച്ഛയൊട്ടില്ലാതെ വേണ്ടുന്ന-
കാലത്തു വേണ്ടുന്നിടത്തുവച്ചർഹിപ്പ-
വന്നുള്ള ദാനമോ സാത്ത്വികം തന്നെയും. 20

യത്തു പ്രത്യുപകാരാർത്ഥം ഫലമുദ്ദിശ്യ വാ പുനഃ
ദീയതേ ച പരിക്ലിഷ്ടം തദ്ദാനം രാജസം സ്മൃതം ഹം
പ്രത്യുപകാരത്തെയാർത്ഥിച്ചു വീണ്ടും
ഫലത്തിലങ്ങുള്ളതാമിച്ചുണ്ടായിട്ടു;
പൂർണ്ണമാം തൃപ്തിയൊട്ടില്ലാതെ ചെയ്യുന്ന
ദാനത്തെയാണുചൊല്ലുന്നതും രാജസം. 21

അദേശകാലേ യദ്ദാനമപാത്രേഭ്യശ്ച ദീയതേ
അസത്ക്യതമവജ്ഞാതം തത്താമസമുദാഹൃതം ഹം
തെല്ലുമേ യോഗ്യമല്ലാത്തതാം വേദിയിൽ
വേണ്ടാത്തനേരത്തനർഹന്നു നൽകുന്ന
ദാനവും; പിന്നൊട്ടവജ്ഞയാൽ സത്ക്കരി-
ക്കാതെചെയ്യുന്നതാം ദാനമോ താമസം. 22

ഓം തത്സദിതി നിർദേശോ ബ്രഹ്മണസ്ത്രിവിധഃ സ്മൃതഃ
ബ്രാഹ്മണാസ്തേന വേദാശ്ച യജ്ഞാശ്ച വിഹിതാഃ പുരാ ഹന്
പരമമായിടുന്ന തത്ത്വമുദ്ഘോഷി-
ച്ചിടുന്നതി 'ഓം-തത്-സത്' എന്നതാം വാക്ത്രയം.
ഉരുവിടുന്നി വാക്ത്രയം ബ്രഹ്മജ്ഞാനികൾ
യജ്ഞകർമ്മത്തിലും, വേദമന്ത്രത്തിലും. 23

തസ്മാദ് ഓം ഇത്യുദാഹൃത്യ യജ്ഞദാനതപഃക്രിയാഃ
പ്രവർത്തന്തേ വിധാനോക്താഃ സതതം ബ്രഹ്മവാദിനാം ഹ
ആകയാൽ പരമമാം പുരുഷനെ പ്രാപിപ്പ-
തിന്നങ്ങു നിഷ്ഠയാൽ ബ്രഹ്മവിശ്വാസികൾ
ആചരിച്ചിടുന്ന യജ്ഞ-ദാനം തപ-
സ്സായവയ്ക്കാകെയാരംഭം 'ഓം'കാരവും. 24

തദിത്യനഭിസന്ധായ ഫലം യജ്ഞതപഃക്രിയാഃ

ദാനക്രിയാശ്ച വിവിധാഃ ക്രിയന്തേ മോക്ഷകാക്ഷികീഃ ൨൭
ഫലത്തിലുള്ളിട്ടായില്ലാതെ 'തത്' ശബ്ദത്തെ-
യുച്ചരിച്ചാണുയജ്ഞം; തപസ്സ്; ദാനങ്ങ-
ളാചരിക്കുന്നതി മോക്ഷച്ഛുവായവ-
രായതിൻ ലക്ഷ്യമാത്മ്യന്തിക മുക്തിയും. 25

സദ്ഭാവേ സാധുഭാവേ ച സദിത്യേതത്പ്രയുജ്യതേ

പ്രശസ്തേ കർമ്മണി തഥാ സച്ഛബ്ദഃ പാർഥ യുജ്യതേ ൨൮
'സത്താ'ണു പുരുഷോത്തമൻതന്റെ ഭാവമീ
'സത്താ'യിടുന്നു സാധുക്കൾതൻ ഭാവങ്ങ-
ളാകുന്നു ശ്രേഷ്ഠമാം കർമ്മങ്ങളും 'സത്ത'-
താകയാൽ 'സത്' സത്തതായിഭവിപ്പുതും. 26

യജ്ഞേ തപസി ദാനേ ച സ്ഥിതിഃ സദിതി ചോച്ഛ്യതേ

കർമ്മ ചൈവ തദർഥിയം സദിത്യേവാഭിധിയതേ ൨൯
സ്ഥിതനായിടുന്നു സത്തെജ്ഞ-ദാനം; തപ-
സ്സെന്നുള്ള മൂന്നു കർമ്മത്തിലങ്ങായതി-
ന്നായുള്ളൊരജ്ഞങ്ങളും സത്തതാകുന്നി-
താകുന്നു 'സത്' അതോ പരമമാം പുരുഷനും. 27

അശ്രദ്ധയാ ഹൃതം ദത്തം തപസ്തപ്തം കൃതം ച യത്

അസദിത്യുച്ഛ്യതേ പാർഥ ന ച തത്പ്രേത്യ നോ ഇഹ ൨൮
ശ്രദ്ധയില്ലാതെ ചെയ്യുന്നതാമെജ്ഞ-ദാ-
നാദിയാം കർമ്മവും; തപ്തമാകും തപ-
സ്സായതായിടുമസത്തുക്കളോ വ്യർത്ഥ-
മാകുന്നതുണ്ടു ലോകങ്ങളിൽ രണ്ടിലും. 28

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം

യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ

ശ്രദ്ധാത്രയവിഭാഗയോഗോ നാമ സപ്തമശോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ ശ്രദ്ധാത്രയവിഭാഗയോഗം
എന്ന പതിനേഴാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - പതിനെട്ട്
മോക്ഷസംന്യാസയോഗം.

അർജുന ഉവാച

സന്നയാസസ്യ മഹാബാഹോ തത്ത്വമിച്ഛാമി വേദിതും
ത്യാഗസ്യ ച ഹൃഷീകേശ പുഥക്കേശിനിഷുഭന മ

അർജുനൻ പറഞ്ഞു

ഹേ; ഹൃഷീകേശ യീ കേശി നിഷുഭനാ-
യെന്താണു 'ത്യാഗ'-മീ 'സന്നയാസ'വും?
ആയതിൽ തത്ത്വമൊന്നൊന്നായ് ഗ്രഹിക്കുവാ-
നാഗ്രഹം തോന്നുന്നതുണ്ടു നാഥാ! 01

ശ്രീഭഗവാനുവാച

കാമ്യാനം കർമ്മണം ന്യാസം സന്നയാസം കവയോ വിദ്യുഃ
സർവകർമ്മഘത്യാഗം പ്രാഹുസ്ത്യാഗം വിചക്ഷണാഃ ൨

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു

കാമ്യകർമ്മങ്ങൾതൻ ത്യാഗമാകുന്നു സ-
ന്നയാസമെന്നും കവി ചൊല്ലുന്നിതേ!
സർവ്വ കർമ്മത്തിൻ ഫലത്തെ ത്യജിപ്പതോ
'ത്യാഗ'മെന്നല്ലോ; വിചക്ഷണന്മാർ. 02

ത്യാജ്യം ദോഷവദിത്യേകേ കർമ്മ പ്രാഹുർമനീഷിണഃ
യജ്ഞദാനതപഃകർമ്മ ന ത്യാജ്യമിതി ചാപരേ ൩

കാമ്യമായിടുന്ന കർമ്മങ്ങൾ ദോഷങ്ങ-
ളാണെന്നുചൊല്ലി ത്യജിപ്പൂ ചിലർ.
യജ്ഞ-ദാനം; തപസ്സെന്നിവയ്ക്കായുള്ള
കർമ്മം പവിത്രമതെന്നും ചിലർ. 03

നിശ്ചയം ശൃണു മേ തത്ര ത്യാഗേ ഭരതസത്തമ

ത്യാഗോ ഹി പൂരുഷവ്യാഘ്ര ത്രിവിധഃ സമ്പ്രകീർത്തിതഃ ൪

കേൾക്ക നിശ്ചയതം ഭാരതാ; ത്യാഗവും
മൂന്നു പ്രകാരത്തിലുണ്ടതുമേ. 04

യജ്ഞദാനതപഃകർമ്മ ന ത്യാജ്യം കാര്യമേവ തത്
യജ്ഞോ ദാനം തപശ്ചൈവ പാവനാനി മനീഷിണാം ൭

യജ്ഞ-ദാനം, തപസ്സെന്നിവയ്ക്കായിട്ട-
നുഷ്ഠിച്ചിടേണ്ടതായുള്ള കർമ്മം
വർത്തിക്ക വേണം; ത്യജിക്കവേണ്ടായതോ-
പാവനം തന്നെയീ മാനുഷർക്കും. 05

എതാന്യപി തു കർമാണി സങ്ഗം ത്യക്ത്വാ ഫലാനി ച
കർതവ്യാനിതി മേ പാർഥ നിശ്ചിതം മതമുത്തമം ൮

എങ്കിലോ പാർത്ഥയിന്നാസക്തനാകാത-
നുഷ്ഠിക്ക കർമ്മം; തൃജിക്ക ഫലം.
ആയതാം കർമ്മങ്ങളൊക്കെ നിൻ കർത്തവ്യ-
മായിടുണെന്നതാണെന്റെ മതം. 06

നിയതസ്വ തു സന്നാസഃ കർമ്മണോ നോപപദ്യതേ
മോഹാത്തസ്വ പരിത്യാഗസ്താമസഃ പരികീർത്തിതഃ ൭
നിയതമാം കർമ്മങ്ങൾ താജ്യമല്ലായവ
വർത്തിച്ചിടേണ്ടതുമുണ്ടെടൊ നീ.
യുക്തമല്ലാത്ത മോഹങ്ങളാൽ കർമ്മം തൃ-
ജിക്കുന്ന ത്യാഗം തമോഗുണമേ. 07

ദുഃഖമിത്യേവ യത്കർമ കായക്ലേശഭയാത്ത്യജേത്
സ കൃത്വ രാജസം ത്യാഗം നൈവ ത്യാഗഫലം ലഭേത് ൮
നിയതമാം കർമ്മങ്ങളാചരിച്ചിടുകിൽ
ക്ലേശമുണ്ടായിടുമായതിന്നീ-
ദുഃഖത്തിൻ ഹേതുവാമെന്നു ധരിച്ചിട്ടു-
കർമ്മം തൃജിക്കുകിൽ രാജസവും. 08

കാര്യമിത്യേവ യത്കർമ നിയതം ക്രിയതേർജുന
സങ്ഗം തൃക്ത്വാ ഫലം ചൈവ സ ത്യാഗഃ സാത്തവികോ മതഃ ൯
നിയതമാം കർമ്മങ്ങളാസക്തനാകാതെ
വിധിപോലെ വർത്തിച്ചതിന്റെ ശേഷം
ആയ കർമ്മത്തിൻ ഫലം തൃജിച്ചിടുകി-
ലായതോ സാത്വിക ത്യാഗമെടോ. 09

ന ദേഷ്യകൃശലം കർമ കൃശലേ നാനുഷജ്ജതേ
ത്യാഗീ സത്ത്വസമാവിഷ്ടോ മേധാവി ചരിന്നസംശയഃ ൧൦
അസൂഖ കർമ്മത്തെത്താടൊട്ടില്ലാ വെറുപ്പു-മാ-
സക്തനല്ലൊട്ടു സുഖമുള്ളതിൽ:
ആയതാം സംശയം കൂടാത്ത ബുദ്ധിമാ-
നാണെടൊ സത്വഗുണ ത്യാഗിയും. 10

ന ഹി ദേഹഭൃതാ ശക്യം തൃക്തും കർമാണ്യശേഷതഃ
യസ്തു കർമ്മഫലത്യാഗീ സ ത്യാഗീത്യഭീധിയതേ ൧൧
ദേഹം ധരിച്ചതാം ദേഹിക്കു കർമ്മങ്ങ-
ളാകെ തൃജിക്കലസാദ്ധ്യമത്രേ!
ആകയാൽ കർമ്മ ഫലത്തെ തൃജിക്കുന്ന
ദേഹിയെ ചൊല്ലുന്നു ത്യാഗിയെന്നും. 11

അനിഷ്ടമിഷ്ടം മിശ്രം ച ത്രിവിധം കർമ്മണഃ ഫലം
ഭവത്യത്യാഗിന്നാം പ്രേത്യ ന തു സന്നാസിനാം ക്വചിത് ൧൨
സ്വർഗ്ഗ-നരകമീ-രണ്ടതിൻ മദ്ധ്യമെ-
ന്നുള്ള മൂന്നാകുന്നു കർമ്മഫലം.

ആയ ഫലങ്ങളി ത്യാഗിക്കതില്ലങ്ങ-
തുണ്ടു മറ്റുളോർക്കതെന്നു കേൾപ്പൂ. 12

പഞ്ചൈതാനി മഹാബാഹോ കാരണാനി നിബോധ മേ
സാംഖ്യേ കൃതാന്തേ പ്രോക്താനി സിദ്ധയേ സർവകർമ്മണം മന
ഹേ; മഹാബാഹു-കേളഞ്ചുണ്ടു കാരണം
സർവ്വ കർമ്മത്തിന്റെ സിദ്ധിക്കും.
സാഖ്യമാം വേദാന്ത സിദ്ധാന്തമായതി-
ലിപ്രകാരം കേട്ടുകൊള്ളുക നീ. 13

അധിഷ്ഠാനം തഥാ കർതാ കരണം ച പൃഥഗ്വിധം
വിവിധാശു പൃഥക്ചേഷ്ടാ ദൈവം ചൈവാത്ര പഞ്ചമം മർ
സ്ഥാനമാം 'ദേഹ'മി 'കർത്താവു' പിന്നെയി-
'കരണ'ങ്ങളാകുന്നൊരിന്ദ്രിയങ്ങളു്;
നനാവിധത്തിലങ്ങുള്ളതാ'മുദ്യമ'-
മഞ്ചാമനാകുന്ന'തിശ്ചരണം' 14

ശരീരവാങ്മനോഭീരുത്കർമ്മ പ്രാരഭണേ നരഃ
ന്യായം വാ വിപരീതം വാ പഞ്ചൈതേ തസ്യ ഹേതവഃ മഠ
ന്യായമായ്ക്കൊള്ളട്ടതന്യായമാകട്ടെ;
ദേഹം, മനസ്സു-നിൻ വാക്കതിനാൽ
വർത്തിച്ചിടും നിന്റെ വൃത്തിക്കു കാരണ-
മാകുന്നതഞ്ചിതും തന്നെയെടൊ! 15

തത്രൈവം സതി കർത്താരമാത്മാനം കേവലം തു യഃ
പശ്യത്യകൃതബുദ്ധിത്വാന സ പശ്യതി ദുർമ്മതിഃ മഠ
ആയതാമഞ്ചതും കാണാത്ത വിശ്വീ-താൻ-
തന്നെയായിടുന്നു കർത്താവതും'
എന്നങ്ങു കണ്ടിടും മൂഢാത്മാവായതാം
ദുർമ്മതി കാണതൊട്ടില്ല സത്യം. 16

യസ്യ നാഹംകൃതോ ഭാവോ ബുദ്ധിര്യസ്യ ന ലിപ്യതേ
ഹത്യാപി സ ഇമാംഗ്ലോകാന ഹന്തി ന നിബധ്യതേ മഠ
മിദ്ധ്യാഹകാരമൊട്ടില്ലാതെയൊന്നിലു-
മാസക്തചിത്തനല്ലാത്ത പുമാൻ:
ഇക്കണ്ട മാനുഷജാലത്തെ കൊൽകിലും
ഹിംസകനല്ലവൻ ബദ്ധനല്ല. 17

ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം പരിജ്ഞാതാ ത്രിവിധാ കർമ്മചോദനാ
കരണം കർമ്മ കർത്തേതി ത്രിവിധഃ കർമ്മസങ്ഗ്രഹഃ മഠ
ജ്ഞാനി; ജ്ഞാനം; ജ്ഞേയമെന്നുള്ള മൂന്നതാ-
യിടുന്നു കർമ്മത്തിൻ പ്രേരകങ്ങൾ.
കർമ്മം; കരണമി കർത്താവതെന്നുള്ള
മൂന്നതിന്നായതിൻ സംഗ്രഹമേ. 18

ജ്ഞാനം കർമ്മ ച കർതാ ച ത്രിയൈവ ഗുണഭേദതഃ
പ്രോച്യതേ ഗുണസംഖ്യാനേ യഥാവച്ഛണ്യ താന്യപി മൻ

കർത്താവ്; കർമ്മമി ജ്ഞാനമെന്നുള്ളതാം
മൂന്നതും മൂന്നു കേട്ടുകൊൾക.
സതപ-രജസ്സ്-തമസ്സെന്നുള്ള മൂന്നതി-
ന്നൊത്തു പെരുത്തങ്ങളൊന്നതുമേ. 19

സർവഭൂതേഷു യേനൈകം ഭാവമവ്യയമിക്ഷതേ
അവിഭക്തം വിഭക്തേഷു തജ്ഞാനം വിശി സാത്വികം ൨൦
സർവ്വ ഭൂതങ്ങളിലൊന്നുപോൽ നാശമി-
ല്ലാത്തതായുള്ളതാം ഭാവത്തെയും
ഭിന്നമായുള്ളതിന്നൊന്നായിക്കാണുന്ന
ജ്ഞാനമാകുന്നിതേ സാത്വികവും. 20

പൃഥക്തേന തു യജ്ഞാനം നാനാഭാവൻപൃഥഗ്വിധൻ
വേദതി സർവേഷു ഭൂതേഷു തജ്ഞാനം വിശി രാജസം ൨൧
സർവ്വ ഭൂതങ്ങളും വെവ്വേറെയാണെന്നു-
മായതിൻ ഭാവങ്ങളൊക്കയുമേ
നാനാവിധത്തിലങ്ങുള്ളതെന്നുള്ളതാം
ജ്ഞാനമാകുന്നിതേ രാജസവും. 21

യത്തു കൃത്സ്നവദേകസ്മിൻകാര്യേ സകതമഹൈതുകം
അതത്പാർഥവദൽപം ച തത്താമസമുദാഹൃതം ൨൨
കാര്യമാം ദേഹമതാണു സമ്പൂർണ്ണമെ-
ന്നുള്ളതാം തത്പാർഥഹീനമായ;
കാരണം കൂടാത്ത, സത്യവും കാണാതൊ-
രല്പമാം ജ്ഞാനമോ താമസവും. 22

നിയതം സങ്ഗരഹിതമരാഗദ്വേഷതഃ കൃതം
അഹലപ്രപ്സുനാ കർമ്മ യത്തത്സാത്വികമുച്യതേ ൨൩
ഇച്ഛ ഹലത്തിലൊട്ടില്ലാതെ സംഗവി-
ഹീനനായിട്ടു നിയതമായി
ദ്വേഷ-രാഗങ്ങളെ തീണ്ടാതനാസകത
മായിട്ടും കർമ്മമോ സാത്വികവും. 23

യത്തു കാമേപ്സുനാ കർമ്മ സാഹകാരേണ വാ പൂനഃ
ക്രിയതേ ബഹുലായാസം തദ്രാജസമുദാഹൃതം ൨൪
കർമ്മഹലത്തിലൊട്ടില്ലായാലാസകത-
നായിട്ടഹകാര ബുദ്ധിയോടെ
എറെപ്പണിപ്പെട്ടു വർത്തിച്ചിട്ടും കർമ്മ-
മാകുന്നതുണ്ടെടൊ; രാജസവും. 24

അനുബന്ധം ക്ഷയം ഹിംസാമനപേക്ഷ്യ ച പൗരുഷം
മോഹാഭാരഭൃതേ കർമ്മ യത്തത്താമസമുച്യതേ ൨൫
ഭാവിതൻ താശവും കാണാതെയന്യരെ
പിഡിപ്പിച്ചൊട്ടു മോഹത്തിനാലെ
തൻ കഴിവാത്തങ്ങളൊല്ലാതെ നഷ്ടമായ്
ചെയ്തിട്ടും കർമ്മമോ താമസവും. 25

മുക്തസങ്ഗോനഹംവാദി യുക്ത്യത്സാഹസമനീതഃ
 സിദ്ധ്യസിദ്ധ്യോർനിർവ്വികാരഃ കർതാ സാത്തമിക ഉച്യതേ ൨൬
 സംഗവിമുക്തനായ് മിദ്ധ്യാഹങ്കാരമൊ-
 ള്ളിയാതെയുത്സാഹ ധൈര്യമോടെ
 സിദ്ധിയസിദ്ധികൾ രണ്ടല്ലതൊന്നായി
 കണ്ടിടും കർത്താവു സാത്തമികനും. 26

രാഗീ കർമ്മഫലപ്രേപ്സുർലുബ്ധോ ഹിംസാത്തകോശുചിഃ
 ഹർഷശോകാനിതഃ കർതാ രാജസഃ പരീകീർത്തിതഃ ൨൭
 രാഗവാനായ് കർമ്മസിദ്ധിയിലിച്ഛനായ്
 ലുബ്ധനായ് ഹിംസതൻ ചിത്തനായി
 ശുദ്ധിയെത്തിണ്ടാതെ ദുഃഖ-സുഖത്തോടെ
 വർത്തിക്കും കർത്താവു രാജസനും. 27

അയുക്തഃ പ്രാക്യതഃ സ്തബ്ധഃ ശരോ ഞെഷ്കൃതികോലസഃ
 വിഷാദി ദീർഘസ്മൃതി ച കർതാ താമസ ഉച്യതേ ൨൮
 യുക്തിയെത്തിണ്ടാത്ത പ്രാക്യതൻ; നീചനു-
 പദ്രവി; പിന്നെയലസനായും;
 ദുഃഖിതനായിനിൻ കർമ്മത്തെ നാളേക്കായ്
 നീട്ടിടും കർത്താവു താമസനും. 28

ബുദ്ധേർഭേദം യുതേശ്ചൈവ ഗുണതസ്ത്രിവിധം ശൃണു
 പ്രോച്യമാനമശേഷേണ പൃഥക്തേന ധനഞ്ജയ ൨൯
 കേൾക്ക ധനഞ്ജയ; 'ബുദ്ധി'യും, നിശ്ചയ-
 ദാർഢ്യമാകും 'യുതി' മൂന്നു വിധം.
 ആയതും പ്രകൃതിതൻ മൂന്നു ഗുണത്തിനൊ-
 ത്താണതിൻ ഭേദങ്ങൾ കേട്ടുകൊള്ളൂ. 29

പ്രവൃത്തിം ച നിവൃത്തിം ച കാര്യാകര്യേ ഭയാഭയേ
 ബന്ധം മോക്ഷം ച യാ വേത്തി ബുദ്ധിഃ സാ പാർഥ സാത്തമികി നം
 വൃത്തി-നിവൃത്തിയും; കാര്യവും കാര്യമ-
 ല്ലാത്തതും പിന്നെ ഭയമഭയം;
 ബന്ധമെന്തെന്നതും; മോക്ഷമെന്തെന്നതും;
 തേറുന്ന ബുദ്ധിയോ സാത്തമികവും. 30

യയാ ധർമ്മധർമ്മം ച കാര്യാ ചാകാര്യമേവ ച
 അയഥാവത്പ്രജാനാതി ബുദ്ധിഃ സാ പാർഥ രാജസീ നഥ
 ചെയ്യേണ്ടതെന്തരുതാത്തതെന്താണ-
 ധർമ്മമെന്താണതി ധർമ്മമെന്നും;
 വേർതിരിച്ചുള്ളൊരറിവതില്ലാത്തതാം
 ബുദ്ധിയാകുന്നെടൊ രാജസവും. 31

അധർമ്മം ധർമ്മിതി യാ മന്യതേ തമസാവ്യതാ
 സർവാർഥാനിപരിതാംശു ബുദ്ധിഃ സാ പാർഥ താമസീ നഥ
 അജ്ഞാനമാകും തമസ്സിനാലാവ്യത-
 മാകയാലിന്നീയധർമ്മമാകെ

ധർമ്മമായ്ക്കണ്ടിട്ടു സർവ്വം വിപരീത-
മായതാം ബുദ്ധിതാൻ താമസവും. 32

യ്യത്യാ യയാ ധാരയതേ മനഃപ്രാണേന്ദ്രിയക്രിയാഃ
യോഗേനാവ്യഭിചാരിണ്യാ യുതിഃ സാ പാർഥ സാത്തപിനി ൩൩
തെല്ലും വ്യതിചലിക്കാത്തതാം യോഗത്തെ-
ടൊത്തു നിന്റെ മനഃപ്രാണേന്ദ്രിയം;
തന്നുടെ വൃത്തികൾ നേർവഴിക്കാക്കുമി
നിന്റെ യുതിയതു സാത്തപിനവും. 33

യയാ തു ധർമകാമാർമാസ്വത്യാ ധാരയതേർജുനാ
പ്രസങ്ഗേന ലോകാക്ഷി യുതിഃ സാ പാർഥ രാജസി ൩൪
ഹേ; പാർഥയേതു യുതിയാലിന്നി ധർമ്മ-
കാർത്ഥമാകെ ധരിപ്പുതുണ്ടേ;
ആയതിലാസക്തനായ് ഫലകാംക്ഷിയാ-
യിടുന്ന നിശ്ചയം രാജസമേ. 34

യയാ സ്വപ്നം ഭയം ശോകം വിഷാദം മദമേവ ച
ന വിമുഞ്ചതി ദുർമേധാ യുതിഃ സാ പാർഥ താമസി ൩൫
യാതൊന്നിനാലിന്നുപേക്ഷിപ്പതില്ല നിൻ
സ്വപ്ന-ശോകം; മദമി വിഷാദം;
പിന്നെ ഭയമതും; മായയായിടുമി-
ദുർമ്മേധമാം യുതി താമസവും. 35

സുഖം തപിദാനീം ത്രിവിധം ശൂണ്യ മേ ഭരതർഷഭ
അഭ്യാസാദ്രമതേ യത്ര ദുഃഖാന്തം ച നിഗച്ഛതി ൩൬
അഭ്യാസത്താലിന്നിതേതുസുഖത്താൽ ര-
മിച്ചു ദുഃഖാന്താവും പ്രാപിപ്പുതും;
ആയതായിടും 'സുഖ'മതും മൂന്നുവി-
ധത്തിലങ്ങുണ്ടതും കേട്ടുകൊള്ളു. 36

യത്തദഗ്രേ വിഷമിവ പരിണാമേമൃതോപമം
തത്സുഖം സാത്തപിനം പ്രോക്തമാത്മബുദ്ധിപ്രസാദജം ൩൭
ആദ്യം വിഷമതായ് തോന്നും പരിണമി-
ച്ചന്ത്യമമൃതമായ് മാറുന്നിതേ
ആയതാമാത്മസാക്ഷാത്കാരമായിടും
സൌഖ്യമതാകുന്നു സാത്പിനവും. 37

വിഷയേന്ദ്രിയസമ്യോഗാദ്യത്തദഗ്രേമൃതോപമം
പരിണാമേ വിഷമിവ തത്സുഖം രാജസം സ്മൃതം ൩൮
ആദ്യമമൃതമായ് തോന്നും പരിണമി-
ച്ചന്ത്യം വിഷമതായ് മാറുന്നിതേ;
ആയതാകും വിഷയേന്ദ്രിയസൌഖ്യമ-
താകുന്നതുണ്ടെടൊ രാജസവും. 38

യദഗ്രേ ചാനുബന്ധേ ച സുഖം മോഹനമാരമനഃ
 നിദ്രാലസ്യപ്രമാദോത്ഥം തത്താമസമുഭാഹൃതം നന്
 കേശ്ക നീയർജ്ജുനായാദ്യന്തമാകയും
 മോഹനമായിടും സൌഖ്യമതും;
 പിന്നെ പ്രമാദ-മാലസ്യ-നിദ്രാദിയാ-
 ലുണ്ടായിടും സുഖം താമസവും. 39

ന തദസ്തി പൃഥിവ്യാം വാ ഭീവി ദേവേഷു വാ പുനഃ
 സത്തപം പ്രകൃതിജൈർമുക്തം യദേഭിഃ സ്യാത്ത്രിഭീർഗുണൈഃ രം
 ഇപ്രകാരത്തിലങ്ങുള്ളതായിട്ടുമീ-
 പ്രകൃതിതൻ മൂന്നു ഗുണത്തിൽ നിന്നും
 മുക്തനായുള്ളവനുണ്ടാകയില്ല യീ
 ഭൂമിയിലും; സ്വർഗ്ഗലോകത്തുമേ. 40

ബ്രാഹ്മണക്ഷത്രിയവിശാം ശൂദ്രാണാം ച പരന്തപ
 കർമാണി പ്രവിഭക്താനി സ്വഭാവപ്രഭവൈർഗുണൈഃ രം
 ബ്രാഹ്മണ-ക്ഷത്രിയ-വൈശ്യ-ശൂദ്രന്മാരുടെ
 കർമ്മങ്ങൾ നാലതും ഭിന്നമത്രെ!
 ആയ; വിഭിന്നങ്ങളായി വർത്തിപ്പതിൻ
 ഹേതു ഗുണത്രയം മറ്റൊന്നല്ല. 41

ശമോ ദമസ്തപഃ ശുചം ക്ഷാന്തിരാർജ്ജവമേവ ച
 ജ്ഞാനം വിജ്ഞാനമാസ്തിക്യം ബ്രഹ്മകർമ്മ സ്വഭാവജം രം
 ശാന്തചിത്തം; പിന്നെയൊത്തസംയമനവും
 പിന്നെത്തപസ്സു; ശുചിത്വം ക്ഷമഃ
 ജ്ഞാനവിജ്ഞാനങ്ങളാർജ്ജവമാസ്തിക്യ-
 മായ സ്വഭാവമോ ബ്രാഹ്മണവും. 42

ശൗര്യം തേജോ ധൃതിർഭാക്ത്യം യുദ്ധേ ചാപ്യപലായനം
 ദാനമിശ്വരഭാവശ്ച ക്ഷാത്രം കർമ്മ സ്വഭാവജം രം
 ശൗര്യ-തേജസ്സു; ദൃഢമുള്ളതാം നിശ്ചയം
 പിന്തിരിഞ്ഞോടാത്ത യുദ്ധവിദ്യം;
 ദാനങ്ങളിശ്വരഭാവം പ്രഭൃത്യാങ്ങ-
 ളായവ ക്ഷാത്രമാം കർമ്മഭാവം. 43

കൃഷിഗോരക്ഷ്യവാണിജ്യം വൈശ്യകർമ്മ സ്വഭാവജം
 പരിചര്യോത്ഥകം കർമ്മ ശൂദ്രസ്യാപി സ്വഭാവജം രം
 കാർഷികവൃത്തിയിഗോരക്ഷ; വാണിജ്യ-
 മായതാകും ഭാവം വൈശ്യകർമ്മം.
 നിത്യം പരിചരിപ്പുന്നൂരെയെന്നതാ-
 യിടുന്നു ശൂദ്രന്മാർക്കർമ്മഭാവം. 44

സ്വേ സ്വേ കർമ്മണ്യഭിരതഃ സംസിദ്ധിം ലഭതേ നരഃ
 സ്വകർമ്മനിരതഃ സിദ്ധിം യഥാ വിന്ദതി തച്ഛൂണ്യം രം

തന്റെ ഭാവത്തിനൊത്തുള്ളതാം കർമ്മങ്ങൾ
നിഷ്ഠയായ് ചെയ് വവൻ സിദ്ധനത്രെ.
നിയതമാം കർമ്മനിരതനിന്നെങ്ങിനെ
സിദ്ധിയെ സിദ്ധിപ്പൂ; കേട്ടുകൊൾക. 45

യതഃ പ്രവൃത്തിർഭൂതാനാം യേന സർവമിദം തതം
സ്വകർമ്മണാ തമദ്യർച്യ സിദ്ധിം വിന്ദതി മാനവഃ ര്നു
യാതൊന്നിൽനിന്നും പ്രവൃത്തിയുണ്ടാകുന്നി-
തെന്നതു സർവത്ര വ്യാപിപ്പതും:
ആയതാം വിശ്വേശ്വരനിലർപ്പിപ്പുന്നിൻ
കർമ്മത്തെ; ലഭ്യമാം സിദ്ധിയുമേ. 46

ശ്രോതാർത്ഥധർമ്മോ വിഗൃഹഃ പരധർമ്മാത്ഥാനുഷ്ഠിതാത്
സ്വഭാവനിയതം കർമ്മ കുർവന്നാപ്നോന്തി കിൽബിഷം ര്നു
നിന്റെഭാവത്തിനൊത്തുള്ള നിൻ കർമ്മത്താ-
ലുണ്ടായിടും ദോഷമെന്നാകിലും;
ആയതു ശ്രേഷ്ഠമായിടും പരന്റെ കർ-
മ്മങ്ങൾ നി വൃത്തിയായ് ചെയ് വതിലും. 47

സഹജം കർമ്മ കൗന്തേയ സദോഷമപി ന ത്യജേത്
സർവ്വാരംഭോ ഹി ദോഷേണ ധൃമേനാഗ്നിരിവാവൃതാഃ ര്വ
ഹേ; കൃത്തിനന്ദനാ നിന്റെ സഹജമാം
കർമ്മത്താൽ ദോഷം ഭവിക്കുകിലും;
ആയ നിൻ കർമ്മം ത്യജിക്കൊല്ലെ-യണിയും
ആവൃതമല്ലയോ ധൃമത്തിനാൽ. 48

അസക്തബുദ്ധിഃ സർവത്ര ജിതാത്ഥാ വിഗതസ്തപ്സഹഃ
നൈഷ്കർമ്മ്യസിദ്ധിം പരമാം സന്യാസേനാധിഗച്ഛതി ര്നു
ആസക്തമുക്തനായ് ചിത്തം ജയിച്ചിട്ടു-
ഭൗതിക സൌഖ്യം ത്യജിക്കുന്നൊരി
സന്യാസി പ്രാപിപ്പതുണ്ടുതാനൊന്നുമേ
ചെയ്യുന്നതില്ലെന്ന ഭാവത്തെയും. 49

സിദ്ധിം പ്രാപ്തോ യഥാ ബ്രഹ്മ തഥാപ്നോതി നിബോധ മേ
സമാസേനൈവ കൗന്തേയ നിഷ്ഠാ ജ്ഞാനസ്യ യാ പരാ മം
ഇപ്രകാരത്തിൽ 'നൈഷ്കർമ്മ്യ'മായിടുന്ന
സിദ്ധിയെ സിദ്ധിച്ചതിന്റെ ശേഷം
ബ്രഹ്മത്തെ പ്രാപിപ്പതെപ്രകാരത്തിലെ-
ന്നുള്ളതാം ജ്ഞാനത്തെ കേട്ടുകൊൾക. 50

ബുദ്ധ്യാ വിശുദ്ധയാ യുക്തോ ധൃത്യാത്ഥാനം നിയമ്യ ച
ശബ്ദാദിബിഷയാംസ്തൃക്തോ രാഗഭേഷു വ്യുദസ്യ ച മേ
വിവിക്തസേവി ലലാശീ യതവാക്കായമാനസഃ
ധ്യാനയോഗപരോ നിത്യം വൈരാഗ്യം സമുപാശ്രിതഃ മേ

അഹങ്കാരം ബലം ദർപ്പം കാമം ക്രോധം പരിഗ്രഹം
 വിമുച്യ നിർമ്മമഃ ശാന്തോ ബ്രഹ്മഭൂതായ കൽപതേ ൧൩
 ശുദ്ധമാം ബുദ്ധിയാൽ നിശ്ചയദാർഢ്യനാ-
 യാത്മനിയന്ത്രിതനായിട്ടു നി
 ശബ്ദാദിയിന്ദ്രിയ ഭോഗം ത്യജിച്ചിട്ടു-
 ദേഷ-രാഗങ്ങളെ തിണ്ടാതെയും; 51

വിജനത്തിലേകനായ് മിതഭോജിയായി നി
 വാക്മനോകായത്തെ കീഴടക്കി;
 വൈരാഗ്യത്തോടെ നി സർവ്വഭാ ധ്യാനയോ-
 ഗാദി സമാധിയിലേറിക്കൊണ്ടും; 52

മിദ്ധ്യാഹങ്കാരം; ബലം പിന്നെ ഗർവ്വതും
 കാമമി ക്രോധം; പരിഗ്രഹത്തെ;
 വർജ്ജിച്ചു നിർമ്മമനായിട്ടു ശാന്തനാ-
 യിടുകിൽ പ്രാപിപ്പൂ ബ്രഹ്മപദം. 53

ബ്രഹ്മഭൂതഃ പ്രസന്നാത്മാ ന ശോചതി ന കാക്ഷതി
 സമഃ സർവേഷു ഭൂതേഷു മദ്ഭക്തിം ലഭതേ പരാം ൧൪
 ആയവൻ ബ്രഹ്മഭൂതൻ പ്രസന്നാത്മാവ-
 തില്ല ശോകം തെല്ലുകാഷയുമേ.
 സർവ്വഭൂതങ്ങൾ സമാസമം ദർശനം:
 പ്രാപിപ്പൂ; ഭക്തിയിന്നെന്റേയുമേ. 54

ഭക്ത്യാ മാമഭിജാനാതി യാവാന്യശ്ചാസ്മി തത്ത്വതഃ
 തതോ മാം തത്ത്വതോ ജ്ഞാത്വാ വിശതേ തദനന്തരം ൧൫
 ഭക്തിയാൽ; ഞാനിതാരെന്നുമിതെപ്രകാ-
 രത്തിലെന്നുള്ളതാം തത്ത്വത്തെയും;
 നേരോടറിഞ്ഞിട്ടനന്തരമായവ-
 രെന്നിലേക്കന്തർഗമിച്ചിടുന്നു. 55

സർവകർമാണ്യപി സദാ കുർവാനോ മദ്യപാശ്രയഃ
 മത്പ്രസാദാദവാപ്നോതി ശാശ്വതം പദമവ്യയം ൧൬
 എന്നെശ്ശരണമായ് പ്രാപിച്ചു സർവ്വഭാ
 സർവ്വകർമ്മങ്ങളുമാചരിക്കും
 മർത്യനതെങ്കിലിന്നെൻപ്രസാദത്തിനാൽ
 പ്രാപിപ്പതവ്യയമെന്റേ പദം. 56

ചേതസാ സർവകർമാണി മയി സന്യസ്യ മത്പരഃ
 ബുദ്ധിയോഗമുപാശ്രിത്യ മച്ചിത്തഃ സതതം ഭവ ൧൭
 പൂർണ്ണമായെന്നിലാസക്തനായ് സർവ്വകർ-
 മങ്ങളിന്നെന്നിലേക്കാക്കിയിട്ട്
 ബുദ്ധിയോഗത്തിലുറച്ചുനിന്ന് ചിത്തത്തെ-
 യെന്നിലുറപ്പിച്ചു നി ഭവിക്ക. 57

മച്ചിത്തഃ സർവഭൂർഗാണി മത്പ്രസാദാത്തരിഷ്യസി
 അഥ ചേത്ഥാമഹകാരാന ശ്ലോഷ്യസി വിനക്ഷ്യസി ഔവ
 നിൻ മനസ്സെന്നിലേക്കാക്കി നീ വർത്തിക്കി-
 ലെൻ പ്രസാദത്തിനാൽ സർവ്വ വിഘ്നം:
 നീ കടന്നിടുമതല്ലഹകാരിയാ-
 യെന്നെ വർജ്ജിക്കിലോ സർവ്വ നാശം. 58

യഹേകാരമാശ്രിത്യ ന യോത്സ്യ ഇതി മനുസേ
 മിമൈഷ വ്യവസായസ്തേ പ്രകൃതിസ്ത്വാം നിയോക്ഷ്യതി ഹൻ
 'ഇല്ല; ഞാൻ യുദ്ധത്തിനില്ലെന്നഹകാര-
 ചിത്തനായിന്നു നീ ചിന്തിക്കുകിൽ;
 ആയതോ മിഥ്യ; നിൻ പ്രകൃതിതൻ ഭാവത്തി-
 നൊത്തവണ്ണം രണം ചെയ്തിടും നീ. 59

സ്വഭാവജേന കൗന്തേയ നീബദ്ധഃ സ്വേന കർമ്മണാ
 കർതും നേഷ്വസി യന്മോഹാത്കരിഷ്യസ്വവശോപി തത് ന്നം
 യാതൊന്നു; മോഹത്തിനാലെ വർത്തിപ്പതി-
 ള്ളെന്നു നീയിച്ഛിപ്പതുണ്ടതുമേ;
 വർത്തിച്ചിടും ബദ്ധനായിട്ടുതാണുനിൻ
 ജന്മഭാവത്തിനൊത്തുള്ള കർമ്മം. 60

ഈശ്വരഃ സർവഭൂതാനാം ഹൃദയേശ്വർജ്ജുന തിഷ്ഠന്തി
 ഭ്രാമയൻസർവഭൂതാനി യന്താരൂഢാനി മായയാ ന്നമ
 സർവ്വഭൂതങ്ങൾതൻ ഹൃത്തിൽ വസിച്ചിട്ടി-
 തെന്ത്രങ്ങൾ പാവയെയെന്നപോലെ;
 മായകൊണ്ടീജീവജാലത്തെയാകെ ഭ്ര-
 മിപ്പിപ്പതിശ്വരൻ തന്നെയെടോ. 61

തമേവ ശരണം ഗച്ഛ സർവഭാവേന ഭാരത
 തത്പ്രസാദാത്പരം ശാന്തിം സ്ഥാനം പ്രാപ്സ്യസി ശാശ്വതം ന്നമ
 ആയതാമീശനെ ശരണമായ് പ്രാപിച്ചി-
 താത്താർപ്പണം ചെയ്യുമെങ്കിലിന്നീ
 ഈശ്വരൻ തൻപ്രസാദത്തിനാലിന്നുനീ
 ശാശ്വതശാന്തിയെ പ്രാപിച്ചിടും. 62

ഇതി തേ ജ്ഞാനമാഖ്യാതം ഗുഹ്യാദ്ഗുഹ്യതരം മയാ
 വിമുശ്ശേതദശേഷേണ യമേഷ്വസി തഥാ കൂരു ന്നമ
 ഇപ്രകാരം ഗുഹ്യമായതിൽ ഗുഹ്യമാം
 ജ്ഞാനത്തെ ഞാനുപദേശിച്ചതും
 ആയതിനെ വേണ്ടപോലെ ചിന്തിച്ചതിൻ-
 ശേഷം ഹീതംപോലെ ചെയ്ക നീയും. 63

സർവഗുഹ്യതമം ഭൂയഃ ശൃണു മേ പരമം വചഃ
 ഇഷ്ടോസി മേ ദൃശമിതി തതോ വക്ഷ്യാമി തേ ഹിതം ന്നമ

കേൾക്ക വിണ്ടും പാർത്ഥയത്രയും ഗുഹ്യമാ-
മെന്റെ യി പരമമാം വാക്കുകളെ
ചൊല്ലിത്തരുന്നൂ നിൻ മേന്മാക്കതായിട്ട-
തെന്റെ സഖാവുനിതന്നെയെടോ. 64

മന്ദനാ ഭവ മദ്ഭക്തോ മദ്യാജീ മാം നമസ്കുരു
മാമേവൈഷ്യസി സത്യം തേ പ്രതിജാനേ പ്രിയോസി മേ നൃഃ
എന്നിൽ മനസ്സുറച്ചെന്നുടെ ഭക്തനാ-
യെന്നെ നമിച്ചെജ്ഞം ചെയ്യേനിക്കായ്..
ഇപ്രകാരത്തിൽ നീ വർത്തിക്കിൽ നിശ്ചയം
പ്രാപിപ്പതെന്നിൽ നീയെന്റെ പ്രിയൻ. 65

സർവധർമാൻപരിത്യജ്യ മാമേകം ശരണം വ്രജ
അഹം ത്വാം സർവപാപേഭ്യോ മോക്ഷയിഷ്യാമി മാ ശുചഃ നൃന
ഹേ പാർത്ഥ; സർവ്വകർമ്മങ്ങൾ വർത്തിച്ചുനി-
യെന്നെശ്ശരണമായ് പ്രാപിക്കുക.
സ്വർവ്വപാപങ്ങളിൽനിന്നുഞാൻ മോചനം
നൽകിടാം ദുഃഖം വെടിഞ്ഞുകൊൾക. 66

ഇദം തേ നാതപസ്കായ നാഭക്തായ കദാചന
ന ചാശുശ്രൂഷവേ വാച്യം ന ച മാം യോഭ്യസൂയതി നൃഃ
ചൊല്ലരുതി രഹസ്യം തപസ്സില്ലാത്ത
ഭക്തനല്ലാത്തതാം മർത്ത്യന്നു നീ!
കേൾക്കുവാനിച്ഛയില്ലാത്തവനും പിന്നെ
നിന്ദിപ്പവന്നുമായ് ചൊല്ലിടൊല്ലേ. 67

യ ഇദം പരമം ഗുഹ്യം മദ്ഭക്തേഷ്വഭിധാസ്യതി
ഭക്തിം മയി പരാം കൃത്വാ മാമേവൈഷ്യത്യസംശയഃ നൃവ
പരമമായിടുമി ജ്ഞാനത്തെയെൻഭക്ത-
ദാസർക്കു ചൊല്ലി കൊടുത്തിടുന്ന
ശുദ്ധരാം ഭക്തരോ പ്രാപിച്ചിടുന്നുണ്ട-
തെന്നിലും സംശയം വേണ്ടയല്ലോ. 68

ന ച തസ്മാമനുഷ്യേഷു കശ്ചിന്മേ പ്രിയകൃത്തമഃ
ഭവിതാ ന ച മേ തസ്മാമന്യഃ പ്രിയതരോ ഭൂവി നൃൻ
ആയതാം ഭക്തരീ മർത്ത്യരിൽ വച്ചെനി-
ക്കൈത്രയുമിഷ്ടരായിടുന്നെടോ.
ആയവരെക്കാളുമിഷ്ടരായുളളൊരി-
ന്നുണ്ടാകയില്ലിഹലോകത്തിലും. 69

അധ്യേഷ്യതേ ച യ ഇമം ധർമ്യം സംവാമോവയോഃ
ജ്ഞാനയജ്ഞേന തേനാഹമിഷ്ടഃ സ്യാമിതി മേ മതിഃ ഽം
നാം തമ്മിലുളളൊരി ധർമ്മ സംഭാഷണ-
മഭ്യസിച്ചിടുന്ന മർത്ത്യരതും;

ആരാധിച്ചിടുകയാണവരെന്നെയും
ജ്ഞാനമെന്നുള്ളതാമെജ്ഞത്തിനാൽ. 70

ശ്രദ്ധാവാനനസൂയശ്ച ശൃണുയാദപി യോ നരഃ
സോപി മുക്തഃ ശുഭാംഗ്ലോകാൻപ്രാപ്നുയാത്പുണ്യകർമ്മണം ൧൧
വിശ്വാസത്തോടുന്നസൂയയെതിണ്ടാതീ
ഭാഷണം കേൾക്കുന്ന മാനുഷരും
ശ്രവണമെന്നുള്ളതാം യോഗത്തിലുടവ-
രെത്തുന്നതെന്നിലേക്കൊന്നുപാർത്ഥ. 71

കച്ചിദന്തേച്ഛൂതം പാർഥ തപയൈകാഗ്രേണ ചേതസാ
കച്ചിദജ്ഞാനസമ്മോഹഃ പ്രണഷ്ടസ്തേ ധനഞ്ജയ ൨൨
പാർത്ഥനാമർജുനായെൻ 'ശ്രുതി'യാകയു-
മേകാഗ്രചിത്തനായ് കേട്ടുവോ നീ?
അജ്ഞാനത്താലിന്നുദിച്ച സമ്മോഹങ്ങ-
ളാകയും നിങ്ങിയതില്ലെ! പാർത്ഥ? 72

അർജുന ഉവാച
നഷ്ടോ മോഹഃ സ്മൃതിർലബ്ധ്വാ തപത്പ്രസാദാമയാച്ഛൂത
സ്ഥിതോസ്ഥി ഗതസന്ദേഹഃ കരിഷ്യേ വചനം തവ ൨൩
അർജുനൻ പറഞ്ഞു
അച്യുതായങ്ങുതൻ പ്രാസാദമേറ്റൊരൻ
മോഹം നശിച്ചു; 'സ്മൃതി'ലഭിച്ചു.
എന്റെ സന്ദേഹങ്ങളാകയും നിങ്ങിങ്ങി-
നങ്ങുതൻ വാക്കിനെ പാലിപ്പതും. 73

സഞ്ജയ ഉവാച
ഇത്യഹം വാസുദേവസ്യ പാർഥസ്യ ച മഹാത്മനഃ
സംവാദമിമമശ്രൗഷമദ്ഭൂതം രോമഹർഷണം ൨൪
സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു
ഇപ്രകാരം വാസുദേവനും പാർത്ഥനാ-
മർജുനൻതന്റെയും ഭാഷണങ്ങൾ
അതഭൂത-രോമഹർഷങ്ങളോടൊത്താമ-
ഹാത്മാക്കൾ തൻ മൊഴി കേട്ടു ഞാനും. 74

വ്യാസപ്രസാദാച്ഛൂതവാനേതദ്ഗുഹ്യമഹിം പരം
യോഗം യോഗേശ്വരാതക്വഷ്ണാത്സാക്ഷാതകമയതഃ സ്വയം ൨൫
വ്യാസദേവൻ പ്രസാദത്തിനാലത്രയും
ഗുഹ്യമായിട്ടുമി യോഗത്തിനെ
യോഗയോഗേശ്വനാമീശനാം കൃഷ്ണന്റെ
വാക്കിനാൽ കേൾക്കാനുമായി യോഗം. 75

രാജൻസംസ്മൃത്യ സംസ്മൃത്യ സംവാദമിമമദ്ഭൂതം
കേശവാർജുനയോഃ പുണ്യം ഹൃഷ്യാമി ച മുഹൂർമുഹുഃ ൨൬

ഹേ രാജ; കൃഷ്ണാർജുനന്മാർ തന്നതുകൃത-
സംവാദമാകുമി കർണ്ണാമൃതം;
പേർത്തുപേർത്തോർത്തോർത്താനന്ദപുളകിത-
നാകുന്നതുണ്ടുഞാൻ രാജ രാജ. 76

തച്ച സംസ്മൃത്യ സംസ്മൃത്യ രൂപമത്യർജുതം ഹരഃ
വിസ്മയോ മേ മഹാൻരാജൻഹൃഷ്യാമി ച പുനഃ പുനഃ ൧൨
ഹേ രാജ; വിഷ്ണുതന്നതുകൃത വിശ്വമാ-
യിടുന്ന രൂപത്തെയാർത്തുവിണ്ടും
ഏത്രയും വിസ്മയത്തോടൊത്തിതാനന്ദ-
മാകും ലഹരിയിൽ മുങ്ങിടുന്നു. 77

യത്ര യോഗേശ്വരഃ കൃഷ്ണോ യത്ര പാർഥോ ധന്വന്ധരഃ
തത്ര ശ്രീർവിജയോ ഭൂതിർധ്രുവാ നീതിർമതിർമമ ൧൩
യാതൊരിടത്തു യോഗേശനാം കൃഷ്ണനോ-
ടൊപ്പമി വില്ലാളി പാർത്ഥനുണ്ടോ!
ആയിടത്താ'ണഭീവൃദ്ധി-വിജയമൈ-
ശ്വര്യമി 'നീതി'യെന്നെന്റെ മതം. 78

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്തു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
മോക്ഷസംന്യാസയോഗോ നാമ അഷ്ടാദശോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയുടെ മോക്ഷസംന്യാസയോഗം
എന്ന പേരിലുള്ള പതിനെട്ടാമദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

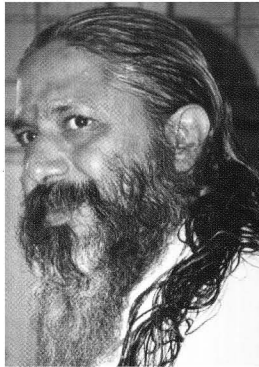
ശ്രീകൃഷ്ണാർപ്പണമസ്തു.

x x x

Visit our sites:

<https://sites.google.com/site/vaikomunni/home>

<https://sites.google.com/site/lakshminarayanangrandhasala/home>

വൈക്കം ഉണ്ണിക്കൃഷ്ണൻ നായർ : ജീവിതരേഖ

1961-ാമാണ്ട് മെയ് മാസം 12-ാം തിയ്യതി അശ്വതിനാളിൽ,
കോട്ടയം ജില്ല , വൈക്കം താലൂക്ക്, തലയാഴം പഞ്ചായത്ത്,
തോട്ടകം കരയിൽ ലക്ഷ്മിനിവാസിൽ സി. പി. നാരായണൻ നായരുടേയും,
ലക്ഷ്മിക്കുട്ടിയമ്മയുടേയും മകനായി ജനിച്ചു.

തോട്ടകം എൽ. പി. സ്കൂൾ, ഉല്ലല എൻ എസ്. എസ്. എച്ച്. എസ്.,
തലയോലപ്പറമ്പ് ദേവസ്വം ബോർഡ് കോളേജ്,
ചേർത്തല എൻ. എസ്. എസ്. കോളേജ് എന്നിവിടങ്ങളിലെ
വിദ്യാഭ്യാസത്തിനു ശേഷം ജീവിതമാർഗം തേടി 1982-ൽ
ജന്മനാടിനോട് വിടപറഞ്ഞു.

ബീഹാർ ഗുജറാത്ത് എന്നീ സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ
പലയിടങ്ങളിലായി ജോലി ചെയ്തതിനുശേഷം,
1986-ൽ മുംബൈയിൽ എത്തി. 1988 മുതൽ
'ഐസോടെക് ഇൻസ്‌പെക്ഷൻ സർവ്വീസ്' എന്ന പേരിൽ
സ്വയം തൊഴിൽ ചെയ്യുന്നു.
മുംബൈയുടെ പ്രാന്തപ്രദേശമായ ഡോംബിവ്‌ലിയിൽ സ്ഥിരതാമസം.

ഭാര്യ : രാജശ്രീ നായർ
മക്കൾ : രാജ്കൃഷ്ണൻ നായർ,
അശ്വതി നായർ.

Lakshmi Narayanan Grandhasala

C-30, Sapta Star Chs., Star Colony,

Maripada Road, Pombly, East 421 204.

Lakshmi Narayanan Grandhasala

digitized by www.sreyas.in